

ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

โดย

นางยลพรพรชัย ศิริรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

EDUCATIONAL QUALITY INDICATORS OF PRIMARY SCHOOL

By
MRS. Yonlapat SIRIRAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2018

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

57252914 : การบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุชฎีบัณฑิต

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้, คุณภาพการศึกษา

นาง ยลพรรณชัย ศิริรัตน์: ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มัทนา วัฒนอมศักดิ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประชากรคือโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 28,358 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ความเชื่อมั่น 90% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 97 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระ รวม 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหาร และการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียน และคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา

2. ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น โรงเรียนควรกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา ครูควรมีวิธีจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ นักเรียนควรแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น

57252914 : Major (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Keyword : INDICATORS, QUALITY OF EDUCATION

MRS. YONLAPAT SIRIRAT : EDUCATIONAL QUALITY INDICATORS OF PRIMARY SCHOOL THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR MATTANA WANGTHANOMSAK, Ph.D.

The purposes of this research were 1) to identify the educational quality indicators of primary school, and 2) to verify the educational quality indicators of primary school. The population were 28,358 primary schools under the Office of the Basic Education Commission. The sample size of 97 was determined by Taro Yamane sample size table at the confidence level of 90%. Three respondents from each school consisted of a school director or an acting director, a deputy school director or an academic teacher and a head teacher, with the total of 291. The research instruments used to collect the data were semi-structured interview, opinionnaire, and focus group discussion. The statistics for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis, and content analysis.

The findings were as follows:

1. The educational quality indicators of primary school consisted of 4 components: 1) management quality, which comprised two sub-components: administrative principles and management, 2) learner quality, which comprised two sub-components: learner competency and learner characteristics, 3) teacher quality, and 4) school quality.

2. The educational quality indicators of primary school had been verified by experts via focus group discussion as correct. The experts also suggested that school should setup an instructional policy focusing on promoting students' excellence; a school director should conduct data analyze to setup educational policy at the school level; teachers should personalize learning to meet student's uniqueness, students should know how to acquire knowledge to gain job skills or continue their education, and so on.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังณอมศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้แนะนำ สั่งสอน ให้ความรู้กับ ข้าพเจ้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว ดร.วันเพ็ญ บุญสูงเนิน ผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา แนวคิด ช่วยเหลือตลอดระยะเวลาการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ จากทั่วประเทศทุกท่านที่ให้ความ อนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เสียสละเวลาอันมีค่า ให้สัมภาษณ์งานวิจัย ประกอบด้วย ดร.ชนาธิป ทั้ยแป ดร.อาดุลย์ พรมแสง ดร.ศุภากร เมฆขยาย ดร.วิไล กวางศิริ และ ดร.ถาวรณ สกฤตกรณาอารีย์ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ รองศาสตราจารย์ อำนวย ทองโปรง รองศาสตราจารย์ ชนมณี ศิลาณุกิจ ดร.ชยันนท์ นิลพัฒน์ ดร.ธาดา อักษรขึ้น และ ดร.จิรวรรณ นาคพัฒน์ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามงานวิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ดร.สมหมาย เทียนสมใจ นายโชคชัย พักโต ดร.พินวนา พัฒนาอุดมสินคำ ดร.สุนันทา ปานณรงค์ ดร.วรลักษณ์ จันทน์ผา ดร.อรรถสิทธิ์ อินทร์พิบูลย์ และ ดร.นันทรัตน์ เกื้อหนุน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณเพื่อนพี่น้องนักศึกษาปริญญาเอก รุ่น 12/1 เพื่อนพี่น้องภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุกท่านที่ให้ความสนใจและช่วยเหลือด้วยความรักและความห่วงใย มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้สิ่งที่เป็นอย่างคุณค่าอันจะเกิดประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ ผู้มีพระคุณ อันยิ่งใหญ่ คือ คุณพ่อปัญญา คุณแม่ส่วน แต่แดงเพชร และทุกท่านในครอบครัว ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ยลพรรษย์ ศิริรัตน์

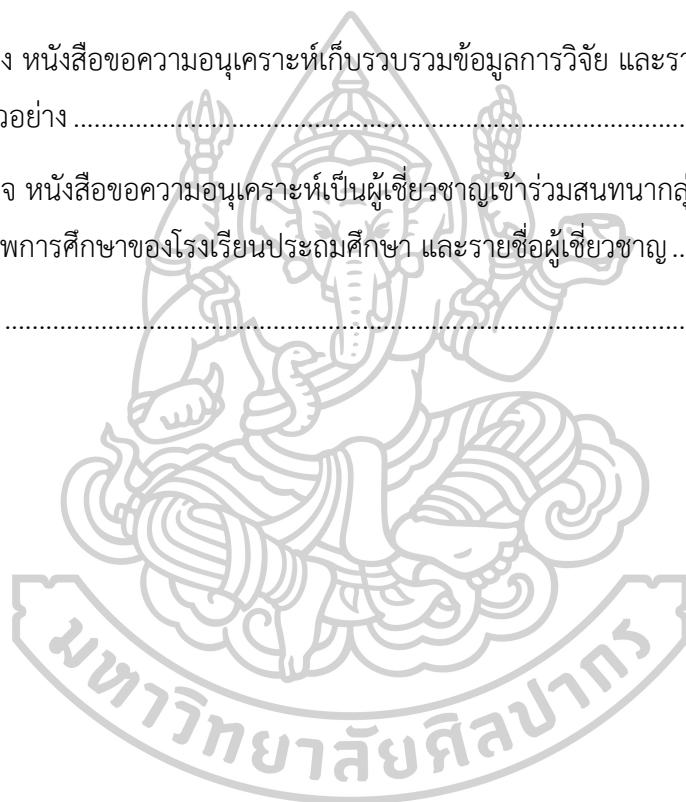
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
ปัญหาของการวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	19
ข้อคำถามของการวิจัย.....	19
สมมติฐานของการวิจัย.....	19
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	20
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	26
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	27
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้.....	27
ความหมายตัวบ่งชี้.....	27
คำนิยามของกลุ่มตัวบ่งชี้.....	31
ลักษณะของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา.....	31
ประเภทของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา.....	35
กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา.....	38

ประโยชน์ของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา.....	50
การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา.....	51
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา	53
นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559	60
เก้าประเทศที่มีการศึกษาเป็นเลิศ	61
ความหมายของคุณภาพการศึกษา	72
องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	86
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	92
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	92
ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	93
มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษา	97
แนวปฏิบัติในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา.....	107
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษา	116
ประเภทและลำดับชั้นของสถานศึกษา	117
โรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นกับการสร้างคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของประเทศ..	118
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	121
งานวิจัยในประเทศ.....	121
งานวิจัยต่างประเทศ.....	136
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	146
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	146
ระเบียบวิธีวิจัย.....	150
แผนแบบการวิจัย	150
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	151
ตัวแปรที่ศึกษา.....	152

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	152
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	153
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	154
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	155
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	157
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ...	158
1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพ.....	158
1.2 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยและข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ	172
1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา	184
1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์.....	189
1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	190
1.6 ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา.....	192
1.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ตัวบ่งชี้ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา.....	199
ตอนที่ 2 ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	227
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	229
สรุปผลการวิจัย	230
อภิปรายผล	232
ข้อเสนอแนะการวิจัย	259
ข้อเสนอแนะทั่วไป	260
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	260
รายการอ้างอิง.....	261

ภาคผนวก	274
ภาคผนวก ก หนังสือขอสัมภาษณ์งานวิจัย รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย และแบบ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	275
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ วิจัย ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	280
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และรายชื่อสถานศึกษาทดลองใช้ เครื่องมือวิจัย ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	293
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และรายชื่อสถานศึกษาที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง	301
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยันตัวบ่งชี้ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	315
ประวัติผู้เขียน	319

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	14
ตารางที่ 2	15
ตารางที่ 3	16
ตารางที่ 4	43
ตารางที่ 5	71
ตารางที่ 6	110
ตารางที่ 7	151
ตารางที่ 8	159
ตารางที่ 9	173
ตารางที่ 10	185
ตารางที่ 11	190
ตารางที่ 12	192
ตารางที่ 13	199
ตารางที่ 14	200
ตารางที่ 15	202
ตารางที่ 16	204

ตารางที่ 17	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน	205
ตารางที่ 18	องค์ประกอบที่ 1.....	208
ตารางที่ 19	ค่า KMO and Bartlett’s Test of Sphericity.....	210
ตารางที่ 20	ค่าไอเก็น ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของ ความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	211
ตารางที่ 21	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย และจำนวนองค์ประกอบย่อย.....	211
ตารางที่ 22	องค์ประกอบที่ 1.1	213
ตารางที่ 23	องค์ประกอบที่ 1.2	214
ตารางที่ 24	องค์ประกอบที่ 2.....	215
ตารางที่ 25	ค่า KMO and Bartlett’s Test of Sphericity.....	217
ตารางที่ 26	ค่าไอเก็น ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของ ความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	218
ตารางที่ 27	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย และจำนวนองค์ประกอบย่อย.....	219
ตารางที่ 28	องค์ประกอบที่ 2.1	220
ตารางที่ 29	องค์ประกอบที่ 2.2	221
ตารางที่ 30	องค์ประกอบที่ 3.....	222
ตารางที่ 31	องค์ประกอบที่ 4.....	223
ตารางที่ 32	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	224

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	24
แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ของคุณภาพการศึกษา.....	75
แผนภูมิที่ 3 แนวคิดของโซ่คุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา.....	76
แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	149
แผนภูมิที่ 5 แผนแบบการวิจัย.....	150
แผนภูมิที่ 6 สรุปรูปตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา.....	225

บทที่ 1

บทนำ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคมมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนในประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศ เป็นสิ่งที่จะชี้นำการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจและการเมืองในอนาคต การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพ และความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข คุณภาพการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งของสังคม ซึ่งสังคมไทยและกระทรวงศึกษาธิการกำลังให้ความสำคัญยิ่งเป็นอันดับต้น ๆ และพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งให้สูงขึ้น ดังนั้นองค์การทางการศึกษาจึงต้องมองในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพซึ่งจำเป็นจะต้องดำเนินการ สถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมทั้งความรู้ความสามารถตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ร่วมงานทุกคนเปลี่ยนเจตคติหันมามองให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพการทำงานเป็นทีม การประสานความร่วมมือกัน และการมีความสำนึกร่วมกันของผู้ปกครอง รัฐบาล เจ้าหน้าที่ผู้แทนชุมชน ผู้นำทางธุรกิจ¹ จากกระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวิทยาการ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่โดยลำพังต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันมากขึ้น มีความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสังคมโลกในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่สภาวะการณ์ของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่ง สำหรับ

¹J. S. Arcaro, *Quality in education: An implementation handbook* (New York: St. Lucie Press, 1995), 56-57.

ความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นองค์การทางการศึกษา หรือหน่วยงานหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทที่สำคัญในการผลิตบุคลากร ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถ จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ การบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนนั้น สิ่งสำคัญมาก คือ ต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี เป้าหมายสำคัญก็คือการที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพมาตรฐาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ และมาตรฐานสูงขึ้นเท่าเทียมหรือใกล้เคียงนานาชาติอารยประเทศ ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนทั้งระบบ คุณภาพของโรงเรียนจึงเป็นเป้าหมายหลักในการ พัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพ มีความพร้อมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้พร้อมรับมือกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ มีนักเรียนที่มีคุณภาพสามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบในการบูรณาการ พัฒนาการศึกษา มีระบบการเรียนการสอนที่ดีมีอุปกรณ์ครบครัน มีห้องสมุด มีการใช้สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบุคลากรครูที่มีจิตวิญญาณ แห่งความเป็นครู เปิดใจกว้าง รับฟังปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีความอบอุ่น มีทักษะกระบวนการคิด ด้วยตนเอง กล้าถาม กล้าพูด กล้าแสดงออก มีมารยาทที่ดีงาม มีศีลธรรมอันดีมีคุณธรรมเพื่อพร้อม นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตหรือเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป ดังนั้นบุคลากรที่เป็นครูต้อง เป็นครูที่ดีจะต้องเอาใจใส่สอดส่องดูแลทุกข์สุข ช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความเต็มใจ เป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรมสิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องกลมเกลอ ให้นักเรียนเป็นคนดี พร้อมก้าวสู่การดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ²

ดังนั้นคุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็ผลผลิตผลของการจัดการศึกษา ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอด ในโลกนี้ได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนรวม อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบัน สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำ และความแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียนรวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการ สถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน และองค์กรอื่น ๆ อย่างมีส่วนร่วมกันของคุณภาพการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงาน

²ดิเรก วรรณเศียร, “การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), 25.

เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดในสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในเรื่องของคุณภาพ โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สิ่งที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุก ๆ ระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญของการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชน ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรมและประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย³ ซึ่งตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะความรู้ ความสามารถและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกกระบวน โดยมีกรอบทิศทาง

³สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 -2579** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, มีนาคม 2560), 1.

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560–2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกระบบมีความสอดคล้องกันและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้“มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดย มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะเรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs : 3Rs ประกอบด้วย อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) คิดเลขเป็น (Arithmetics) 8Cs ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และมีนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และด้านการมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จำเป็นต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้ได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ก้าวทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนรวดเร็ว และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะข้อผูกพันที่เป็นประชาคมอาเซียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งเพื่อเตรียมความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านสังคม และระบบเศรษฐกิจ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุให้หน่วยงานที่ต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงาน รายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อการรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งในปัจจุบันได้มีการประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ให้สถานศึกษาดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม⁴ สถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานเป็นองค์การรากฐานที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ จึงนับเป็นหน่วยงาน
 สำคัญของการจัดการศึกษาในระดับรากหญ้าเพราะสถานศึกษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน
 ในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนในชาติให้มีการจัดระบบโครงสร้าง และ
 กระบวนการบริหารอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดทำ
 นโยบาย การประเมินผลระบบข้อมูลสารสนเทศ การระดมทรัพยากร และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา
 ของผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนรวมถึงการบริหาร เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพที่การบริหาร
 สถานศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของคนในชาติตลอดไปถึง
 การเกิดการวิกฤติคุณภาพที่สังคมปฏิเสธไม่ได้ ซึ่งในส่วนสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
 คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า สมศ. จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษา
 แห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและในการประกัน
 คุณภาพการศึกษาซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพ
 ภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา
 โดยได้คำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่ง สมศ. ได้ดำเนินการ
 ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ.2544 - 2548) โดยไม่มีการตัดสินผลการประเมินแต่จะเป็น
 การประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษาขณะเดียวกันถือเป็นการสร้างความเข้าใจกับ
 สถานศึกษา เพื่อที่จะให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับการประเมิน
 คุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ.2549 - 2553) เป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของ สมศ. โดยนำ
 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมิน
 ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการรับรองมาตรฐานการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอก
 รอบสาม (พ.ศ.2554 - 2558) เป็นการประเมินเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณา
 จากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่ากระบวนการ โดยกำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม คือ
 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ซึ่งไม่ได้ระบุตัวบ่งชี้ว่า
 ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารสถานศึกษาอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีการบรรลุมาตรฐานดังกล่าว
 ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมขององค์กรในแต่ละเรื่องดำเนินการได้ในระดับใด การบรรลุตามวัตถุประสงค์
 และเป้าหมายในระดับใด ซึ่งการที่หน่วยงานหรือองค์กรใดมีตัวบ่งชี้จะช่วยให้เราสามารถกำหนด
 นโยบายหรือตามวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ช่วยสะท้อนให้เห็น
 ภาพการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบทั้งจากภายในและภายนอก และติดตามการปฏิบัติของงานว่า

⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579**
 (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, มีนาคม 2560), 16.

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่⁵ สอดคล้องกับจอห์นสโตน (Johnstone) ที่ได้ให้ความเห็นให้ว่าตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษานั้น สามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้บริหารใช้เป็นแนวทางจัดการศึกษามีคุณภาพ และเป็นแนวทางการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารสถานศึกษา ปัจจุบันองค์การต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษา โดยที่โรงเรียนคุณภาพจะเป็นโรงเรียนที่มีความมาตรฐาน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในรอบที่สาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติของการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และเป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน คุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ข้อ 37 ประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ 1) กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ซึ่งหมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา 2) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ซึ่งหมายถึงตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิต ตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาซึ่งรวมถึงความสำเร็จ ตามจุดเน้นและมีจุดเด่นที่สะท้อนผลเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และ 3) กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ซึ่งหมายถึงตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษานั้น โดยการสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางในการพัฒนาและมีมาตรฐานการศึกษา 4 มาตรฐานซึ่งได้แก่ 1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษา 2) มาตรฐานว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนด้วยการเน้นผู้เรียนนั้นเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน⁶ คุณภาพของการศึกษาของประเทศไทยยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา และแข่งขันกับอารยประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นองค์การปฐมภูมิในการพัฒนาคุณภาพในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นักเรียนในภาพรวม การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการศึกษาซึ่งสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้เกิด

⁵กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554).

⁶James N. Johnstone, **Indicators of education Systems** (London: Unesco, 1981), 86.

กระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพส่งผลต่อการศึกษามีคุณภาพ⁷ และเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) เห็นว่าสถานศึกษาที่มีคุณภาพจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาพรวม การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ⁸ สอดคล้องกับ แดร์ (Dare) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่เหมาะสม และมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังของประเทศ การศึกษาหมายถึงการเจริญ งอกงาม เพราะการศึกษานั้นเป็นกระบวนการ พัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ถ้าประเทศใดประชากรมีการศึกษาสูงประเทศนั้นก็จะมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพไปด้วย ดังนั้นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กที่มีอายุช่วง 3 - 18 ปี นับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เนื่องจากเด็กต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นวันละประมาณ 7 - 8 ชั่วโมง โรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เป็นแหล่งจัดการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งความสนใจและอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไป ตลอดจนชีวิตการทำงานของเด็กทุกคน ประการสำคัญที่โรงเรียนเป็นสถาบันที่จะสร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติ ปัญญาเฉลียวฉลาดและมีพฤติกรรมที่มีความปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและทำประโยชน์ ให้แก่ประเทศชาติได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ⁹ ยูเนสโก พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา คือด้านนโยบาย เช่น ห้องสมุดที่ทันสมัย หนังสือจำนวนมากให้ค้นคว้าในสิ่งที่อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเข้าใจมีระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยง ห้องเรียนกับโลกกว้างได้ ดังนั้นหากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องการทราบว่าสถานศึกษามีคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาหรือไม่นั้นสามารถพิจารณาได้จากบัญชี 10 ประการที่แสดงถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพดังต่อไปนี้บัญชี 10 ประการที่แสดงถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ 1) หลักสูตรได้รับการรับรอง 2) ผลการประเมินภาพใน (IOA) 3) ผลการประเมินภาพนอก (EQA) 4) สัดส่วน ครู อาจารย์: นักเรียน นักศึกษา 5) อาจารย์ประจำหลักสูตร 6) มีคณาจารย์ผู้สอนจริงตามประกาศ 7) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษา 8) หลักสูตรเป็นที่ต้องการของสังคม

⁷สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก** (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับ สถานศึกษา พ.ศ 2554 (กรุงเทพฯ: แม็ทซ์พอยท์, 2554).

⁸Tomas J. Sergiovanni, **The Principalsip: A Reflective Practice Perspective**, (needham Heights, MA: Allyn and Bacon, 1991), 76.

⁹C. Dare Thomas, "Perceived Levels of a Total Quality Management Program in An Institution of Higher Learning (Faculty)" (Dissertation Abstracts International, 3389-A, March 1998), 58.

(Demand Side) 9) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถเข้าสู่วิชาชีพได้ 10) ความสำเร็จในทางวิชาชีพของนักศึกษา¹⁰ ซึ่งพอลีน โรส (Pauline Rose) นำเสนอทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลังปี 2015 เมื่อเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดโดยสมาชิกที่ประชุมการศึกษาโลกที่ริเริ่มในปี 2000 สิ้นสุดลง ซึ่งมองว่าการศึกษามีคุณภาพจะต้องเป็นการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียม อย่างน้อยเยาวชนทุกคนควรได้เรียนฟรีในภาคบังคับระยะเวลา 9 ปี โดยบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การอ่านออกเขียนได้ และการคำนวณเบื้องต้น ซึ่งเป็นปัจจัยของความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุดในทักษะเสริมอื่น ๆ ควรประยุกต์ให้เข้ากับระบบการศึกษาและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ทั้งนี้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาไม่ควรต่ำกว่ามาตรฐานสากล เพื่อสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพ เช่น การประเมินผลนักเรียนระดับนานาชาติ (PISA) ไม่สะท้อนคุณภาพทางการศึกษาตามเป้าหมายสากล เพราะผู้สอบส่วนน้อยและมักมีฐานะดีเสมือนยอดภูเขาน้ำแข็งเนื่องจากยังมีเยาวชนจำนวนมากโดยเฉพาะ ในประเทศยากจนขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา¹¹

ดังนั้นในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องประกอบไปด้วยกิจกรรมโครงการที่หลากหลายครบถ้วนทุกงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องต่อกัน ซึ่งควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษานั้นแนวทางหนึ่งสามารถวัดได้จากจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ในโรงเรียน ในปัจจุบันจะเห็นว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพมีจำนวนนักเรียนที่มากขึ้นทุกปีจนไม่สามารถจะรับเข้าเรียนได้หมด ส่วนโรงเรียนที่ยังขาดคุณภาพนั้นวันจำนวนนักเรียนนั้นจะลดน้อยลง และอาจหมดไปจนต้องยุบและปิดโรงเรียนหรือยังรวมกิจการเข้าร่วมกันกับโรงเรียนอื่นที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งคุณภาพของคนในชาติทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ทักษะการคิด และอื่น ๆ จึงมีความสำคัญมากในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และการพัฒนาประเทศในทุกด้านให้เจริญก้าวหน้าได้รวมถึงการปกป้องเศรษฐกิจของประเทศไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของทุนข้ามชาติซึ่งเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนก็คือการศึกษานั้นเอง

¹⁰สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษา 286 ความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556), 14-15.

¹¹Rose, Pauline, “Three Lessons for Educational Quality in Post-2015 Goals and Targets” *International Journal of Educational Development* 40 (2015): 289-296.

ปัญหาของการวิจัย

วิกฤติคุณภาพการศึกษาของไทยเป็นเรื่องที่วิพากษ์วิจารณ์กันมาก สะท้อนให้เห็นว่าความพยายามของการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ.2542 ยังไม่ประสบผลหากปล่อยให้คุณภาพการศึกษาต้อยอยู่ เป็นที่แน่นอนว่าคุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยจะเติบโตไปอย่างไร คุณภาพ และคงมองไม่เห็นอนาคตของประเทศว่าจะสามารถยืนหยัดอย่างมีศักดิ์ศรีได้อย่างไรท่ามกลางการแข่งขันอย่างรุนแรงของสังคมโลก ความต้อยคุณภาพการศึกษาของไทยไม่ได้มาจากการขาดแคลนงบประมาณ เนื่องจากแต่ละปีรัฐได้ลงทุนด้านการศึกษามากกว่าร้อยละ 20 หรือประมาณ 1 ใน 5 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งมีการอ้างถึงว่าไทยลงทุนทางการศึกษาสูงเป็นอันดับที่ 2 ของโลก (สสค. 2557) และเมื่อเทียบการลงทุนเพื่อการศึกษากับประเทศต่าง ๆ ซึ่งลงทุนน้อยกว่าแต่กลับได้ผลลัพธ์ที่มากกว่า ประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของไทย ตัวชี้วัดทางด้านปริมาณ คือมีเด็กและเยาวชนไทยด้อยโอกาสประมาณ 5 ล้านคนที่อยู่นอกระบบ และที่อยู่ในระบบแต่ต้องออกจากระบบการศึกษา ส่วนทางด้านคุณภาพการศึกษานั้นไม่ว่าจะวัดจากคะแนนสอบ PISA คะแนน สอบ TIMSS หรือคะแนนวัดทักษะภาษาอังกฤษ เด็กไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในอันดับท้าย ๆ คะแนนดังกล่าวเป็นเพียงสัมฤทธิ์ผลส่วนหนึ่ง หากมองในมุมที่กว้างขึ้น การพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะและทักษะชีวิต ทักษะสำหรับการประกอบอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง แต่ก็ปรากฏว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งยังไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใช้ชีวิตแบบไร้จุดหมาย มีวัยรุ่นจำนวนมากติดยาเสพติด ติดการพนัน ฯลฯ ความต้อยประสิทธิภาพของการศึกษาไทย ชี้ให้เห็นว่ารัฐต้องเปลี่ยนการจัดการศึกษาใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ การจัดลำดับความสำคัญของการลงทุน การกระจายอำนาจลงสู่หน่วยปฏิบัติ เพื่อเพิ่มความหลากหลายที่จัดการศึกษาที่เน้นตัวเด็กและสนองความต้องการของท้องถิ่น การระดมกำลังเพื่อการจัดการศึกษา (All for Education) แทนการจัดการในลักษณะที่ยึดติดเชิงภารกิจ/หน้าที่ (function) ว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเดียว ซึ่งมีระบบบริหารที่ติดขัดกับกฎระเบียบสูงมากกว่าการบริหารเพื่อเป้าหมาย อีกทั้งไม่จัดลำดับความสำคัญในการลงทุนเพื่อเด็ก¹² ดังนั้นประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงกดดันจากภายในจากสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สนอง

¹²เจื้อจันท์ จงสถิตอยู่, “การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้อยพลังเครือข่าย” วารสารการศึกษาไทย (สิงหาคม 2557): 3-4.

และรองรับความท้าทายดังกล่าว นอกจากนี้ระบบการศึกษาเองก็มีปัญหาหลายประการที่เกิดจากระบบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ทุกระดับ และการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศแม้ว่าตลอดระยะเวลาของการพัฒนาการศึกษา จะมีภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาปรากฏให้เห็น แต่ส่วนใหญ่เป็นผลสำเร็จ ในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ อาทิการเพิ่มอัตราการเข้าเรียนของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ใกล้เคียงหรือสูงกว่าระดับสากล จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น การกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาผ่านนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐ การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางที่เชื่อมโยงกับตลาดงานผ่านระบบการศึกษาแบบทวิภาคี โดยภาพรวมระบบการศึกษายังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ การจัดการศึกษายังขาดคุณภาพและมาตรฐานในทุกกระดับ คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มสาระและผลคะแนนจากการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน ปัญหาเหล่านี้เกิดจากที่ข้อจำกัดเรื่องหลักสูตร และระบบการเรียนการสอน ที่เน้นการสอนเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและครูที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ดังนั้นด้านคุณภาพการศึกษาผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกนอกจากนี้คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปี ขึ้นไปซึ่งยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสามารถเข้าสู่การแข่งขันในเวทีโลก จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศให้มีมาตรฐานทั้งในระดับประเทศ และสามารถเทียบเคียงสมรรถนะได้กับมาตรฐานนานาชาติ การประกันคุณภาพจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งกิจกรรมหนึ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบริหารสถานศึกษา เพราะการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นการดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อให้หลักประกันกับภาคประชาสังคมว่าผลผลิตที่เกิดขึ้น คือ คุณภาพของผู้เรียนจะมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเป้าหมายและเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งหลักปฏิบัติทั่วไปมาตรฐานจะกำหนดโดยอาศัยคณะบุคคล ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์

2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดขึ้นมากน้อยเพียงใดและมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่และหน่วยงานต้นสังกัด ในส่วนกลางที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

ตามหลักการทางการศึกษานั้นไม่เหมือนธุรกิจ เพราะการศึกษาไม่ได้หวังผลกำไรเป็นตัวเงิน แต่ผลที่ได้เป็นคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของคน เป็นกระบวนการสร้างคนซึ่งมีครูและผู้บริหารเป็นบุคลากรภายในจะต้องร่วมมือกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดี และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติเป็นอย่างไร ก็ต้องช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอย่างไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลาโดยร่วมกันทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ ซึ่งเกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน

2. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองของผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

3. ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานอย่างจริงจัง¹³

วิกฤติคุณภาพการศึกษาของไทยเป็นเรื่องที่วิพากษ์วิจารณ์กันมาก สะท้อนให้เห็นว่าความพยายามของการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. 2543 ยังไม่ประสบผลหากปล่อยให้คุณภาพการศึกษาด้อยอยู่ เป็นที่แน่นอนว่าคุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยจะเติบโตไปอย่างไร คุณภาพ และคงมองไม่เห็นอนาคตของประเทศว่าจะสามารถยืนหยัดอย่างมีศักดิ์ศรีได้อย่างไรท่ามกลางการแข่งขันอย่างรุนแรงของสังคมโลก ความด้อยคุณภาพการศึกษาของไทยไม่ได้มาจากการขาดแคลนงบประมาณ เนื่องจากแต่ละปีรัฐได้ลงทุนด้านการศึกษาจำนวนมาก มากกว่าร้อยละ 20

¹³สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**, พิมพ์ครั้งที่ 1, มีนาคม 2560 (กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560), 67-69.

หรือประมาณ 1 ใน 5 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งมีการอ้างถึงว่าไทยลงทุนทางการศึกษาสูงเป็นอันดับที่ 2 ของโลก และเมื่อเทียบการลงทุนเพื่อการศึกษากับประเทศต่าง ๆ ซึ่งลงทุนน้อยกว่าแต่กลับได้ผลลัพธ์ที่มากกว่า ประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของไทย ตัวชี้วัดทางด้านปริมาณ คือมีเด็กและเยาวชนไทยด้อยโอกาสประมาณ 5 ล้านคนที่อยู่นอกระบบและที่อยู่ในระบบแต่ต้องออกจากระบบการศึกษา ส่วนทางด้านคุณภาพการศึกษานั้นไม่ว่าจะวัดจากคะแนนสอบ PISA คะแนนสอบ TIMSS หรือคะแนนวัดทักษะภาษาอังกฤษ เด็กไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในอันดับท้าย ๆ คะแนนดังกล่าว วารสารการศึกษาไทย Thailand Education Journal เป็นเพียงสัมฤทธิ์ผลส่วนหนึ่ง หากมองในมุมที่กว้างขึ้นการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะและทักษะชีวิต ทักษะสำหรับการประกอบอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง แต่ก็ปรากฏว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งยังไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนใช้ชีวิตแบบไร้จุดหมาย มีวัยรุ่นจำนวนมากติดยาเสพติด ติดการพนัน ฯลฯ ความด้อยประสิทธิภาพของการศึกษาไทยชี้ให้เห็นว่ารัฐต้องเปลี่ยนการจัดการศึกษาใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ การจัดลำดับความสำคัญของการลงทุน การกระจายอำนาจลงสู่หน่วยปฏิบัติ เพื่อเพิ่มความหลากหลายที่จัดการศึกษาที่เน้นตัวเด็กและสนองความต้องการ ของท้องถิ่นการระดมกำลังเพื่อการจัดการศึกษา (All for Education) แทนการจัดการลักษณะที่ยึดติดเชิงภารกิจ/หน้าที่ (function) ว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเดียว ซึ่งมีระบบบริหารที่ติดขัดกับกฎระเบียบสูงมากกว่าการบริหารเพื่อเป้าหมาย อีกทั้งไม่จัดลำดับความสำคัญในการลงทุนเพื่อเด็ก ดังนั้นการพัฒนาศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูคือต้นทางของการเรียนรู้ หากการบูรณาการทุกภาคส่วนทำให้ครูได้พัฒนาอย่างทั่วถึง และยึดในผลประโยชน์ของเด็กนักเรียนเป็นที่ตั้งไม่ใช่เพื่อแสวงหาผลกำไร อนาคตการศึกษาไทยต้องไปไกลอย่างแน่นอน ได้มีการให้ข้อมูลและแบ่งปันแนวคิดอันเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาไทยว่า “เริ่มแรก เลิร์น เอ็ดดูเคชั่น ได้ถูกก่อตั้งด้วยความตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยโดยใช้เทคโนโลยี และเครื่องมือดิจิทัลเป็นตัวช่วยครูซึ่งเปรียบเสมือนต้นทางของการเรียนรู้ โดยตลอดระยะเวลาที่ได้ทำงานกับครู โรงเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงผู้บริหารเป็นจำนวนมาก สิ่งหนึ่งที่ตระหนักอยู่เสมอ คือ ผู้นำของโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปลี่ยน “Mindset” หรือวิธีคิดและต้องไม่ยึดติด ชั้นแรก “ครู” ต้องยอมรับก่อนว่าความรู้ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตนั้นไม่เพียงพอที่จะสร้างความรู้อย่างถาวรให้กับเด็ก ๆ นักเรียนได้ เนื่องจากทุกวันนี้มีเทคโนโลยี และทักษะใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลาประกอบกับโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งแนวคิดที่ทุกคนควรตระหนักและควรปลูกฝังให้แก่เด็กนักเรียน มีด้วยกัน 2 แนวคิดใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) Life Long Learning หรือการรู้จักที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา ทุกคนสามารถหาความรู้ได้ตลอดชีวิตและไม่จำเป็นต้องเฉพาะเวลาที่ เป็นนักเรียนอยู่ในห้องเรียน และ 2) Growth Mindset หรือทุกคนสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ได้ ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และถ้า 2 สิ่งนี้ได้รับการปลูกฝังในกับทุกคน การศึกษา

จะต้องได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดี ซึ่งผู้นำทางการศึกษาในโรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนอยู่เสมอ และ ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรหรือแบบแผนของโรงเรียนเพื่อนำให้ทุกคนในสถานศึกษามีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ในส่วนของครูอาจารย์ควรจะต้องรู้จักใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนอยู่เสมอ และพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องฝึกฝนการเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้แก่บุตรหลาน เพราะเวลาที่เด็กมีปัญหา กลับเลือกที่จะไม่ปรึกษาพ่อแม่เพราะความเข้าใจและการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน ที่สำคัญ การพัฒนาการศึกษาอย่างทั่วถึงได้ คือ “ความร่วมมือ” ความร่วมมือในที่นี้คือความร่วมมือของคนที่อยากเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาโดยเน้นที่ประโยชน์ของเด็กเป็นที่ตั้งอย่างยั่งยืน จึงต้องพยายามหาสิ่งที่ Win Win เพื่อสร้างความร่วมมือสร้างความช่วยเหลือแบ่งปันกัน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีครูมาก จะส่งครูไปช่วยโรงเรียนในชนบท เพื่อนำเอาความรู้ทักษะใหม่ ๆ ไปเผยแพร่แบ่งปันให้แก่ครูและนักเรียนในที่ห่างไกลที่การเข้าถึงความรู้ค่อนข้างมีข้อจำกัด และอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นตัวอย่างของความร่วมมือทางการศึกษาคือ PLC หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันทุกคนมีโอกาสที่จะนำความรู้ประสบการณ์ของตนไปช่วยครูคนอื่น เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ก็จะเกิดทักษะแนวคิดมาพัฒนาการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้ คือการเป็นแบบอย่างของความร่วมมือที่จะสามารถขยายคุณภาพทางการศึกษาได้ ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องตระหนักนั้นคือปัญหาการศึกษาเป็นปัญหาของกระทรวงศึกษาธิการหรือของโรงเรียน เพราะปัญหาด้านการศึกษาเป็นปัญหาของทุกคน และทุกฝ่ายในสังคมที่ต้องร่วมกันแก้ไข ดังนั้นภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง และการที่จะทำเช่นนั้นได้ กระทรวงศึกษาธิการจำเป็นจะต้องลดกำแพงกฎหมายหรือพัฒนานโยบายที่เอื้อให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม หนึ่งในนโยบายตัวอย่างที่เป็นประโยชน์มากทั้งต่อครู และต่อการศึกษาไทยคือโครงการ “คู่มือครู” ซึ่งเป็นการบูรณาการที่สร้างการพัฒนาจากพื้นฐานความเป็นจริงและความเป็นไปได้ โดยการให้ครูได้สิทธิ์ที่จะใช้งบประมาณที่รัฐสนับสนุนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในสิ่งที่ตนสนใจและจำเป็นต้องใช้ในวิชาชีพ และให้ภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของครู ดังนั้นโครงการนี้สามารถเป็นต้นแบบในการขยายคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยมีรัฐเป็นผู้ผลักดัน เอกชนเป็นผู้ขับเคลื่อน และผลประโยชน์ในท้ายที่สุดตกไปอยู่กับครู กับระบบการศึกษาและเด็กนักเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ในที่สุด และกำหนดแนวทางการพัฒนา คือเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาระบบข้อมูลด้าน

การศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ด้านสาธารณสุข สังคม แรงงาน และการศึกษาตั้งข้อมูล¹⁴

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ภาพรวมทั้งประเทศ ชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2552 – 2558

ผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ชั้น ป.6								
พ.ศ.	ภาษาไทย	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สุขศึกษา	ศิลปะ	การทำงานอาชีพ
2552	38.58	33.90	31.75	35.88	38.67	59.28	42.49	51.69
2553	31.22	47.07	20.99	34.85	41.56	54.31	41.10	52.52
2554	50.04	52.22	38.32	52.40	40.82	58.87	46.75	55.38
2555	45.68	44.22	36.98	35.77	37.46	54.84	52.27	53.84
2556	45.02	38.31	33.82	41.95	37.40	61.69	47.14	53.16
2557	44.88	50.67	36.02	38.06	42.13	52.20	45.61	56.32
2558	49.33	49.18	40.31	43.47	42.59			

ที่มา: ข้อมูลของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ภาพรวมทั้งประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2552 – 2558 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เช่น ในปีการศึกษา 2558 วิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.33 วิชาสังคมศึกษาคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.18 วิชาภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.33 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.47 และวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.59 คะแนน ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณภาพการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละวิชาต่ำกว่าร้อยละ 50¹⁵

¹⁴วารสารการศึกษาไทย, การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้วยพลังเครือข่าย, เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/39671-6848.Pdf>.

¹⁵สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, พิมพ์ครั้งที่ 1, มีนาคม 2560 (กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560), 33-34.

คุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาขนาดต่าง ๆ /สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้นเป็นต้น

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบของโครงการ PISA 2015 (ปี 2558)

อันดับ	ประเทศ	วิทยาศาสตร์	ทักษะการอ่าน	คณิตศาสตร์
1	สิงคโปร์	556	535	564
2	ญี่ปุ่น	538	516	532
4	จีน (ไทเป)	532	497	542
6	จีน (มาเก๊า)	529	509	544
8	เวียดนาม	525	487	495
9	ฮ่องกง	513	527	548
10	จีน (ปักกิ่ง-เซี่ยงไฮ้-เจียงซู-กวางตุ้ง)	518	494	531
11	เกาหลี	516	517	524
	ค่าเฉลี่ยนานาชาติ (OECD)	493	493	490
55	ไทย	421	409	415
63	อินโดนีเซีย	403	397	386

ที่มา: สรุปผลการประเมิน PISA 2015 ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559).

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบของโครงการ PISA 2015 ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเทียบกับนานาชาติประเทศทั่วโลกและในอาเซียน โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ซึ่งมุ่งเน้นในการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ การอ่านและคณิตศาสตร์ จากการเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตหรือสถานการณ์จริง พบว่า ผลการประเมิน PISA 2015 (ปี 2558) คะแนนเฉลี่ยด้านการรู้เรื่อง วิทยาศาสตร์ การรู้เรื่องการอ่าน และการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ทุกวิชา โดยประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 55 จาก 72 ประเทศ ซึ่งต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ และเวียดนาม อยู่ในลำดับที่ 1 และ 8 ตามลำดับ¹⁶

¹⁶สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, พิมพ์ครั้งที่ 1, มีนาคม 2560 (กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560), 37.

นับว่าประเทศไทยเป็นลำดับที่ 3 ในจำนวนของประเทศในอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ดังนั้นด้านคุณภาพการศึกษาประเทศไทยยังต้องได้รับการพัฒนาให้ได้คุณภาพที่ดีเทียบเท่ากับนานาชาติ

ตารางที่ 3 ผลการประเมิน TIMSS 2011 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วย : คะแนน

ประเทศ	คะแนนเฉลี่ย ป.4		
	คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์
สิงคโปร์	606 (1)	เกาหลีใต้	587 (1)
เกาหลีใต้	605 (2)	สิงคโปร์	583 (2)
ฮ่องกง	602 (3)	ฟินแลนด์	570 (3)
จีน-ไทเป	591 (4)	ญี่ปุ่น	559 (4)
ญี่ปุ่น	585 (5)	รัสเซีย	552 (5)
ไทย	458 (34)	ไทย	472 (29)

ที่มา: สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2011 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559)

จากตารางที่ 3 ผลการประเมิน TIMSS 2011 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทย เทียบกับนานาชาติ (Trends in International Mathematics and Science Study : TIMSS) ซึ่งเน้นการประเมินความรู้และทักษะคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรของนักเรียน พบว่า ในปี 2554 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของไทย มีคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์อยู่ลำดับที่ 34 และ 29 จาก 52 ประเทศ ซึ่งต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ โดยคณิตศาสตร์จัดอยู่ในกลุ่มอ่อนที่สุด ส่วนวิทยาศาสตร์อยู่ในกลุ่มพอใช้

ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทย เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในโลกและระดับภูมิภาค อาเซียน คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในลำดับท้าย แตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับที่ดีขึ้น จึงต้องพิจารณาปัญหาของระบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นคุณภาพของประเทศไทย เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานของการจัดการบริการสาธารณะที่รัฐต้องดำเนินการ และเป็นรากฐานที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถในการจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต ปัญหาดังกล่าวจึงสะท้อนความล้มเหลวด้านการจัดการบริการสาธารณะของรัฐสู่ประชาชน การควบคุมและการคอยตรวจสอบมาตรฐานการจัดบริการ และการไม่บรรลุมัตถุประสงค์ของนโยบายแห่งรัฐตามกฎหมาย

สรุปว่าการจัดการศึกษาของไทยมีปัญหาหลายประการ ซึ่งยังไม่สนองตอบและยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศได้สมบูรณ์มากนัก ดังนั้นบุคคลในวงการศึกษาก็ได้แสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง ให้มีการดำเนินการทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตให้มีมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนด การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นมาตรฐานหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและแก้ปัญหาที่กล่าวมาได้ โรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่ามีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ความรู้ มีความสุขตามที่สังคมคาดหวังไว้ ปัญหาโรงเรียนขนาดต่าง ๆ เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากขาดความพร้อมทั้งในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดทั้งด้านครู บุคลากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน ฯลฯ ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้นการวางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาโรงเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศขึ้นด้วย การศึกษามีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นที่การสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ และสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น

เยาวชนไทยเป็นทรัพยากรเป็นสมบัติที่มีค่าของสังคม ระบบการศึกษาต้องพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง เพราะเราจะสามารถพัฒนาระบบต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ดีขึ้นคือการปฏิรูปทุกระบบ เราจะมีภาระแก้ปัญหาที่ตรงจุด คือแก้ที่ระบบไม่ใช่โทษบุคคล ดังนั้นคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นมีความสำคัญมากในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เพราะการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย ต้องแก้ไขที่สาเหตุอันเป็นแก่นแท้ของปัญหา ถ้าแก้ไขไม่ตรงสาเหตุก็เหมือนนำปัญหาเหล่านั้นมาทับซ้อนให้มากยิ่งขึ้น คุณภาพการศึกษาก็ยิ่งถดถอย นานเข้าการแก้ไขปัญหาก็จะยากยิ่งขึ้นการจัดการศึกษา: ของประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่ต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา การใช้หลักสูตรอิงมาตรฐาน (Performance Standard-based Curriculum) มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมาตรฐานคือคำอธิบายคุณภาพในลักษณะของมิติต่าง ๆ ว่านักเรียนรู้อะไร ทำอะไรได้ และเป็นคนอย่างไร ประเทศไทยเราก็ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Performance Standard-based Curriculum) ประเด็นสำคัญ: เมื่อประเทศไทยมีหลักสูตรอิงมาตรฐานอันเป็นหลักสูตรที่ดี ครูดี

ผู้เรียนพร้อมที่จะรับการพัฒนา แต่เพราะเหตุใดคุณภาพการศึกษาจึงตกต่ำลงทุก ๆ ปี โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติต่ำกว่าร้อยละ 50 และในปี พ.ศ. 2554 คุณภาพยิ่งต่ำลงเป็นแนวลาดเอียงเมื่อนำมาเทียบเคียงกันในแต่ละช่วงชั้น ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นวิเคราะห์: หลักสูตรอิงมาตรฐานมีองค์ประกอบสำคัญคือ เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด แนวทางการออกแบบการเรียนรู้ตามแนว Backward Design กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทำงานของสมองเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ และมิติคุณภาพที่ใช้ประเมินภาระงาน ซึ่งงานว่าผู้เรียนมีศักยภาพเพียงใดการนำหลักสูตรไปใช้จริง: สถานศึกษานำไปใช้เพียงเฉพาะเนื้อหาองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ กลับไม่นำไปใช้ สาเหตุเพราะไม่มีการสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนให้เห็นความสำคัญในการนำมาตรฐานไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วต้องส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดคุณภาพที่แท้จริงในตัวผู้เรียน ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ได้ครบทุกตัวชี้วัดการสอนจริง: เมื่อครูผู้สอนบางส่วนยังไม่เข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี จึงสอนเน้นเนื้อหาให้จำเนื้อหา จำตัวอย่าง จำคำตอบ และจำข้อสอบ อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจเรื่องมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้น จึงสอนเหมือนหลักสูตรในอดีตที่เน้นเนื้อหา ไม่เน้นกระบวนการทั้งที่ความรู้อยู่ที่กระบวนการตามศาสตร์ เนื้อหาเป็นเพียงข้อมูล ปัญหาเหล่านี้จึงโทษครูไม่ได้ จึงต้องหาทางช่วยเหลือและสนับสนุนสร้างความเข้าใจกันทั้งระบบตลอดแนวการเรียนจริง: ผู้เรียนจึงเรียนแบบท่องจำเนื้อหา จำตัวอย่าง จำคำตอบ จำข้อสอบ จึงขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การประเมินการเลือก การตัดสินใจเพื่อเพิ่มเสริมสร้างค่านิยม 12 ประการ ที่จะไปหลอมรวมกับการคิด ผู้เรียนขาดความสามารถในการลงมือทำจริง หรือการแสดงท่าทาง ลีลาอย่างมีแบบแผน ผู้เรียนจึงขาดทักษะ กระบวนการ ไม่เกิดความเข้าใจจากการเรียนรู้ มีแต่ความจำระยะสั้น ผู้เรียนจึงไม่ประสบความสำเร็จ ไม่มีความรู้ตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้ การสอบวัดความรู้รวบยอดระดับชาติ O-NET: ข้อสอบ O-NET เป็นการสอบวัดความรู้รวบยอดและความคิดรวบยอด ข้อสอบจึงต้องออกจากตัวชี้วัดทุกระดับชั้นปี โดยเน้นผลจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกิดความเข้าใจหลังจกคิดหลังจกทำ แต่ต้องเป็นความเข้าใจในระดับความคิดรวบยอดและระดับหลักการซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ปลายทางตามแนว Backward Design ในการนำไปวิเคราะห์โจทย์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงทำข้อสอบไม่ได้ เพราะวิธีการเรียนจริงไม่ตรงกับแนวทางการออกข้อสอบดังกล่าว กลับกลายเป็นว่าผู้เรียนเรียนมาวิธีหนึ่ง แต่ไปสอบอีกวิธีการหนึ่ง จึงส่งผลให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และแก้ปัญหาโจทย์ไม่เป็นผลคะแนนสอบจึงต่ำกว่าเกณฑ์มาก ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติอันเป็นภาพรวมตกต่ำตามไปด้วยวิเคราะห์ให้เห็นว่า: การเรียนรู้ตามหลักสูตรอิงมาตรฐานของประเทศไทยส่วนใหญ่ผู้เรียนเรียนแบบรับส่งข้อมูล เอกสารทำตามแบบ ข้อมูลดังกล่าวจึงได้จากครู

หนังสือเรียน วิดีโอ โทรทัศน์ รวมถึงสื่อต่าง ๆ ทุกประเภท การเรียนการสอนจึงไม่สัมพันธ์กับหลักสูตรอิงมาตรฐาน ที่ต้องเน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง หมายถึงต้องให้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเคลื่อนไหวไปพร้อมกับการเรียนรู้โดยการทำงานของสมอง ตั้งแต่การคิดจนถึงการลงมือทำด้วยตัวผู้เรียนเอง มีครูเป็นผู้ Coaching ใช้คำถามพาคิด ลงมือทำ และแก้ปัญหา เพิ่มเติมเสริมสร้างค่านิยม 12 ประการ ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสัมพันธ์กับความเฉลียวฉลาดที่แตกต่างกัน จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจหลังจากคิด หลังจากทำเอง เกิดผลสำเร็จเป็นชิ้นงาน ผลงาน ผลผลิต หรือโครงการ จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ตรงตามที่ตัวชี้วัดกำหนด อันเป็นความรู้ที่แท้จริง สามารถพัฒนาเองโดยหมั่นฝึกวิธีเรียนรู้เพื่อเป็นผู้สร้างความรู้ที่ถูกต้อง ปฏิบัติจนเป็นนิสัยกลายเป็นบุคลิกภาพ มีภาวะความเป็นผู้นำในที่สุดการนำเสนอแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยเห็นภาพการพัฒนาตลอดแนว เห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของการสร้างความรู้ทุกมิติทั้งระบบจึงจะเป็นการนำเสนอการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้อย่างไม่สับสน¹⁷

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อคำถามของการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษามีอะไรบ้าง
2. การทำ Focus Group Discussion ยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการวิจัยหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษามีหลายตัวบ่งชี้
2. การทำ Focus Group Discussion ยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการวิจัย

¹⁷สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, พิมพ์ครั้งที่ 1, มีนาคม 2560, (กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560), 38.

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากองค์ความรู้ตามแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ ได้ให้ความหมายและแนวคิดของตัวบ่งชี้ หมายถึง ค่าสถิติที่ให้สารสนเทศเกี่ยวกับสถานะคุณภาพหรือผลการปฏิบัติของระบบการศึกษาซึ่งอาจจะเป็นค่าสถิติเฉพาะเรื่องหรือค่าสถิติรวม (Single or Composite Statistics) โดยจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจ มีสารสนเทศที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด¹⁸ และหมายถึงข้อความที่บ่งบอกหรือ เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามการดำเนินงานหรือสถานะของระบบ¹⁹ สารสนเทศที่จะบ่งบอกปริมาณเชิงสัมพันธ์ หรือสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสถานะที่เจาะจงหรือชัดเจน แต่บ่งบอกหรือสะท้อนภาพเชิงสรุปโดยทั่ว ๆ ไปในสถานการณ์ที่สนใจเข้าไปตรวจสอบอย่างกว้าง ๆ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต²⁰ เป็นข้อความที่เปรียบเทียบความสำเร็จ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งซึ่งตัวบ่งชี้สามารถนำมาวัดและตรวจสอบได้ว่าตัวบ่งชี้ยังมีประโยชน์ต่อการตั้งวัตถุประสงค์ และเป้าหมายทำให้เข้าใจวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น²¹ หรือหมายถึง ตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นภายนอกโดยอาศัยการคาดการณ์ในสิ่งที่เกิดขึ้น²² รวมถึงตัวแปรหรือองค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสิ่งที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาหนึ่งใช้ในการประเมินผลโดยการเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้แสดงการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยการเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้ในระยะเวลาต่างกันเพื่อให้

¹⁸ Leigh Burstein, Jeannie Oakes, & Gial Quiton, "Education indicator" In *Encyclopedia of educational research*, 6th ed. (New York: Macmillan, 1992), 379.

¹⁹ David Hopkins, Marilyn Leask, Kath Aspinwall, 1989: 6-7, quote in kath Aspinwall, *Managing Evaluation in Education: A Developmental Approach* (New York: Routledge, 1992), 140.

²⁰ James N. Johnstone, *Indicator of Education Systems* (London: Kogan Page, 1981), 6.

²¹ David Hopkins, Marilyn Leask, Kath Aspinwall, 1989: 6-7, quote in kath Aspinwall, *Managing Evaluation in Education: A Developmental Approach* (New York: Routledge, 1992), 140.

²² H. F. Moed, W. Glanzel, & U. Schmoch, *Handbook of Quantitative Science and Technology Research: The Use of Publication and Patent Statistics in Studies of S & T Systems* (New York: Springer, 2004), 22.

ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้²³ นักวิชาการนี้ ได้แก่ นางลักษณ์ วิรัชชัย, วิโรจน์ สารรัตน์, ศิริชัย กาญจนวาสี, เบอร์สตาเยน, โอกส์ และกุกตัน (Burstein, Oakes & Guiton), เดวิส (Davies), จอห์นสโตน (Johnstone), ฮอปกินส์ และ ลีคส์ (Hopkins & Leask), กลันเซล และชม็อก (Glanzel & Schmoch), แมททิว และโจเซฟ (Mathew & Juseph)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิผล ควรประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีดังต่อไปนี้ มุ่งสัมฤทธิ์ผล มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสอดคล้องและกลมเกลียว หลักสูตรมีคุณภาพ ให้ออกาสในการเรียนรู้ บรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ศักยภาพในการประเมิน การใช้เวลาในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีการเรียนรู้แบบอิสระ มีการจัดการเรียนการสอน มีการให้ข้อมูลย้อนกลับและมีการเสริมแรง²⁴ เน้นด้านกระบวนการ คุณภาพการศึกษาจะเป็นการประสานระหว่างการใช้บริการในสิ่งที่มีความจำเป็นที่ นักวิชาการกำหนดและการสนองความต้องการ คุณภาพการศึกษาสามารถพิจารณาจากทัศนะของ บุคคล 2 ฝ่าย คือ 1) คุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้ได้รับบริการเป็นการบริการให้สอดคล้องกับ ความต้องการ และความคาดหวังของผู้รับบริการ 2) คุณภาพการศึกษาตามทัศนะของนักการศึกษา เป็นการให้ความสำคัญกับหลักการและตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา²⁵ และความสำเร็จของ โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลมี 9 ประการคือการเน้นที่ชาติพันธุ์และเชื้อชาติ การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง การร่วมกันวางแผนดูแลนักเรียนระหว่างครู ผู้ปกครอง หลักสูตรที่เน้นทางด้านวิชาการ การใช้และพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบของนักเรียน ที่มีต่อโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและการสอนที่ปราศจากปัญหาทางวิชาการ²⁶ ในด้าน ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกันกับความสำเร็จของโรงเรียนนั้นมี 13 ประการ คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์

²³นางลักษณ์ วิรัชชัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้า คุณธรรม จริยธรรม ณ โรงแรมแอมบาสเตอร์, 29 สิงหาคม 2551).

²⁴Wayne K. Hoy, & Cecil G. Miskel, **Educational Administration**, Theory Research and Practice, 6th ed. (New York: McGraw – Hill Inc., 2001), 301.

²⁵R. Whatmough, “The Listening School: Sixth Formers and Staff as Customers of Each Other,” in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities** (London: David Fulton, 1994), 94.

²⁶L. C. Stedman, “It’s time we change the effective schools formula” **Kappan** 69, 3 (1987): 215-244.

(Achievement Orientation) มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Educational Leadership) มีความสอดคล้อง และกลมเกลียว (Consensus and Cohesion) หลักสูตรมีคุณภาพและให้โอกาสในการเรียนรู้ (Curriculum Quality/ Opportunity to learn) บรรยากาศของโรงเรียน (School Climate) บรรยากาศ ในชั้นเรียน (Classroom Climate) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Involvement) ศักยภาพ ในการประเมิน (Evaluative Potential) การใช้เวลาในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (Effective Learning Time) มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Structured Instruction) มีการเรียนรู้แบบอิสระ (Independent Learning) มีการรับการจัดการเรียนการสอน (Adaptive Instruction) และมีการให้ ข้อมูลย้อนกลับและมีการเสริมแรงเป็นต้น²⁷ นักวิชาการนี้ได้แก่ อัดัมส์ (Adams), ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel), ซาวลิส (Sallis), เบอร์ริต และริบบิน (Burridge & Ribbins), โอเวอร์วีส (Parsons Ovetveit), เฮอริ (Healy), วอมัส (Whatmough), 롭สัน และ แมทธิว (Robson & Matthew), โอลิวาและเอสพินเวล (Oliva & Aspinwall), เบอเมการ์ท (Baumgart), ฮาเวิร์ และไนท์ (Harvey & Knight), ซายัด (Sayed), โกวิท วรพิพัฒน์, วิจิตร ศรีสอาน, รัตนา ดวงแก้ว, สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, คณะกรรมการด้านการศึกษา องค์การสหประชาชาติ, สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)

3. มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษา: การประกันคุณภาพ หมายถึง กลยุทธ์ที่ได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ และมีการปฏิบัติงานที่ได้มีการออกแบบไว้โดยเฉพาะ เพื่อรับประกันว่ากระบวนการได้รับการกำกับดูแล รวมถึงการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้²⁸ การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการ ตรวจสอบ หรือการประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงใด²⁹ เป็นปรัชญา ของสภาวะบูรณาการของกิจการงาน เพื่อให้บรรลุผลที่พึงประสงค์กล่าวคือ การประกันคุณภาพเป็น สิ่งที่จำเป็นสำหรับระบบทุกระบบ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ต้องการของสังคม แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า

²⁷ Wayne K. Hoy, & Cecil G. Miskel, **Educational Administration**, Theory Resarch and Practice, 6th ed. (New York: McGraw – Hill Inc., 2001), 301.

²⁸P, Cuttance, “Quality assurance and quality Management” **Evaluation News and Comment** 2, 2 (Spring 1993): 18-23.

²⁹Stephen J. Murgatroyd, & Morgan Colin, **Total quality management and the school** (Buckingham: Open University, 1993), 45.

การศึกษาจะสนองต่อคุณภาพที่กำหนดไว้³⁰ สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษามีการนำแนวคิดของการประกันคุณภาพในระบบธุรกิจมาใช้โดยความเชื่อที่ว่าการศึกษา คือ “การลงทุนสำหรับอนาคตของประเทศ” ทุกประเทศต้องการสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาแต่ละระดับจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน เพื่อคุณภาพของประชาชนอีกทั้งทุกประเทศมีความเห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาต้องใช้งบประมาณในระดับสูง รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าของการลงทุนเพื่อให้แน่ใจว่าเงินที่ลงทุนไปนั้นได้ใช้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและทำให้เกิดคุณภาพจึงมีการนำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา³¹ นักวิชาการนี้ ได้แก่ คัทเทนส์ (Cuttance), เมอร์กัทรอย และมอร์แกน (Murgatroyd & Morgan), สเตบบิง (Stebbing), ไครเยอร์ (Cryer), ฟราเซียร์ (Frazier) บลูเทอ และ เกสฟอร์ด (Boulter & Gatford)

4. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มนี้ซึ่งได้แก่

4.1 ผู้บริหารระดับนโยบายภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

4.2 ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

4.3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 2 คน

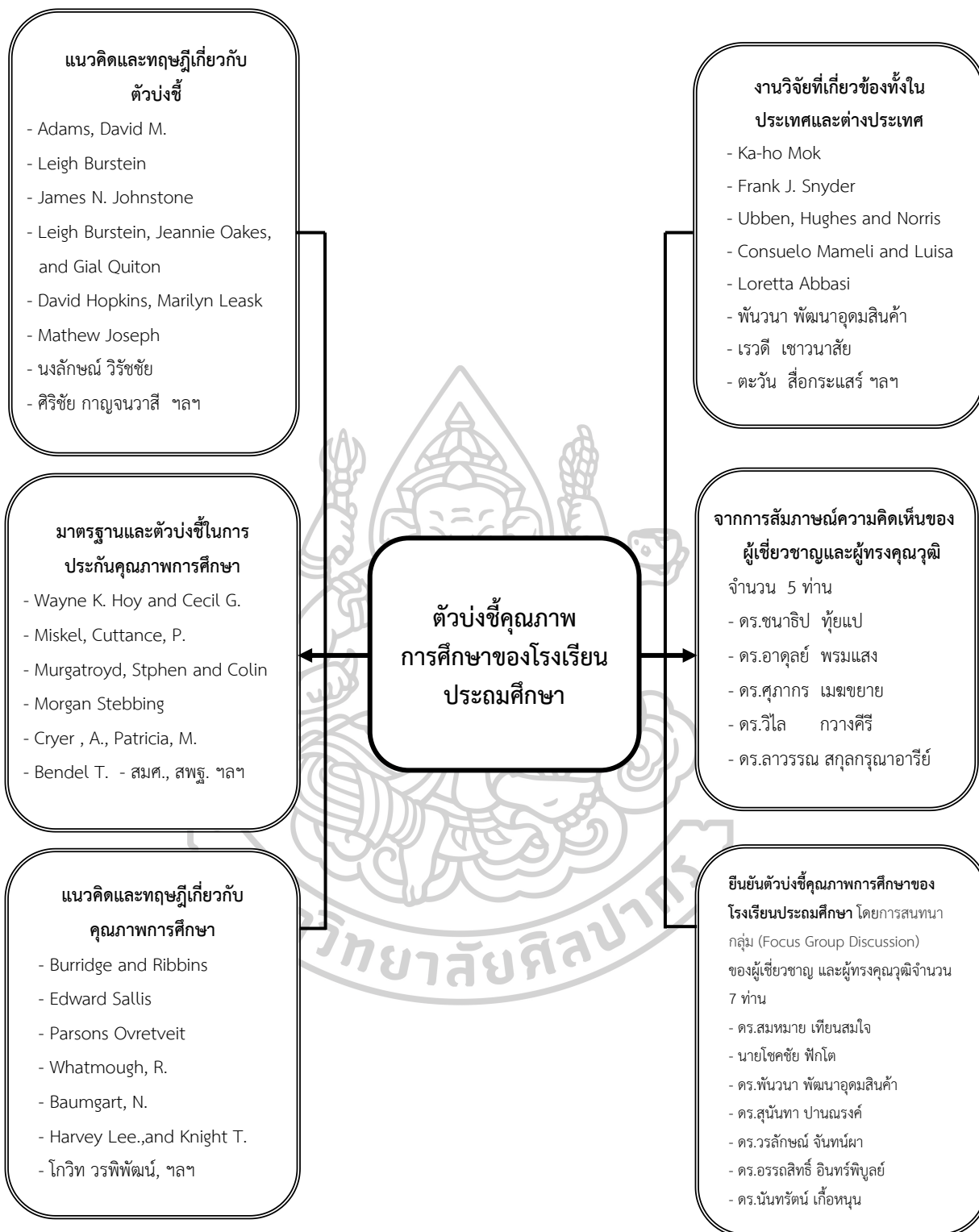
4.4 ครูเชี่ยวชาญหรือศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

5. การยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive method) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษา หรือมีประสบการณ์ในการทำงานในระดับประถมศึกษา หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวคิดของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษามาศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วย และจากแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยเขียนเป็นแผนภูมิ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

³⁰L. Stebbing, **Quality assurance: The route to efficiency and competitiveness**, 3rd ed. (New York: Ellis Horwood, 1993).

³¹T. Bendel, L. Boulter, & K. Gatford, **The benchmarking workout** (Glasgow: Pitman, 1997), 7.

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : David M. Adams, *Philosophical Problems in The Law*, 3rd ed. (Belmont: Wadsworth., 2000), p. 25 cited in UNICEF 2005), 123-124.

- : N. Baumgart, **Equity, Quality and Cost in Higher Education**. Bangkok: UNESCO Principle Regional office for Asia and the Pacific (U.S.A.: McGraw-Hill, 1987), 104.
- : T. Bendel, L. Boulter, & K. Gatford, **The benchmarking workout** (Glasgow: Pitman, 1997). 7.
- : E. Burrige, & Ribins, "Promoting improvement in schools: aspects of quality in Birmingham". In P. Ribbins and E. Burrige (eds.) **Improving education: Promoting quality in school** (London: Cassell, 1995), 195-196.
- : R. M. Cryer, **The Economics of choice, change and organization: Essays in memory of richard M.Cyert** (Northamion: Edward Elgar Publishing, 2002).
- : P. Cuttance, "Quality assurance and quality Management" **Evaluation News and Comment** 2, 2 (Spring 1993).
- : David Hopkins, Marilyn Leask, & Kath Aspinwall, 1989: 6-7, quote in kath Aspinwall, **Managing Evaluation in Education: A Developmental Approach** (New York: Routledge, 1992), 140.
- : Edward Sallis, **Total Quality Management in Education** (Philadelphia: Kogan Page, 1993), 24.
- : Harvey Lee.,and Knight T, **Transforming Higher Education**. (Buckingham. SRHE & Open University Press, 1996).
- : James N. Johnstone, **Indicator of Education Systems** (London: Kogan Page, 1981), 6.
- : Leigh Burstein, Jeannie Oakes, & Gial Quiton, "Education indicator" **Encyclopedia of educational revjsearch**, 6th ed. (New York: Macmillan, 1992).
- : Mathew Joseph and Beatriz Juseph, "Service Quality in Education: A student Perspective" **Quality Assurance in Education** 5, 1 (January 1997), 15-21.
- : M. Patricia, "Successful school–community partnerships in public high school: A comparative case study" **Dissertation Abstract International** 2965A (1994).
- : C. Parsons, "The Politics and Practice of Quality. In C. Parsons (ed)," in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities** (London: David Fulton, 1994), 1-9.
- : J. Stphen, Murgatroyd and Colin Morgan, **Total quality management and the school** (Buckingham: Open University, 1993), 45.

: Wayne K. Hoy & Cecil G. Miskel, **Educational Administration**. Theory Research and Practice, 6th ed. (New York: McGraw – Hill Inc., 2001), 301.

: R. Whatmough, “The Listening School: Sixth Formers and Staff as Customers of Each Other,” in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities** (London: David Fulton, 1994), 94.

: โกวิท วรพิพัฒน์: **ยอดนักคิดและนักบริหารการศึกษา**, เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/141623>.

: นงลักษณ์ วิรัชชัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้าคุณธรรม จริยธรรม ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์, 29 สิงหาคม 2551).

: ศิริชัย กาญจนวาสี, **ทฤษฎีการประเมิน** (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 82.

: สพฐ. **ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก www.ops.moe.go.th/home/index.php?option...

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาดำรงชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบให้มีมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ทั้งด้านบริหารและด้านวิชาการ โดยครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับความต้องการและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งสามารถที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ การดำเนินงานที่ต้องการศึกษา เมื่อเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานที่สำหรับจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นหลัก แต่อาจมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา หรือจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) จำนวน 28,358 โรงเรียน

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย “ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา” ครั้งนี้เป็นการขยายความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาโดยการค้นคว้ารวบรวมวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิด และสาระสำคัญจากตำรา เอกสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งพอสรุปประเด็นและสาระสำคัญ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้

ความหมายตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ หรือที่ใช้ในภาษาไทยหลาย ๆ คำ เช่น ดัชนี ตัวชี้บ่ง ตัวชี้หน้า เครื่องชี้วัดตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Indicator มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตัวบ่งชี้ (Indicator) หมายถึงตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ซึ่งบ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงานที่สามารถวัด และสังเกตได้เพื่อบอกสภาพทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพในประเด็นที่ต้องการในภาษาไทยมีที่ใช้อยู่หลายคำตัวบ่งชี้ หมายถึงสิ่งที่นำมาวัดหรือชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสิ่งที่กำลังศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่บอกความหมายหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ โดยอาจมีเงื่อนไขของเวลาหรือสถานที่กำกับ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน การติดตามผลการดำเนินงานและการจัดลำดับการพัฒนา เช่น ตัวชี้วัดดัชนี การนำตัวบ่งชี้การดำเนินงานมาใช้เริ่มจากวงการศึกษาระดับประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การดำเนินงาน มาตั้งแต่ต้นปี 1970 เนื่องจากการเผชิญกับปัญหาการถูกตัดทอนงบประมาณด้านการศึกษา เป็นเหตุให้ต้องมีการรัดเข็มขัด ประหยัดค่าใช้จ่าย และต้องเพิ่มมาตรการตรวจสอบการทำงานของสถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณที่ถูกจำกัดลงให้แก่สถาบันต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าสูงสุด จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะเพิ่ม “ภาระรับผิดชอบ หรือความสามารถที่ตรวจสอบได้ (accountability)” ของสถาบันการศึกษา

ด้วยการผลักดันให้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การดำเนินงานอย่างจริงจัง จนเป็นที่แพร่หลายมาถึงปัจจุบัน³² ซึ่งสอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ณ วิเชียร ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้หมายถึงตัวแปรหรือองค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสิ่งที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ใช้ในการประเมินผลโดยการเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้และ ใช้แสดงการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยการเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้ในระยะเวลาต่างกัน³³ และวิโรจน์ สารรัตนะ ได้กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่น่ามาวัด หรือชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสิ่งที่ กำลังศึกษาในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่บอกความหมายหรือ สภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ โดยอาจมีเงื่อนไขของเวลาหรือสถานที่และติดตามผล การดำเนินงานและการจัดลำดับการพัฒนา³⁴ ดังที่นงลักษณ์ วิรัชชัย ยังได้ให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรหรือองค์ประกอบที่มีค่าที่แสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษา เฉพาะจุด หรือช่วงเวลาหนึ่งค่าของตัวบ่งชี้ระบุถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็น องค์รวมอย่าง กว้าง ๆ แต่ก็จะมีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เราที่กำหนดไว้ เพื่อประเมิน สภาพที่ต้องการศึกษาและใช้การเปรียบเทียบระหว่างจุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึง ความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้³⁵ และศิริชัย กาญจนวาสี ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า ตัวบ่งชี้หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่ สังเกตได้ซึ่งใช้บ่งชี้บอกสถานะหรือสะท้อนลักษณะ การดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน³⁶ สอดคล้องกับสุรัชย์ จึงมี ได้กล่าวว่าตัวบ่งชี้เป็นสารสนเทศ หรือค่าที่สังเกตได้เชิงปริมาณหรือเป็นสารสนเทศเชิงคุณภาพ ซึ่งได้บ่งบอกสถานะของสิ่งที่มุ่งวัด หรือ

³²คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554 (กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2553), 2.

³³นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ณ วิเชียร, การวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรม: รายงานการวิจัยเรื่อง 2 ใน 4 ของชุด โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนากการ (กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้, 2551), 7.

³⁴วิโรจน์ สารรัตนะ, การบริหารหลักการทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา (กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์, 2551).

³⁵นงลักษณ์ วิรัชชัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้า คุณธรรม จริยธรรม ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์, 29 สิงหาคม 2551).

³⁶ศิริชัย กาญจนวาสี, ทฤษฎีการประเมิน (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 82.

สะท้อนลักษณะรวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง³⁷ และนิติพันธ์์ ทารศรีภูมิ กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกเกี่ยวกับคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในประเด็น ที่มุ่งศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะของข้อความหรือตัวแปรให้เห็นถึงลักษณะการดำเนินงาน³⁸ ดังนั้น วัฒนชัย อธิธาเวทย์ ได้กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่ใช้บ่งชี้บ่งบอกสภาพการณ์หรือสภาวะในลักษณะใดลักษณะหนึ่งของสิ่งที่กำลังศึกษาหรือมุ่งวัด ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งเป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่บอกความหมายหรือสภาพ ที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่ก็จะต้องมีความชัดเจนเพียงพอในการประเมินหรือมุ่งวัดในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งเป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่บอกความหมาย หรือสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่ก็จะต้องมีความชัดเจนเพียงพอในการประเมินสภาพที่ต้องการศึกษา³⁹ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเดวิส (Davies) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ไว้ว่า ข้อความที่ใช้บ่งบอกหรือเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามการดำเนินงานหรือสภาวะของระบบ⁴⁰ โดยที่จอห์นสโตน (Johnstone) กล่าวว่าไว้ว่าตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณเชิงสัมพันธ์ สภาวะในสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสภาวะที่เจาะจงหรือชัดเจนแต่บ่งบอกหรือสะท้อนภาพเชิงสรุปโดยทั่วไปในสถานการณ์ที่สนใจเข้าไปตรวจสอบอย่างกว้าง ๆ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต⁴¹ ดังกับ เบอร์สไตน์, โอ๊คส์ และกูดตัน (Burstein, Oakes & Guiton) ให้ความหมายของ ตัวบ่งชี้ว่าเป็นค่าสถิติที่ให้สารสนเทศเกี่ยวกับสถานะคุณภาพหรือผลการปฏิบัติของระบบการศึกษา ซึ่งเป็นค่าสถิติเฉพาะเรื่องหรือค่าสถิติรวม (Single or Composite Statistics) โดยจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจ มีสารสนเทศที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ

³⁷สุรชัย จึงมี, “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการปฏิบัติงานด้านการสอนของครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3-4” (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553).

³⁸นิติพันธ์์ ทารศรีภูมิ, “การพัฒนาตัวบ่งชี้ผู้ประเมินผลงานทางวิชาการข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553).

³⁹วัฒนชัย อธิธาเวทย์, “การพัฒนาตัวบ่งชี้ลักษณะที่มีการปฏิรูปการศึกษารอบสองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ” (ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554)

⁴⁰Peter Davies, *The American Heritage Dictionary of the English Language* (New York: American Heritage Publishing, 1972), 30.

⁴¹James N. Johnstone, *Indicator of Education Systems* (London: Kogan Page, 1981), 6.

ที่ต้องการจะวัด⁴² ซึ่งได้มีฮอปกินส์ และลีคส์ (Hopkins & Leask) ได้ให้ความหมายตัวบ่งชี้ว่าเป็น ข้อความที่เปรียบเทียบในความสำเร็จของเรื่องใดเรื่องหนึ่งและกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งตัวบ่งชี้ สามารถนำมาวัดและตรวจสอบได้ว่า ตัวบ่งชี้ยังมีประโยชน์ต่อการตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายทำให้ เข้าใจวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น⁴³ ดังนั้นจึงสอดคล้องกับ โมด กลันเซล และชม็อก (Moed, Glanzel & Schmoch) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ไว้ว่าเป็นการวัดที่มีการแสดงให้เห็นภาพภายนอกโดยอาศัย การคาดการณ์ในสิ่งที่เกิดขึ้น⁴⁴

จากความหมายของตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่าตัวบ่งชี้เป็นองค์ประกอบที่กำหนดขึ้นเพื่อศึกษาเฉพาะ จุด หรือช่วงเวลาที่กำหนด และให้สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำ แสดงสภาพที่ศึกษาเป็นค่าตัวเลข หรือปริมาณเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในการสร้างตัวบ่งชี้ควรทำให้ครบถ้วนทั้งนี้ตัวบ่งชี้จะต้องเป็นทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณสามารถ นำมาวัดได้มาตรฐานและตัวชี้วัดจึงเป็นตัวกำหนดที่ใช้อธิบาย เพื่อวัดผลความเปลี่ยนแปลงบ่งชี้ถึง สถานภาพ ใช้วัดเพื่อประเมินผลความสำเร็จ ประเมินความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานขององค์กร มาตรฐานจึงต้องประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ตัวชี้วัดและเกณฑ์บ่งชี้ถึงความสำเร็จของการ ดำเนินงาน มาตรฐานจึงเป็นตัวกำกับ ควบคุมผลที่เกิดขึ้น หากผลที่วัดยังไม่พึงประสงค์ก็อาจจะต้องมี การพัฒนามาตรฐานให้มีความเหมาะสม โดยใช้ภาวะวิสัย (Objectivity) ปทัสถานทางสังคม (Social Norms) สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) มาพิจารณาประกอบการใช้ มาตรฐานและตัวชี้วัดจึงไม่ได้อยู่ที่การสร้างมาตรฐานขึ้นมาเท่านั้น หากแต่อยู่ที่กระบวนการพัฒนา มาตรฐานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัญหาสังคมในแต่ละช่วงเวลา อาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานตัวชี้วัดและเกณฑ์จึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน กล่าวคือเกณฑ์ที่ดีจะต้อง บ่งชี้วัดได้จริง มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับเมื่อนำไปใช้ มาตรฐานที่ดีจะใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจให้ คุณค่ากับสิ่งที่ต้องการจะวัดได้

⁴²Leigh Burstein, Jeannie Oakes, & Gial Quiton, "Education indicator" **Encyclopedia of educational revjsearch** (New York: Macmillan, 1992).

⁴³David Hopkins, Marilyn Leask, & Kath Aspinwall, 1989: 6-7, quote in Kath Aspinwall, **Managing Evaluation in Education: A Developmental Approach** (New York: Routledge, 1992), 140

⁴⁴H. F. Moed, W. Glanzel, & U. Schmoch, **Handbook of Quantitative Science and Technology Research: The Use of Publication and Patent Statistics in Studies of S & T Systems** (New York: Springer, 2004), 22.

คำนิยามของกลุ่มตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตัวบ่งชี้คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ดังนั้น กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึงตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบได้ดีและมีความเชื่อมโยง กับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากรอบแรกและรอบสอง ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1-8 กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิตตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งสถานศึกษา รวมถึงความสำเร็จตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษาโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ 9-10 กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อร่วมกันชี้แนะป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมตามนโยบายของรัฐ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกาลเวลาและปัญหาสังคมที่การเป็นสมาชิกสังคมอาเซียน การอนุรักษ์พลังงาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุ การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง การสร้างสังคมสันติสุขและความปรองดอง ฯลฯ โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดและหน่วยงานต้นสังกัดให้การรับรองการกำหนดตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมของสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ 11 และ 12 เปลี่ยนไปโดยมีเป้าหมายที่แสดงถึงความเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม และแก้ไขปัญหาสังคมของสถานศึกษา เช่น การปฏิรูปการศึกษา การส่งเสริมและสืบสานโครงการตามพระราชดำริ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา การป้องกันสิ่งเสพติด การพร้อมรับและตรวจสอบได้ ตัวบ่งชี้ยังมีประโยชน์ต่อการตั้งวัตถุประสงค์ และเป้าหมายทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น⁴⁵

ลักษณะของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

ลักษณะหรือคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องมีการแสดงค่าเชิงปริมาณและคุณภาพเป็นตัวเลขเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ในลักษณะหรือในคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดี จึงได้มีนักการศึกษากล่าวถึงไว้อย่างหลากหลายพอสรุปได้ดังนี้ นพดล เจนอักษร ได้อธิบายว่าลักษณะที่สำคัญของตัวบ่งชี้ต้องประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. ต้องมีนัยเชิงปริมาณ โดยอาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องระบุเป็นตัวเลขหรือสถิติข้อมูลใด ๆ ก็ได้
2. ต้องเสนอข้อมูลที่พึงประสงค์ทั้งหมดให้ปรากฏชัดเจน

⁴⁵คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554, (25 กันยายน ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร, 2557).

3. ต้องให้ความกระจ่างและข้อเท็จจริงทั้งหมดแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. ต้องมีลักษณะเป็นเครื่องมือที่จำแนกแยกแยะ ประเมินผล หรือเสนอวิสัยทัศน์ ตลอดจนความมุ่งหมายใหม่ ๆ ได้⁴⁶

สอดคล้องกับศิริชัย กาญจนวาสี ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ สรุปลักษณะตัวบ่งชี้ที่ดีควรมีดังนี้

1. ความตรง (validity) ตัวบ่งชี้ที่จะต้องบ่งชี้ได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดอย่างถูกต้องแม่นยำ ตัวบ่งชี้ที่สามารถชี้ได้แม่นยำตรงตามคุณลักษณะที่มุ่งวัดนั้นมีลักษณะดังนี้

1.1 มีความตรงประเด็น (relevant) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดให้ได้ตรงกับประเด็นที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณลักษณะที่มุ่งวัด เช่น GPA ใช้เป็นตัวบ่งชี้กับเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป เป็นต้น

1.2 มีความเป็นตัวแทน (representative) ตัวบ่งชี้ที่เราต้องการความเป็นตัวแทนคุณลักษณะที่มุ่งวัด หรือมีมุมมองที่จะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของคุณลักษณะที่มุ่งวัดอย่างครบถ้วน เช่น อุณหภูมิร่างกายเป็นตัวบ่งชี้สภาวะการมีไข้ของผู้ป่วย คุณภาพของพื้นที่ที่จะกระทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ สามารถชี้วัดด้วยลักษณะการให้สารสนเทศซึ่งในความรวดเร็วกับการตอบสนองที่ความต้องการ ลักษณะการพูดจา สีหน้าท่าทางของการให้บริการ เป็นต้น

2. ความเที่ยง (reliability) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้คุณลักษณะที่มุ่งวัดได้อย่างน่าเชื่อถือคงเส้นคงวา หรือบ่งชี้ได้คงที่เมื่อทำการวัดซ้ำในช่วงเวลาเดียวกัน ตัวบ่งชี้ที่สามารถชี้ได้แบบอย่างคงเส้นคงวาเมื่อทำการวัดซ้ำนั้นมีลักษณะดังนี้

2.1 ความเป็นปรนัย (objectivity) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้อย่างเป็นปรนัยและเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าของตัวบ่งชี้ขึ้นอยู่กับสภาวะที่เป็นอยู่ หรือคุณสมบัติของสิ่งนั้นมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับความรู้สึกตามอัตวิสัย เช่น การรับรู้ประสิทธิภาพของหลักสูตรกับอัตราการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตรต่างเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของคุณภาพหลักสูตร แต่อัตราการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตรจะเป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้อย่างมีความเป็นปรนัยมากกว่าการรับรู้ประสิทธิภาพของหลักสูตร

2.2 มีความคลาดเคลื่อนต่ำ (minimum error) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้อย่างมีความคลาดเคลื่อนต่ำ ค่าที่ได้จะต้องมาจากแหล่งข้อมูลน่าเชื่อถือได้ เช่น คะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบกับคะแนนผลสัมฤทธิ์จากการตอบตามปฏิกิริยาหรือสังเกตอย่างไม่เป็นทางการต่างเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของความสำเร็จของการฝึกอบรมแต่คะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบจะเป็นตัวบ่งชี้ที่น่าเชื่อถือหรือ

⁴⁶นพดล เจนอักษร, “วิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและชุมชนเชิงปริมาณ” ประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 1-5 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546).

มีความคลาดเคลื่อนจากการวัดต่ำกว่า ของความสำเร็จของการฝึกอบรมแต่คะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบจะเป็นตัวบ่งชี้ที่น่าเชื่อถือ หรือมีความคลาดเคลื่อนจากการวัดต่ำกว่า

3. ความเป็นกลาง (neutrality) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้ด้วยความเป็นกลางปราศจากความลำเอียง (bias) ไม่นิยมเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ชี้หน้าโดยการเน้นการบ่งชี้เฉพาะลักษณะความสำเร็จหรือความล้มเหลว หรือความไม่ยุติธรรม

4. ความไว (sensitivity) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่มุ่งวัด สามารถแสดงความผันแปร หรือมีความแตกต่างระหว่างหน่วยอย่างชัดเจน โดยตัวบ่งชี้จะต้องมีมาตรฐานและหน่วยวัดที่มีความละเอียดเพียงพอ เช่น ตัวบ่งชี้ระดับการปฏิบัติไม่ควรมีความผันแปรที่แคบ เช่น ไม่ปฏิบัติ (0) และปฏิบัติ (1) แต่ควรมีระดับของการปฏิบัติที่มีการระบุความแตกต่างของคุณภาพอย่างกว้างขวาง เช่น ระดับ 0 ถึง 10

5. สะดวกในการนำไปใช้ (practicality) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องสะดวกในการนำไปใช้ และได้ผลดีโดยมีลักษณะดังนี้

5.1 เก็บข้อมูลง่าย (availability) เก็บข้อมูลได้สะดวกซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตรวจนับ วัด หรือสังเกตได้ง่ายสูงสุดและต่ำสุด เข้าใจง่ายและสามารถสร้างเกณฑ์การตัดสินคุณภาพได้ง่าย

5.2 แปลความหมายง่าย (Interpretability) ตัวบ่งชี้ที่ดีควรให้ค่าการวัดที่มีจุดสูงสุดและต่ำสุดเข้าใจง่าย และสามารถสร้างเกณฑ์ตัดสินคุณภาพได้ง่าย⁴⁷

ซึ่งนางลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ฌ วิเชียร, และพิศสมัย อรทัย ได้สรุปลักษณะสำคัญของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ต้องให้สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องแม่นยำถูกต้องอย่างแน่นอน

2. ตัวบ่งชี้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากตัวแปร ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้จะให้สารสนเทศที่แสดงถึงคุณลักษณะเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาเหมือนตัวแปร แต่ตัวแปรจะให้สารสนเทศของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเพียงด้านเดียวเนื่องจากมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจง ขณะที่ตัวบ่งชี้เกิดจากการรวมตัวแปรหลาย ๆ ตัวที่มีความสัมพันธ์กันเข้าด้วยกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษา ตัวบ่งชี้จึงเป็นตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบก็ได้ไม่จำเป็นต้องมีตัวเดียว

3. ค่าของตัวบ่งชี้ต้องแสดงถึงปริมาณในการแปลความหมาย ค่าของตัวบ่งชี้จะต้องนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดขึ้น ดังนั้นในการสร้างตัวบ่งชี้จะต้องมีการกำหนดความหมายและเกณฑ์ของตัวบ่งชี้ให้ชัดเจน

⁴⁷ศิริชัย กาญจนวาสี, **ทฤษฎีการประเมิน** (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 84-86.

4. ตัวบ่งชี้ต้องให้สารสนเทศ ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลานั้น ๆ เมื่อตัวบ่งชี้จากหลายช่วงเวลา มาเปรียบเทียบกัน จะต้องแสดงสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งของที่ต้องการศึกษาได้

5. ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทฤษฎี โดยการรวมตัวแปรเพื่อสร้างเป็นตัวบ่งชี้แล้วนำไปอธิบายทฤษฎีในงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำเสนอแนวคิดได้ดีกว่าการใช้ตัวแปรเดี่ยว

6. ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาใช้บอกทิศทางหรือบอกสภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้บริหาร นักวางแผน นักวิจัย และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบถึงสภาพทางการศึกษาโดยทั่วไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผน และการจัดวางนโยบายในอนาคตได้ นโยบายทางการศึกษาที่ดีถูกกำหนดโดยอาศัยข้อเท็จจริงทางการศึกษานอกจากนี้การวางแผนอย่างจริงจังสำหรับระบบการศึกษา ควรจะมีข้อมูลที่ผ่านการจัดกระทำเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจและมีคุณค่าในการตัดสินใจ ซึ่งการพัฒนาเป็นการใช้เครื่องบ่งชี้เพื่อวัดถึงองศาหรือระดับที่ได้บรรลุผลแล้ว

7. ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาใช้ในการติดตามตรวจสอบระบบการศึกษา ทำให้บอกถึงภาพทางการศึกษาได้ง่ายขึ้น เช่น การศึกษาโอกาสทางการศึกษาในภาคต่าง ๆ ในประเทศไทยจะมีตัวบ่งชี้ความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับติดตามหรือตรวจสอบระบบการศึกษา เป็นต้น

8. ตัวบ่งชี้มีความสำคัญในด้านการพัฒนาระบบการศึกษา การวิจัยถึงในระบบการพัฒนาการศึกษาต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ภาคตัดขวางเพื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศหรือการติดตามการศึกษาในระยะยาว⁴⁸

โดยที่จอห์นสโตน (Johnstone) ได้สรุปลักษณะของตัวบ่งชี้ เพื่อให้เข้าใจลักษณะของตัวบ่งชี้ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ไม่จำเป็นต้องชี้บอกสิ่งต่าง ๆ หรือบ่งบอกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ ตัวบ่งชี้เป็นเพียงตัวบอกหรือตัวบ่งชี้สิ่งต่าง ๆ ในลักษณะการประมาณอาจจะมากกว่าหรือจะน้อยกว่าความเป็นจริงบ้าง

2. ตัวบ่งชี้จะประกอบด้วยตัวแปรหลาย ๆ ตัว ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อที่จะบ่งบอกไว้หรือบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะกว้าง ๆ ของสภาพการณ์ของระบบนั้น ๆ

3. ตัวบ่งชี้ปริมาณของสิ่งใดควรกำหนดในลักษณะปริมาณ หรือคิดเป็นค่าตัวเลขได้ไม่ใช่กำหนดในลักษณะการบรรยายข้อความล้วน ๆ

⁴⁸นงลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ณ วิเชียร, และพิศสมัย อรทัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง เปิดขอบฟ้าคุณธรรม จริยธรรม โรงแรมแอมบาสเตอร์, 29 สิงหาคม 2551).

4. ตัวบ่งชี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ไปตามกาลเวลาหนึ่ง หรือในระยะหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นช่วง ในระยะเวลาใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความไวของการผันแปรของระบบที่นำมากำหนดตัวบ่งชี้

5. ตัวบ่งชี้ควรต้องพัฒนาจากการรวบรวมอย่างคลุมเป็นระบบ ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเพราะ จะทำให้ดัชนีที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือ⁴⁹

สอดคล้องกับแอสเวิร์ธ และ ฮาร์เวย์ (Ashworth & Harvey) และคาวแมน (Cowman) กล่าวถึงการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่ดีว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความสอดคล้องกับพันธกิจของสถาบันครอบคลุมบทบาทหลักของสถาบัน ทั้งนี้รวมทั้ง ครอบคลุมองค์ประกอบ คุณภาพการจัดการศึกษาทั้งปวง การจัดการศึกษาของสถาบันหรือเป็น การประเมินตนเอง (Self Evaluation) เพื่อนำผลการนำเข้ากระบวนการและผลผลิต

2. สามารถนำมาใช้ควบคุม ประเมินการศึกษา และประเมินตนเอง

3. มีความตรง (Validity) มีความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นที่ยอมรับของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในสถาบันมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ (Unambiguous) และไม่ผันแปรง่าย (Not Susceptibility)^{50,51}

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่าตัวบ่งชี้มีลักษณะเป็นข้อความที่บ่งบอกสภาพ หรือสภาพการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดอย่างถูกต้องแม่นยำ วัดได้ ตรงประเด็นเป็นการนำข้อมูลตัวแปรหรือข้อเท็จจริงที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็น ลักษณะของสภาพการณ์นั้น ๆ และมีความเป็นปรนัยนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ กำหนดขึ้นต้องให้สารสนเทศ ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลานั้น ๆ ใช้บอกทิศทาง หรือบอกสภาพการศึกษา ใช้ในการติดตามตรวจสอบระบบการศึกษาและมีความสำคัญในด้านการพัฒนาระบบการศึกษา

ประเภทของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

จอห์นสโตน (Johnstone) เป็นผู้ที่แบ่งประเภทตัวบ่งชี้ทางการศึกษา โดยอาศัยแนวการใช้ ตัวแปรต่าง ๆ มากำหนดเป็นเครื่องบ่งชี้โดยอัตราการลงทะเบียนเรียนของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ

⁴⁹James N. Johnstone, *Indicator of Education Systems* (London: Kogan Page, 1981), 6.

⁵⁰Allan Ashworth, & Roger Charles Harvey, *Assessing Quality in Further and Higher Education* (London: Jessica Kingsley Publishers, 1994).

⁵¹Seamus Cowman, "Student Evaluation: a performance indicator of Quality in Nurse Education" *Journal of Advance Nursing* (1996): 24: 625-632 quoted in roger Watson and others, *Nursing Research: Designs and Methods* (Oxford: Churchill Livingstone, 2008).

เป็นต้น ตัวบ่งชี้อาจมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับวิธีและเกณฑ์ในการแบ่งซึ่งอาจแบ่งโดยอาศัยแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators) เป็นตัวแปรเดี่ยวที่สะท้อนให้เห็นแง่มุมของระบบการศึกษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่ยังชี้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งในระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ที่ใช้กันมากในงานวิจัย งานบริหารและงานวางแผน เช่น อัตราส่วนของนักเรียนต่อประชากรในระบบการศึกษา อัตราการเรียนต่อของนักเรียนในระดับ วิธีการนำไปใช้หรืออาศัยแนวคิดของวิธีการสร้างตัวบ่งชี้

2. ตัวบ่งชี้เดี่ยว (Diaggregative Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ถูกนำมาจำแนกออกเป็นตัวเดี่ยว ๆ แต่ละตัวแทนที่จะใช้ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเพื่ออธิบายเรื่องหนึ่ง ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ต้องอาศัยความหมายของแต่ละตัวแปรเพื่ออธิบายแต่ละส่วนหรือแต่ละองค์ประกอบของระบบการศึกษา ซึ่งถ้าจะนำไปอธิบายเพียงบางส่วนก็จะเกิดปัญหาในความที่ไม่ถูกต้องตามลักษณะของระบบการศึกษาได้อย่างถูกต้อง

3. ตัวบ่งชี้รวม (Composite Indicators) เป็นการรวมตัวแปรทางการศึกษาจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันมีการถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว เพราะตัวแปรแต่ละตัวนั้นอาจมีค่าน้ำหนักไม่เท่ากันแล้ว คำนวณหาค่าตัวบ่งชี้รวมออกมา ตัวบ่งชี้ประเภทนี้จึงสามารถอธิบายลักษณะ หรือสถานการณ์ของการศึกษาได้ดีกว่าการใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียว⁵²

สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ณ วิเชียร, และ พิศสมัย อรทัย ได้สังเคราะห์และสรุปการจัดแยกประเภทของตัวบ่งชี้ได้เป็น 8 ประเภทคือ

1. ประเภทที่จัดตามทฤษฎีระบบได้แก่ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัย (Input Indicators) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process Indicators) และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (Output Indicators) ซึ่งรวมตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงผลลัพธ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในระบบด้วย

2. ประเภทที่จัดตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้ การสร้างและการพัฒนาตัวบ่งชี้จะต้องมีการให้นิยามตัวบ่งชี้ด้วยกัน ลักษณะของการให้นิยามที่แตกต่างกันทำให้นักวิชาการแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย (Subjective Indicators) และตัวบ่งชี้แบบปรนัย (Objective Indicators)

3. ประเภทที่จัดตามวิธีการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators) ตัวบ่งชี้แยกย่อย (Disaggregative Indicators) และตัวบ่งชี้รวม ตัวบ่งชี้ประกอบ (Ordinal Indicators)

⁵² James N Johnstone, *Indicators of Education Systems* (UNESCO UK: The Anchor Press. Tiptree, Essex, 1981).

4. ประเภทที่จัดตามลักษณะของตัวบ่งชี้ย่อยที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้รวมแบ่งได้หลายวิธี ดังเช่น

4.1. จัดตามระดับการวัด ได้แก่ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ (Nominal Indicators) ตัวบ่งชี้อันดับ (Ordinal Indicators) ตัวบ่งชี้ช่วงภาค (Interval Indicators) ตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Ratio Indicators) ตัวบ่งชี้รวมที่สร้างจากตัวบ่งชี้ย่อยระดับใดจะมีระดับการวัดตามตัวแปรนั้นด้วย

4.2. จัดตามประเภทของตัวแปร ได้แก่ ตัวบ่งชี้สต็อก (Stocks Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงสถานะหรือปริมาณของระบบการผลิต ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว (Flows Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงสถานะที่เป็นพลวัตในระบบการผลิต ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง

4.3. จัดตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับเรื่องการแจกแจง (Distributive Indicators) สร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นค่าสถิติบอกลักษณะการกระจายของข้อมูล เช่น สัมประสิทธิ์การกระจาย และตัวบ่งชี้ที่ซึ่งไม่เกี่ยวกับการแจกแจง (Non-Distributive Indicators) สร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นปริมาณ หรือเป็นค่าสถิติบอกลักษณะค่ากลาง เช่น ค่าเฉลี่ย หรือค่าสถิติประเภทค่าร้อยละ อัตราส่วน

5. ประเภทที่จัดตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ (Absolute Indicators) ค่าตัวบ่งชี้จะบอกปริมาณที่แท้จริง และมีความหมายในตัวเอง ซึ่งตัวบ่งชี้สัมพัทธ์หรือ ตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Relative or Ratio Indicators) ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณที่ต้องแปลความหมายเทียบกับค่าอื่น ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ใช้เปรียบเทียบได้เฉพาะระบบที่มีขนาดหรือศักยภาพเท่าเทียมกัน ถ้ามีขนาดหรือศักยภาพที่ไม่เท่าเทียมกันควรใช้ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ในการเปรียบเทียบ

6. ประเภทที่จัดตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย ได้แก่ ตัวบ่งชี้อิงกลุ่ม (Norm-Reference Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่มตัวบ่งชี้อิงเกณฑ์ (Criterion-Reference Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตัวบ่งชี้อิงตนเอง (Self-Referenced Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันเป็นตัวบ่งชี้ที่บอกถึงความเปลี่ยนแปลง หรือที่ระดับการพัฒนา

7. ประเภทที่จัดตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย (Expressive indicators) และตัวบ่งชี้ทำนาย (Predictive indicators)

8. ประเภทที่มีการจัดตามเนื้อหาสาระ หรือสาขาวิชาจัดได้หลายประเภท โดยที่ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับความสนใจและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตัวบ่งชี้เช่น ตัวบ่งชี้การศึกษา (Education indicators) ตัวบ่งชี้สังคม (Social indicators) ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต (Quality of life Indicators) ตัวบ่งชี้การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education Indicators) สรุปประเภทของตัวบ่งชี้มีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับวิธีการและเกณฑ์ในการแบ่ง ถ้าใช้ตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมากำหนด

เป็นเครื่องชี้ที่แบ่งเป็นตัวบ่งชี้ตัวแทนตัวบ่งชี้เดี่ยว และตัวบ่งชี้รวมหรือถ้าแบ่งตามประเภทการสังเคราะห์⁵³

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้มีขั้นตอนคล้ายกับขั้นตอนในกระบวนการวัดตัวแปร แต่มีขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการรวมตัวแปรเข้าเป็นตัวบ่งชี้ และการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่นักวิชาการกำหนดไว้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมีส่วนแตกต่างกันในบางขั้นตอน ซึ่งสามารถสรุปรวมเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ นางลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ฦ จิเชียร, และพิศสมัย อรทัย ได้สรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ว่ามี 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement Of Purposes)

ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวบ่งชี้ (Definition)

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตัวบ่งชี้ (Construction)

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ (Quality Check)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบท และมีการนำเสนอการรายงาน (Contextualization and Presentation) ซึ่งแต่ละขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement Of Purposes) คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไร และอย่างไร วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์โดยที่ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่างกัน มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงเกณฑ์ ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงเกณฑ์ ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงตนเอง และตัวบ่งชี้เพื่อใช้จัดจำแนกระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงกลุ่ม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักประเมินที่ต้องการพัฒนาตัวบ่งชี้จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ทำอะไร และเป็นประโยชน์ในการ

⁵³นางลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ฦ จิเชียร, และพิศสมัย อรทัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง เปิดขอบฟ้าคุณธรรม จริยธรรม โรงแรมแอมบาสเดอร์, 29 สิงหาคม 2551).

ดำเนินงานอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสูง และเป็นประโยชน์สมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวบ่งชี้ (Definition) หลังจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้แล้ว งานสำคัญขั้นแรกในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ เพราะนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นตัวชี้แนววิธีการที่จะต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้เนื่องจากตัวบ่งชี้ หมายถึง องค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดงสารสนเทศ หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามในลักษณะเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว นักประเมินต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไร Burstein, Oakes & Guiton แยกการนิยามตัวบ่งชี้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การกำหนดกรอบความคิด หรือการสร้างสังกะป (conceptualization) เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ โดยการกำหนด รูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ก่อนว่ามี ส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกี่มิติ (dimension) และกำหนดว่าแต่ละมิติประกอบด้วยสังกะป (concept) อะไรบ้าง ส่วนที่สองยังแยกได้เป็นสองส่วนย่อย คือ การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบ หรือตัวแปรย่อย (development of component measures) และการสร้างและกำหนดมาตรา (construction and scaling) การนิยามในส่วนนี้ เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิด และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้จากการนิยามตัวบ่งชี้ นักประเมินจะได้ รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง (structural relationship model) ของตัวบ่งชี้ เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างของตัวบ่งชี้ คือ โครงสร้าง (structure) ที่อธิบายว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร ตัวแปรย่อยมีความสัมพันธ์กับตัวบ่งชี้อย่างไร และตัวแปรย่อยแต่ละตัวมีน้ำหนักความสำคัญต่อตัวบ่งชี้ต่างกันอย่างไร ดังนั้นการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้จึงประกอบด้วยข้อกำหนดรายละเอียด 3 ประการ ประการแรก คือ การกำหนดส่วนประกอบ (components) หรือตัวแปรย่อย (component variables) ของตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎี และประสบการณ์ศึกษาตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ (relate) และตรง (relevant) กับตัวบ่งชี้ แล้วตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้นว่าจะใช้ตัวแปรย่อยจำนวนเท่าใด ใช้ตัวแปรย่อยประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประการที่สอง คือ การกำหนดวิธีการรวม (combination method) ตัวแปรย่อย นักประเมินต้องศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ ซึ่งโดยทั่วไปทำได้เป็น 2 แบบ คือ การรวมตัวแปรย่อยด้วยการบวก (addition) และการคูณ (multiplication) ส่วนประการที่สาม คือ การกำหนดน้ำหนัก (weight) การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องกำหนดน้ำหนักแทนความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัวในการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาจกำหนดให้ตัวแปรย่อยทุกตัวมีน้ำหนักเท่ากัน หรือต่างกันก็ได้

การกำหนดรายละเอียดทั้งสามประกอบสำหรับการนิยามตัวบ่งชี้ Johnstone อธิบายว่าทำได้ 3 วิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีวิธีการในการพัฒนาตัวบ่งชี้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติการ (Pragmatic Definition) นิยามเชิงปฏิบัติการเป็นนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมแล้ว มีฐานข้อมูลหรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อย ๆ หลายตัวไว้แล้วนักประเมินเพียงแต่ใช้วิจารณ์ญาณคัดเลือกตัวแปรจากฐานข้อมูลที่มีอยู่และนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้วิธีนี้อาศัยการตัดสินใจ และประสบการณ์ของนักประเมินเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างไร จึงเป็นนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนิยามแบบอื่น และไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้

2.2 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition) นิยามเชิงทฤษฎีเป็นนิยามที่นักประเมินใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุนการตัดสินใจของนักวิจัยโดยตลอด และใช้วิจารณ์ญาณของนักวิจัยน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น การนิยามตัวบ่งชี้โดยใช้การนิยามเชิงทฤษฎีนั้นอาจทำได้สองแบบ แบบแรกเป็นการใช้ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย โดยอาจใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด แบบที่สองเป็นการใช้ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อย และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยแต่ละตัวนั้น เป็นการใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบในการตัดสินใจ วิธีแบบนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือโมเดลตัวบ่งชี้ไว้ก่อน

2.3 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) นิยามเชิงประจักษ์เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้นมิได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อพิจารณาวิธีการนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีของ Johnstone ที่กล่าวข้างต้นเปรียบเทียบกับวิธีการนิยามตัวแปร 2 วิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไป จะเห็นได้ว่า Johnstone ให้ความสำคัญกับการนิยามระดับนามธรรมตามทฤษฎี หรือการนิยามโครงสร้างที่มีทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานในการนิยาม วิธีการนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธี โดยเฉพาะสองวิธีหลังของ Johnstone ล้วนแต่ต้องมีทฤษฎีเป็นหลักทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่าการนิยามทุกวิธีในส่วนของการกำหนดตัวแปรย่อย และการกำหนด

วิธีการรวมตัวแปรเป็นนิยามโครงสร้างตามทฤษฎีทั้งสิ้น ส่วนการแบ่งประเภทวิธีการนิยามนั้นเป็นเพียงการแบ่งโดยใช้เกณฑ์มากำหนดว่าน้ำหนักตัวแปรย่อยจะใช้ทฤษฎี หรือข้อมูลเชิงประจักษ์เท่านั้นสรุปได้ว่านิยามเชิงประจักษ์มีลักษณะเทียบเคียงได้กับนิยามเชิงทฤษฎี ต่างกันที่การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยในวิธีแรกใช้ทฤษฎี ส่วนในวิธีหลังใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ในจำนวนวิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีของ Johnstone ที่กล่าวข้างต้นนั้น วิธีการนิยามเชิงประจักษ์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ คือ การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยนั้น ในความเป็นจริงมิใช่การกำหนดนิยามจากการศึกษาเอกสารและทฤษฎี แต่เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อเปรียบเทียบการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ซึ่งต้องใช้การวิจัยในการนิยาม กับการวิจัยที่มีการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือโมเดลลิสเรล (linear Structural relationship model or LISREL model) จะเห็นได้ว่ามีวิธีการสอดคล้องกัน เนื่องจากการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้มีงานสำคัญสองส่วน ส่วนแรกเป็นการกำหนดโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และอย่างไร โดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานรองรับ โมเดลที่ได้เป็นโมเดลการวัด (measurement model) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) กับตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง (latent variables) นั้นเอง แต่งานส่วนที่สอง คือการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยจากข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิจัย งานส่วนนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลนั่นเอง กล่าวคือนักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลได้แก่ตัวแปรย่อยทั้งหลายตามโมเดลที่พัฒนาขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ให้ได้ค่าน้ำหนักตัวแปรย่อยที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ วิธีการวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันมากที่สุด คือการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ใช้เมื่อมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหนักแน่นเข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล เมื่อพบว่าโมเดลมีความตรง จึงนำสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยมาสร้างตัวแปรแฝง

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) เป็นการดำเนินการวัดตัวแปรย่อยประกอบด้วยการสร้างเครื่องมือสำหรับ วัด ทดลองใช้ การปรับปรุงเครื่องมือการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือ เก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อย ซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตัวบ่งชี้ (Construction) ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสร้างสเกล (Scaling) ตัวบ่งชี้โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้ตัวบ่งชี้ โดยวิธีการรวมตัวแปรย่อยและการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยตามที่ได้นิยามตัวบ่งชี้ไว้

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ (Quality Check) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และ

ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นด้วย โดยจะตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) ความเชื่อถือได้ (Credibility) ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพนั้นควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

5.1 ควรมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ สารสนเทศที่ได้จากตัวบ่งชี้ต้องสามารถบอกถึงสถานะและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง หรือสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทันเวลา สามารถแก้ปัญหาทันที่

5.2 ควรตรงกับความต้องการ หรือมีจุดมุ่งหมายของการใช้งานคือ ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายไม่ควรจะมีลักษณะเป็นแบบเดียวกับตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการบรรยายสภาพของระบบ แต่อาจมีตัวบ่งชี้ย่อยบางตัวเหมือนกันได้

5.3 ควรมีคุณสมบัติตามคุณสมบัติของการวัดคือ มีความเที่ยง มีความตรง ความเป็นปรนัย และใช้ปฏิบัติได้จริง ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้มีความสำคัญมาก

5.4 ควรมีเกณฑ์การวัดที่มีความเป็นกลางมีความเป็นจริงทั่วไป และได้ให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด เปรียบเทียบระหว่างเขตในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือเปรียบเทียบประเทศ

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation)

ดังนั้นการพัฒนาตัวบ่งชี้ มีขั้นตอนการพัฒนาเป็นลำดับซึ่งผู้วิจัยได้นำมาออกแบบกับงานวิจัยนี้ โดยการเริ่มต้นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างตัวบ่งชี้เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยใช้ทฤษฎีระบบ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างตัวบ่งชี้เป็นการวัดตัวแปรย่อยประกอบด้วยสร้างเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อใช้เก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาตัวบ่งชี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้ตัวบ่งชี้โดยวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยใช้ค่าสถิติในการหาฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอรายงานระหว่างผู้พัฒนาและผู้ใช้ตัวบ่งชี้

สรุปในอดีตการบริหารและการจัดการศึกษาเพียงแต่อาศัยข้อมูลการศึกษาที่จัดทำอยู่ในรูปของ “สถิติการศึกษา” แต่เมื่อในเวลาที่ผ่านไปก็เริ่มตระหนักว่า “ระบบฐานข้อมูลและสถิติการศึกษาตัวบ่งชี้” ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีเท่าที่ควรจึงได้พัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อนำมาใช้แทน ส่งผลให้วิธีวิทยาด้านการพัฒนาระบบตัวบ่งชี้การศึกษาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นประโยชน์มากต่อการบริหารและการวิจัย ในการบริหารใช้ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการวางแผนการศึกษา ใช้ในการกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งในเรื่อง

การประกันคุณภาพการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และการกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการจัดลำดับและจัดประเภทระบบการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานพัฒนา ช่วยให้ผลการวิจัยมีความตรงสูงกว่าการใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียว หรือการใช้ชุดตัวแปร และให้แนวทางการตั้งสมมติฐานวิจัยสำหรับศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวบ่งชี้การศึกษาคุณภาพของตัวบ่งชี้ สิ่งหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญในการสร้างและพัฒนา ตัวบ่งชี้ก็คือ “การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้” ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการคือ

1. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้ เริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้วไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีการทางสถิติดีอย่างไร ผลที่ได้จากการพัฒนาก็ย่อมต่อคุณภาพไปด้วย

2. การตรวจสอบด้วยวิธีการทางสถิติ มีความสำคัญน้อยกว่า เพราะเป็นเพียงการนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนคุณภาพของตัวบ่งชี้เท่านั้น⁵⁴

นางลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ณี วิเชียร ได้จัดแยกประเภทของตัวบ่งชี้ ออกเป็น 8 ประเภท รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้

ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้	ประเภทตัวบ่งชี้	การนำไปใช้
1. การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามทฤษฎีระบบ	1.1 ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Indicators) 1.2 ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process Indicators) 1.3 ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (output Indicators) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcome and Impact Indicators)	พิจารณาตัวบ่งชี้ตามทฤษฎีระบบ

⁵⁴นางลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ณี วิเชียร, และพิศสมัย อรทัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง เปิดขอบฟ้าคุณธรรม จริยธรรม โรงแรมแอมบาสเตอร์, 29 สิงหาคม 2551).

ตารางที่ 4 ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ลักษณะการจัดแยก ประเภทตัวบ่งชี้	ประเภทตัวบ่งชี้	การนำไปใช้
2. การแบ่งประเภท ตัวบ่งชี้ตามลักษณะนิยาม ของตัวบ่งชี้	2.1 ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย (Subjective Indications) 2.2 ตัวบ่งชี้แบบปรนัย (Objective Indications)	ใช้ในกรณีที่ผู้ศึกษามีความรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาไม่มากนัก หรือมีการให้คำจำกัดความ ตัวบ่งชี้ไว้กว้าง ๆ ไม่ชัดเจน ผู้ศึกษาต้องใช้วิจารณญาณ พิจารณาตัดสินใจนิยมใช้ในการ ประเมินการติดตาม และ การเปรียบเทียบระบบระหว่าง ประเทศ
3. การแบ่งประเภท ตัวบ่งชี้ ตามวิธีการสร้าง	3.1 ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators)	เกิดจากการสร้างตัวแปร 1 ตัว ให้เป็นตัวแทนของตัวแปร ตัวอื่น ที่สามารถบอกสภาพ หรือลักษณะหรือปริมาณของ สิ่งที่ต้องการศึกษา
	3.2 ตัวบ่งชี้ย่อย (Disaggregative Indicators)	เป็นตัวบ่งชี้หลายตัวในชุดของ ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้แต่ละตัว จะเป็นอิสระต่อกัน บอกสภาพ หรือลักษณะหรือปริมาณสิ่งที่ ต้องการศึกษา เฉพาะด้านใด ด้านหนึ่งเท่านั้น การบ่งชี้ ภาพรวมต้องพิจารณาจาก ตัวบ่งชี้ย่อยทั้งหมดในชุดของ ตัวบ่งชี้

ตารางที่ 4 ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้	ประเภทตัวบ่งชี้	การนำไปใช้
	3.3 ตัวบ่งชี้รวมหรือตัวบ่งชี้ประกอบ (Composite Indicators)	เกิดจากการรวมตัวบ่งชี้ย่อยหลายตัวเข้าด้วยกันเป็นตัวบ่งชี้ให้สารสนเทศที่มีความเที่ยงและความตรงมากกว่าสองประเภทแรกนิยมใช้มากในปัจจุบัน ส่วนใหญ่นำมาใช้ในการวางแผน การกำกับติดตามและการประเมินผล การดำเนินงาน
4. การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะตัวบ่งชี้ย่อยที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้รวม	4.1 การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามระดับการวัด ได้แก่ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ (Nominal Indicators) ตัวบ่งชี้เรียงอันดับ (Ordinal Indicators) ตัวบ่งชี้ช่วง (Interval Indicators) และตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Ratio Indicators) และตัวบ่งชี้ อัตราส่วน (Ratio Indicators)	ตัวบ่งชี้รวมที่สร้างจากตัวบ่งชี้ย่อยจะมีระดับการวัดตามตัวแปรของตัวบ่งชี้ย่อย
	4.2 การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้การศึกษาตามประเภทของตัวแปร ได้แก่ ตัวบ่งชี้สต็อก (Stock Indicators) และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว (Flows Indicators)	ตัวบ่งชี้สต็อกจะแสดงถึงสถานะหรือ ปริมาณของระบบการผลิตในจุดใดจุดหนึ่งในขณะที่ตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหวจะแสดงถึงสถานะที่เป็นพลวัตของระบบการผลิตในจุดใดจุดหนึ่ง

ตารางที่ 4 ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้	ประเภทตัวบ่งชี้	การนำไปใช้
	4.3 การจัดแยกประเภทตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง (Distributive Indicators) และ ตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง (Non-Distributive Indicators)	ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง เช่น สัมประสิทธิ์การกระจาย และตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง เช่น ค่าเฉลี่ยมัธยฐานของตัวแปร
5. การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้	5.1 ตัวบ่งชี้สัมบูรณ์ (Absolute Indicators)	ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริงและมีความหมายในตัวเอง ใช้การเปรียบเทียบระบบที่มีขนาดหรือศักยภาพเท่าเทียมกัน
	5.2 ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Relative or Ratio Indicators)	ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณที่ต้องแปลความหมายเทียบเคียงกับค่าอื่นที่ใช้เปรียบเทียบระบบที่มีขนาดหรือศักยภาพต่างกัน
6. การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย	6.1 ตัวบ่งชี้อิงกลุ่ม (Norm-Referenced Indicators)	ตัวบ่งชี้ที่แปลความหมายเทียบกับกลุ่ม
	6.2 ตัวบ่งชี้อิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Indicators)	ตัวบ่งชี้ที่แปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้
	6.3 ตัวบ่งชี้อิงตน (Self-Referenced Indicators)	ตัวบ่งชี้ที่แปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงหรือระดับการพัฒนา

ตารางที่ 4 ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ลักษณะการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้	ประเภทตัวบ่งชี้	การนำไปใช้
7. การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้	7.1 ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย (Expressive Indicators)	ใช้ในการบรรยายสภาพของระบบ การบริหารจัดการและการพัฒนา การดำเนินงานในระบบการผลิต
	7.2 ตัวบ่งชี้ทำนาย (Predictive Indicators)	ใช้ในการทำนายหรือพยากรณ์ ปรากฏการณ์อนาคตในการบริหาร
8. การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาสาระหรือสาขาวิชา	การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาสาระหรือสาขาวิชาไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวขึ้นอยู่กับความสนใจและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา	จัดการและการพัฒนาการดำเนินงาน ในระบบการผลิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย เช่น ตัวบ่งชี้การศึกษา ตัวบ่งชี้สังคม ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต ตัวบ่งชี้การพัฒนา ตัวบ่งชี้ระดับความยากจน ตัวบ่งชี้การศึกษา นอกกระบบโรงเรียน เป็นต้น

ที่มา: นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ฦ วิเชียร

จากตารางที่ 6 อธิบายได้ว่า เกณฑ์การจัดแยกประเภทของตัวบ่งชี้มี 8 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ในทฤษฎีระบบ
- 2) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้
- 3) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามวิธีการสร้าง
- 4) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะตัวบ่งชี้ย่อยที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้อรวม
- 5) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ลักษณะค่าของตัวบ่งชี้
- 6) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย
- 7) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้
- 8) การแบ่งประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาสาระหรือสาขาวิชา⁵⁵

⁵⁵นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ฦ วิเชียร, การวิจัยและพัฒนา ตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรม: รายงานการวิจัยเรื่อง ที่ 2 ใน 4 ของชุด โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนา และพัฒนาการ (กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้, 2551), 7-8.

ความสำคัญของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ ที่ได้สรุปความสำคัญของตัวบ่งชี้ว่า มีประโยชน์มากต่อการบริหาร และการวิจัยในด้านการบริหาร ใช้ในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ในการวางแผนการศึกษา ใช้ในการกำกับติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานมีทั้งในเรื่องการประกันคุณภาพ และการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และการกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการลำดับ และจัดประเภทระบบการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานในด้านการวิจัยช่วยให้ได้ผลการวิจัย มีความตรงสูงกว่าการใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียว หรือการใช้ชุดตัวแปรและให้แนวทางการตั้งสมมติฐาน วิจัยสำหรับศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวบ่งชี้การศึกษา⁵⁶ สอดคล้องกับ บัณฑิตา วงษ์อุทัยธร ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องมีลักษณะ ดังนี้ 1) มีความตรงสามารถวัดใน สิ่งที่ต้องการจะวัดได้ 2) มีความเป็นกลางไม่ลำเอียง 3) ไวต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ 4) มีความปลอดภัย หมายถึงการตัดสินใจขึ้นอยู่กับสถานะที่เป็นอยู่หรือเป็นรูปแบบของสิ่งที่จะวัดหรือ ประเมิน 5) ให้ความใสสะอาด 6) เฉพาะเจาะจงจะเปลี่ยนแปลงในเฉพาะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ตัวแปรนั้นโดยตรงเท่านั้น 7) เชื่อถือได้ ค่าที่ได้ในเชิงปริมาณและคุณภาพควรสอดคล้องกัน หากวัด ในสิ่งเดียวกันไม่ว่า ผู้วัดจะเป็นกลุ่มใดจากคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าตัวบ่งชี้ที่ดี จะนำไปใช้ตรวจติดตามและประเมินผลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน⁵⁷ และขณะเดียวกัน สมมาตร สนทมิโน ได้ทำการศึกษาตัวบ่งชี้หลัก สำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถาบันศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยการบริหารเชิงสมดุล เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้หลักสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสรุปเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ไว้ว่าตัวบ่งชี้ที่ดีนั้นต้องมีความยืดหยุ่นสามารถที่จะ ปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพการบริบทของสถานศึกษา⁵⁸ และนงนุช เครือจันทร์ ได้กล่าวถึงว่าตัวบ่งชี้ไว้ ดังนี้ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และมีนโยบายมักจะมีตัวบ่งชี้มาช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์และ นโยบายช่วยให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการที่บรรลุผลชัดเจน ระบุผลในลักษณะที่กว้างมากเกินไปจนขาด ความแน่ชัดว่าแผนนั้นต้องการให้บรรลุผลอย่างไรบ้างการนำขึ้นมากำหนดตัวบ่งชี้เพื่อตรวจสอบ

⁵⁶วิโรจน์ สารรัตนะ, การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา (ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา, 2553).

⁵⁷บัณฑิตา วงษ์อุทัยธร, “การพัฒนามาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์สำหรับการประกันคุณภาพ ภายใน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551).

⁵⁸สมมาตร สนทมิโน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้หลักสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการบริหารเชิงสมดุล” (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551).

ในการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาเพื่อวัดความก้าวหน้าหรือพัฒนาการศึกษานั้นจะต้องกำหนดในลักษณะที่สามารถวัดได้อย่างสม่ำเสมอ และวัดได้ต่อเนื่องกัน สถานศึกษาจะสามารถใช้ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเพื่อแทนลักษณะบางประการของระบบการศึกษาในงานวิจัย และการลำดับระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่กระตุ้นการพัฒนาและช่วยจัดลำดับขั้นการพัฒนาของระบบการศึกษาได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การใช้ตัวบ่งชี้เพื่อจัดลำดับระบบการศึกษาจะช่วยทำให้นักวางแผน ผู้บริหาร เปรียบเทียบระหว่างจังหวัดในช่วงเวลาเดียวกันว่าจังหวัดใดที่มีเกณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ ซึ่งการจัดลำดับช่วยชี้ภาพรวมของแต่ละจังหวัดได้เป็นการลดความผิดพลาดในการวางแผนอีกด้วย และความเป็นกลางของตัวบ่งชี้ ความมีลักษณะเป็นกลางของตัวบ่งชี้โดยมิได้มีลักษณะเอนเอียงทำให้ผู้ใช้ตัวบ่งชี้สามารถกำหนดค้ำสถาบันเพื่อตัดสินเอง⁵⁹ สอดคล้องกับ โจเซฟ และโจเซฟ (Joseph & Juseph) มีการนำเสนอผลการวิจัยซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากที่สุด ได้ดังนี้ 1. ชื่อเสียงทางด้านวิชาการ (academic reputation) ตัวบ่งชี้คือ 1) ระดับความมีชื่อเสียง 2) ความเป็นเลิศของผู้สอน และ 3) ความเป็นเลิศของสิ่งเอื้ออำนวยด้านวิชาการ 2. โอกาสของอาชีพ (career opportunities) ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความง่ายต่อการเข้าทำงานและ 2) ความเป็นเลิศของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโอกาสของอาชีพ 3. โปรแกรมการศึกษา (program issues) ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความหลากหลายของวิชาเลือก 2) ความยืดหยุ่นในการโอนย้ายสาขาวิชา 3) ความหลากหลายของสาขาวิชาและ 4) ความยืดหยุ่นในคุณสมบัติของผู้เรียนแต่ละสาขา 4. ค่าใช้จ่ายและเวลา (cost/time) ตัวบ่งชี้ คือ 1) ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาสมเหตุสมผล 2) ค่าใช้จ่ายด้านที่พักสิ่งเอื้ออำนวยและบริการ มีความเหมาะสม และ 3) ระยะเวลาของหลักสูตรเหมาะสม 5. ลักษณะทางกายภาพ (physical aspects) ตัวบ่งชี้คือ 1) ความเป็นเลิศด้านที่พัก 2) ความเป็นเลิศด้านสิ่งเอื้ออำนวยด้านการกีฬาและสันทนาการ และ 3) ความเป็นเลิศของบริเวณสนาม ของสถาบัน 6. ที่ตั้งของสถาบัน (location) ตัวบ่งชี้ความมีคุณภาพ คือ 1) แหล่งที่ตั้งของสถาบัน และ 2) ระบบการคมนาคม 7. อิทธิพลของครอบครัวและกลุ่มเพื่อน อิทธิพลคำพูดที่มาจากบุคคลทั่วไป⁶⁰

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญและประโยชน์ พบว่า ตัวบ่งชี้ช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย จะช่วยให้ทราบสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลชัดเจนตรวจสอบ

⁵⁹นงนุช เครือจันทร์, “การประเมินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนทำใหญ่วิทยา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษากองทุนเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2” (วิทยานิพนธ์การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554).

⁶⁰Mathew Joseph, & Beatriz Juseph, “Service Quality in Education: A student Perspective” *Quality Assurance in Education* 5, 1 (January 1997) 15-21.

การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา เพื่อที่จะวัดความก้าวหน้าหรือพัฒนาการศึกษา การใช้ตัวบ่งชี้เพื่อจัดลำดับระบบการศึกษา ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ดีต้องมีคุณลักษณะมีความตรงสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้มีความเป็นกลางไม่ลำเอียงไวต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ มีเฉพาะเจาะจงจะเปลี่ยนแปลงในเฉพาะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้นโดยตรงเท่านั้นและน่าเชื่อถือได้

ประโยชน์ของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ญ วิเชียร ได้สรุปประโยชน์ของตัวบ่งชี้ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่หนึ่ง การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ตัวบ่งชี้ทำให้การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของระบบมีความชัดเจน มีประโยชน์ต่อการตรวจสอบการดำเนินงานว่าได้ผลตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่และอย่างไร

ด้านที่สอง การกำกับและการประเมินผลการดำเนินงานของระบบที่ตัวบ่งชี้จะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานทำได้อย่างถูกต้อง การเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้ในการดำเนินงานทำให้สามารถศึกษาสภาพของการเปลี่ยนแปลงในระบบการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่และมีผลกระทบที่ไม่ได้คาดหมายอย่างไร นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ยังมีประโยชน์ต่อการประเมิน ระบบทำให้ทราบว่าผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระดับใด

ด้านที่สาม การจัดอันดับ ระบบการสร้างตัวบ่งชี้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ทำให้ผลการศึกษาวิจัยมีความตรงมากขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบ และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบหนึ่งกับระบบอื่น ๆ คุณภาพโดยตัวบ่งชี้จะช่วยให้การกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานในทุกๆระดับ และเป็นเครื่องมือในการกำกับนอกจากนี้ตัวบ่งชี้ยังมีประโยชน์ต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และการประกัน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และสร้างระบบประกันคุณภาพการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน และการจัดระดับตัวบ่งชี้มีประโยชน์ต่อการบรรยายลักษณะหรือสภาวะของระบบในการจัดลำดับเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นคุณภาพของแต่ละระบบได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาให้มีมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน

ด้านที่สี่ การวิจัยเพื่อพัฒนารวมถึงประโยชน์ด้านการกำหนดเป้าหมายตรวจสอบได้ กล่าวคือ การประเมินผลการดำเนินงานของระบบต้องมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน ในการประเมินที่สามารถ

ตรวจสอบได้ เพื่อใช้ในการตรวจสอบว่าการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และได้ผลตามเกณฑ์มาตรฐานกลางหรือไม่และอย่างไร เปรียบเสมือนการศึกษาระยะยาว⁶¹

ดังนั้นคุณลักษณะ วิรัชชัย, ศจีมาศ ณ วิเชียร และพิศมัย อรทัย ได้สรุปประโยชน์ของตัวบ่งชี้ว่าในการใช้ตัวบ่งชี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การบรรยาย นักวิชาการสามารถใช้ตัวบ่งชี้ในการบรรยายสภาพ และลักษณะของระบบได้อย่างแม่นยำเพียงพอที่จะทำให้เข้าใจการทำงานของระบบได้เป็นอย่างดี
2. การแสดงแนวโน้มหรือมีการเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ค่าสมบูรณ หรือตัวบ่งชี้ซึ่งตนเองเป็นประโยชน์ในการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบในช่วงเวลา
3. การเปรียบเทียบตัวบ่งชี้สัมพัทธ์หรือตัวบ่งชี้เชิงเกณฑ์ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบระบบ ทั้งการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การเปรียบเทียบระหว่างระบบของประเทศต่าง ๆ หรือการเปรียบเทียบสภาพระหว่างภูมิภาคในประเทศและประเทศหนึ่ง ตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานทั้ง 3 ประการ ดังกล่าวแล้ว นักวิชาการสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ 7 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ด้านการกำกับประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการจัดลำดับ/ระดับ/ประเภทระบบ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ ด้านการประกันคุณภาพ ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และด้านการกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้⁶²

การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

จอร์นโตน (Johnstone) วิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษาประเภทต่าง ๆ มีหลักการพัฒนาอยู่ 2 วิธี ดังนี้

1. เป็นการจับกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสถานะที่ต้องการแสดงโดยยึดหลักเหตุผลทางทฤษฎี แล้วดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้นตามหลักเกณฑ์เพื่อสังเคราะห์ขึ้นเป็นตัวบ่งชี้

⁶¹คุณลักษณะ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาศ ณ วิเชียร, การวิจัยและพัฒนา ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม: รายงานการวิจัยเรื่องที่ 2 ใน 4 ของชุด โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนาการ (กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้, 2551), 10-14.

⁶²คุณลักษณะ วิรัชชัย, ศจีมาศ ณ วิเชียร, และพิศมัย อรทัย, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง เปิดขอบฟ้าคุณธรรม จริยธรรม โรงแรมแอมบาสเตอร์, 29 สิงหาคม 2551).

2. เป็นการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์แล้วจัดกลุ่มตัวแปรใช้หลักเกณฑ์ทางสถิติเป็นพื้นฐานในการสร้าง และกล่าวถึงวิธีการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษามี 3 วิธี คือ

2.1 การสร้างตัวบ่งชี้เพื่อประโยชน์ของการใช้ (The Pragmatic Definition of an Indicator) การสร้างตัวบ่งชี้ประเภทนี้มี 2 แบบ คือ 1.1) การเลือกตัวแปรจำนวนหนึ่งที่ทำได้ หรือที่มีอยู่มาใช้วิธีนี้เป็นวิธีจัดทำตัวบ่งชี้ในลักษณะที่เป็นตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicator) 1.2) การเลือกเอาตัวแปรจำนวนหนึ่งมาผสมผสานรวมกัน ซึ่งวิธีการรวมกันนี้มาจากข้อ สมมติฐานบางประการว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน การรวมตัวแปรประเภทนี้มีกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในงานวิจัยงานใดงานหนึ่งโดยเฉพาะ

2.2 การสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงทฤษฎี (The Theoretical Definition of an Indicator) สร้างโดยเลือกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะหรือคุณลักษณะที่สนใจแล้วจัดลำดับความสำคัญของตัวแปร โดยอาศัยน้ำหนักของตัวแปรตามเหตุผลหรือพื้นฐานทางทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้

2.3 การสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ (The Empirical Definition of an Indicator) สร้างโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของตัวแปร การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรใช้วิธีการทางสถิติเป็นหลัก เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การวิเคราะห์จำแนก (Discriminant Analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่ามีวิธีการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา ควรคำนึงถึงการกำหนดนิยามของตัวแปร การคัดเลือกตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่ต้องการศึกษา การสังเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ เข้าด้วยกันและในการกำหนดน้ำหนักของตัวแปรการสร้าง ตัวบ่งชี้ขึ้น มีข้อที่ควรคำนึงอยู่ 3 ประการ คือ 1) การคัดเลือกตัวแปรที่จะอธิบายสภาพการณ์ทางการศึกษา 2) การสังเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 3) การกำหนดค่าน้ำหนักตามลำดับความสำคัญของตัวแปร⁶³ และอนันต์ นามทองตัน กล่าวว่า เทคนิควิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ สามารถดำเนินการได้ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณหรือใช้วิธีผสมผสานกันระหว่างเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณขึ้นอยู่กับ การออกแบบการวิจัยและเหตุผลของนักวิจัยว่าจะเลือกดำเนินการในลักษณะใด ในเชิงคุณภาพอาจใช้ การสำรวจ สังเคราะห์เอกสาร การศึกษาภาคสนาม การสนทนากลุ่ม ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์หรือ การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญล้วนเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกค้นหาและการตรวจสอบ

⁶³J. N. Johnstone, **Indicators of Education Systems** (London: The Ancho Press, 1981).

ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทั้งสิ้น ส่วนในเชิงปริมาณนั้นอาจใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ มาดำเนินการก็สามารถตรวจสอบวิเคราะห์คัดเลือกและยืนยันตัวแปร ด้วยวิธีการทางสถิติได้อย่างชัดเจนและมีความเหมาะสมเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ดี และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการวิจัยได้ดำเนินการออกแบบการวิจัยโดยใช้เทคนิควิธีการเชิงคุณภาพผสมกับเทคนิควิธีการเชิงปริมาณเพื่อดำเนินการวิจัย⁶⁴ และจากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับความสำคัญของตัวบ่งชี้ดังกล่าว สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้มีความสำคัญในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การกำกับดูแล และประเมินผล และเป็นเกณฑ์เพื่อการเทียบเคียงเพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กร และประโยชน์ของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา มีดังนี้

- 1) นำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย
- 2) นำไปใช้ในการติดตามผลการศึกษา
- 3) นำไปใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา
- 4) นำไปใช้ในการลำดับระบบการศึกษา
- 5) ความเป็นกลางของตัวบ่งชี้ นำไปใช้ในการกำหนดเขตพื้นที่สถานเพื่อตัดสิน⁶⁵

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

คณะกรรมการด้านการศึกษาด้านการสหประชาชาติ ให้นิยามว่า คุณภาพการศึกษาเป็นคำที่ยากต่อการอธิบาย เนื่องจากคุณภาพการศึกษาเป็นแนวคิดหลายมิติ หากพิจารณาตามแนวความคิดการประกันคุณภาพ หมายถึง นโยบายระบบและกระบวนการที่จะนำไปสู่ความคงอยู่และการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน ระบบการประกันคุณภาพเป็นวิถีทางที่สถาบันให้ความมั่นใจต่อตนเองและสังคมว่าผลผลิตคือผู้เรียนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตร

แนวคิดที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษามีรูปแบบที่หลากหลายแต่คำที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับคำว่า คุณภาพการศึกษา คือ

1. ประสิทธิภาพ (efficiency)
2. ประสิทธิผล (effectiveness) และ
3. ความรับผิดชอบ (responsiveness)

⁶⁴อนันต์ นามทองตัน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์การศึกษาศุขวิทย์บัณฑิต การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552), 27-28.

⁶⁵กวิสรา สุวรรณบุตร, “การพัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมของสถานศึกษาต่อนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล” (เค้าโครงการนิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), 18.

และคุณภาพการศึกษานั้นจะต้องอยู่ภายใต้การจัดการด้านการศึกษาที่ดี (educational management) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 6 ระยะ คือ (เรียกว่า quality journey model)

ระยะที่ 1 การให้คุณค่าและประเมินตนเอง (awareness and self-assessment)

ระยะที่ 2 การฝึกอบรม การสร้างทีม และการสื่อสาร (training, team-building and communication)

ระยะที่ 3 การวางแผนคุณภาพ (quality planning)

ระยะที่ 4 กระบวนการสู่การปฏิบัติ (implementation process)

ระยะที่ 5 การประเมินผลรวบยอด (comprehensive evaluation)

ระยะที่ 6 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (continues improvement)

คุณภาพการศึกษาขึ้นกับคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของกลยุทธ์ในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการสนองต่อผู้ใช้บริการและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แนวทางการพัฒนาไม่ควรหยุดนิ่งเพื่อให้ได้คุณภาพสูงสุดของประสิทธิภาพทางการจัดการการศึกษา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ คือ 1) การทำงานต้องเป็นไปทั้งกระบวนการ 2) กระบวนการทำงานที่สำคัญต้องมีรายละเอียดขององค์การ 3) รายละเอียดที่ผิดพลาด กระบวนการจะพลาด ผลที่ได้จะผิดพลาดด้วย 4) กระบวนการไม่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาได้โดยปราศจากข้อมูล 5) ปัญหาในการดำเนินการเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ทุกกระบวนการ สมาชิกต้องหาทางแก้ไข 6) การดำเนินการในแต่ละกระบวนการควรให้ง่าย และธรรมดา จะมีความเป็นไปได้สู่การพัฒนาคุณภาพ 7) ปัญหาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเริ่มต้นในการปรับปรุง 8) ขณะดำเนินการแต่ละขั้นตอนของกระบวนการต้องมองโอกาสที่จะเกิดปัญหาใหม่เสมอ

แนวคิดที่ 2 แนวคิดด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย (fitness for purpose)⁶⁶

“ปฏิรูปการศึกษาไทย” ในยุคนี้จะต้องวางยุทธศาสตร์ให้เหมาะสม ยาวไกล ไล่ล่าอนาคต คุณภาพการศึกษาไทยที่ตกต่ำ ส่อเค้าว่าจะพ่ายประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ทำให้หลายคนตั้งคำถามไปถึง “ระบบประกันคุณภาพการศึกษา” ที่ดำเนินการอยู่ในวันนี้ ยังควรมีอยู่หรือไม่ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ผู้คลุกคลีกับวงการศึกษากล่าวว่า ตอนที่มีการวางแผนปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่เริ่มในปี 2540 แล้วทำเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นแม่บทของการจัดการศึกษาของประเทศไทย แล้วก็เป็นแม่บทของการปฏิรูปการศึกษา 15 ปีผ่านมาแล้ว นับจากการวางหลัก วางโครงสร้างการศึกษา ก็พบว่าคุณภาพการศึกษาดกต่ำ เมื่อไปวัดที่สถานศึกษาก็มีความ

⁶⁶คณะกรรมการด้านการศึกษา, องค์การสหประชาชาติ, “เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง Higher Education in the Twenty-First Century: Vision and Action” (Dissertation Abstracts International, 1990), 13.

เหลื่อมล้ำ ลักลั่นในคุณภาพกันเยอะมากในทุกระดับ ทุกประเภท มามองพื้นฐานจะเห็นโรงเรียนในเมือง ในชนบทจะต่างกัน โรงเรียนนอกเขตหลังเขาจะต่างจากโรงเรียนในเมือง ในกรุงเทพฯ ซึ่งจะมีคุณภาพเหนือกว่าที่อื่น “คุณภาพการศึกษา” จึงเป็นประเด็นสำคัญหากปล่อยให้ตกต่ำ การที่จะให้คุณภาพของคนอันเป็นผลจากการศึกษาก็คงลำบาก นับตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้ ทั่วโลกยอมรับว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างคนแล้วก็สร้างความรู้ แล้วถ้าจะสร้างคนสร้างความรู้ ที่พูดกัน

ระดับแรก การศึกษาจะต้องทำให้ประเทศพึ่งตนเองได้ เช่น ทำให้คนอ่านออกเขียนได้ เป็นพลเมืองดี มีอาชีพ สามารถเป็นกำลังสำคัญทำให้เราพึ่งตัวเองไม่ต้องพึ่งคนอื่น

ระดับที่สอง ต้องพัฒนาได้ก็คือโลกนี้เป็นโลกของการแข่งขัน เมื่อมีการแข่งขันคนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ถ้าการศึกษาพัฒนาคนไม่มีคุณภาพที่จะแข่งขันกับเขาได้ก็ลำบาก ทุกวันนี้เป็นโลกของการแข่งขันที่สูงอย่างยิ่งโลกเปลี่ยนแปลงเร็ว คุณภาพการศึกษาจะต้องทัดเทียมกับนานาประเทศ เราถึงจะอยู่ในประชาคมโลกนี้ได้ ระบบการศึกษาจะเข้มแข็ง มีคุณภาพพัฒนาคนได้ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน ได้กล่าววาระบบที่วางเอาไว้ต้องพุ่งเป้าไปที่การกระจายอำนาจการศึกษาไปยังหน่วยที่ทำให้เกิดผล การศึกษาก็คือ สถานศึกษา “สถานศึกษา” ต้องเข้มแข็งหลักสำคัญที่วางเอาไว้ กระทรวงศึกษาธิการ จะต้องกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาแล้วก็ไปยังเขตพื้นที่ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับสถานศึกษาโดยมุ่งหวังว่า ผู้ที่มีส่วนได้เสียก็คือ ประชาชน ผู้ปกครอง เด็ก จะมาอาศัยสถานศึกษาเป็นแหล่งให้เกิดความรู้ ประเด็นสำคัญ ผู้ที่มีส่วนได้เสียเหล่านี้ ก็คงจะมุ่งหวังอยากจะได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพ อยากจะเห็นว่าการศึกษาของบุตรหลาน ไม่ว่าจะเรียนที่ไหนในสถานศึกษา ประเทศไทย นอกจากจะได้โอกาสยังได้คุณภาพที่ใกล้เคียงกัน หลักเป็นเช่นนี้แล้วก็รู้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่จะแก้อย่างไร แนวทางที่ใช้ก็คือการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างน้อยที่สุด ไม่ว่าใครจัด รัฐ เอกชน จะต้องเป็นหลักประกันว่าคุณภาพจะใกล้เคียงกัน “คุณภาพการศึกษาใกล้เคียงกันไม่ได้หมายความว่าต้องเหมือนกัน” หน่วยงานที่จะมาวัดเรื่องเหล่านี้ควรเป็นหน่วยงานที่เป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง แล้วก็ทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จึงเป็นที่มาแนวคิดประกันคุณภาพ โดยหน่วยงานที่เป็นกลาง ประกันคุณภาพ 2 อย่าง “ประกันคุณภาพภายใน” สถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องมีการประเมินทุกปี เอาผลมาเพื่อใช้พัฒนา ทำให้โรงเรียนดีขึ้น ถือเป็นส่วนในการบริหารการศึกษาปกติ อย่างที่สอง “ประกันคุณภาพภายนอก” ผ่านหน่วยงานที่เป็นกลางทำขึ้นมาตรวจสอบแล้วรายงานผล ผลที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือได้ ผลที่ได้อาจจะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการประเมินภายในก็ได้ ผลเหมือนกันยืนยันถ้าต่างก็เท่ากับจะต้องเอาไปพิจารณาเอาผลสองอย่างมาดูแล้วก็นำไปใช้ ปัญหาหลักจะอยู่ที่การนำผลไปใช้ เมื่อมีการประเมินแล้วใครนำผลไปใช้ก็คือสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างคน สร้างความรู้ นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้ปกครอง และเด็กมีโอกาสจะเลือกเข้าศึกษาที่ได้มาตรฐาน “ใครก็ตามที่เห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีจุดด้อย จุดอ่อนตรงไหนก็มารวมหัวกันปรับปรุงไม่ใช่เลิก ไม่มีที่ไหนในโลกที่มีการจัดการศึกษา

แบบกระจายอำนาจแล้วจะไม่มี การติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก แล้วถ้าไม่มี การติดตาม ตรวจสอบจะรู้ได้ยังไงว่าผลการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร แล้วจะทำได้อย่างไร จะคิดหาผลอะไรมาเป็น ฐานของการทำนโยบายในระยะยาว และการระดมการสนับสนุนที่จะทำให้การศึกษาดีขึ้น” ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน กล่าวไว้ “การปฏิรูปการศึกษา” อนาคตของประเทศไทย นโยบาย ที่ดีต้องมาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่ใช่มาจากความรู้สึก ความพอใจหรือประสบการณ์⁶⁷

พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากและต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก ในการตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาใน 3 เรื่อง ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านสถานศึกษาและต้นสังกัด ต้องบริหารจัดการการศึกษาให้มีการพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง มีระบบการประกันคุณภาพภายในและมีแผนพัฒนาสถานศึกษา ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2. องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระของการประเมิน ต้องมีการกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ ที่สะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาอาทิปริมาณและคุณภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีสภาพ แวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาเล่าเรียน

3. องค์ประกอบด้านระบบและกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ต้องมีการพัฒนาระบบ และกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อให้การตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ อย่างแท้จริงผลการประเมินตรงตามสภาพความเป็นจริง สถานศึกษาและต้นสังกัดนำผลการประเมิน ไปปรับปรุง พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง⁶⁸ หน่วยงานทางการศึกษา หลายหน่วยงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โกวิท ประवालพฤกษ์ และคณะ ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาว่า

1. ให้ศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์บันทึกปัญหาทั้งปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ในการ เปรียบเทียบกับผลสุดท้ายที่ได้หลังการทดลองไปแล้ว

2. มีการออกแบบนวัตกรรม

⁶⁷ไทยรัฐ, **คุณภาพการศึกษาไทย โฉนดสาละวันต่ำเตี้ย**, เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/455337>.

⁶⁸สมศ. **เปิดปัญหาการศึกษา 3 ข้อใหญ่จากการประเมิน 15 ปี**, เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://pantip.com/topic/34310646>.

3. มีการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม
4. ทดลอง
5. ประเมินผลการใช้นวัตกรรม⁶⁹

ดร.โกวิท ประวาลพุกษ์ เป็นผู้รอบรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องของประเทศไทยเป็นอย่างดีคนหนึ่ง เมื่อครั้งปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้ากองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ได้ริเริ่มโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จแบบไทย (Functional Literacy Thai Model) ซึ่งมุ่งให้ผู้เข้ารับการศึกษาในระดับชาวบ้านได้รู้จักคิดแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพสถานะของตนและของกลุ่มที่เรียกว่า “คิดเป็น” จนประสบผลสำเร็จ และได้รับความสนใจจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจนองค์การยูเนสโกยอมรับ และนำเรื่องนี้ไปเผยแพร่ทั่วโลก สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยอย่างมาก และท่านได้รับฉายาจากต่างประเทศว่า “Mr.Khit Pen” หรือ “นายคิดเป็น” เมื่อตอนปฏิบัติงานที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน ท่านได้ให้ความสำคัญกับการอ่าน โดยตั้งโครงการอ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2514 โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลและประชาชนอย่างมาก เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทำให้ชาวบ้านสนใจในการรู้หนังสือจากการดูภาพแล้วอยากรู้เรื่องนั้น ๆ เป็นการส่งเสริมให้คนรู้หนังสือง่ายขึ้น ท่านยังมุ่งกระจายการศึกษาไปสู่ชนบท ได้จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค ประจำจังหวัดขึ้น โดยได้พัฒนาระบบโครงสร้างการศึกษานอกระบบให้เป็นระบบที่สามารถนิเทศติดตามและพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาดังกล่าวถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศแรกในโลกที่คิดริเริ่มจัดระบบนี้ นอกจากนี้ยังมีโครงการครูอาสาสมัครสอนประจำที่เดินสอน โครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา โครงการการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ โครงการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ โครงการทอดผ้าป่าหนังสือ เป็นต้น เมื่อปฏิบัติงานที่กรมวิชาการ ท่านก็ได้แนะนำแนวการศึกษาเรื่อง “คิดเป็น” มาจัดทำหลักสูตรใหม่ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ที่มุ่งเน้นให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นให้เหมาะสมกับตนเอง และหมู่คณะ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างเสริมความมีวินัย ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความอดทน รู้จักพึ่งตนเอง และมองเห็นช่องทางประกอบอาชีพ เมื่อมาเป็นอธิบดีกรมสามัญศึกษา ท่านได้สร้างสรรค์แนวคิดแนวปฏิบัติจนเป็นวลีที่พูดกันติดปากหลายเรื่อง เช่น ครูที่พูดไม่ได้ โรงเรียนเสมือนบ้าน ห้องสมุดโรงเรียน อาชีพอิสระ ผักกางมุ้ง (ผักโรงเรียน) มินิคอมปะนี ธนาคารนักเรียน ฯลฯ โดยเริ่มจากความคิดใน จุดเล็ก ๆ แล้วขยายออกไปเป็นหลาย ๆ เรื่องอย่างร้อยรัดกัน ท่านได้พิสูจน์

⁶⁹ประจัน จันทอง, การพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/37272>.

ความเป็นจริงตามปรัชญา “การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม” ว่าทุกอย่างล้วนเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่แยกส่วนกัน⁷⁰

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนไทยทุกคน เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ เพราะทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของชาติ ที่เกิดจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง จะทำให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพ คือผู้เรียนมีสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างคนในชาติให้มีค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยให้เป็นผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา จึงเกิดแนวคิด "จุดแตกหักในห้องเรียน" เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านที่ 1 การปฏิรูปการเรียนการสอน เช่น ปฏิรูปหลักสูตร ตำรา หนังสือเรียน โดยการปรับหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ.2546 ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ปรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรการศึกษาทางเลือก การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้เต็มเวลาเต็มหลักสูตร การปฏิรูปสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ส่งเสริมการผลิต จัดทำ ใช้สื่อ นวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การปฏิรูปการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จัดทำคลังข้อสอบกลางที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และนำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การปฏิรูปการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยพัฒนาระบบการนิเทศกำกับติดตามเป็นแบบแอปพลิเคชัน ศึกษานิเทศก์ (Supervision Application) ปรับบทบาทศึกษานิเทศก์ให้เป็นผู้นิเทศอย่างแท้จริง ยุทธศาสตร์ด้านที่ 2 ปฏิรูปการพัฒนาวิชาชีพ เช่น การปฏิรูประบบการผลิตและการสรรหาปรับระบบการผลิตครูทั้งปริมาณและมีคุณภาพที่สอดคล้องกันกับความต้องการของสถานศึกษา สรรหาให้ได้คนเก่งคนดีมาเป็นครู การปฏิรูประบบการพัฒนาครู เน้นการทำแผนพัฒนาครู กำหนดและประเมินสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครู และพัฒนาครูโดยระบบ Action Learning ในสถานที่ปฏิบัติงานพร้อมทั้งวัดและประเมินผลการพัฒนาครู การปฏิรูประบบค่าตอบแทน การปฏิบัติงาน และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งพัฒนาระบบค่าตอบแทนที่จูงใจให้คนเก่ง คนดี มาเป็นครู พัฒนาระบบการยกย่อง

⁷⁰โกวิท วรพิพัฒน์, ยอดนักคิดและนักบริหารการศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/141623>.

เชิดชูเกียรติครูให้สมกับวิชาชีพชั้นสูง ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้สูงขึ้น การปฏิรูประบบความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ปรับระบบการประเมินความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้เชื่อมโยงกับสมรรถนะการสอนและผลงานการสอนของครู ด้านที่ 3 ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ เช่น การปฏิรูปวัฒนธรรมใหม่ของสถานศึกษา เน้นการส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community = PLC) สร้างระบบความรับผิดชอบระหว่างครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา สร้างภาวะผู้นำให้ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครู และผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิรูประบบการวางแผน โดยเริ่มจากการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง และกำหนดแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูประบบงบประมาณเน้นกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สรรวจความเหลื่อมล้ำในการอุดหนุนเงินรายบุคคลกับโรงเรียน ในสังกัด สพฐ. ขนาดต่าง ๆ และความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียน การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจหน้าที่เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูประบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผล เพิ่มประสิทธิภาพการกำกับติดตามและประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การปฏิรูปโอกาสและคุณภาพการศึกษา เร่งพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม และเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้ทำแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระยะเร่งด่วนตามนโยบายเร่งด่วนของคณะกรรมการนโยบายและพัฒนาศึกษา (ปีการศึกษา 2558) เด็ดจบ ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และต้องมีการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเสริมทักษะอาชีพเด็กชั้น ม.1- ม.6 ต้องเลือกเรียนวิชาเสริมเป็นสาขาวิชาชีพเพื่อการวางแผนอาชีพในอนาคต อีกทั้งยังเน้นด้านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) เพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนการสอนให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลิตคุณครูที่มีความเข้มข้น อาทิ ครูทายาท ที่มีความสามารถตอบรับการสอนของเด็กได้อย่างแท้จริง⁷¹

⁷¹สพฐ. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน, เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก www.ops.moe.go.th/home/index.php?option...

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเริ่มแรกของคนในชาติ ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดใต้น มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ดังนี้

1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม
2. เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาส มีความรู้ และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูงและโลกของการทำงาน
3. เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยมาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
4. ยกกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการบริหารจัดการและเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ
5. เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดีมีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้เป็นอย่างดี
6. เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งมีแรงบันดาลใจและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคูณภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล
7. สร้างระบบการควบคุมการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีข้อมูล สารสนเทศ และข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

8. สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดีทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงระบบของโรงเรียนให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ การมีส่วนร่วมและการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น

9. เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นความถูกต้องเหมาะสม เป็นธรรมปราศจากคอร์รัปชัน ให้เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจสร้างภาวะจูงใจ แรغبันตลใจและความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่

10. มุ่งสร้างพลเมืองดีที่ตื่นตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และทำให้การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน

11. ทุ่มมาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนาแล้ว และโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ⁷²

เก้าประเทศที่มีการศึกษาเป็นเลิศ

1. ประเทศเอสโตเนีย (Estonia) เอสโตเนียอยู่ในระดับต้น ๆ ของโลกในระดับด้านการอ่าน และวิชาคณิตศาสตร์ และติดอันดับ 6 ของโลกในด้านวิทยาศาสตร์ แต่หากเทียบเฉพาะในกลุ่มประเทศ EU เอสโตเนีย คืออันดับ 2-4 ในเกือบจะทุกวิชาที่เกี่ยวข้องกับสายวิทย์ นับแต่แยกตัวจากสหภาพโซเวียต ดูเหมือนว่าเอสโตเนียจะผสมผสานความเก่งกาจทางทฤษฎีของนักวิทย์โซเวียตเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่จากฝั่งตะวันตกเอาไว้ได้อย่างลงตัวโดยเฉพาะในด้าน IT นอกจากนี้ เอสโตเนียยังรับอิทธิพลแนวคิดด้านการศึกษากันแบบที่คนไทยยกย่องกันอย่างฟินแลนด์ เข้ามาไว้ในระบบการศึกษาของตัวเองอีกด้วย

2. โปแลนด์ (Poland) ถ้าหากกำลังมองหาที่เรียนในระดับตั้งแต่ประถม-มัธยม โปแลนด์นี่เป็นประเทศที่จะไม่ผิดหวัง โปแลนด์ให้ความสำคัญกับการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก และรัฐบาลสนับสนุนการพัฒนาปฏิรูปการศึกษามาตั้งแต่ปี 1999 จนทำให้ปัจจุบันประเทศนี้ติดอันดับประเทศที่มีระบบการศึกษาก่อนอุดมศึกษาเป็นอันดับ 4 ของยุโรปและติด top 10 ของโลก เรียกว่าถ้าวัดกันเฉพาะการศึกษาแบบ ปวช.แล้ว โปแลนด์ผลิตช่างฝีมือและผู้เชี่ยวชาญในสายงานบริการที่สำคัญ ๆ ให้แก่กลุ่ม EU เลยทีเดียว และไม่น่าแปลกใจที่คนงานชาวโปแลนด์จะเป็นที่นิยมในหมู่นายจ้างในประเทศยุโรปตะวันตก

⁷²กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก www.petburi.go.th/web/index.php?option...2559.

3. เกาหลีใต้ (South Korea) ไม่น่าเชื่อว่านี่คือประเทศที่เมื่อประมาณปี 1970 ที่ยังมีค่าเฉลี่ย รายได้ต่อประชากรแค่ 200 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อหัวเท่านั้น ภายในระยะเวลาเพียง 30-40 ปี เกาหลีใต้พลิกจากกรรมกรผู้ใช้แรงงานธรรมดา กลายเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น นวัตกรรมรถยนต์หรือเรือรบ ไปจนถึงซอฟต์แวร์และสินค้าไอทีต่าง ๆ จนแบรนด์สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่เคยถูกญี่ปุ่นครองแชมป์ ปัจจุบันกลายเป็นเกาหลีใต้ที่ได้สัดส่วนสำคัญ ในตลาด ไปแทน การพัฒนาการศึกษาของเกาหลีใต้จนปัจจุบันมาตรฐานอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก เป็นความพยายามของคนหลายเจเนอเรชันที่พยายามปลูกฝังเรื่องการทำงานหนักโดยไม่บ่น อดทน เพื่อแลกกับความสำเร็จแม้แต่นักเรียนระดับประถมที่เกาหลีใต้ส่วนใหญ่ก็เรียนพิเศษจนครบ 7 วัน ต่อสัปดาห์

4. ไอร์แลนด์ (Ireland) ในระดับการอ่านออก เขียนได้ของชาวไอร์แลนด์ทั้งชายและทั้งหญิง มีสัดส่วนถึง 99 % ของทั้งประเทศและสำหรับคนท้องถิ่น การศึกษาทุกระดับฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย โดยเฉลี่ย 10 ปีหลังจากที่ผ่านมามีไอร์แลนด์ติด top ten ประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาดีที่สุดในโลก ส่วนหนึ่งต้องให้เครดิตรัฐบาลประเทศไอร์แลนด์ที่ลงทุนในการพัฒนาการศึกษามากถึง 8-9 พันล้านยูโร ต่อปีทีเดียว นี่เป็นตัวเลือกที่ดีมาก หากคุณกำลังมองหาที่เรียนต่อระดับอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักร ดับลินมีมหาวิทยาลัยที่เข้มแข็ง และตัวเมืองเองก็ติดอันดับเมืองที่น่าอยู่ที่สุดของโลกหลายสมัยรวมทั้ง ผู้คน ชาวไอร์แลนด์ได้รับการยกย่องจากหลายโพลล์ว่าเป็นคนที่มีอัธยาศัย และช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ต่างชาติมากที่สุด

5. เดนมาร์ก (Denmark) เดนมาร์กแบ่งระบบการศึกษาในประเทศออกเป็นหลายชั้น หลายแผนการศึกษา เพื่อให้คนมีสิทธิเลือกได้หลากหลายตามที่ต้องการ เริ่มตั้งแต่เตรียมประถม, ประถม, มัธยมต้น, มัธยมปลาย, และการศึกษาผู้ใหญ่ ในส่วนมัธยมนั้นตั้งแต่มัธยมต้นก็แบ่งออกเป็น ทั้งสายวิชาการ, สายเตรียมอาชีพ, สายพาณิชย์, สายเทคนิค, และสายแรงงานขั้นพื้นฐาน โดยคนเดนมาร์กต้องเรียนหนังสือจนถึงอายุ 16 ปี และเลือกไม่เรียนต่อหลังจากนั้นได้ แต่คนกว่า 82 % เลือกที่จะต่อไปจนถึงชั้นมหาวิทยาลัย จึงไม่น่าแปลกใจที่ UN จัดอันดับเดนมาร์กเป็นประเทศที่แข็งแกร่ง ในด้านการศึกษาในอันดับต้น ๆ ของโลกทุกปีสำหรับชาวต่างชาติการปรับตัวที่นี้เป็นเรื่องง่าย เพราะคนมากกว่า 90 % พูดภาษาอังกฤษได้ และบ้านเมืองที่นี้สงบ ปลอดภัยต่อชีวิตและ ทรัพย์สินอยู่ในขั้นสูง ผู้ปกครองสามารถวางใจได้สบาย ๆ

6. อิสราเอล (Israel) ถ้าพูดถึงเรื่องการศึกษา โดยเฉพาะในด้าน IT เทคโนโลยี แล้วไม่พูดถึง อิสราเอล ถือเป็นเรื่องแปลกเพราะประเทศเล็ก ๆ ที่รายล้อมด้วยศัตรูทางการเมืองนี้ คือ ผู้นำที่คิดค้น เทคโนโลยีในระบบนาโน และเป็นผู้นำในด้านการก่อตั้งธุรกิจแบบ startup ที่มีจำนวนมากที่สุดในโลก จดทะเบียนในอิสราเอล รัฐบาลให้การสนับสนุนหลายพันล้านเหรียญต่อปี เพื่องานวิจัยต่าง ๆ จากรายงานของหน่วยงาน OECD ชาวอิสราเอลติดอันดับ 2 ของโลกในฐานะชนชาติที่มีเปอร์เซ็นต์

ระดับการศึกษาเฉลี่ยทั่วถึงสูงที่สุดในโลก และการอ่านออกเขียนได้แทบจะ 100 % ทั้งคนอิสราเอลที่พูดภาษาอารบิกและภาษาฮิบรู ต่างได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน อิสราเอล ถือว่าเป็นตัวเลือกที่ดีมาก ๆ หากคุณต้องการแนวคิดธุรกิจหรือความรู้ไอทีขั้นสุดยอด แต่ไม่แนะนำการศึกษาในระดับประถมและมัธยม เพราะอย่างน้อยในด้านความปลอดภัย ที่นี้อาจจะไม่เหมาะกับผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

7. เบลเยียม (Belgium) ข้อดีที่คุณควรจะไปเรียนต่อที่ประเทศเบลเยียมก็คือ ที่นี่มีการผสมผสานลักษณะนิสัยและแนวคิดที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงของกลุ่มคน Flemish ที่ความหยิ่งโสมแต่หัวก้าวหน้ากับความมีระเบียบวินัยในตัวเองสูงอย่างกลุ่มที่พูดภาษาเยอรมัน และมีศิลปะ อิสระเสรีภาพขั้นสูง แบบกลุ่มคนที่พูดภาษาฝรั่งเศส เบลเยียมจึงไม่เหมือนใคร และมีตัวเลือกให้เรียนได้ในระดับมหาวิทยาลัย หรือระดับไฮสคูลมากมายหลายสาขา ส่วนด้านที่ขึ้นชื่อเป็นพิเศษคงหนีไม่พ้นด้านงานบริการ เช่น บริหารจัดการโรงแรม, หรือสายวิทย์อย่างแพทยศาสตร์ เคมี UN จัดอันดับเบลเยียมไว้ที่อันดับ 18 ในปีที่ผ่านมา

8. สาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic) การศึกษาที่เช็กโด่งดังในแวดวงยุโรปตะวันออกมาตั้งแต่สมัยยังเป็นเช็กโกสโลวาเกียเดิมโดย เฉพาะทางด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่เข้มแข็งเป็นรากฐานแต่เดิม ผู้คนที่นี่ใส่ใจในเรื่องของการศึกษา และแม้กฎหมายจะบังคับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอายุ 15 ปี แต่คนส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป ข้อดีอย่างหนึ่งของการเลือกมาเรียนที่นี่ คือ บ้านเมืองที่สงบเงียบมาก มีความสวยงามและมีสถานที่ทางประวัติศาสตร์มากมายให้ชม นอกจากนี้ปราสาทที่สวยงามยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์อีกมากมาย เรียกว่าได้ทั้งวิชาการและการพักผ่อนไปในตัวอีกด้วย

9. ไต้หวัน (Taiwan) ไต้หวัน เป็นตัวเลือกที่ดีมาก ๆ หากคุณอยากได้บรรยากาศคล้ายญี่ปุ่นแต่ไม่ยากไปเรียนต่ออยู่นาน ๆ คนเดียวที่ญี่ปุ่น เพราะคนไต้หวันชอบช่วยเหลือและอัธยาศัยดีมาก แต่มีความเป็นระเบียบวินัยสูงผิดไปจากความเป็นคนจีน ปกดิรัฐบาลไต้หวันพลิกประเทศจากประเทศที่ผลิตผู้ใช้แรงงานระดับล่างในช่วงปี 1960 มาเป็นประเทศผู้นำในด้านองค์ความรู้สมัยใหม่และวิทยาการระดับสูง ในปี 2006 ไต้หวันถึงกับติดอันดับ 1 ของโลก ในด้านคณิตศาสตร์เลยทีเดียว ข้อดีที่สำคัญที่สุดอีกอย่าง คือ ไต้หวันเป็นประเทศที่รักการอ่านหนังสือมาก ๆ โปรแกรมการเรียน เน้นให้ศึกษาค้นคว้า และอ่านหนังสือเป็นอย่างมาก และห้องสมุดถือเป็นสถานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนที่ไต้หวัน แม้จะถูกรีวิววิจารณ์จากโลกภายนอกในเรื่องการเน้นเรียนจนเด็กไม่มีพักผ่อนและไม่มีเวลาคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ของตัวเอง แต่จริง ๆ แล้ว โรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ไต้หวัน มีอิสระในการจัดการและวางแผน การเรียนของตัวเองโดยที่รัฐไม่ได้บังคับเป็นมาตรฐานแต่อย่างใด ทำให้ไต้หวันมีความหลากหลายและมีทางเลือกสำหรับการเรียนมากมายทั้งสายวิทย์และสายศิลป์

รายชื่อทั้ง 9 ประเทศที่กล่าวมา ไม่ได้เป็นการจัดอันดับประเทศที่มีการศึกษาที่ดีที่สุดของโลก อันดับ 1-9 แต่เป็นกลุ่มประเทศที่คนพูดถึงน้อยกว่าปกติ ทั้งที่มีระบบการศึกษาที่ดีไม่แพ้ชาติดัง ๆ

ในด้านการศึกษาย่างสิงคโปร์หรือญี่ปุ่นในเอเชีย หรือเยอรมัน อังกฤษ และฝรั่งเศสในยุโรป ตัวเลือกที่กล่าวมาลิสต์รายชื่อนี้ จึงไม่ได้รวมประเทศอย่างฟินแลนด์ ที่คนไทยในระยะหลังต่างพากันพูดถึงบ่อย ๆ ในแง่แบบแผนการศึกษา หากแต่เพียงแนะนำในส่วนประเทศอื่น ๆ ที่จะเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้หากเลือกไปเรียนต่อต่างประเทศ ที่ไม่จำเป็นต้องแพงมากอย่างอังกฤษ อเมริกา แต่ได้คุณภาพที่ดีอย่างฟินแลนด์ จึงเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาคุณภาพเพื่อทันต่อความต้องการและก้าวทันโลกปัจจุบัน⁷³

ตามที่รัตนดา ดวงแก้ว ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ว่าคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน ทำให้เกิดผลอย่างยั่งยืนแก่ผู้เรียน ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่าคุณภาพการศึกษาคือคุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ทั้งนี้คุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวเกิดจากความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนที่เอาใจใส่การจัดการศึกษาหน่วยงานระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ มีระบบการบริหารที่ได้มาตรฐานซึ่งโดยเฉพาะระดับปฏิบัติซึ่งหมายถึง สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่ลงถึงระดับห้องเรียนอย่างมีคุณภาพอันเป็นผลมาจากการมีผู้บริหารและครูมืออาชีพ รวมทั้งมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้การปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาดังกล่าวทำให้เข้าใจว่าการศึกษานี้เป็นระบบที่ซับซ้อนที่มีบริบททางการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และคุณภาพการศึกษามีตัวร่วมที่สำคัญ ได้แก่ บริบทกระบวนการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียน และที่สำคัญหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลักเลยไม่ได้ที่จะกล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมาย คือ คุณภาพของผู้เรียนที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่รัฐกำหนดไว้สำหรับความหมายของ “การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา” ถ้าอาศัยแนวคิด ISO 9000 Hoyle & Panther อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาคุณภาพหรือการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการทั่วทั้งองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรม (Activities) กระบวนการ (Processes) เพื่อให้เกิดสิทธิประโยชน์ทั้งองค์กร ผู้ปกครอง และชุมชน หรืออาจกล่าวง่าย ๆ ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอะไรที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของ ISO 9000 สามารถดำเนินการได้ 2 วิธีพื้นฐาน ได้แก่ วิธีการควบคุมที่ดีกว่า (Better Control) และวิธีการสร้างมาตรฐานหรือนวัตกรรม (Raise Standards /Innovation) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

⁷³ เก่าประเทศที่การศึกษาเป็นเลิศแต่คุณอาจไม่เคยรู้, เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://campus.campus-star.com/variety/11508.html>.

1. การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพโดยวิธีการควบคุมที่ดีกว่า เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการศึกษาชุดเดิม ไม่ใช่กระบวนการที่สงวนรักษาหรือสร้างมาตรฐานใหม่ มาตรฐานที่ได้จากวิธีนี้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการปรับปรุงผ่านกระบวนการของการเลือกการวิเคราะห์ และการปรับแก้ไขของผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้

2. การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพโดยวิธีการสร้างมาตรฐานหรือนวัตกรรม เป็นกระบวนการที่ไม่เกี่ยวกับการสงวนรักษาหรือปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่เดิม แต่จะสร้าง มาตรฐานขึ้นมาใหม่ผ่านกระบวนการที่เริ่มต้นจากการศึกษาความเป็นไปได้และพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) มาตรฐานที่สร้างขึ้นใหม่จะผ่านการทดลองนำมาใช้งานแบบที่ใช้มาตรฐานดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี การตลาดและการจัดการ⁷⁴

ซึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพไว้ 2 ความหมาย คือ ลักษณะความดี (ลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการ น่าปรารถนา น่าพอใจ) และลักษณะประจำบุคคล หรือสิ่งของในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องสะท้อนถึงความรู้ทักษะ และทัศนคติที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายในการศึกษาของชาติ และการมีส่วนร่วมของสังคม⁷⁵ การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการของชุมชน การที่คนจะมีคุณภาพได้นั้นต้องอาศัยการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก กลยุทธ์ในการบริหารที่ดีที่สุดคือการเน้นเรื่องของการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ซึ่งเป็นศัพท์ทางวิชาการทางการศึกษายืมมาจากวงการธุรกิจอุตสาหกรรม และนำเข้ามาใช้เพื่อการบริหารจัดการเชิงคุณภาพขององค์กรทางการศึกษา คำว่าคุณภาพการศึกษาได้มีผู้ให้แนวความคิดหลายท่านดังเช่น ซาลิส (Sallis) กล่าวว่าคุณภาพการศึกษาเน้นด้านกระบวนการ โดยกล่าวว่าการศึกษาเป็นการให้บริการมิใช่การผลิต ดังนั้นคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นจึงเป็นคุณภาพการให้บริการ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ นอกจากนี้คุณภาพที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เกิดขณะที่ให้บริการ การใช้วิธีการตรวจตราเพื่อควบคุมคุณภาพจึงไม่ทันการจึงจำเป็นที่จะต้องควบคุม คุณภาพการศึกษาด้วยการประเมินผลตลอดเวลาโดยมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่เป็น

⁷⁴รัตนา ดวงแก้ว, “การประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 14 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช** (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556), 1-79.

⁷⁵ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542** (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น).

นามธรรมมากกว่ารูปธรรม⁷⁶ ดังที่ โอเวอร์วีต (Parsons Ovreteit) กล่าวว่าคุณภาพการศึกษามี 3 ด้าน คือ

1. คุณภาพในด้านของผู้รับบริการ หมายถึง สิ่งที่ผู้รับบริการต้องการจากการศึกษา
2. คุณภาพในด้านนักรการศึกษา หมายถึง การบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับสิ่งที่นักรศึกษา กำหนดโดยมีการใช้เทคนิคและกระบวนการที่ทำให้เชื่อว่าผลที่ได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ
3. คุณภาพด้านการจัดการหมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลผลิตและเป็นไปตามแนวทางที่ผู้มีอำนาจระดับสูงกำหนด

ซึ่งตามแนวคิดของ พาสัน (Parsons) คุณภาพการศึกษาจะเป็นการประสานระหว่าง การให้บริการในสิ่งที่เป็นความจำเป็นที่นักรวิชาการกำหนด และการสนองความต้องการ ได้แก่ ผู้รับบริการโดยคำนึงถึงการลงทุนอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ⁷⁷ และวอมส์ (Whatmough) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยได้ระบุว่าคุณภาพการศึกษาสามารถพิจารณาจากทัศนะของบุคคล 2 ฝ่าย คือ

1. คุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้ได้รับบริการเป็นการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการ และความคาดหวังของผู้รับบริการ
2. คุณภาพการศึกษาตามทัศนะของนักรศึกษาเป็นการให้ความสำคัญกับหลักการและตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา⁷⁸ ส่วน วิช (Winch) จึงได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาในระยะยาว ในบางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบันของผู้ปกครองแต่โรงเรียนก็จำเป็นต้องมีการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้รับบริการในระยะยาว ซึ่งเป็นไปได้ที่อาจไม่ใช่สิ่งที่ผู้ปกครองพึงพอใจในปัจจุบัน⁷⁹

⁷⁶E. Sallis, **Total Quality Management in Education** (London: Kogan Page Vol.4 No.9B, September 30, 2013), 29.

⁷⁷C. Parsons, "The Politics and Practice of Quality. In C. Parsons (ed)," in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities**. (London: David Fulton, 1994), 1-9.

⁷⁸R. Whatmough, "The Listening School: Sixth Formers and Staff as Customers of Each Other," in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities** (London: David Fulton, 1994), 94.

⁷⁹C. Winch, **Quality and Education** (Oxford: Blackwell, 1996), 17.

ดังนั้นคุณภาพการศึกษามีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพในเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษารวมถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประเด็นสำคัญอย่างไรก็ตามคุณภาพของการบริหารจัดการ หรือกระบวนการในการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่โรงเรียนต้องคำนึงถึงเช่นกัน ดังนั้นการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและชุมชนต่อระบบของคุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการบริหารของโรงเรียน ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นนวัตกรรมที่ใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงมีการดำเนินการภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ในที่นี้จะได้นำเสนอแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมหรืออุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษา 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา 4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การดำเนินการที่เป็นเลิศ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา และประสิทธิผลของการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างหลักประกันว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพตามหลักการ และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่กล่าวได้ว่ามีประสิทธิผล นักวิชาการที่นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดังนั้น เบอร์ริด และริบบิน (Burridge & Ribbins) กล่าวว่าหลักการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 10 ประการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพต้องส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนโดยตรงเท่าที่สามารถจะทำได้
2. ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และกระบวนการของการวางแผนพัฒนา
3. ควรให้เกิดจากความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านการกำกับ ติดตาม และการประเมินคุณภาพการศึกษา
4. ควรให้เกิดความรู้สึกที่รับผิดชอบ และความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของสถานศึกษา
5. การจะนำสิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องใช้วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมเกิดความรู้ความเข้าใจ

6. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะทำให้ได้ดีที่สุดในโครงสร้างองค์การที่ไวต่อการตอบสนอง และมีรูปแบบการบริหารที่เปิดกว้างยอมรับรวมทั้งมีข้อตกลงร่วมกันของบุคลากรทั้งหมด

7. ควรมีการแบ่งจัดสรรบทบาทและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบ

8. ควรกำหนดทรัพยากร และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดความเหมาะสม

9. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วมในส่วนที่จะทำได้

10. วิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรได้รับการยอมรับและความเข้าใจ

นอกจากนี้แล้วควรประกอบด้วยการสร้างกลไก การทบทวนคุณภาพในระหว่างและสิ้นสุดของแผนพัฒนาการศึกษา มีการปรึกษาหารืออย่างกันในการเลือกและใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการสร้างเกณฑ์โดยให้จัดทำข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับระบบ และกระบวนการเพื่อประโยชน์ในการกำกับ ติดตามการประเมินและการกำหนด จึงให้มีการทบทวนคุณภาพภายในและการตรวจสอบจากภายนอกด้วย⁸⁰ ในขณะที่ เฮอรี (Healy) ได้กล่าวถึงจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โดยเน้นใน 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านทีมงานต้องมีความเป็นอิสระ บุคลากรในทีมได้รับการสนับสนุน ให้รับผิดชอบได้รับการพัฒนาทักษะในการทำงาน และการแก้ปัญหา รวมทั้งได้รับมอบอำนาจให้สามารถดำเนินการด้านทรัพยากรและงบประมาณ

2. ด้านโครงสร้างควรจัดโครงสร้างองค์การใหม่ที่สะท้อนการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีการบริหารแบบแบนราบ รวมทั้งกำหนดให้มีจัดการคุณภาพ (Quality Manager)⁸¹ ในส่วนของ แฮริส และจอร์น (Harris & Jon) ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบโปรแกรมการปรับปรุงสถานศึกษาของประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา และได้ข้อสรุปองค์ประกอบร่วมกันในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

2.1 การสนับสนุนของหน่วยงานภายในและภายนอกจากหน่วยงานภายใน ได้แก่ ครู และบุคลากรที่พร้อมจะทำงานร่วมกัน และสำหรับหน่วยงานภายนอกจะเข้ามามีบทบาทในการเจรจาต่อรองร่วมกับบุคลากร โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรและเงินทุน ให้ความช่วยเหลือ กระตุ้นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

⁸⁰E. Burrige, & P. Ribins, "Promoting improvement in schools: aspects of quality in Birmingham," In P. Ribbins and E. Burrige (eds.) **Improving education: Promoting quality in school** (London: Cassell, 1995), 195-196.

⁸¹M. Healy, "BS 5750 and Beyond in a Secondary School: A Change for the Best. In C. Parsons (ed.)," in **Quality Improvement In Education** (London: David Fulton, 1994), 68-69.

2.2 การมีจุดเน้นที่เป็นเป้าหมายการสอนและการเรียนรู้ การที่สถานศึกษามีกำหนดเป้าหมายเน้นที่การสอนและการเรียนรู้จะมีส่วนกระตุ้น และสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงสถานศึกษา ในด้านการสอนและการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ

2.3 ข้อตกลงในการพัฒนาครูและพัฒนาวิชาชีพ ในการพัฒนาครูนั้นเป็นหัวใจของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาโดยมีการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้และความเข้าใจใหม่ ๆ มีการสนับสนุนให้ครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน

2.4 ภาวะผู้นำ ผู้นำนั้นจะต้องแสดงถึงความรับผิดชอบและมีบทบาทต่อการปรับปรุงสถานศึกษาโดยการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของครูในทุกระดับผู้นำจะผลักดันให้ครูรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลง

2.5 การประเมินระหว่าง และสิ้นสุดการทำงาน เป็นการประเมินปรับปรุงซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นเพราะเป็นวิถีทางที่จะได้ข้อมูลป้อนกลับ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการประเมินที่มีหลักฐานชัดเจน และโปร่งใส⁸²

จะเห็นได้ว่า แฮร์ริสและจอร์น ได้นำเสนอเพิ่มจากที่ เบอร์ริค ธิบิบบินและเฮอริ์ กล่าวไว้ในเรื่องการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ความร่วมมือจากบุคคลภายใน นอกจากนั้นยังได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและการพัฒนาวิชาชีพ รวมทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหาร กรอบแนวคิดและหลักการเกี่ยวข้อง 2 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยใช้แนวคิดของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award - TQA) เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานของสถานศึกษา 2) ด้านการนำองค์กร/ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 6) ด้านบุคลากร 7) ด้านทรัพยากรการจัดการเรียนการสอน

2. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ รอบสัน และ แมทธิว (Robson and Matthew) ได้ให้แนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) การจัดการของโรงเรียนและตัวผู้บริหาร 2) กระบวนการเรียนการสอนความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และวิชาชีพครู 3) สภาพแวดล้อมในการสอน อาคารสถานที่และค่าจ้าง 4) การบริหารของโรงเรียนและการจัดการด้านการเงิน 5) การพัฒนาและประเมินผลการทำงานของเจ้าหน้าที่และครู 6) การติดต่อสื่อสารเพื่อการตัดสินใจ

⁸² A. Harris, & Y. Jon, "Comparing School Improvement Programmes in England and Canada" *School Leadership & Management* 20, 1 (February 2000): 31-32.

และการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรของโรงเรียน⁸³ สอดคล้องเซอร์จิโอวานี (Sergiovanni) ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และกฎเกณฑ์สำคัญที่มีวิธีแก้ไขไปสู่การเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพการศึกษานั้น คือคุณภาพของการบริหารโรงเรียน⁸⁴ และสอดคล้องกับไนติงเกิลและโอเนล (Nightingale and O'neil) เชื่อว่าการศึกษามีคุณภาพมี 5 ประการ คือ

1. การมีความมาตรฐานสูง ซึ่งมาตรฐานจะมีการกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ดัชนีสำหรับชีวิต หรือตัดสินคุณภาพ (high standards)
2. การมีความปราศจากข้อเสียหรือข้อตำหนิจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (zero select) และได้รับสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นอันดับแรก
3. การมีกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ล่วงหน้าอย่างเหมาะสม (stated purpose)
4. ความคุ้มค่า คุ่มเงิน เป็นการเน้นคุณภาพเชิงสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตัวป้อนและผลผลิตสนองต่อความต้องการของลูกค้า คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ (value for money)
5. การมีความสามารถที่จะมีการปรับเปลี่ยน เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมได้ในทางที่ดีขึ้น (transformation)⁸⁵ คุณภาพการศึกษาตามที่ ซาเยด (Sayed) เชื่อว่าการมีคุณภาพการศึกษา มีการกล่าวถึงทั้งในลักษณะที่แตกต่าง และในความหมายที่แข่งขันทางการศึกษาคุณภาพการศึกษามี 3 มุมมอง คือ คุณภาพการศึกษาเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้ศึกษา คุณภาพการศึกษาเปรียบเสมือนระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษา คุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นการมองระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เรียกว่ามาตรฐานสูงสุด (gold standard)⁸⁶

ส่วนโอลิวาและแอสปินเวล (Oliva & Aspinwall) ได้เสนอมุมมองของคุณภาพการศึกษาใน 8 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านสมรรถนะ (Performance) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นผู้เรียนจะต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานในสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา

⁸³M. Robson, & Matthews, quality in "Education: Some issues for schools and their communities (A Concept Paper)." **School Effectiveness and SiteBased Management** (Bangkok: UNESCO Principal Regional Office for Asia and Pacific, 1995).

⁸⁴Thomas J. Sergiovanni, & Others, **Educational Governance and Administration** (New Jersey: Prentice-hall, 1980), 94.

⁸⁵Nightingale & others, **Achieving Quality Learning in Higher Education** (London: Kogan Page, 1994), 30-31.

⁸⁶Yusuf Sayed, **The Concept of Quality in Education A View from South Africa**, 4th ed. (Boston: Allyn and Bacon, 1997), 103.

2. มิติด้านคุณลักษณะพิเศษ (Features) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่เป็นคุณลักษณะพิเศษของสาขาวิชาชีพนั้น

3. มิติด้านความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องจัดการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และได้เรียนรู้ทักษะถูกต้องตรงความเป็นจริง และมีความทันสมัย

4. มิติด้านความตรงตามข้อกำหนดตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (Conformance) ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น สถาบันจะต้องจัดการศึกษาได้ตรงตามข้อกำหนดตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้เป็นไปตามคำมั่นสัญญาที่ได้ให้กับนักศึกษา

5. มิติด้านความคงทน (Durability) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะลึกซึ้ง

6. มิติด้านการค้นความสามารถในการให้บริการ (Serviceability) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการให้บริการแก่สังคมในสาขาวิชาชีพที่ศึกษา และสนองต่อความต้องการของสังคม

7. มิติด้านความรู้สึกที่ดี (Aesthetics) การศึกษาที่มีคุณภาพ ภาพพจน์ที่ปรากฏในสายตาของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นภาพพจน์ที่ดี

8. มิติด้านการรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องตรงตามการรับรู้คุณภาพของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง⁸⁷

ยูเนสโก (UNESCO) ได้เสนอว่า การศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพิจารณาจากกรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 กรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพ

กรอบพิจารณา	ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา
ลักษณะของผู้เรียน	1. นักเรียนมีสุขภาวะที่ดี ภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์ และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
กระบวนการเรียนการสอน	2. ครูมีคุณภาพในการสอนมีเทคนิคการสอนที่กระตือรือร้น 3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้นิยามชัดเจนโดยครอบคลุมการวัดความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า

⁸⁷Mohammad S. Owila, & ElianM Aspinwall, “A Framework for The Dimension of Quality in Higher Education” **Quality Assurance in Education** 5, 1 (January 1996): 12-20.

ตารางที่ 5 กรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพ (ต่อ)

กรอบพิจารณา	ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา
เนื้อหาสาระ	4. หลักสูตรสอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมและที่พัฒนามาจากความรู้และประสบการณ์ของครูและผู้เรียน
ระบบ	5. สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์การศึกษามีเพียงพอเหมาะสม 6. สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ และมีความปลอดภัย 7. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 8. เคารพและผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น และวัฒนธรรม

ที่มา: UNESCO, **Information Literacy Resources Directory**, Accessed July 16, 2017, Available from <http://edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/23723-11.pdf>.

จากตารางที่ 4 อธิบายได้ว่า ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษานักเรียนมีสุขภาวะที่ดี ภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ครูมีคุณภาพในการสอนมีเทคนิคการสอนที่กระตือรือร้น การวัดประเมินผลการเรียนรู้นิยามชัดเจนโดยครอบคลุมการวัดความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า หลักสูตรสอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมและที่พัฒนามาจากความรู้และประสบการณ์ของครูและผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์การศึกษามีเพียงพอเหมาะสม สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ และมีความปลอดภัย การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเคารพและผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น และวัฒนธรรม⁸⁸

ความหมายของคุณภาพการศึกษา

ในบริบทของการศึกษาในคำว่า “คุณภาพ” มีความหมาย ที่หลากหลาย อัดัมส์ (Adams) ได้กล่าวถึงคำที่ความหมายเดียวกันกับคุณภาพ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเสมอภาค ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันแต่นักการศึกษาปัจจุบันเห็นสอดคล้องกันว่าคำเหล่านี้ประกอบกันเป็นมิติพื้นฐานของการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาตามแนวคิดของยูนิเซฟจึงพิจารณาจาก 5 ประการ ได้แก่ ตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน และผลลัพธ์ ผู้เรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดีมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัว/ชุมชน สภาพแวดล้อมถูกตามสุขลักษณะ ปลอดภัย ป้องกัน

⁸⁸UNESCO, **Information Literacy Resources Directory**, Accessed July 16, 2017, Available from <http://edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/23723-11.pdf>.

การคุกคามทางเพศ และมีการจัดหาทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ สารการเรียนรู้ต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร หนังสือ สื่อ อุปกรณ์การเรียน ทักษะพื้นฐานโดยเฉพาะการอ่านออก เขียนได้ การคิดคำนวณ รวมถึงทักษะชีวิตที่เด็กจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพดี ความปลอดภัย ความรู้เรื่องเพศศึกษา การโภชนาการ การป้องกันการติดเชื้อต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบรรยากาศห้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี ครุมีทักษะการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนากับผู้เรียนลดช่องว่างความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียน และผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องสะท้อนถึงความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการศึกษาของชาติ และการมีส่วนร่วมของสังคม⁸⁹ เบอเมการ์ท (Baumgart) กล่าวถึงคุณภาพ (quality) หมายถึง แบบของความเป็นเลิศสิ่งที่เหมาะสมกว่าหรือดีกว่าปกติธรรมดา การกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต้องให้ครอบคลุมทั้งที่เป็นปัจจัยตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต⁹⁰ ซึ่งฮาเวิร์ และไนท์ (Harvey & Knight) มีแนวความคิดที่เกี่ยวกับความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ในหลายประเด็นด้วยกัน แต่พอจะประมวลผลได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความเป็นที่ยอมรับ (Quality as Exceptional) หมายถึง การที่มีลักษณะเด่นเป็นการที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสังคม ได้แก่ 1) มีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในควมมีคุณภาพ 2) มีความเป็นเลิศในด้านใดด้านหนึ่ง 3) ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพ
2. ความสมบูรณ์แบบหรือคงเส้นคงวา (Quality as Perfection or Consistency) หมายถึง การที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและการกำหนดคุณลักษณะที่มุ่งไปสู่ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งเกี่ยวกับความสมบูรณ์แบบใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) การไม่มีความผิดพลาดในด้านการผลิต (Zero Defects) 2) วัฒนธรรมของคุณภาพ (Quality Culture) 3. ความสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) คุณลักษณะที่ผู้ใช้ได้บริการกำหนดไว้ 2) การเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ตรงตามภารกิจ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ 4. ความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป 5. การเปลี่ยนแปลงในด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถาบันมากขึ้น การเพิ่มพลังให้เกิดแก่บุคลากรในสถาบัน⁹¹ รัตนา ดวงแก้ว ตามแนวคิดของออฟสเต็ด (Ofsted) นั้น “การพัฒนาคุณภาพ ได้แก่ 1) ยกย่องมาตรฐาน (Raise Standards) 2) เพิ่มคุณภาพ (Enhance Quality) 3) เพิ่มประสิทธิภาพ (Increase Efficiency) และ 4) การบรรลุ

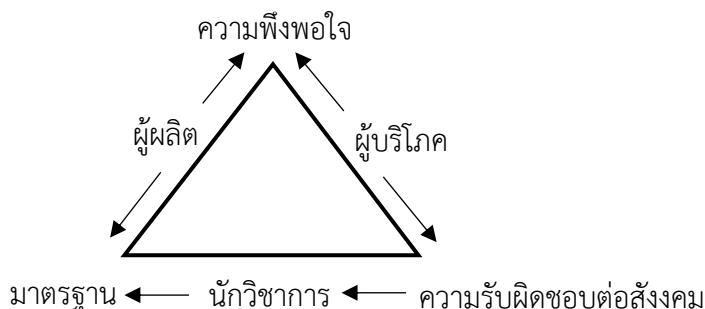
⁸⁹David M. Adams, *Philosophical Problems in The Law*, 3rd ed. (Belmont: Wadsworth, 2000, 25, cited in UNICEF 2005), 123-124.

⁹⁰N. Baumgart, *Equity, Quality and Cost in Higher Education* (Bangkok: UNESCO Principle Regional office for Asia and the Pacific (U.S.A.: McGraw-Hill, 1987), 104.

⁹¹Lee Harvey, & P. Knight, *Transforming Higher Education* (Buckingham. SRHE & Open University Press, 1996).

เป้าหมายในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม จากความหมายทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวสถาบันการศึกษาสามารถนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยพิจารณาทั้งด้านกระบวนการและเป้าหมายหรือผลลัพธ์ว่ามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด โดยมีแนวคำถามในการตรวจสอบ 4 ข้อ ได้แก่ 1) สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนี้เป็นอย่างไร 2) ต้องการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง 3) เมื่อเวลาผ่านไปจะบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร และ 4) จะทราบได้อย่างไรว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงนั้นประสบความสำเร็จ สำหรับในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในบริบทของสังคมไทยซึ่งนับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มุ่งเน้นในการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีแนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกๆระดับ ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันว่าการให้บริการการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาจะสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมได้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องยึดมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนชุมชนและสังคมโดยทั่วไปอย่างไรก็ตามการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลนั้นไม่มีสูตรเฉพาะหรือแบบแผนที่ตายตัวและก็ไม่ง่ายในการขับเคลื่อน ทั้งนี้ขึ้นกับบริบทของสังคมนั้น ๆ และการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต⁹² ความหมายของคุณภาพการศึกษา จากการสังเคราะห์ความหมายของคำว่า “คุณภาพการศึกษา” เข็มทอง ศิริแสงเลิศ ได้เสนอว่าโดยทั่วไปคุณภาพมีความหมายมาจาก 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนักวิชาการซึ่งจะเน้นในเรื่อง กระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานและความรับผิดชอบต่อสังคม ฝ่ายผู้ผลิตสินค้าหรือการให้บริการซึ่งจะเน้นในเรื่อง กระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานและตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และฝ่ายผู้บริโภคหรือผู้รับบริการซึ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของตนเองและสังคม โดยความสัมพันธ์ของคำว่าคุณภาพของทั้ง 3 ฝ่าย เปรียบเสมือนรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่แต่ละด้านต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังแสดงด้วยแผนภูมิที่ 2

⁹²รัตนา ดวงแก้ว, “การประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” ใน **ประมวลสารชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 11 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช** (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556), 8-9.

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ของคุณภาพการศึกษา

ที่มา: เข็มทอง ศิริแสงเลิศ, “การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา สารสนเทศ และการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 13** (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552).

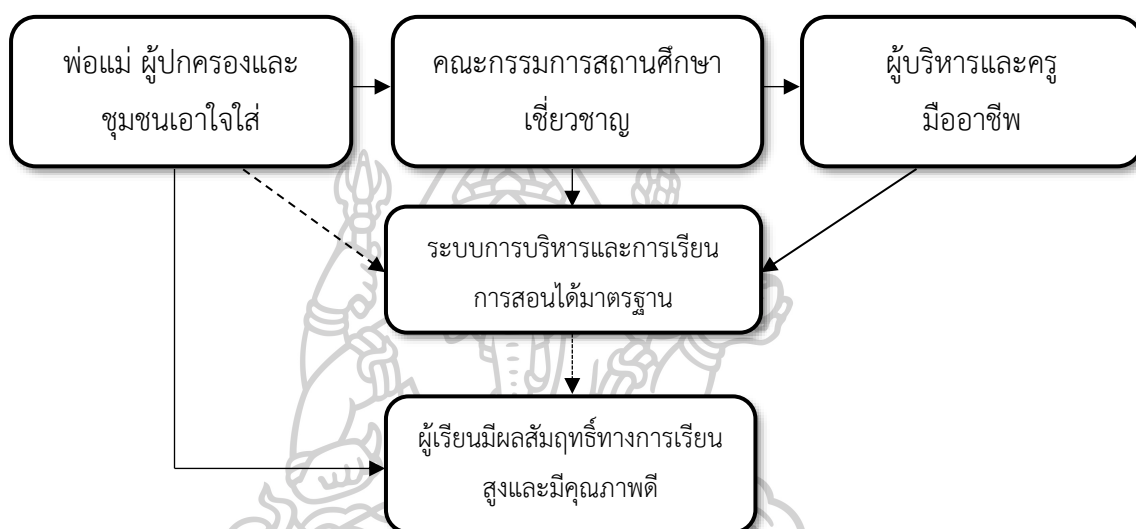
จากแผนภูมิที่ 2 จึงสรุปได้ว่าความหมายของคุณภาพการศึกษาที่แท้จริงต้องพิจารณาจาก 3 มิติ ได้แก่ มาตรฐานในกระบวนการผลิตหรือบริการ ความรับผิดชอบต่อสังคม และความพึงพอใจของลูกค้า หรือผู้รับบริการ ดังนั้น สินค้าที่มีคุณภาพจึงเป็นสินค้าที่ได้มาตรฐาน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและ เป็นที่พอใจของลูกค้าในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาคำว่าคุณภาพ ในบริบททางการศึกษาก็คือ “คุณภาพการศึกษา” ความหมายก็แตกต่างกันไปตามลักษณะผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ สถานศึกษาหรือผู้ให้บริการ นักวิชาการ และผู้รับบริการหรือผู้ปกครองและนักเรียน ดังนี้

- 1) ด้านสถานศึกษา คุณภาพหมายถึง กระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ความพึงพอใจ ความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรฐานนักวิชาการ
- 2) ด้านนักวิชาการ คุณภาพหมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดผลถาวรแก่ผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 3) ด้านผู้ปกครองและนักเรียน คุณภาพหมายถึง การศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐาน ตามหลักสูตรที่กำหนด นั้นแสดงถึงผู้เรียนมีพัฒนาการครบสมบูรณ์ในทุกด้าน ได้แก่ สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม มีความสามารถในการเรียนต่อระดับสูง และประสบความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้น คุณภาพการศึกษาในมุมมองดังกล่าวจึงหมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน ทำให้เกิดผลถาวรแก่ผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน⁹³ อย่างไรก็ตามเมื่อนำแนวคิดของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

⁹³ เข็มทอง ศิริแสงเลิศ, “การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา สารสนเทศ และการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 13** (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552), 7-11.

มานิยามความหมายของคุณภาพการศึกษาจึงอาจจะกล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีคุณภาพดี และคุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวเกิดจากความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย ได้แก่ ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ระบบการบริหารที่ได้มาตรฐาน และระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยระบบการบริหารและระบบการสอนที่มีคุณภาพเป็นผลมาจากการมี ผู้บริหารและครูมืออาชีพ ประกอบกับการมีคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ให้การคำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แนวคิดของโซ่คุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา
ที่มา: เข้มทอง ศิริแสงเลิศ, “การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา
สารสนเทศ และการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 13** (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552).

จากแผนภูมิที่ 2 และ 3 แนวคิดทั้งสองแนวคิด จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกันเพราะต้องให้ความสำคัญของทั้งกระบวนการและเป้าหมายจะแตกต่างกันก็เพียงจะเน้นที่กระบวนการก่อนหรือเป้าหมายก่อน นอกจากนี้ในมุมมองที่เน้นที่ตัวนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักได้ดี ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของผู้เรียนต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมกันจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาในปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นคำที่ใช้ในความหมายแตกต่างกัน ใน 4 ลักษณะดังที่ ออฟสเต็ด (Ofsted) ได้กล่าวไว้ได้แก่ 1) การยกระดับมาตรฐาน (raise standards) 2) การเพิ่มคุณภาพ (enhance quality) 3) การเพิ่มประสิทธิภาพ (increase efficiency) 4) การบรรลุความสำเร็จมากขึ้นในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม จากความหมายทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าว โรงเรียนได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยพิจารณา

ทั้งด้านกระบวนการและเป้าหมายหรือผลลัพธ์ว่ามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด โดยมีแนวคำถามในการตรวจสอบ 4 ข้อ ดังนี้ 1) โรงเรียนในขณะนี้เป็นอย่างไร 2) เราต้องการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง 3) เราจะบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไรเมื่อเวลาผ่านไป 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงนั้นประสบความสำเร็จ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลนั้น ไม่มีสูตรเฉพาะหรือแบบแผนที่ตายตัวและก็ไม่ง่ายในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ขาดแคลนความพร้อมด้านทรัพยากร และอยู่ห่างไกล อย่างไรก็ตามมีบทเรียนมากมายที่แสดงให้เห็นว่าสาเหตุดังกล่าวไม่ใช่อุปสรรคเสมอไป ถ้าโรงเรียนมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบระมัดระวังและสมเหตุสมผล พร้อมกับมีคณะครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานต้นสังกัดที่มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ก็สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากการที่โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีหลากหลายกลุ่ม แต่กลุ่มที่ได้รับผลโดยตรงมากกว่ากลุ่มอื่นมี 4 กลุ่ม ได้แก่

1. นักเรียน เป็นกลุ่มแรกและกลุ่มสำคัญที่จะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน เพราะเป็นกลุ่มที่เป็นเป้าหมายหลักของการเปลี่ยนแปลงโดยจะได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. ครู เป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ เพราะได้รับการจูงใจจากหลากหลายรูปแบบ และมีความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น
3. ผู้ปกครองและหน่วยงานต้นสังกัด เป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้นและเห็นว่าคุ้มค่ากับงบประมาณที่ลงทุน
4. คณะผู้บริหารโรงเรียน เป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจที่สามารถขับเคลื่อนให้คุณภาพของโรงเรียนได้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดและมีความพึงพอใจที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มแข็ง⁹⁴

และ Cheng) กลุ่มองค์ประกอบของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของระบบการศึกษาโดยดำเนินการให้บรรลุตามความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร กล่าวโดยสรุป คุณภาพการศึกษาหมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการ โดยผ่านกระบวนการผลิตและเป็นระบบซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตตามกรรมวิธี การวัดด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่

⁹⁴รัตนดา ดวงแก้ว, “การประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 14 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช** (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556), 9-10.

ยอมรับของสังคม คุณภาพการศึกษาหมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการของสังคม⁹⁵

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาความหวังของรัฐบาลเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาได้ปรากฏชัดขึ้น ในนโยบายของพวกเขา หลายคนเป็นคำตอบที่ได้รับคำถามอะไรคือคุณภาพในการศึกษา บางคนมีความหมายคล้ายคลึงกันกับคนอื่น ๆ แตกต่างกันในรายละเอียดเล็ก ๆ หลายคนมีความแตกต่างอย่างมากที่กล่าวไว้ในหลาย ๆ ด้าน แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพในการศึกษาโดยทั่วไปจะครอบคลุมโครงสร้างการศึกษากระบวนการและผลลัพธ์ พจนานุกรมกำหนดคุณภาพเป็นชุดของคุณสมบัติคุณลักษณะและเงื่อนไขที่มีอยู่ในวัตถุและสามารถแยกความแตกต่างจากวัตถุที่คล้ายกันได้โดยจัดให้มีความเท่าเทียมกันดีขึ้นหรือแย่ลง หรือเป็นแอดทริบิวต์ ที่อนุญาตให้คุณยอมรับอนุมัติหรือลบทิ้งวัตถุตามมาตรฐานอ้างอิง ดังนั้นคุณภาพการศึกษาหมายถึงความคิดในการเปรียบเทียบ อาจกล่าวได้ว่า วัตถุมีคุณภาพถ้าคุณลักษณะของวัตถุดีกว่าวัตถุนั้นที่ไม่ได้ครอบครอง อนุญาตให้ยืนยันหรือไม่ได้มีอยู่ในระดับเท่ากันภายในกรอบของระบบการศึกษา ยอมรับการตีความที่ขึ้นอยู่กับความคิดในด้านคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลายที่ระบบเหล่านี้ต้องมีต่อสังคม การศึกษาที่มีคุณภาพหมายถึงคุณภาพการศึกษาทั้งสองด้านที่ช่วยให้การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของเนื้อหาที่คาดการณ์ไว้ในแผนหลักสูตร เป็นสิ่งที่ทำให้การได้มาซึ่งวัฒนธรรมทางวิทยาศาสตร์ หรือวรรณคดี หรือคนที่พัฒนาขีดความสามารถด้านเทคนิคสูงสุด เพื่อรองรับระบบการผลิตหรือแม้แต่ที่ส่งเสริมจิตวิญญาณที่สำคัญและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงทางสังคม เช่น การถูกใช้เพื่อกล่าวอ้างถึงประสิทธิภาพประสิทธิผล และความเกี่ยวข้องของภาคการศึกษาและในกรณี ส่วนใหญ่ระบบ “คุณภาพการศึกษา” ในทางกลับกันคำว่าการศึกษาและสถาบันการศึกษามีการกล่าวถึงคุณภาพการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่า และคุณธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษา “คุณภาพในการศึกษา” ความเข้าใจที่ถูกต้องยิ่งขึ้นเกี่ยวกับด้านการศึกษา กระบวนการประเมินคุณภาพสำหรับความหมายคุณภาพของสถานศึกษา 1. มุ่งพัฒนา : คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งหมายถึง การที่สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขมีคุณธรรม นำความรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี 2. สะท้อน : คุณภาพของระบบการจัดการศึกษา 1) ปัจจัยทางการศึกษา 2) กระบวนการทางการศึกษา 3) ผลผลิตทางการศึกษา 3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : การที่สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานบรรลุมาตรฐานการจัดการศึกษา 4. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 : การพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

⁹⁵Yin Cheong Cheng, & Tam Wai Ming Frank, “Multi-model of quality in education” *Quality Assurance in Education* 5, 1 (1997): 22-31.

ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข⁹⁶

คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานและภารกิจของการจัดการศึกษาตามนโยบายการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ตลอดจนปณิธานและภารกิจเฉพาะในการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบัน ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ หมายถึง ตัวบ่งชี้ว่าการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด⁹⁷

คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งหมายถึงการที่สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข มีคุณธรรมนำความรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี⁹⁸

สมศ. : คุณภาพการศึกษา หาแนวทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของประเทศไทยให้ดีขึ้นทัดเทียมกับนานาชาติจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการขับเคลื่อนการประเมินคุณภาพภายนอกและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเป็นการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวงการด้านการศึกษา “คุณภาพการศึกษา” เป็นนามธรรม หากเข้าใจความหมายไม่ตรงกันแล้วเมื่อนำลงมาสู่การปฏิบัติ ก็จะแตกออกไปในแต่ละทิศทาง สุดท้ายก็อาจวนอยู่ในอ่าง ในสังคมไทยยังมีความสับสนระหว่างคำว่า “คุณภาพคน” กับคำว่า “คุณภาพการศึกษา” ที่ผ่านมาสังคมมักจะกล่าวโทษกันว่า คนดีหรือคนไม่ดีเป็นเพราะการศึกษา แท้จริงแล้วการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างคุณภาพคน เนื่องจากคุณภาพคนเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม ดังนั้น ทำอย่างไรที่ทำให้สังคมเข้าใจประเด็นนี้ให้ชัดเจนและแยกแยะให้ถูกต้องสำคัญที่สุด คือ กระบวนการสร้างคน ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ แต่ที่ผ่านมาประเทศไทยทำแบบแยกส่วนต่างฝ่ายต่างพัฒนา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองทำอย่างไรที่จะให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการ “สร้างคน” ตั้งแต่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่จะต้องดูแลเอาใจใส่บุตรหลานของตน จากนั้นจึงเป็นสถานศึกษาที่รับช่วงต่อในการสร้างคนให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ จนกระทั่งเข้าสู่ระบบการทำงาน องค์กรต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนคุณภาพของสังคมก็จะต้องมีระบบการสร้างคน สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมในการทำงานที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน ถึงเวลาแล้วที่จะต้อง

⁹⁶ความหมายคุณภาพของสถานศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 25 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.xmind.net/m/mSKY>.

⁹⁷สำนักงานประกันคุณภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, เข้าถึงเมื่อ 23 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก https://www.eg.mahidol.ac.th/qa/index.php?option=com_content&view=article&id=70&Itemid=102.

⁹⁸ความหมายคุณภาพของสถานศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 23 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก Xmind Onlinne Library ,www.xmind.net/m/mSKY.

ช่วยกันในการทำงานให้ประเด็นต่าง ๆ มีความกระจ่างและชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อที่ทุกคนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดคุณภาพในสังคมจะได้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการที่จะเข้ามาช่วยกันสร้างและพัฒนาคนให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะส่งผลถึงคุณภาพที่ยั่งยืนต่อไป⁹⁹ เห็นขอบร่าง Road Map ดังนี้ 1) ปัญหาครูประเด็นที่พบ คือการผลิตและพัฒนาครู การขาดแคลนครู คุณภาพครู และหนี้สินครู 2) ปัญหาการเรียนรู้อันที่พบคือ คุณภาพการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนตกต่ำ โดยเฉพาะกรณีที่เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ 3) ปัญหาหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ตัวอย่างเช่น การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่ความเป็นพลเมือง ซึ่งได้รับความสำคัญน้อยมากในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระวิชาประวัติศาสตร์ และหน้าที่ความเป็นพลเมืองนั้นแยกมาโดยเฉพาะ เป็นต้น 4) ปัญหากระบวนการบริหารจัดการ ประเด็นที่พบ เช่น ปัญหาโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา เป็นต้น 5) ปัญหาการกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แม้จะมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาแล้วก็ตาม แต่หน่วยที่นำไปปฏิบัติยังไม่มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารงาน และจัดการศึกษาเท่าที่ควร 6) ปัญหาการกระจายโอกาสและคุณภาพการศึกษา เช่น การจัดการศึกษาโดยภาครัฐของไทยมีการรวมศูนย์โดยส่วนกลาง แม้จะเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรได้เอง แต่ในทางปฏิบัตินั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งเกิดความเหลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโรงเรียนชายขอบโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก การศึกษาของเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในคุณภาพของการศึกษา เป็นต้น และยังมีปัญหาการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพ การแข่งขันโดยพบว่าหลักสูตรอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองความต้องการเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติได้¹⁰⁰

ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของไทย ดังนี้ 1) หลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ขาดการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และไม่สร้าง

⁹⁹สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่มา: หนังสือพิมพ์คมชัดลึก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=19489&Key=hotnews> ลงวันที่ 15 มกราคม 2561.

¹⁰⁰เห็นขอบร่าง Road Map, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.edreform.moe.go.th/index.php/79-2014-07-04-06-59-46/89-road-map>.

การเรียนแบบเป็นกลุ่มโครงการหรือวิทยาการกระบวนการ 2) การใช้ระบบประเมินการจัดการศึกษาแบบเน้นได้เน้นตกเป็นหลักการเลยคุณค่าการประเมินเพื่อพัฒนา 3) การใช้ระบบการเลื่อนวิทยฐานะครู แบบ“ทำผลงาน”ซึ่งปรากฏในกระดาษมากกว่าผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 4) การเข้าสู่ตำแหน่งและการดำรงผู้บริหารโรงเรียนมีแนวคิดที่ไม่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมทั้งการเรียกร้องและการจ่ายเงินเพื่อตำแหน่งทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับผู้บริหารระดับสูง จนถึงระดับปฏิบัติการทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารไม่ได้มาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตามผลงานที่สำคัญคือการเมือง เขาแสวงหาผลประโยชน์จากวงการการศึกษา¹⁰¹

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของไทยอันจะเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพการศึกษา ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี การจัดการศึกษาต้องมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เพราะหากการจัดการศึกษาไม่ทันกับเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจึงทำให้การศึกษาไม่พัฒนา 2) ปัจจัยด้านการเมือง การเมืองไทยมีเงื่อนไขบางประการที่เป็นอุปสรรค จะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาไทยไม่ก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลต่อการสานต่อนโยบายทางด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพทางการเมืองของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การดำเนินงานของบุคลากรหรือผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เกิดการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงไม่มีความต่อเนื่อง 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชาดการมีส่วนร่วมสังคมไทยในปัจจุบันขาดความเหนียวแน่น ขาดความร่วมมือร่วมใจ คนในสังคมจึงมองการศึกษาว่าเป็นเรื่องของรัฐบาลไม่เกี่ยวกับตนเอง รวมไปถึงการที่สังคมไทยยังมีลักษณะสังคมอุปถัมภ์ เห็นแก่พวกพ้องมากกว่าส่วนรวมและการมีความคิดที่แตกต่างเป็นสิ่งไม่ติชมของผู้ที่คิดแตกต่างเป็นศัตรู และพยายามหักล้างความคิดซึ่งมักกระทำโดยใช้อารมณ์มิได้ใช้เหตุผลเป็นที่ตั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้เรียนที่ปัจจุบันมุ่งสร้างคนให้คิดเป็น ทำเป็น คุณภาพอันเป็นมาตรฐานทั้งหลายนี้ อยู่ในความควบคุมและกำกับของรัฐ ดังนั้นเมื่อการจัดการของรัฐ ในทางการควบคุมดูแลไม่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการด้านการศึกษาของชาติจึงไม่อาจบรรลุผลได้ ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ของการจัดการบริการสาธารณะที่รัฐต้องรับผิดชอบ และต้องมีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน¹⁰²

คุณภาพการศึกษา (Quality of Education) หมายถึง การบ่งชี้คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการโดยผ่านกระบวนการผลิตเป็นระบบ ประกอบด้วย

¹⁰¹วิจารณ์ พานิช, **ส่งความสุข สู่คุณภาพการศึกษา** (กรุงเทพฯ: ซีโน พับลิชชิ่ง, 2555).

¹⁰²เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **วิเคราะห์ 5 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษาไทย**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/node/1040>.

ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตตามกรรมวิธีการวัดด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาดังนี้

จिरาพร พงศ์อาจารย์ กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่ได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และตรงตามความต้องการของสังคม สุวิมล ว่องวานิช กล่าวว่าคุณภาพการศึกษาหมายถึงสิ่งที่คาดหวังไว้หรือสิ่งที่เราต้องการจะให้เกิดซึ่งต้องเป็นไปตามความต้องการของลูกค้าคือ นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองหรืออาจเรียกว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำนักงานทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมได้ให้ความหมายว่าคุณภาพการศึกษา หมายถึงการที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร สมบูรณ์ ภาวะกิจ ได้กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา คือการทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ปกครอง นักศึกษา บัณฑิต ชุมชนและสังคมพึงพอใจประทับใจมั่นใจในคุณภาพของนักศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อุทมพร จามรมาน ได้ให้ความหมายว่าคุณภาพการศึกษาหมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เอื้อให้เกิดระบบกลไกการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตตามภารกิจของสถาบันการศึกษามีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมการบริหารกลุ่มบุคคลและการจัดการด้านการเงินด้วย¹⁰³ และคุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณภาพที่เน้นการอบรมการพัฒนาคุณภาพหรือการจัดการศึกษา และผลที่ได้รับจากการจัดการศึกษาว่าได้ผลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่สิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาคือ ลักษณะหรือคุณสมบัติของนักศึกษาผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรแต่ละหลักสูตรแล้วยังต้องไปทำงานประกอบอาชีพแล้วประสบผลสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับของสังคมเชื่อมั่นในคุณลักษณะและผลการจัดการศึกษานั้นด้วย¹⁰⁴ ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของไทยที่ต้องการปฏิรูป ดังนี้

- 1) คุณภาพของหลักสูตรและระบบจัดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันทั้งของรัฐและเอกชน โดยที่การบริหารจัดการรายวิชาที่จัดให้ผู้เรียนตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา ต้องเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาทางวิชาการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบได้ และสามารถทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมต่อการปฏิบัติงานได้ทันทีตามศาสตร์วิชานั้น ๆ ภายหลังจากได้สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้รัฐต้องเร่งแก้ไขประเด็นเรื่องความเสื่อมล้ำของมาตรฐานของสถาบันทางการศึกษา ซึ่งไม่เพียงควบคุมมาตรฐานของสถาบันการศึกษาภาคเอกชนเท่านั้น ยังคงต้องควบคุมสถาบันการศึกษาในสังกัดของรัฐหรือสถาบันการศึกษาในกำกับของรัฐบาลด้วย และหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการจัดระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพโดยตรง ต้องไม่ละเลยแม้ได้ผ่านการประเมินมาแล้วก็ตาม

¹⁰³มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คุณภาพการศึกษา (Quality of Education 2556-2557), 56.

¹⁰⁴ดารารัตน์ จันทร์กาย, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์, 2557).

2) คุณภาพของผู้สอนหรือวิชาชีพความเป็นครูในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง บางส่วนมิได้มีคุณวุฒิ ด้านครุศาสตร์ซึ่งไม่ได้ผ่านการศึกษาด้านระบบการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้นผู้สอนที่ไม่มีได้ ศึกษาวิชาชีพครูมาโดยตรงอาจมีความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญไม่เพียงพอ อันอาจส่งผลกระทบต่อ คุณภาพการสอนได้ เพราะเป็นปัจจัย ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้ ทั้งนี้ผู้สอน ยังต้องหมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยต้องหาแนวทางและรูปแบบการถ่ายทอดที่หลากหลายและ มีความเข้าใจ เอาใจใส่ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ นอกเหนือจากคุณภาพของผู้สอนที่ต้อง เสียสละและพัฒนาตนเองอยู่เสมอแล้ว นอกจากนั้นผู้สอนยังมีภาระงานอย่างอื่นนอกเหนือจาก งานสอนและงานวิชาการ ตัวอย่างเช่น ผู้สอนยังรับภาระงานทางด้าน การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในสถานการณ์ปัจจุบันยังขาดอัตรากำลังผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาอยู่เป็น จำนวนมาก ในการนี้สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะใช้วิธีการให้บุคคลภายนอกซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีผลงานเป็นที่ยอมรับในศาสตร์สาขาวิชานั้น ๆ มาช่วยสอนโดยเรียกว่า “อาจารย์พิเศษ” ซึ่งปัญหาที่พบคือ อาจารย์พิเศษส่วนใหญ่มีภาระงานประจำอยู่แล้ว ดังนั้นการเตรียมความพร้อม ทางด้านการสอนอาจขาดตกบกพร่อง และอาจจัดการเรียนการสอนต่อผู้เรียนไม่ครอบคลุมตามกรอบ มาตรฐานการศึกษาของหลักสูตร อีกทั้งอาจารย์พิเศษไม่สามารถอยู่ประจำในสถาบัน ดังนั้นเมื่อนักศึกษาประสบปัญหาในเนื้อหาการเรียนการสอน จึงไม่อาจขอคำแนะนำได้ทันที 3) คุณภาพชีวิต ของผู้เรียน แม้การจัดการเรียนการสอนจะดำเนินตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของแนวนโยบาย แห่งรัฐ แต่หากตัวของผู้เรียน พร้อมต่อการเรียน ระบบการจัดการที่ดีก็ไม่อาจบรรลุผลได้ ซึ่งหาก มองถึงคุณภาพของผู้เรียน ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมาตรฐานการจัดการเรียนที่เป็นมาตรฐาน คือปัจจัย ด้านภูมิหลังของผู้เรียนที่มีผลกระทบต่อ ระบบการศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะด้านครอบครัวของ ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านความพร้อมของผู้ปกครอง ทั้งด้านวิวุฒิและคุณวุฒิ รวมถึงความสามารถ ในการดูแล อบรมสั่งสอน การใช้เวลาใกล้ชิดต่อผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางด้านสถานะของ ครอบครัว รายรับรายจ่าย อาชีพ ฯลฯ ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนเองขาดโอกาสทางการศึกษา เหตุเพราะ ผู้ปกครองมีปัญหาทางการเงินที่จะช่วยสนับสนุน นอกเหนือจากที่กล่าวมาสำหรับตัวผู้เรียน ผู้เขียนยังมองถึงสถานศึกษาเดิมของผู้เรียนก่อนจะไปสู่ในระดับที่สูงขึ้น โดยหากสถานศึกษาเดิม จัดการเรียนการสอนที่บกพร่องทางด้านมาตรฐานการเรียนรูของผู้เรียนจะสร้างปัญหาแก่ผู้เรียนเพราะ ความเหลื่อมล้ำทางด้านมาตรฐานทางการจัดการเรียนการสอน ทำให้เมื่อผู้เรียนผ่านการเรียน ที่หลากหลายสถาบัน จะพบปัญหาการทำความเข้าใจหรือมีพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการเรียน ในระดับชั้นที่สูง โดยปัญหาที่พบมากคือผู้เรียนมีมาตรฐานการเขียนและการอ่านในระดับต่ำ

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้วิเคราะห์แผนปฏิรูปการศึกษาและพบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของไทย¹⁰⁵

ส่วนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่กำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากสภาพของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งทำให้มีความจำเป็นตึงเน้นและปลูกฝังลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทุกคนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงสงบสุขในสังคม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ดังนี้ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ข้อ ได้แก่ 1.1) เป็นพลเมืองดีของชาติ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติและอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง 1.2) อารมณ์ไว้ซึ่งความเป็นไทย พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น เข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตองที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม 1.3) ศรัทธา ยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ (ศาสนาพุทธ) และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ 1.4) เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น มีส่วนร่วมหรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่ 2.1) ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปราศจากความลำเอียง และปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดและปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา 2.2) ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงและไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

3. มีวินัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1 ข้อ 3.1) ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบในการทำงาน

4. ใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่ 4.1) ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ตั้งใจเรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ 4.2) แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

¹⁰⁵สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) (กรุงเทพฯ, 2557).

ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

5. อยู่อย่างพอเพียง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่ 5.1) ดำเนินชีวิตพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของเครื่องใช้อย่าง ประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ใช้ทรัพยากรของส่วนรวม อย่างประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล และไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิด 5.2) มีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น วางแผนการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. มุ่งมั่นในการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่ 6.1) เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจและปฏิบัติหน้าที่การงาน พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อ ปัญหาและอุปสรรคการทำงาน พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ และชื่นชม ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

7. รักความเป็นไทย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ข้อ ได้แก่ 7.1) ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวทิตะ พฤติกรรมบ่งชี้เช่น แต่งกายและมีมารยาทงดงาม แบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทิตะผู้มีพระคุณ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย 7.2) เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง 7.3) อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาไทย และแนะนำมีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

8. มีจิตสาธารณะ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่ 8.1) ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ และ พึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน และแบ่งปัน สิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น 8.2) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม พฤติกรรมที่บ่งชี้เช่น ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม และเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น¹⁰⁶

¹⁰⁶คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ, เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://hathaitiphongmoon.blogspot.com/>.

กล่าวโดยสรุป ความหมายของคุณภาพการศึกษา : คุณภาพการศึกษา (Quality of Education) หมายถึง การบ่งชี้คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการ โดยผ่านกระบวนการการผลิตเป็นระบบ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิตตามกรรมวิธีการวัดด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่ได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและตรงตามความต้องการของสังคม และคุณภาพการศึกษายังหมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เอื้อให้เกิดระบบกลไก การดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตตามภารกิจของสถาบันการศึกษา มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อม การบริหารกลุ่มบุคคลและการจัดการด้านการเงินด้วย โดยสรุปคุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษา และการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ได้คุณภาพตามระดับมาตรฐานที่กำหนดตรงตามความต้องการของสังคม โดยผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของชาติ อารมณ์ซึ่งความเป็นไทยมีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงและไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของไทย การศึกษาเป็นรากฐานของทุกชีวิตและทุกชีวิตจะดีได้ด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาที่ดีต้องเกิดจากการให้ความสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งเมื่อคุณภาพการศึกษาดีแล้วประเทศชาติจะดียิ่งขึ้นไป ซึ่งในปัจจุบันคุณภาพการศึกษาของไทยยังต้องคุณภาพ โดยปรากฏตามหลักฐานการวัดผลประเมินผลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่อาจตอบสนองต่อระบบการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐที่วางไว้ ดังนั้นจึงต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างเป็นรูปธรรม ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพ หลักสูตรต้องเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในทุกระดับให้มีระดับสูงขึ้นโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้เด็กไทยคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพิ่มทักษะการเรียนรู้ในหลักสูตร เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษและด้อยโอกาสให้มีความหลากหลายเพียงพอกับความต้องการอันเป็นการบริการสาธารณะทางการศึกษาที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพ

องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบคุณภาพ หมายถึง ปัจจัยหลักในการดำเนินงานของสถาบันที่มีผลต่อคุณภาพ การศึกษาดัชนีบ่งชี้คุณภาพ หมายถึง ตัวบ่งชี้ว่าการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาและผลลัพธ์ อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถลงข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางปฏิบัติได้อย่างชัดเจน เนื่องจากขึ้นอยู่กับความสนใจและความเชื่อของนักการศึกษา แต่ละคนที่มีต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน (learning outcomes) ในยุคที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไป

องค์ประกอบของโมเดลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ ใน 2 แนวคิด ได้แก่ รูปแบบสี่ประสาน (The four circles model) และรูปแบบการยกระดับคุณภาพ การศึกษาแบบองค์รวม โดยแนวคิดแรกเหมาะสำหรับระดับโรงเรียนและลงถึงระดับห้องเรียนซึ่งเป็น แนวทางที่ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูควรให้ความสนใจอย่างยิ่ง ส่วนแนวคิดที่สองเน้นการศึกษาที่ สนใจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับ โรงเรียน ซึ่งประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นข้อเสนอจากงานวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI โดย TDRI เสนอว่าหัวใจสำคัญของการพัฒนา คุณภาพการศึกษาอยู่ที่การสร้างระบบความรับผิดชอบ (accountability) ของทุกฝ่ายในสังคมนับ ตั้งแต่ภาคประชาคม ภาครัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงโรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้ปกครองและนักเรียนมากขึ้น ควรมีหลักสูตร วิธีการสอน วิธีการวัดผลตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป็นหน่วย หลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีอิสระในการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบ และเจตนาธรรมณ์ของโรงเรียนซึ่งต้องตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและ ชุมชน รวมถึงการฝึกอบรมพัฒนาครู และการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายใน โดยมีการปฏิรูป ระบบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษาต่อสาธารณะเพื่อช่วยการตัดสินใจ ของผู้ปกครองในการคัดเลือกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณให้มีความ เหมาะสมกับนักเรียนและโรงเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ เพื่อสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรม ในการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพศึกษายุคใหม่จึงควรดำเนินการร่วมกันทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและ พัฒนาคุณภาพครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และ 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดนี้ต้องดำเนินไปทั้งสองระดับคือระดับประเทศที่ต้อง สร้างความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเน้นบทบาทของรัฐเป็นสำคัญ และระดับสถานศึกษาในฐานะเป็น หน่วยหลักที่มีความเป็นอิสระในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน อย่างเชื่อถือได้ สามารถอธิบายองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งเนื้อหา สมรรถนะ (ทักษะ) และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยหลักสูตรมีโครงสร้าง กระชับ มีความยืดหยุ่นเน้นกระบวนการคิดขั้นสูงและบูรณาการดังเช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการ

2. ระบบการประเมินผลผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการวัดคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ การทดสอบมาตรฐานในระดับประเทศ ซึ่งควรเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจและทักษะ

(literacy-based test) โดยประยุกต์เนื้อหาเข้ากับโจทย์จริงในชีวิตประจำวันได้ และการนำผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศ ไปสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา เช่น การประเมินผลงานของครู การประเมินสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและเข้าช่วยเหลือสถานศึกษาที่มีปัญหา รวมถึงการประเมินผลและให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับการมีระบบสารสนเทศเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายของรัฐ และการเลือกสถานศึกษาของผู้ปกครอง สำหรับในระดับโรงเรียน นอกจากนี้การวัดและประเมินผลนักเรียนในระดับห้องเรียนควรมีวิธีหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และวิเคราะห์ผู้เรียน

3. ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูแบบใหม่ ซึ่งสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกัน (Professional Learning Community) แทนการฝึกอบรมครูที่รัฐเป็นผู้กำหนดให้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพ และส่งเสริมการจัดการความรู้โดยให้โรงเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลัก ได้รับการจัดสรรงบประมาณและมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกหลักสูตรและผู้อบรมเอง ให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ระบบการประเมินครูเพื่อให้ผลตอบแทนต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศของนักเรียน ทั้งนี้กำหนดให้มีการประเมินคงสภาพวิทยฐานะทุก 5 ปี และปรับลดงานธุรการของครูลงให้เน้นหน้าที่ในการสอนเป็นสำคัญ

4. ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการประเมินคุณภาพ ภายในของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยหลักในการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพ ส่วนระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นหน่วยสนับสนุนด้านความรู้ให้แก่โรงเรียน กำกับคุณภาพของโรงเรียนและประเมินโรงเรียนตามระดับปัญหา (riskbased inspection) เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

5. ระบบการเงินเพื่อการศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรในระบบการศึกษา เพื่อสร้างความรับผิดชอบและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยมีการใช้ข้อมูลผลการประเมินผู้เรียนซึ่งเป็นคะแนนการทดสอบมาตรฐานขั้นต่ำของนักเรียนในการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ที่ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสมรวมทั้งใช้ประเมินผลการทำงานและให้รางวัลแก่ผู้บริหาร และควรปรับเปลี่ยนงบประมาณด้านการศึกษาไปสู่ระบบการเงินด้านอุปสงค์ คือ ตัวผู้เรียนมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษา¹⁰⁷ และมีความสอดคล้องกับ แซมมอนส์, ฮิลแมนและมอร์ติมอร์ (Sammons, Hillman & Mortimore) ได้ศึกษาการพัฒนา

¹⁰⁷ รัตนา ดวงแก้ว, “การประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษาหน่วยที่ 11 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช** (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556), 9-10.

องค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ในการศึกษา พบว่ามี 11 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา คือ 1. ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ประกอบด้วย 1) มีความมั่นคงและความชัดเจนของวัตถุประสงค์ขององค์การ และบริหารเชิงรุกสร้างทีมงานบริหารของโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการหลักสูตรในการตัดสินใจ และการใช้นโยบายต่าง ๆ 3) สร้างครูให้เป็นผู้นำในทางวิชาการ 2. การมีวิสัยทัศน์และมีเป้าหมายร่วมกัน ประกอบด้วย 1) ความเป็นเอกภาพของเป้าหมายโรงเรียน 2) มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน 3) มีความเคารพในสถาบัน 3. มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) มีสภาพแวดล้อมเป็นระบบระเบียบ 2) มีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน 4. การเรียนการสอนที่เข้มข้น ได้แก่ 1) การใช้เวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและในการบริหาร 2) เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ 5. มีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ได้แก่ 1) ความมีประสิทธิภาพของแผนการสอนในการเตรียมการสอน 2) มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนของแผนการสอน 3) บทเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน 4) การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 6. มีความคาดหวังต่อโรงเรียน และนักเรียนในระดับสูง ได้แก่ 1) ครูและนักเรียนมีความคาดหวังในระดับสูงรวมกันทั่วทั้งโรงเรียน 2) มีการสื่อสารและเสริมแรงเพื่อให้ความคาดหวังสู่ความเป็นจริง 3) มีการคิดการปฏิบัติที่ทำให้ไปสู่ความคาดหวัง 7. มีการเสริมแรงครู ประกอบด้วย 1) การให้ความเป็นธรรมในการให้รางวัลและการลงโทษ 2) ชี้แจงและให้ทราบผลการพัฒนา หรือการปรับปรุง 8. มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน 9. นักเรียนมีความรับผิดชอบ 10. มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง 11. เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้¹⁰⁸ และฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel) ได้ศึกษาและพบว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิผลควรประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลที่ได้รับ ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีดังต่อไปนี้ การมุ่งสัมฤทธิ์ผล มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสอดคล้องและกลมเกลียว หลักสูตรมีคุณภาพ และให้โอกาสในการเรียนรู้ บรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ศักยภาพในการประเมิน การใช้เวลาในการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีการเรียนรู้แบบอิสระ มีการจัดการเรียนการสอน มีการให้ข้อมูลย้อนกลับและมีการเสริมแรง¹⁰⁹

¹⁰⁸P. Sammonds, J. Hillman, & P. Mortimore, "Key characteristics of effective school a review of school effectiveness research" (A report by the institute of education for the office for standards in education, 1995), 8.

¹⁰⁹Wayne K. Hoy, & Cecil G. Miskel, **Educational Administration: Theory Research and Practice**, 6th ed. (New York: McGraw – Hill Inc., 2001), 301.

นอกจากนี้ ธีระ รุญเจริญ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการบริหาร ในการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารองค์การเพื่อพัฒนาระบบการบริหาร ที่มุ่งประสิทธิผลในโรงเรียนแก่นำจัดการเรียนการสอน หลักการบริหาร ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อคุณภาพการศึกษา คือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้ สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคม จะรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับ ความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดีตามระเบียบนายกรัฐมนตรืว่าด้วยการสร้างระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็น การปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือ หลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไป พร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทนมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็น นิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับกลไก ในการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้
4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็น ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการให้ความคิดเห็น การไต่สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ
5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อ สังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพ ในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดีซึ่งองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลเงื่อนไข การตัดสินใจและการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน 1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ 2. เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ในมาตรฐาน การศึกษาชาติได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้สรุปหลักการทั่วไปในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 6 หลักการ คือ มีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) เงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต สติปัญญา ขยันอดทน แบ่งปัน) การกระจาย

อำนาจ คือ อำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนสำหรับประเทศไทย จะมีการกระจายอำนาจจาก ส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา การบริหารตนเอง คือ สถานศึกษามีอิสระในการ ตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้นภายใต้การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน ตัดสินใจกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นร่วมคิด ร่วมทำ ฯลฯ ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นภาวะผู้นำที่เป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก การพัฒนาทั้งระบบปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรโดยการเปลี่ยนแปลงต้อง ให้ระบบทั้งหมด เห็นด้วยและสนับสนุนความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อ ให้ การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารและจัดการเรียนการสอนและ ที่สำคัญคือ เป็นการคืนอำนาจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง¹¹⁰

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันจะนำมาซึ่ง ความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความรับผิดชอบร่วมทั้งในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ (หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี) การประเมินผลผู้เรียน การประเมินและพัฒนาคุณภาพครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และ การจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและมี 11 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ การศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนส่วนประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลที่ได้รับ

การประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตาม ภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาแม้ว่า จะมีความคล้ายคลึงกับการประกันคุณภาพโดยทั่ว ๆ ไป แต่ด้วยความแตกต่างกันในระบบและเป้าหมาย

¹¹⁰ธีระ รุญเจริญ, *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา* (กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2550), 166.

อาจนิยามความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้เฉพาะดังนี้ เมอร์กาทรอยด์ และ มอร์แกน (Murgatroyd & Morgan) ระบุว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินว่าคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพศึกษามากน้อยเพียงไร¹¹¹ ทั้งนี้ ฟราเซียร์ (Frazier) ได้กล่าวเน้นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการ ที่มีเป้าหมายที่ไม่ใช่การตรวจสอบหลังจากสิ้นสุดกระบวนการ แต่เป็นการให้ความสำคัญกับการป้องกันข้อผิดพลาด โดยใช้การวิเคราะห์กระบวนการอย่างเป็นระบบและมีการออกแบบกระบวนการเพื่อที่จะสามารถรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินและควบคุมปัญหาเพื่อการตัดสินใจและสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ กล่าวโดยสรุปการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้โดยมีการควบคุมคุณภาพ (quality control) การตรวจสอบคุณภาพ (quality auditing) และการประเมินคุณภาพ (quality assessment) ตลอดจนการรับรองคุณภาพ (quality accreditation) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้การประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกิจกรรมตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตอย่างต่อเนื่องโดยอยู่บนพื้นฐานการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ และการส่งเสริมของการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพส่งผลต่อผลผลิตที่มีคุณภาพ¹¹²

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว คือคุณภาพของคน ดังนั้นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข แม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมา

¹¹¹Stephen Murgatroyd, & Morgan Colin, **Total quality management and the school** (Buckingham: Open University, 1993), 45.

¹¹²A. Frazier, **A roadmap for quality transformation in education** (Boca Raton: St. Lucie Press, 1997), 116-117.

ได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยมาโดยตลอด แต่ผลการจัดการศึกษายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านมาโดยการประเมินของ PISA ซึ่งพบว่าคะแนนเฉลี่ยของวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชา คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย OECD จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ จริยธรรม คุณธรรม รัฐบาลได้มีความพยายามพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศโดยจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาและพัฒนาตลอดเวลา โดยมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพ ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาและเป็นสิ่งที่ยืนยันว่า สถาบันจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาผลผลิตที่ยั่งยืน ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง
- 2) ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน
- 3) ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษาที่มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง นอกจากความสำคัญหลัก 3 ประการดังกล่าว การประกันคุณภาพยังมีผลต่อผู้เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ทำให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- 2) ช่วยส่งเสริมให้ผู้สอนมีทำงานอย่างเป็นระบบเน้นคุณภาพ มีความเป็นมืออาชีพ มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มีการพัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
- 3) มีส่วนส่งเสริมให้ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำ และความรู้ความสามารถในการบริหารอย่างเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน
- 4) เป็นแนวทางในการทำงานของกรรมการสถานศึกษาให้ทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง
- 5) ช่วยให้หน่วยงานที่กำกับมีแนวทางในการกำกับดูแลการดำเนินการของสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ
- 6) ช่วยให้หน่วยงานที่รับผลผลิตจากการศึกษาในแต่ละระดับได้ผลผลิตมีคุณภาพเข้าสู่ระบบ ซึ่งอาจเป็นทั้งการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ
- 7) ช่วยสร้างคนที่มีคุณภาพเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถออกไปรับใช้ชุมชน สังคมและประเทศชาติ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อ

พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลัง ในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นมีความสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทำให้ประชาชนได้รับ ข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถ ตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน 2) ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิด ความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง 3) ทำให้ผู้รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษามีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและการต่อเนื่อง การประกันคุณภาพ การศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการ และการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและสร้างสรรค์การศึกษา ให้เป็นกลไกที่มีพลัง ในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น¹¹³ และการจัดการคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับ แพทริเซีย (Patricia) ได้ทำการศึกษาประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและมีการ ควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า มีการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กลไกทางสังคมช่วยให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากจังหวัดหนึ่งไปยังจังหวัดหนึ่ง การประกัน คุณภาพการศึกษาและควบคุมการประเมินถือเป็นสิ่งสำคัญของครูที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวกับสถานศึกษา ได้นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งนำไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐานในประเทศออสเตรเลีย มีการนำเอาระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุม คุณภาพและการประเมินคุณภาพการศึกษา¹¹⁴

ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพโดยทั่วไปมีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองในสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มจากภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม โดยมีความพยายามที่จะทำให้สินค้า และผลิตภัณฑ์ ทุกชิ้นมีคุณภาพเท่าเทียมกันเพื่อให้ลูกค้าและผู้ให้บริการ เกิดความเชื่อมั่นรวมทั้งเป็นการประกัน

¹¹³สุภัทรา เอื้อวงศ์, การประกันคุณภาพการศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 16 กรกฎาคม 2560, เข้าถึง ได้จาก http://edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/23723_10.pdf.

¹¹⁴M. Patricia, “Successful school–community partnerships in public high school: A comparative case study” *Dissertation Abstract International* 2965A (1994): 62.

ผลผลิตทางอุตสาหกรรมและเป็นการควบคุมทางสถิติ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้สั่ง Prof. Dr. Edwards Demming มาเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพสินค้าในประเทศญี่ปุ่น Edwards Demming ได้นำเอาวงจรคุณภาพ (Quality Control Circles: QCC) ซึ่งเน้นกระบวนการ วางแผน กระบวนการทำงาน กระบวนการประเมิน และกระบวนการเปรียบเทียบไปพัฒนาระบบอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นจนประสบผลสำเร็จ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาระบบประเมินคุณภาพให้ครบทั้งระบบ ซึ่งเรียกว่ากระบวนการบริหารคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management: TQM) ในประเทศญี่ปุ่นได้นำ TQM มาผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิมของญี่ปุ่นเป็นวัฒนธรรมการประกันคุณภาพทุกจุดอย่างต่อเนื่องแบบ Kaizen ต่อมากลุ่มประเทศในยุโรปได้เริ่มนำระบบประกันคุณภาพมาใช้เรียกว่า International Standard Organization (ISO) ซึ่งเน้นการประเมินภายนอกมาใช้ และในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตั้งหน่วยงานระดับชาติในด้านมาตรฐานคุณภาพขึ้น คือ Malcolm Baldrige National Quality Award การพัฒนาคุณภาพมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยมีแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพซึ่งแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ 1) ยุคของการเน้นการตรวจสอบสินค้า (inspection) เป็นการเน้นความสำคัญของการตรวจสอบเพื่อหาข้อบกพร่องของผลผลิตและนำไปสู่การแก้ไข 2) ยุคของการเน้นการควบคุมคุณภาพ (quality control) เป็นการเน้นการควบคุมในกระบวนการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการประกันคุณภาพ 3) ยุคของการเน้นการประกันคุณภาพ (quality assurance) เป็นยุคที่เน้นถึงการสร้างกลไกและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความมีคุณภาพ เพื่อช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความมั่นใจในผลผลิตว่าจะจะเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด 4) ยุคของการเน้นการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ (Total Quality Management) เป็นการเน้นระบบบริหารจัดการทั้งหมดในองค์การที่ให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในทุกส่วนของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพในยุคที่ต่อจากการประกันคุณภาพ เมื่อมีองค์การใดจะก้าวถึงขั้นนี้้องค์การจะสามารถแสวงหาความก้าวหน้าเพื่อนำองค์การไปสู่ความเป็นเลิศได้ในที่สุด¹¹⁵ เบนเดล บลูเทอ และ เกสฟอร์ด (Bendel, Boulter & Gatford) สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษามีการนำแนวคิดของการประกันคุณภาพในระบบธุรกิจมาใช้โดยความเชื่อที่ว่าการศึกษา คือ “การลงทุนสำหรับอนาคตของประเทศ” ทุกประเทศต้องการสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาแต่ละระดับจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน เพื่อคุณภาพของประชาชนอีกทั้งทุกประเทศมีความเห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาต้องใช้งบประมาณในระดับสูง รัฐจึงจำเป็นต้องคำนึงถึง

¹¹⁵ สุภัทรา เอื้องวงศ์, การประกันคุณภาพการศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 16 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/23723_10.pdf.

ความคุ้มค่าของการลงทุนเพื่อให้แน่ใจว่าเงินที่ลงทุนไปนั้นได้ใช้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและทำให้เกิดคุณภาพจึงมีการนำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา¹¹⁶

มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาจากอุดมการณ์ และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม บูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวงมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็กปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุก ภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิต และสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ให้สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองแข่งขันได้รวมทั้งสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ โดยมาตรฐานชาติได้กำหนดมาตรฐานไว้ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ซึ่งจะประกอบด้วยมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยที่เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดีและมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย เติบโตตามศักยภาพ และตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ทั้งปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ประกอบด้วยเบญจคุณหรือคุณ 5 ประการได้แก่ 1) คุณลักษณะ มีรูปลักษณ์ (สุขภาพ บุคลิกภาพ) กิจลักษณะ (พฤติกรรม ทักษะ ความสามารถ) ดี 2) คุณค่า มีประสบการณ์จากการเรียนรู้ สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาชีวิต 3) คุณประโยชน์ มีชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ร่วมสร้างและให้สิ่งดีแก่สังคม 4) คุณภาพ มีชีวิตร่มเย็นเป็นสุข พออยู่พอกิน เป็นสมาชิกครอบครัว พลเมืองและพลโลกที่ดี 5) คุณธรรม มีความดี เข้าถึงความงามและความจริง ดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วจิตสุจริต และมนัสสุจริต จากคุณลักษณะที่ต้องการดังกล่าว กำหนดเป็นตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 5 ตัวบ่งชี้ คือตัวบ่งชี้ 1 กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ คนไทยส่วนใหญ่มีสุขภาพกาย และจิตที่ดีมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย

¹¹⁶T. Bendel, L. Boulter, & K. Gatford, *The benchmarking workout* (Glasgow: Pitman, 1997), 7.

สมอง สติปัญญา และด้านจิตใจ เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

ตัวบ่งชี้ 2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม คนไทยส่วนใหญ่ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง คนไทยส่วนใหญ่มีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงาน และสร้างประโยชน์ให้สังคมชุมชน หรือสังคมคนไทยส่วนใหญ่มีการใช้หรือสร้างภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ 3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัวคนไทยส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก และปรับตัวได้

ตัวบ่งชี้ 4 ทักษะทางสังคม คนไทยส่วนใหญ่มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ตัวบ่งชี้ 5 คุณธรรมจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก คนไทย ส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ 2 การพัฒนาผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ 3 การบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

ตัวบ่งชี้ 2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริมสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับและทุกมิติของสังคม

สาระแห่งมาตรฐานศึกษาชาติ

3 ประการนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับซึ่งมีความแตกต่างกันตามอุดมการณ์แห่งการศึกษาในระดับนั้น ๆ

มาตรฐานที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้น โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละระดับ จะมีความแตกต่างกันตามลักษณะและอุดมการณ์ในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ โดยมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติ ซึ่งสรุปมาตรฐานในแต่ละระดับได้ดังนี้

มาตรฐานการศึกษาระดับพื้นฐาน ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นมาตรฐาน ด้านผู้เรียน 6 มาตรฐาน มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 6 มาตรฐาน มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 1 มาตรฐาน มาตรฐานด้านของสถานศึกษา 1 มาตรฐาน และ มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม 1 มาตรฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบ คุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษา เพื่อมุ่งให้การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องเริ่มต้นจากการที่สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพของตนเอง ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพมีการกำกับติดตามคุณภาพ และมีระบบประเมินตนเองก่อนต่อจากนั้นจึงรับการประเมิน

คุณภาพภายนอกโดยสมศ.ซึ่งจะดำเนินการพิจารณา และตรวจสอบจากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกจึงควรสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะต่างมุ่งสู่มาตรฐานหรือคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 และ พ.ศ. 2553 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นศูนย์แนวทางในสนับสนุนส่งเสริม และดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง โดยเน้นกระบวนการดำเนินงานที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรธุรกิจต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและสังคม รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการบริหารจัดการ และการเรียนการสอนเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและเกิดความยั่งยืน กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 ข้อ 3 ระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับต้องประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาแล้วยังใช้เป็นหลักการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ การประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานในสังกัดและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีมาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แต่ในช่วง 5 ปีแรกหรือรอบแรกของการประเมินภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้คัดเลือกมาตรฐานเพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษาได้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ โดยจัดแบ่งมาตรฐานออกเป็น

3 ด้าน ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ 2) มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้ 3) มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

การประเมินคุณภาพจากภายนอกรอบแรก (2545 - 2549) เป็นการประเมินการดำเนินงานตามมาตรฐานที่สะท้อนถึงความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศที่รายงานต่อสาธารณชน โดยสรุปการรายงานผลการประเมินตามมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัล และทรัพยากรสารสนเทศ การศึกษาจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน ครู และผู้บริหารการศึกษา ทั้งนี้คุณภาพของครูส่วนหนึ่งจะสะท้อนจากคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพของผู้บริหารส่วนหนึ่งจะสะท้อนจากคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนตลอดจนคุณภาพของการบริหารจัดการของผู้บริหารที่จะทำให้เกิดปัจจัย และกระบวนการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2549 เป็นต้นไปเป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของ สมศ.ที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาของการจัดตั้ง สมศ. โดยนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาประกอบด้วย 14 มาตรฐานดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็น ระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัล และทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554 – 2558) เป็นการประเมินเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่ากระบวนการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษาซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอก และการประเมินซ้ำสำหรับสถานศึกษาในรอบสามนี้ จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 เท่านั้นตามหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนซึ่ง สมศ.ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก (พ.ศ. 2544 - 2548) และประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ขณะนี้อยู่การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) เสร็จสิ้น ซึ่งยังคงหลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 หมวด 3 ที่ได้ระบุว่าการประกันคุณภาพภายนอกให้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายและหลักการ ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม และโปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ 3) สร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน 4) ส่งเสริมสนับสนุน และร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพ และพัฒนาการจัดการศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครั้ว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัลและทรัพยากรสารสนเทศ 6) คำนึงถึงความเป็นอิสระเสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งนี้ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้สมศ.ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา
2. มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา
3. มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมศ.ได้กำหนดตัวบ่งชี้จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 มาตรฐานตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ ได้แก่ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม จำนวน 2 ตัวบ่งชี้¹¹⁷ ซึ่งมีผลให้สถานศึกษาที่ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษาข้อมูลปี 2554 - 2558 ระดับอุดมศึกษา ข้อมูลปี 2554-2557 และ กศน.ข้อมูลปี 2554-2558 ข้อมูล ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559 ที่มา: ข้อมูลสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ร้อยละของสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) จำแนกตามระดับการศึกษาในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่าสถานศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน ระดับอำเภอ ได้รับการรับรองมาตรฐานร้อยละ 96.81, 77.47, 79.49, 95.27 และ 98.81 ตามลำดับ หากพิจารณาสถานศึกษาที่ผ่านการรับรอง พบว่าผลการประเมินที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเห็นได้จากผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยระดับพอใช้ ในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ส่วนประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านผลงานที่เป็นโครงการทางวิชาชีพหรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียนที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ด้านผลงานที่เป็นนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์หรืองานวิจัยของครูที่ได้นำไปใช้ประโยชน์และด้านผู้เรียนผ่านการทดสอบมาตรฐานทางวิชาชีพจากองค์กรที่เป็นที่ยอมรับ และระดับอุดมศึกษาได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ด้านผลงานวิชาการที่ได้รับการรับรองคุณภาพ และด้านผลงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการของสถานศึกษายังไม่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี ผู้เรียนยังขาดทักษะการค้นคว้า ความคิดสร้างสรรค์ทางนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ตลอดจนการสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง¹¹⁸

¹¹⁷สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ 2554. (กรุงเทพฯ: แม็ทซ์พอยท์, 2554).

¹¹⁸สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560), 58-59.

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพ การศึกษาทั้งภายใน และภายนอกของทุกระดับก่อนจะมีการประเมินคุณภาพในรอบต่อไป และสภา ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอให้ชะลอการประเมินทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และทราบแนวทางการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันนั้น สพฐ.ได้ดำเนินการปรับ และพัฒนามาตรฐานดังกล่าวโดยสอดคล้องตามนโยบายของรัฐ จุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษาและ สภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวคิดว่ามาตรฐานที่กำหนดต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุได้ ประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม กระชับ สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง เน้นการประเมินสภาพจริงไม่ยุ่งยาก สร้างมาตรฐานระบบการประเมินเพื่อลดภาระการเก็บข้อมูล และลดการจัดทำเอกสารในการใช้ประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2559 โดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ) ได้มีการลงนามในประกาศกระทรวงศึกษาธิการไปแล้วนั้นมีจำนวน 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของ ผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับนี้ เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงของสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทั้งประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ให้ใช้กับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถใช้มาตรฐานการ ศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559 เป็นกรอบในการวางแผนและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึง การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์เชื่อมโยงของแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ฉบับใหม่ และปรับ แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อมุ่งมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาภายใต้กรอบ 4 มาตรฐานที่กระทรวงฯ ได้ประกาศใช้ มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานฯ ฉบับนี้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ที่ สมศ. จะนำไปใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 1) ความสามารถ การคิดคำนวณตามระดับชั้นในการอ่าน เขียน การสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร 4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร 5) ความพร้อมในการศึกษา ต่อ 6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ 7) การฝึกงานหรือการทำงาน 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย 3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย 4) สุขภาวะทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 2.1 การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน 2.2 การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 1) การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้านทุกกลุ่มเป้าหมาย และดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม 2) การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ 3) การวางแผนและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ 4) การวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 2.3 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 2.4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3.1 การมีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม 3.2 การจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น 3.3 การตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล การใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษา เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งต้องเริ่มต้นจากการที่สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพของตนเอง ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพมีการกำกับติดตามคุณภาพ และมีระบบประเมินตนเองก่อน ต่อจากนั้นจึงรับการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสมศ. ซึ่งจะดำเนินการพิจารณาและตรวจสอบจากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกจึงควร

สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะต่างที่จะมุ่งสู่มาตรฐานหรือคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก¹¹⁹

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ “สมศ.” เปิดผลการศึกษาโมเดลการประเมินของ 4 ประเทศชั้นนำ ได้แก่ สิงคโปร์, ญี่ปุ่น, สหรัฐอเมริกา และนิวซีแลนด์ ซึ่งล้วนมีความแตกต่างตามบริบทของประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยสามารถนำแนวคิดดังกล่าว สะท้อนสู่การปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับกรอบการดำเนินงานการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้ง 4 ประเทศ ล้วนเป็นแนวทางการนำไปสู่มาตรฐานของการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับสากลที่ครอบคลุมหลาย ๆ มิติไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารจัดการของสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษาจนทำให้ทั้ง 4 ประเทศได้รับความไว้วางใจจากสถานศึกษาทั่วโลก เพราะการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบถึงบริบท และแนวทางการประเมินที่เข้มข้นและชัดเจนดังต่อไปนี้

1. ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีมาตรฐานด้านการศึกษาในระดับสูง โดยได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาระดับ 2 ของโลก โดยระบบการศึกษาของญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระดับ 2 อาชีวศึกษา โดยมีการประเมินทั้งในระดับสถาบันและระดับหลักสูตร ระดับ 3 อุดมศึกษาโดยทั้ง 3 ระดับถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองเสนอต่อกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology หรือ MEXT) โดยพิจารณาจากเอกสารรายงานของสถานศึกษา และการเข้าตรวจประเมินเพื่อยืนยันผลการประเมินของตนเอง โดยการประเมินคุณภาพภายนอกของญี่ปุ่นด้านการอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา มีอายุการรับรองมาตรฐานระดับสถานศึกษา 7 ปี และการรับรองมาตรฐานระดับหลักสูตรมีอายุการรับรอง 5 ปี

2. สิงคโปร์ มีคุณภาพการศึกษายู่อันดับที่ 3 ของโลกและอันดับ 1 ในอาเซียน โดยรัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตร และระบบการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ Framework (SPARK) ซึ่งเป็นระบบที่สะท้อนมาตรฐานของหลักสูตร วิธีการสอน สุขภาพ ความสะอาด และความปลอดภัย โดยปัจจุบันมีสถานศึกษาปฐมวัยที่ผ่านการรับรองแล้ว 534 แห่งดังต่อไปนี้

¹¹⁹“ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา,” เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.pccpl.ac.th/~plan/ประกาศ-ศธ.-มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน-2559.docx>.

2.1 ชั้นปฐมวัย มีระบบรับรองมาตรฐาน Singapore Pre-School Accreditation การประกันคุณภาพการศึกษาจะรับรองมาตรฐานเพียง 3 ปี เท่านั้น

2.2 ชั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา) โดยใช้ ระบบ School Excellence Model (SEM) หรือต้นแบบการประเมินความเป็นเลิศของโรงเรียนในการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน แบบองค์รวมที่นำเอาแบบอย่างมาจากอังกฤษ ซึ่งระบบดังกล่าวมีเกณฑ์การประเมิน 9 ข้อ เช่น ความเป็นผู้นำ, การวางแผนกลยุทธ์, ความสามารถ และคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2.3 ชั้นอนุปริญญาและสายอาชีพโดยใช้ระบบ Edu Trust เป็นการรับรองมาตรฐาน แบบสมัครใจ ที่ให้การรับรองมาตรฐานโดยสภาการศึกษาซึ่งสถาบันการศึกษาภาค เอกชนต้องผ่านการรับรองก่อนถึงจะเปิดการเรียนการสอนได้เพราะถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการรับสมัครนักศึกษา ต่างชาติ ให้นักศึกษาได้รับใบรับรองคุณสมบัติที่ถูกต้องก่อนที่จะเข้ามาเรียนในสิงคโปร์

3. สหรัฐอเมริกา เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใหญ่ และมีระบบการศึกษาหลากหลายแตกต่างกัน ออกไปขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐ โดยอยู่ภายใต้ระบบการศึกษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันนั้นเห็นได้จากการ ประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 14 ของโลก ซึ่งขั้นตอนการประเมินของสหรัฐเป็น 2 ช่วง คือ

3.1 การศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยการบริหารจัดการโรงเรียนในแต่ละรัฐจะต้องปฏิบัติตาม มาตรฐานการเรียนการสอนภายใต้การดูแลของรัฐบาลแต่ละมลรัฐ หรือที่เรียกว่า Common Core Standards ซึ่งมาตรฐานดังกล่าว จะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาทุกรายวิชาที่นักเรียนควรจะได้รับในส่วนของโรงเรียนเอกชนจะทำการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอกซึ่งเป็นองค์กรกลาง ระดับประเทศเช่น National Council for Private School Accreditation (NCPSA) โดยการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการประเมินระยะยาว และการประเมินหลัก ซึ่งจะเน้นการดูจากผลสัมฤทธิ์ การศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ และการอ่านของนักเรียน โดยจะทำการประเมินในทุก ๆ 4 ปี

3.2 อุดมศึกษาโดยมีการประเมินผล พิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นหลัก ซึ่งจะประเมินโดยหน่วยงานหรือองค์กรกลางอิสระที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลกลาง โดยการประเมินตามบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วยรายงานการประเมินตนเอง การลงพื้นที่ เพื่อหาจุดแข็ง และจุดอ่อนก่อนจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพของตัวเอง

4. นิวซีแลนด์ ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีการรับรองคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ โดยติดอันดับที่ 16 ของโลก ซึ่งระบบการประเมินสามารถแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

4.1 ระดับชั้นพื้นฐาน โดยผ่านการประเมินจาก Education Review Office (ERO) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ประเมิน และรายงานมาตรฐานการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาโดยเฉพาะตรวจสอบศูนย์พัฒนาเด็ก และโรงเรียนเป็นประจำทุก ๆ 3 ปี

4.2 อุดมศึกษา โดยสำนักงานรับรองคุณวุฒิทางการศึกษา New Zealand Qualifications Authority (NZQA) เป็นหน่วยงานที่ได้กำหนดมาตรฐาน คุณลักษณะของผู้จบการศึกษาทุกระดับ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองในการรักษา และปรับปรุงคุณภาพ¹²⁰

แนวปฏิบัติในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

แนวทางในการดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอาจมีการดำเนินการโดยบุคลากรในระดับต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทั้งระดับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองผู้ปฏิบัติงานรายงาน การปฏิบัติงาน ตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะตามที่สถานศึกษากำหนด และรายงาน การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งโดยคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีเป็นระยะตามที่สถานศึกษากำหนดซึ่งการดำเนินการมีดังนี้ 1. สร้างความตระหนักความ เข้าใจเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาแก่ครู ทุกคนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา 2. กำหนดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นรายกิจกรรมของทุกฝ่ายทุกงาน และทุกคน ในโรงเรียน 3. วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา แก่คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ โดยกำหนดเรื่องที่จะตรวจสอบไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน 4. ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5. สรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของคณะผู้ปฏิบัติงาน 6. นำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

จรรยา จีบบัง และคนอื่น ๆ ได้ศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของ โรงเรียน และยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา แต่ละยุทธศาสตร์มีสาระสำคัญ ดังนี้

¹²⁰ประชาชาติธุรกิจ, มองโมเดล 4 ประเทศ สร้างมาตรฐานการศึกษาไทย, เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1474962175.

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู 2) การเพิ่มประสิทธิภาพ และปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู 3) การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปีอย่างเป็นระบบ 4) มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน 5) การมีโครงสร้างการแบ่งงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน 6) การสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน 2) การบูรณาการการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้น 3) การส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนา 4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด 2) การปรับปรุงสถานที่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การใช้แผนการสอนคละชั้น 4) การมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุมครบทุกด้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียน สามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มจากการพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยดำเนินการในด้านความชำนาญในทักษะด้านสารสนเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และพัฒนาโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสม โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

ขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบงาน โดยดำเนินการในด้านการผลิตสื่อ การใช้แผนการสอนคละชั้น การนิเทศ และการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมโดยดำเนินการในด้านเครือข่ายชุมชนและทรัพยากร โดยใช้ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

ขั้นที่ 4 การเสริมสร้างศักยภาพโดยดำเนินการในด้านการหมุนเวียนการสอนของครู สถานที่ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

ขั้นที่ 5 ทำให้โรงเรียนเกิดคุณภาพ ดังนี้ คุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน และคุณภาพระบบการเรียนการสอน¹²¹

ดังนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กล่าวไว้ว่าคุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่จะเป็นรากฐานของการพัฒนาคนในชาติให้มีทั้งคุณธรรมและความคิดสร้างสรรค์ เป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ให้ก้าวทันโลก การแข่งขันที่ไม่หยุดนิ่งในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีระบบการดำเนินงาน ที่ครบวงจร โดยอาศัยระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อน สถานศึกษาจึงต้องยึดมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน เพื่อเป็นหลักประกันว่ากระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลาพร้อมทั้งมีการทบทวนตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานอิสระภายนอกเป็นระยะ จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแนวคิดของต่างประเทศ และในบริบทของสังคมไทยมีความสอดคล้องกันในประเด็นที่เกี่ยวกับเป็นกระบวนการ “เปลี่ยนแปลง” หรือ “ปรับปรุงหรือพัฒนา” ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันที่จะนำมาซึ่งความพึงพอใจของผู้ปกครองชุมชนและสังคมโดยทั่วไป¹²² การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามวงจรเดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในสถาบันการศึกษา จากแนวคิดเกี่ยวกับวงจรเดมมิ่ง สามารถสรุปได้ว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การวางแผน คือ การวาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การวางแผนการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน 2. การดำเนินการ คือ การปฏิบัติงานให้บรรลุตามแผนงานที่วางไว้ 3. การตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษา คือ การตรวจสอบระบบและกลไกของการดำเนินงาน รวมทั้งผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ 4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน คือการวางมาตรการการปรับปรุงระบบและกลไกในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกัน คุณภาพการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

¹²¹จรรยา จับบัง และคนอื่น ๆ, “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนารองเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555).

¹²²สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ 10 ปี สมศ.ทิศทางการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม พ.ศ. 2554-2558 (กรุงเทพฯ: 2554).

ตารางที่ 6 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกัน
คุณภาพการศึกษา

วงจรเดมมิ่ง	การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
<p>การวางแผน คือ การวางเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การวางแผนการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำและปรับปรุงเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาของ สถาบันให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก และจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ 2) จัดทำแผนปฏิบัติการของงานประกันคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันให้สอดคล้องตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา 3) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 4) กำหนดนโยบายและโครงสร้างการบริหารงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน 5) กำหนดระบบ และกลไกควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกพันธกิจ 6) แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนกำกับ ติดตาม และประเมินผล 7) ชี้แจงทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายคือคณะกรรมการทุกคนใน การประกันคุณภาพภายในสถาบัน 8) วางแผนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จากเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการของงานประกันคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบัน 9) วางแผนจัดประชุมชี้แจงแก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา 10) วางแผนส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และพร้อมที่จะดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 11) วางแผนประชุมและอบรมคณะทำงานให้มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณภาพการศึกษา 12) วางแผนการรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายในและภายนอก

ตารางที่ 6 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกัน
คุณภาพการศึกษา (ต่อ)

วงจรเดมมิ่ง	การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
การดำเนินการ คือการปฏิบัติ งานให้บรรลุตามแผนงานที่ วางไว้	<ol style="list-style-type: none"> 1) ประชุม ชี้แจง ทบทวนเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบัน ข้อมูลสารสนเทศ งบประมาณ และผลงานวิชาการ แผนปฏิบัติการประจำปี 2) พัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดี ในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 3) ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในตัวชี้วัดด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาแก่บุคลากร 4) จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การ ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีนวัตกรรม อาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อม และงบประมาณ 5) จัดแหล่งเรียนรู้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับใช้ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 6) การดำเนินงานตามแผนงานปฏิบัติการ/โครงการของสถาบัน 7) ดำเนินงานตามระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา 8) ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบัน 9) กำกับ ติดตาม และดูแลเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินการ ตามแผน 10) จัดทำแผนพัฒนาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะ กรรมการ ตรวจประเมินคุณภาพภายในตามระยะเวลาที่กำหนด 11) นิเทศการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง 12) จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันอย่างเป็นระบบ

ที่มา: วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 กันยายน 2557 - กุมภาพันธ์
2558.

จากตารางที่ 6 เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์
ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา 1) การวางแผน คือ การวางแผนเป้าหมายและวัตถุประสงค์การ
วางแผนการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน 2) การดำเนินการ คือการปฏิบัติงานให้บรรลุ

ตามแผนงานที่วางไว้ 3) การตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษา คือ การตรวจสอบระบบ และกลไกของการดำเนินงานรวมทั้งผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน คือการวางมาตรการการปรับปรุง ระบบและกลไกในการ ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น¹²³ “สมศ.ได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน กำหนดเป็น ตัวบ่งชี้ได้แก่ตัวบ่งชี้พื้นฐานสามมิติ ได้แก่ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์และตัวบ่งชี้มาตรฐานการส่งเสริม โดยการ ประเมินจะต้องไม่เพิ่มภาระกับสถานศึกษา แต่เน้นการประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ของสถานศึกษา หรือคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ” ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ผู้อำนวยการ สมศ. ได้อธิบายถึงการประเมินสถานศึกษา ซึ่งถูกแบ่งได้ 4 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ สถานศึกษาระดับเวิลด์คลาส เป็นกลุ่มสถานศึกษาที่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนกับนานาชาติ คุณภาพจัดอยู่ในระดับมาตรฐานสากล ซึ่งไม่ว่า สมศ.จะประเมินเมื่อไร พบว่ามีคุณภาพดีมากเสมอ กลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่ไม่น่าเป็นห่วงเลย ส่วนกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมตลอดเวลา หมายถึงไม่ว่า สมศ.ประเมินวันเวลาใดกลุ่มนี้จะพร้อม ตลอดเวลา มักเป็นกลุ่มที่มีความเข้าใจ กลุ่มนี้อยู่ในระดับดี และรอการพัฒนาตัวเองไปอยู่ในกลุ่ม ดีมาก หากมีกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นจะเป็นสัญญาณบ่งชี้ที่ดีได้ว่าสถานศึกษามีคุณภาพมากขึ้น กลุ่มที่สามคือ กลุ่มที่ต้องนัดหมายเวลาที่จะเข้าไปประเมิน กลุ่มนี้คือกลุ่มที่ต้องการเวลาเพื่อปลูกผักซี จะเป็นที่อยู่ใน ระดับคุณภาพพอใช้ และกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มที่ไม่พร้อมประเมิน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงเพราะไปประเมิน เมื่อไรก็ไม่ผ่านและมักจะมีข้ออ้างว่าการ ที่ สมศ.ไปประเมินสถานศึกษาทำให้แย่งเวลาครูไปจากนักเรียน ซึ่งความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ ประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี โดยผลการประเมินจะมีอยู่ 5 ระดับ ได้แก่ 1 ดีเยี่ยม 2 ดีมาก 3 ดี 4 พอใช้ และ 5 ปรับปรุง ซึ่งหากสถานศึกษาใดได้รับผลการประเมิน ออกมาอยู่ในระดับพอใช้ หรือ ปรับปรุง จะต้องทำการพัฒนา โดยสถานศึกษาแห่งนั้นจะต้องทำแผนว่าจะพัฒนาเรื่องใดบ้าง เพื่อเสนอของบประมาณสนับสนุนจากต้นสังกัด ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเป็น รูปธรรมมากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ใน กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน และใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงการ การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดย ผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วม

¹²³ผู้จัดการออนไลน์ ASTV, **ภารกิจ สมศ.กับพัฒนาการศึกษาไทย นิสิต-นักศึกษาได้อะไร**, เข้าถึงเมื่อ 21 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก ViewNews.aspx?NewsID=9560000136672.

ประเมิน ในกรณีที่ไม่ผ่านตัวชี้วัดให้มีการดำเนินการสอนซ่อมเสริมขึ้น การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริม ในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผล การเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ได้แก่ ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมิน ระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือ วิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงาน ผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการ สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถ ดำเนินการโดยประเมินคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการ โดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูล จากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐาน การเรียนรู้ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน โดยผลจากการ ประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับ ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุน การตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ ต่อสถานศึกษาในการ ตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของ สถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบ ดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา อย่างเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐาน ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและ

ความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการ ช่วยเหลือผู้เรียนได้ทัน่วงที และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามพัฒนาการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงจัดการเรียนรู้และใช้ เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผลการประเมินตรงตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกถูกต้องตามหลักการระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา ดังนี้

- 1) สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
- 2) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรและจัดให้มีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3) การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
- 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรมและเจตคติเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชาและระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือได้
- 5) การประเมินผลการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนรู้และตัดสินผลการเรียน
- 6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้
- 7) ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ
- 8) ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐาน

การประเมินผลการเรียนรู้รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิการศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน จากการกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และความสำคัญของการประเมินที่ต่างก็มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน และมีเป้าหมายปลายทางเดียวกันคือ การพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามคุณลักษณะและคุณสมบัติของหลักสูตรที่ได้กำหนดขึ้น¹²⁴

สรุป คนคือปัจจัยแห่งการสร้างสรรค์ คนที่มีคุณภาพย่อมเป็นผลมาจากการศึกษาที่มีคุณภาพ คุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่จะเป็นรากฐานของการพัฒนาคนในชาติ ให้มีทั้งคุณธรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านให้ก้าวทันโลกการแข่งขันที่ไม่หยุดนิ่ง ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีระบบการดำเนินงานที่ครบวงจร โดยอาศัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันการศึกษา กำหนดในมาตรา 48 โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการมีมาตรฐานการศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นนโยบายและเป้าหมายหลักของสถาบันการศึกษาทุกแห่ง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกพันธกิจ การดำเนินงานของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีคุณภาพนั้น ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการโดยทำให้เป็นงานประจำ เน้นให้ร่วมกันวางแผนร่วมกันปฏิบัติร่วมกันตรวจสอบและร่วมกันปรับปรุงแก้ไขโดยใช้หลักการบริหารตามวงจรเดมมิงเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพส่งผลให้ได้ผลลัพธ์ ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตามการดำเนินการ

¹²⁴ทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, สถาบัน (องค์การมหาชน), **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเล่มที่ 1 หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน** (กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2551).

เพื่อให้ผลการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามเป้าหมายต้องดำเนินการตามวงจรโดยนำผลการตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง¹²⁵

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัตินี้ มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 บัญญัติให้ กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ผู้มีอำนาจปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ 10 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสาน ทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และ ปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานทางการศึกษา หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา “สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 10 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า สิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 40 ให้มีหน้าที่กำกับสถานศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่ อย่างครบถ้วน ขอบด้วยกฎหมาย ตลอดจนส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างครบถ้วน ขอบด้วยกฎหมาย ตลอดจนส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานต่อ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

การศึกษาระดับประถม หมายถึง การศึกษาภาคบังคับที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และความสามารถขั้นพื้นฐานโดยปกติ ใช้เวลาเรียน 6 ปีเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

¹²⁵นิจวรรณ วีรวัฒน์อม และคนอื่น ๆ, การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร เดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, เข้าถึง ได้จาก file:///C:/Users/ASUS/Downloads/26421-34327-1-PB%20(3).pdf.

สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือภาคเอกชน เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ

โรงเรียน หมายถึง สถานที่สำหรับจัดการเรียนการสอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนสาขา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่ต้องการให้บุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง แต่ไม่มีโรงเรียนตั้งอยู่ ก่อนได้รับอนุญาตให้เปิดเป็นโรงเรียนสาขา

ประเภทโรงเรียน หมายถึง การจัดประเภทโรงเรียนโดยแบ่งตามระดับการศึกษาที่จัดเป็นหลัก หรือตามวัตถุประสงค์ที่จัดการศึกษาแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. ประถมศึกษา คือโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นหลักแต่อาจมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาหรือจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา)

2. มัธยมศึกษา คือโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นหลักแต่อาจมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาหรือระดับประถมศึกษา

3. ศึกษาสงเคราะห์ คือโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้แก่บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ โดยจัดเป็นโรงเรียนเฉพาะ

4. การศึกษาพิเศษ คือโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาจิตใจ อารมณ์ได้เรียนรู้้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกายจิตใจและความสามารถ โดยจัดเป็นโรงเรียนเฉพาะการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุ 3 – 6 ปี เพื่อเป็นการวางรากฐานชีวิตและการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาอารมณ์บุคลิกภาพ และการอยู่ร่วมในสังคมโดยปกติใช้เวลาเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 – 2

ประเภทและลำดับขั้นของสถานศึกษา

1. โรงเรียนอนุบาล เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับอนุบาล ซึ่งอาจจะเป็นโรงเรียนของเอกชนหรือของรัฐก็ได้ บางโรงเรียนอาจเปิดสอนระดับ ประถมศึกษาร่วมด้วย หรืออาจจะสอนถึงระดับมัธยมศึกษาได้

2. โรงเรียนประถมศึกษา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้น ป.1 จนถึง ป.6 หรือชั้น ม.3 ซึ่งโรงเรียนประเภทนี้จะเรียกว่า โรงเรียนขยายโอกาสเช่นโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ฯ (แต่ไม่นับโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยเพราะทางโรงเรียนได้แยกไว้เป็นส่วน ๆ คือ ส่วนอนุบาล, ส่วนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา)
3. โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย
4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย ของพระภิกษุและสามเณร
5. วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค และ วิทยาลัยการอาชีพ เป็นสถาบันที่เปิดสอนวิชาการสายอาชีพ เช่น การช่างไฟฟ้า การช่างโทรคมนาคม คหกรรม เป็นต้น
6. มหาวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาที่สอนในระดับอุดมศึกษา แบ่งประเภทวิชาออกเป็นคณะต่าง ๆ
7. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ชื่อเดิมคือ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เปิดสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชื่อเดิมคือ วิทยาลัยครู แต่เดิมจะสอนในวิชาเกี่ยวกับการเรียนการสอน แต่ในปัจจุบันจะมีความคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน
9. มหาวิทยาลัยสงฆ์ เปิดสอนเกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสตร์แขนงอื่น ๆ¹²⁶

โรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นกับการสร้างคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของประเทศ

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในสร้างคนให้เป็นคนดีและมีระเบียบนอกเหนือไปจากการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของประเทศ มีหลายอย่างที่เป็นระบบที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นดังนี้

1. การเรียนแบบไม่มีความเครียดในห้องเรียนและเน้นให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ระบบโรงเรียนญี่ปุ่นเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ที่สนุกจากการสัมผัสประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียนและใช้ธรรมชาติเป็นแบบเรียน เช่น การปลูกต้นไม้และบันทึกการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงอายุของต้นไม้ การศึกษาวงจรชีวิตแมลงโดยการเลี้ยงดูพัฒนาการของหนอนจากไข่จนเป็นแมลง การนำเด็ก ๆ ไปทัศนศึกษานอกโรงเรียนในทุกฤดูกาลเพื่อให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ การให้เด็กพบปะเจ้าของกิจการต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ด้านอาชีพต่าง ๆ ซึ่งสร้างความสนุกไปพร้อมกับการเรียนรู้ นอกจากนี้

¹²⁶คำนิยามโรงเรียน, เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.bopp-obec.info/home/wp-content/uploads/2012/03/definition.pdf>.

ในวิชาวิทยาศาสตร์โรงเรียนมักมีอุปกรณ์เสริมการเรียนรู้แจกให้เด็กทุกคนได้ใช้เสริมความเข้าใจในการเรียนวิทยาศาสตร์อย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ในระดับประถมต้นคือระดับประถม 1-3 จะไม่มีการสอบปลายภาคเพื่อจัดระดับคะแนนของนักเรียน แต่จะมีการประเมินพฤติกรรมการเรียนให้ผู้ปกครองได้ทราบ

2. การส่งเสริมความกล้าแสดงออก โรงเรียนจะส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีความกล้าที่จะแสดงออกต่อหน้าผู้อื่นเพื่อสร้างความมั่นใจและวุฒิภาวะในตัวเด็ก เด็กทุกคนจะถูกผลักดันให้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานแสดงที่โรงเรียนที่ให้เด็กทุกคนร่วมแสดงแม้ว่าแต่ละคนจะมีบทบาทเพียงไม่กี่คำ การแสดงดนตรีและร้องเพลงของเด็กแต่ละชั้นปีต่อหน้าผู้ปกครองและนักเรียนทั้งโรงเรียน นอกจากนี้ก็ยังมีโอกาสให้เด็กได้พูดแสดงออกหน้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. เสริมสร้างการออกกำลังกาย นอกจากการออกกำลังกายให้เด็กทุกคนเดินไปโรงเรียนเองโดยไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองขับรถไปส่งลูกแล้ว โรงเรียนจะเน้นการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่แข็งแรง โดยในหนึ่งสัปดาห์เด็กประถมจะมีคาบเรียนพลศึกษาสามครั้งต่อสัปดาห์ที่ให้เด็กเล่นกีฬาที่เหมาะสมกับวัย เช่น กรีฑา เกมสโบลและกระโดดเชือก เป็นต้น การมีกิจกรรมการออกกำลังกายร่วมกันทั้งโรงเรียนในตอนเช้าสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง การสอนว่ายน้ำในช่วงหน้าร้อนและช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนและการให้เด็กทุกคนร่วมซ้อมและแข่งขันกีฬาของโรงเรียน เป็นต้น

4. อาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และการสร้างระเบียบวินัยตลอดจนความอดทน จากมื้ออาหารกลางวัน ในโรงเรียนเมนูอาหารกลางวันจะถูกกำหนดโดยนักโภชนาการซึ่งจะมีรายละเอียดของส่วนประกอบที่ใช้ปรุงอาหาร ปริมาณโปรตีนและพลังงานที่ได้รับในแต่ละวัน โดยตารางเมนูอาหารจะถูกกำหนดให้ไม่ซ้ำกันในแต่ละวันเป็นรายเดือนเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ตอนพักเที่ยงเด็กทุกคนต่างถือถาดเข้าคิวรอรับอาหารจากการบริการของเพื่อนที่เป็นเวรบริการอาหารกลางวัน เมื่อได้รับอาหารแล้วก็จะกลับมานั่งรอที่โต๊ะอย่างเรียบร้อยเพื่อรอรับประทานอาหารพร้อมกัน โดยมีเวลารับประทานอาหารเพียง 20 นาที เสร็จแล้วจึงนำถาดอาหารไปเก็บเข้าที่อย่างเรียบร้อย

5. การเสริมสร้างระเบียบวินัย โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญที่ช่วยสร้างระเบียบวินัยให้แก่เด็ก ๆ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การให้เด็กเข้าแถวและเดินเรียงแถวอย่างเป็นระเบียบไปในที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเปลี่ยนห้องเรียนหรือไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนหนังสือก็จะฝึกให้เด็กพูดเมื่อคุณครูเปิดโอกาสให้พูดแสดงความคิดเห็นถามคำถามและตอบคำถาม และฝึกให้เด็กตั้งใจฟังไม่พูดแทรกในขณะที่คุณครูกำลังพูด อุปกรณ์การเรียนทุกอย่างจะมีชื่อและนามสกุลติดไว้ รวมถึงชั้นวางของและชั้นวางรองเท้าที่มีชื่อของนักเรียนติดอยู่อย่างชัดเจน เป็นต้น

6. การสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็ก นอกจากหน้าที่เรียนหนังสือแล้วโรงเรียนจะแบ่งหน้าที่ให้เด็ก ๆ ได้ทำ เช่น ในแต่ละอาทิตย์จะมีเด็กประมาณ 4-5 คน เป็นเวรดูแลตักอาหารกลางวันและเสิร์ฟนมให้กับเพื่อนในห้องเรียน การกำหนดหน้าที่ต่าง ๆ ในห้องเรียนให้เด็กได้ทำอย่างต่อเนื่อง

ในแต่ละเทอม การให้เด็กช่วยกันทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนทุกสัปดาห์ การกำหนดให้เด็กมีหน้าที่ดูแลสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ดูแลเติมสบู่ในอ่างล้างมือ ดูแลสัตว์เลี้ยงในโรงเรียน เป็นต้น

7. การดูแลสุขภาพของเด็กอย่างดีเพื่อให้โตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพที่แข็งแรง ทุกปีที่ขึ้นชั้นเรียนใหม่ก็จะมี การตรวจสุขภาพของเด็กอย่างละเอียดรวมถึงการวัดสายตา การตรวจสุขภาพหูและสุขภาพของช่องปาก ทุกเทอมจะมีการชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูงและบันทึกไว้ในสมุดบันทึกสุขภาพของเด็ก ซึ่งถูกเก็บไว้ที่โรงเรียนและจะให้เด็กนำกลับบ้านมาให้พ่อแม่ดูเฉพาะหลังจากการตรวจสุขภาพในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ทุกเทอมจะมีการตรวจสุขภาพฟันของเด็ก ๆ และหากมีความผิดปกติของฟันก็จะมีกระดาษเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเพื่อพาเด็กไปพบทันตแพทย์

8. การสร้างความใส่ใจต่อสังคมและคนรอบข้าง ในแต่ละชั้นปีจะมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความใส่ใจต่อสังคมให้แก่เด็ก เช่น การจัดกิจกรรมที่ให้รุ่นพี่ทำหน้าที่ดูแลและให้ความบันเทิงแก่รุ่นน้องรวมถึงเด็กเล็กวัยก่อนอนุบาลจากสถานดูแลเด็กเล็กใกล้โรงเรียน การให้เด็กได้รับประทานอาหารร่วมกันกับปู่ย่าที่ถูกระบุมารับประทานอาหารร่วมกับเด็กที่โรงเรียน และการให้เด็กไปสถานดูแลคนชราเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ไม่ให้เด็กคร่ำเคร่งเรียนรู้วิชาการจากตำราเพียงอย่างเดียว แต่ยังเสริมการสร้างทักษะชีวิตซึ่งเกิดจากการการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติใกล้ตัวไปพร้อมเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและความใส่ใจต่อสังคม แม้ว่าในยุคปัจจุบันเด็กในเมืองใหญ่ ๆ เช่นโตเกียวมีการแข่งขันทางการเรียนที่สูง แต่ในโรงเรียนก็ยังคงเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ทางวิชาการไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างคนให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ¹²⁷

สรุปบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่การวางรากฐานในการดำเนินชีวิต และเรียนรู้ในระบอบประชาธิปไตยที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยจะเน้นให้เด็กนักเรียนมีความคิดริเริ่ม, รู้จักพึ่งตัวเองและมีวินัย โรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการช่วยเหลือเด็กแต่ละคน มีความต้องการให้บุคลากรของโรงเรียนนั้นคอยช่วยเหลือให้เด็กแต่ละคนรู้จักสร้างจุดมุ่งหมายด้านการศึกษาของตัวเองด้วยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและ ครูผู้สอนควบคู่กันไป ภายในโรงเรียนประถมศึกษาจะเน้นในความสุข ความพึงพอใจและความปลอดภัยของเด็กนักเรียน และต้องเข้าถึงความแตกต่างอันเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู เพศ, ที่อยู่อาศัย, ชั้นวรรณะ และศาสนาหรือความพิการทุพพลภาพ

¹²⁷โรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นกับการสร้างคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของประเทศ, เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก <https://anngle.org/th/j-lifestyle/jap-elementary-school.html>.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วุฒิชัย เนียมเทศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ โดยรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า

1) ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษามี 4 ตัวแปร คือ 1.1) ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษทั้งด้านการสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ของนักเรียน 1.2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรของนักเรียน 1.3) ด้านทักษะการใช้ชีวิตในสังคมและการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และต่างชาติของนักเรียน และ 1.4) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษามี 3 ตัวแปร คือ 2.1) กระบวนการด้านบริหารซึ่งได้แก่ การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา การจัดโครงสร้างการบริหาร การกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน 2.2) สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งได้แก่ อิทธิพลทางเศรษฐกิจ สภาพสังคม เทคโนโลยีและนโยบาย รัฐบาลและ 2.3) ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัสดุ ซึ่งได้แก่ แหล่งเรียนรู้ หลักสูตร และสื่อการสอน 3) ปัจจัยที่ส่งผลโดยอ้อม โดยการผ่านตัวแปรอื่น ๆ มี 3 ตัวแปร คือ 3.1) สภาพแวดล้อมภายนอก ส่งผลโดยทางอ้อม ผ่านปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัสดุ ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรบุคคล และกระบวนการด้านการจัดการเรียนการสอน 3.2) ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัสดุส่งผลโดยทางอ้อม ผ่านกระบวนการด้านการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรบุคคล และกระบวนการด้านบริหาร 3.3) ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรบุคคล ได้ส่งผลโดยทางอ้อมซึ่งผ่านกระบวนการด้านบริหาร¹²⁸

เจตนา เมืองมูล ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการองค์กร การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณซึ่งประกอบด้วยเรื่องการบริหารงบประมาณแบบมีส่วนร่วมและ

¹²⁸วุฒิชัย เนียมเทศ, "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร) " (คุุณบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), 33.

มุ่งเน้นผลงานด้านวิชาการ และระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูง คุ่มค่า และโปร่งใส¹²⁹

บดีนทร์ ธรรมสังวาล ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าได้ตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการ และองค์ประกอบหลักด้านผลผลิต จากการศึกษาวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษารวบรวมที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษาตัวบ่งชี้ และการพัฒนาตัวบ่งชี้ การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ทั้งในและนอกระบบ เพื่อการเตรียมกำหนดของกรอบงานวิจัยว่าตัวบ่งชี้ที่ใช้ใช้ในการประเมินคุณภาพสถานศึกษาว่ามีความเหมาะสม และสามารถใช้งานได้ตามบริบทของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หรือไม่และมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าด้วยประสบการณ์ของตนเองในการประกันคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้ การประกันคุณภาพจึงควรมีการตรวจสอบความตรงของมาตรฐานและตรวจสอบความเป็นไปได้ เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นเป้าหมายในการพัฒนา เนื่องจากงานวิจัยในวรรณกรรมได้ระบุไว้ชัดเจนถึงความสำคัญของตัวบ่งชี้ที่สะท้อนประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการจัดการศึกษา¹³⁰

ปรีชา จันทวี, ประวิทย์ เอราวัณ และ ธีรวุฒิ อากุล ศึกษาปัจจัยหลัก ปัจจัยรอง และตัวชี้วัด ความเสี่ยงในโรงเรียนของไทยในสามระดับ คือ โรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถาบันศึกษาและฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้พัฒนาโรงเรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในไทย อย่างไรก็ตาม การศึกษาปัจจัยเสี่ยงในการศึกษา จำเป็นต้องปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์และบริบท ณ เวลานั้นจากการศึกษาพบว่า สถานศึกษาของไทยมีปัจจัยเสี่ยงหลัก 37 ตัว ปัจจัยเสี่ยงรอง 133 ตัว และมีตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการศึกษา 298 ตัว โดยในระดับโรงเรียนมีปัจจัยเสี่ยง (รวมทั้งปัจจัยรองและตัวชี้วัดความเสี่ยง) เช่น ความสำเร็จของงาน อุบัติเหตุและความไม่ปลอดภัยกายภาพ งบประมาณ ทรัพยากร ในระดับห้องเรียน เช่น หลักสูตร ครู ห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การจัดการตารางสอน และในระดับนักเรียน เช่น ร่างกายและสภาพจิตใจ ทักษะคิด เชื่อชาติ ศาสนาและภาษา ชุมชนและที่อยู่อาศัย ครอบครัว เป็นต้น¹³¹

¹²⁹เจตนา เมืองมูล, “รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก” *วารสารการบริหารการศึกษา* (2552).

¹³⁰บดีนทร์ ธรรมสังวาล, “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ” (ดุขุณินพนธ์การศึกษา ดุขุณินพนธ์ิต การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553).

¹³¹Preecha Chantawee, Prawit Erawan, & Theerawut Akakul, “Indicators and Factors of Educational Risk Assessment and Control System for Thai Schools Context” *Education* 131, 3 (Spring 2011): 486-496.

พูนสิน ประคำมินทร์ ได้ศึกษาการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ และมีจำนวนเพียงพอ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด 3) การประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นส่วนหนึ่งของระบบ บริหารโรงเรียน 4) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 5) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ของโรงเรียนดี¹³²

จิรัชญา พัดศรีเรื่อง ศึกษาตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ เรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากมากไปหาน้อย คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การบริหารจัดการระบบงาน 5) การพัฒนาระบบนิเทศภายใน 6) การบริหารการเงินและงบประมาณ และ 7) การบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม ซึ่งองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนมีลักษณะเป็นพหุองค์ประกอบ และสอดคล้องกับกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้นำเสนอมาตรฐานการนิเทศที่เป็นสากลของไทยที่ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบในการขับเคลื่อน¹³³

อรธณพ พงษ์วัฒน์ และ พัชรี รุวิจิตรรา ศึกษาถึงเส้นทางการปฏิรูปการศึกษาของไทยตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ครั้งที่สองช่วงปี 1974-1978 และครั้งที่สาม ช่วงปี 1999-2009 เพื่อทำความเข้าใจว่าทำไมการปฏิรูปการศึกษาของไทยจึงล้มเหลว และทำให้คุณภาพการศึกษาของไทยนั้นต่ำเมื่อเทียบกับนานาประเทศจากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดความสำเร็จของการศึกษาของไทยหลายตัวมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น นักเรียนมีความสุข มีศีลธรรม มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งขาดวิธีการวัดที่เป็นมาตรฐาน และได้วัดค่าออกมาอย่างชัดเจนนั้นเป็นไปได้ยากดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า แบบทดสอบที่อิงกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่สามารถวัดคุณภาพการศึกษาของไทยได้ การกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของไทยควรมาจากการระดมสมองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสามารถวัดค่าได้ในเชิงปริมาณและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป¹³⁴

¹³²พูนสิน ประคำมินทร์, “การพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ” (ปริญญาานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2555).

¹³³จิรัชญา พัดศรีเรื่อง “ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรีชา ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555), 242.

¹³⁴Annop Pongwat, & Phetcharee Rupavijetra, “The Problematique of Quality Education in Thailand” (Chiang Mai University, Thailand, 1 March 2011), 127-139.

ขจรศักดิ์ บุราพันธ์ ได้ทำการศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในไทยที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ในช่วงปีการศึกษา 2553-2554 ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า ประการแรก นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีผลคะแนนสอบ O-NET สูงในวิชาสุขศึกษา และคะแนนต่ำในวิชาภาษาต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า ไทยจำเป็นต้องปรับปรุงการสอนภาษาต่างประเทศ ประการที่สอง คะแนน O-NET ช่วงปี 2553-2554 ดีขึ้นกว่าเดิม อันเป็นผลจากการเพิ่มนวัตกรรม การเรียนการสอน เช่น การสอนเชิงบูรณาการ การสอนด้วยคอมพิวเตอร์ การสอนทางไกล และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ อีกทั้งเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กควรมี (1) การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่มีเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานกำกับดูแลอย่างเขตการศึกษาในพื้นที่ (2) การสอนโดยเด็กเป็นศูนย์กลาง และ (3) การเสริมสร้างทักษะทั้งในด้านการฟัง อ่าน พูด เขียน และศิลปะ เพื่อเป็นเครื่องมือในการที่รู้จักตนเองของนักเรียน เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กประการสุดท้าย การประยุกต์แนวทางการเรียนการสอนตามแต่ละภูมิภาค เป็นอีกปัจจัยที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา เพราะจากการผลคะแนนสอบ O-NET นักเรียนจาก ภาคเหนือและภาคใต้มีผลคะแนนต่ำกว่าพื้นที่อื่นปัญหานี้ อาจแก้ไขได้ด้วยการหาแนวทางและนโยบาย การศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ผ่านการระดมสมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย¹³⁵

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล วิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทาง การศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยศึกษาจากพหุกรณีศึกษาที่มีผลการทดสอบ ทางการศึกษาในระดับดีจำนวน 10 โรงเรียน ระเบียบวิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (case study research) โดยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การนำผลการทดสอบทาง การศึกษา ระดับชาติ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมี 3 ด้าน ประกอบด้วยกลยุทธ์ด้านที่ 1 คือ กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ พบว่าในทุกโรงเรียนเมื่อได้รับผลการทดสอบทาง การศึกษา มาแล้ว โรงเรียนทำการประชุม ชี้แจงให้ข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการทดสอบแก่ครูในแต่ละกลุ่มสาระ การ เรียนรู้ เพื่อให้ทราบ ผลการศึกษาของปีการศึกษาที่ผ่านมาในภาพรวมและรายกลุ่มสาระ การ เรียนรู้ รวมถึง รายงานตัวชี้วัด จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อสอบ O-NET ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของข้อสอบและทิศทางของการออกข้อสอบในแต่ละกลุ่ม สาระ การ เรียนรู้ ในบางโรงเรียนได้เพิ่มกระบวนการปฏิบัติตามผลเมื่อแต่ละกลุ่มสาระ การ เรียนรู้ ได้รับ สารสนเทศและมีการวิเคราะห์ข้อสอบรายตัวชี้วัดแล้วโรงเรียนมีการปรับการจัดการ เรียนรู้ตามตัวชี้วัด

¹³⁵Khajornsak Buaraphan, "Educational Quality of Small Schools in Thailand" *European Journal of Social Sciences* 41, 1 (December 2013): 130-147.

ในบางโรงเรียนเน้นเรื่องของการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นพิเศษบางโรงเรียนมีการปรับปรุงและพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนรวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผลการทดสอบ กล่าวคือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนโรงเรียนได้เพิ่มรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนเสริม เพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ ในบางโรงเรียนมีการจัดบุคลากรที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือในแต่ละระดับชั้นและบางโรงเรียนใช้คะแนน O-NET เป็นเงื่อนไขในการเลื่อนชั้นเรียนเพื่อศึกษาต่อในโรงเรียนเดิม กลยุทธ์ในด้านที่ 2 คือการพัฒนาให้นักเรียนพบว่าในทุกโรงเรียนเมื่อได้รับผลการทดสอบทางการศึกษามาแล้ว โรงเรียนทำการชี้แจงให้ข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการทดสอบแก่นักเรียน รวมถึงการแนะแนวทางการเรียนหรือการศึกษาต่อ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและค้นพบศักยภาพของตน และเป็นข้อมูลย้อนกลับให้แก่นักเรียนการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมในการเรียนและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ในบางโรงเรียนมีการจัดสอนเสริมทบทวนเนื้อหาเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบโดยเชิญวิทยากรที่มีชื่อเสียงหรือครูในโรงเรียนเครือข่ายสอนเนื้อหาก่อนการสอบและถือเป็นโครงการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อให้มีผลการสอบที่สูงขึ้นและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการสร้างความตระหนักแก่นักเรียนในแง่ของมุมมองด้านชื่อเสียงของโรงเรียนหรือผลการทดสอบของรุ่นพี่ในปีที่ผ่านมาที่ทำไว้ได้ดี โรงเรียนส่วนใหญ่จึงได้เน้นย้ำให้นักเรียนทำข้อสอบอย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่มีและ กลยุทธ์ในด้านที่ 3 คือการพัฒนาครูพบว่าโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนโดยบางโรงเรียนเน้นการส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉพาะเพื่อให้ครูพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนและนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ และในบางโรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาครูโดยการประเมินการสอนของครูเป็นระยะ เพื่อกำกับให้เป็นไปตามทิศทางและมาตรฐานของโรงเรียนและบางโรงเรียนมีการสร้างแรงจูงใจให้กับครูผู้สอนในการมอบรางวัลหรือยกย่องเชิดชูเกียรติในกรณีที่นักเรียนได้ผลการทดสอบที่ดีหรือได้คะแนนเต็มเพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปกลยุทธ์การนำผลการทดสอบไปใช้ได้คือ

การบริหารจัดการ	- การประชุมให้สารสนเทศแก่ครูผู้สอน
	- การวิเคราะห์ลักษณะและรูปแบบข้อสอบ
	- การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน
	- การใช้เป็นเงื่อนไขในการเลื่อนชั้นเรียน/การศึกษาต่อ
การพัฒนาครู	- การประเมินการสอนของครูและการสร้างแรงจูงใจให้ครู
	- การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขและพัฒนาผู้เรียน
การพัฒนาผู้เรียน	- การให้ข้อมูลสารสนเทศแก่นักเรียน
	- การแนะแนวทางการเรียนและการศึกษาต่อ

- การสร้างความตระหนักแรงจูงใจเสริมแรง
- การทบทวนเตรียมความพร้อมในการสอบ¹³⁶

มังกรแก้ว ดรณศิลป์ ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยนี้ได้ตัวบ่งชี้ที่แตกต่างจากตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) คือ นอกจากได้ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนแล้ว การวิจัยนี้ยังได้ตัวบ่งชี้ ที่เกี่ยวกับการประเมินความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเช่น ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ และด้านโรงเรียนดีชุมชนมีคุณภาพ เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันให้เน้นแก่การมีส่วนร่วม หากชุมชนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แล้วย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนต่อไป ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ถ้าชุมชนเข้มแข็งสังคมมีคุณภาพ ย่อมส่งผลซึ่งกันและกันนั่นคือโรงเรียนจะมีคุณภาพได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี จึงควรต้องมีตัวบ่งชี้ที่ประเมินทั้งโรงเรียนและชุมชน ควบคู่กันเพื่อที่จะให้เกิดความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมจริงตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29¹³⁷

นุสินธุ์ รุ่งเดช สมุทร ชำนาญ และ ธร สุนทรายุทธ ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ มีตัวบ่งชี้ 35 ตัวบ่งชี้ 2) หลักการบริหารตนเอง มีตัวบ่งชี้ 16 ตัวบ่งชี้ 3) หลักการมีส่วนร่วม มีตัวบ่งชี้ 30 ตัวบ่งชี้ 4) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนมีตัวบ่งชี้ 10 ตัวบ่งชี้ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีตัวบ่งชี้ 10 ตัวบ่งชี้ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาหน้าหนักคะแนนความจำเป็นของตัวบ่งชี้และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีดังนี้ การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยนำจากองค์ประกอบที่สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน ได้ข้อมูลจากการยืนยันของ

¹³⁶อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, “การวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนพหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี” (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556).

¹³⁷มังกรแก้ว ดรณศิลป์, “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 162

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 365 คน เป็นผู้พิจารณาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อนำมาเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการดำเนินการจัดการศึกษาต่อไป พบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงนอก ได้แก่การ กระจายอำนาจ 1) การบริหารตนเอง 2) การมีส่วนร่วม 3) การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) การตรวจสอบและการถ่วงดุล 5) เป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ในระดับที่ยอมรับได้ (มากกว่า .30) การกระจายอำนาจ เท่ากับ .99 การมีส่วนร่วม เท่ากับ .98 การบริหารตนเอง เท่ากับ .97 การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนเท่ากับ .95 และการตรวจสอบและถ่วงดุล เท่ากับ .82 และองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้ตัวแปรแฝงใน ซึ่งแบ่งเป็น 11 ด้านซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานเป็นองค์ประกอบที่แท้จริง ทั้ง 11 ด้าน¹³⁸

นายปรีชา จันทร์มณี ศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมีวัดอุปประสงค์เพื่อทราบ 1) ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 2) องค์ประกอบ ความสำเร็จในการบริหาร บริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยอำเภอ และ 3) ยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของศูนย์ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 227 แห่ง สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัย พบว่า

1. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นเพื่อจัดการเรียนรู้ มี 10 ตัวบ่งชี้ 2) ความเป็นมืออาชีพของบุคลากร มี 9 ตัวบ่งชี้ 3) งานวิจัยในองค์กร มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) การให้ความสำคัญ สำคัญกับผู้เรียนมี 10 ตัวบ่งชี้ 5) การให้ความสำคัญกับบุคลากร มี 6 ตัวบ่งชี้ 6) ผลการดำเนินการมี 6 ตัวบ่งชี้ 7) คุณภาพขององค์กร มี 5 ตัวบ่งชี้ 8) การนิเทศ มี 3 ตัวบ่งชี้ และ 9) เทคโนโลยีทางการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้

2. องค์ประกอบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มี 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นเพื่อที่จะจัดการเรียนรู้ 2) ความเป็นมืออาชีพของบุคลากร 3) งานวิจัยในองค์กร 4) การให้ความสำคัญกับผู้เรียน 5) การให้

¹³⁸ นุสสินธุ์ รุ่งเดช, สมุทรา ชำนาญ และธรร สุนทรายุทธ, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (ดุซงึนินพณ์ปรัชญาดุซงึนินพณ์ตติต สาขาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556), 35.

ความสำคัญกับบุคลากร 6) ผลการดำเนินการ 7) คุณภาพขององค์กร 8) การนิเทศ และ 9) เทคโนโลยีทางการศึกษา

3. การยืนยันตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่ผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และถูกต้องครอบคลุม¹³⁹

วสันต์ ปานทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” พบว่า คุณลักษณะครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนา และประเมินผลการพัฒนา โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ 9 ปัจจัย คือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรู้ทางวิชาชีพ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ทีมงานวัฒนธรรมการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวิธีการพัฒนามี 15 วิธี คือ การฝึกอบรม การดูตัวอย่างโดยการฟังตัว การศึกษาจากคู่มือ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาตนเองให้มีหลักวิชา หลักคิด หลักปฏิบัติ การพัฒนาตนเองโดยแสวงหาความรู้รอบด้าน แล้วสรุปข้อเท็จจริง การศึกษาความสำเร็จของผู้ร่วมงานและเพื่อนร่วมวิชาชีพ การจัดการความรู้ การเป็นที่ปรึกษา การสอนงาน การเป็นที่เลี้ยง การเป็นกัลยาณมิตร รู้ทุกข์รู้สุข กิจกรรมการคุยกับเพื่อนครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การเสวนาเป็นเนืองนิตย์สร้างกลุ่มที่หลากหลายขยายชุมชน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คือ องค์ประกอบเชิงระบบ กระบวนการพัฒนาและระดับการพัฒนาในองค์ประกอบ เชิงระบบนั้นมุ่งสู่ผลผลิตซึ่งเน้นคุณลักษณะของครูเพื่อศิษย์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนด้านความรู้และทักษะและด้านการปฏิบัติงาน ที่ส่งผลไปยังคุณลักษณะและทักษะผู้เรียน ส่วนกระบวนการพัฒนาครูเพื่อศิษย์มี 5 ขั้นตอน คือ วินิจฉัยความต้องการจำเป็น กำหนดจุดประสงค์และขอบข่าย กำหนดวิธีการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา ประเมินผลการพัฒนา และระดับการพัฒนาครูเพื่อศิษย์มี 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การ

¹³⁹ปรีชา จันทร์มณี, “ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 147.

และพบว่าผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครู เพื่อศิษย์ในสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด¹⁴⁰

จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์ ศึกษาการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของปัจจัยความภักดีต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 2) การเป็นสมาชิกที่ดี 3) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน 4) การสื่อสารและการประสานงาน 5) การใช้อำนาจอย่างถูกต้อง 6) ความเชื่อมั่นและไว้วางใจกัน 7) การสร้างชื่อเสียงที่ดีและเป็นที่ยอมรับ และ 8) ระบบการทำงานที่ดี โดยที่การสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวบ่งชี้แรก สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 50.481 รองลงมาคือตัวบ่งชี้การเป็นสมาชิกที่ดี และการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 4.976 และ 4.158 ตามลำดับ และในภาพรวมสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 74.842 อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอแนะว่า ปัจจัยด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานต้องควบคู่ไปกับด้านความเต็มใจในการเป็นสมาชิกที่ดี และด้านระบบการทำงานที่ดี ส่วนด้านความเชื่อมั่นและไว้วางใจกันนั้น ต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของสมาชิกทุกคน การสร้างแรงจูงใจ และผู้บริหารควรเป็นตัวอย่างในด้านการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลที่ดี¹⁴¹

สมรัฐ แก้วสังข์ ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้มี ลักษณะทางกายภาพ ภาษา วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างกับพื้นที่อื่น ๆ ที่ต้องมีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างจากการบริหารสถานศึกษาทั่วไป โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริการงาน โดยการบริหารงานนั้นต้องมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของสมิท (Smith) ได้การวิจัยเรื่อง การพรรณนาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพของครูใหญ่โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของครูใหญ่ที่ทำให้งานเกิดประสิทธิผลนั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารระดับสูงกว่าคณะกรรมการ 2) ด้านวางแผนและร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับคณะครูโรงเรียน 3) ด้านสร้างความเข้าใจในการติดต่อที่ระหว่างบ้านกับ โรงเรียน 4) ด้านกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและด้านส่วนตัว 5) ด้านทำให้มีความมั่นคง และความเชื่อมั่นในตนเองสูงในบรรยากาศของโรงเรียน 6) ด้านทำงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของ

¹⁴⁰วสันต์ ปานทอง, “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 15, ฉบับพิเศษ (2556): บทคัดย่อ.

¹⁴¹จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์, “การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของปัจจัยความภักดีต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), บทคัดย่อ.

โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 7) ด้านทำงานอย่างมีสัมพันธภาพอันดียิ่งกับชุมชน 8) ด้านเป็นผู้นำในทางวิชาการ¹⁴²

พินวนา พัฒนาอุดมสินคำ ศึกษารูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 10 ตัวประกอบ ได้แก่ การวางแผน การจัด องค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน การควบคุม การจัดทำงบประมาณการเงิน การเสนอรายงานและประเมินผลและคุณภาพการศึกษา รูปแบบ กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวแปร สังกัดได้ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกัน ตัวแปรที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวแปรการวางแผน รองลงมา คือ การจัดองค์การ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตัวแปรการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือการควบคุมและการอำนวยการ ส่วนตัวแปรคุณภาพ การศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับมากเช่นกัน ตัวแปรสังกัดได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทางเดียวกันและ มีความความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ¹⁴³

วุฒิสักดิ์ เหล็กคำ ศึกษาการประเมินตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ศึกษา พบว่า จากการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสาเหตุที่ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมและการใช้ได้ตามสภาพ อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าสาเหตุที่ทำให้ผลการประเมินในตัวบ่งชี้มีผลการ ประเมินสถานศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนที่ต้องปรับปรุง คือข้อจำกัด และความแตกต่างด้านบริบทของ เฉพาะแตกต่างจากโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ลักษณะทั่วไปจากการวิจัยควรมี การศึกษาการประเมินเพื่อสะท้อนบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้สามารถนำไปใช้กับโรงเรียนทั่วไปได้และจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าควรมีการปรับตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ให้เหมาะสมและสามารถใช้ได้ตามสภาพจริงกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์จากผลของการวิเคราะห์ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการวิจัย

¹⁴²สมรรักษ์ แก้วสังข์, “องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนา พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557), 163.

¹⁴³พินวนา พัฒนาอุดมสินคำ, “รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารเพื่อ การพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2557), บทคัดย่อ.

การประเมินตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการจะดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการวิเคราะห์สภาพบริบทเฉพาะของสถานศึกษาก่อนเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนการกำหนดตัวบ่งชี้ในการชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตัวบ่งชี้ที่กำหนดควรเป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนบริบทเฉพาะสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีจึงจะสามารถชี้วัดประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ปัญหาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนหนึ่งมาจากบริบทของสถานศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนการกำหนดของตัวบ่งชี้ในการชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตัวบ่งชี้ที่กำหนดควรเป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนบริบทเฉพาะส่วนศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงจะสามารถชี้วัดประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้¹⁴⁴

สิทธิยา เปรื่องพิทยาธร, โกวิท ธิสาพุดา และกนกกร สมพิศ ศึกษากระบวนการจัดการคุณภาพแบบองค์รวม เป็นระบบที่เหมาะสมแก่การนำมาพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ระบบย่อย ปัจจัยนำเข้าได้แก่ ความเป็นผู้นำขององค์กรและทรัพยากรขององค์กร รวมทั้งพิจารณาขั้นตอนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ นักเรียน การจัดการ การวิเคราะห์ และได้มาตรฐานองค์ความรู้ระบบย่อยที่เน้นบุคลากร และด้านกระบวนการตลอดจนปัจจัยนำออกอย่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนนั้นจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูงและ 2) มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน 3) จัดการสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ขณะเดียวกันการบรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องวางแผนยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานรายปี โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เน้นความสำคัญกับการพัฒนานักเรียน รวมทั้งการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา¹⁴⁵

¹⁴⁴วุฒิศักดิ์ เหล็กคำ, “การประเมินตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ” (ดุชนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต 2557), 236-237.

¹⁴⁵Setthiya Prueangphitchayathon, Kowat Tesaputa, & Kanokorn Somprach, “Application of Total Quality Management System in Thai Primary Schools” *Educational Research and Reviews* (11 June 2015): 1535-1546.

ชลันดา อินทร์เจริญ ศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยทำการพัฒนาด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ สกัดตัวประกอบด้วยวิธี Principal Component Analysis และหมุนแกนตัวประกอบแบบอโรโกนอลด้วยวิธีเวรีแมกซ์ ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรประถมศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลัก 13 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการสอนของครู 2) ด้านปัจจัยสนับสนุน 3) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน 4) ด้านประสิทธิภาพในการบริหาร 5) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร 6) ด้านการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) ด้านคุณลักษณะของครู 8) ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 9) ด้านการวัดผลและประเมินผลของครู 10) ด้านการสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการนักเรียน 11) ด้านนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 12) ด้านความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหาร 13) ด้านข้อมูลสารสนเทศ สรุปการนำเสนอข้อมูลในด้านหลักการ แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้นี้ สามารถนำเอาหลักการพัฒนาตัวบ่งชี้มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดีตั้งแต่ความหมายของตัวบ่งชี้ ทำให้ผู้วิจัยสรุปประเด็นของคำว่า “ตัวบ่งชี้” ได้ชัดเจนรวมถึงการเน้นที่ลักษณะ ประเภท คุณสมบัติและเกณฑ์ของตัวบ่งชี้ที่ดี ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ถูกต้องเหมาะสมและที่เป็นประโยชน์สูงสุดในการวิจัยครั้งนี้คือ กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ถูกต้อง รวมถึงมีวิธีการเลือกและลด ตัวบ่งชี้ ซึ่งทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่มีความชัดเจน และการตรงประเด็นของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาได้มากยิ่งขึ้นจากการศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรประถมศึกษา¹⁴⁶

ภักพล อุนุรักษ์เลขา การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีตัวบ่งชี้ที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวนทั้งสิ้น 21 ตัวบ่งชี้ ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยตัวบ่งชี้จำนวน 6ตัวบ่งชี้ 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 11 ตัวบ่งชี้และ 3) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ (2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

¹⁴⁶ชลันดา อินทร์เจริญ, “การศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), 278.

ของโมเดลตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับ ข้อมูล เชิงประจักษ์¹⁴⁷

ปราชญา รัตพลที แนวทางการส่งเสริมครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านสันติสุข อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการทำวิจัยด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เฉพาะครูประจำชั้น ครูทุกคนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเอง มีการทำการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ทั้งเต็มรูปแบบและวิจัยหน้าเดียว ส่วนสภาพการส่งเสริมโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนรายปีและมีการกำหนดครูที่เลี้ยงให้บุคลากร ให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ กระดาษอัดสำเนา ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนตามทฤษฎีปัจจัยคู่ของ Herzberg ด้านปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน ประเด็นที่เห็น ว่าเป็นระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานมาก คือ ด้านนโยบายบริหารขององค์กร ส่วนแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู คือ โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจน มีการพัฒนางานวิจัยโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้การอบรมส่งเสริมให้ครูทำผลงานประกวดในระดับต่าง ๆ และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานด้านการวิจัยในโรงเรียนเป็นระยะ¹⁴⁸

เรวดี เขาวนาสัย ศึกษาปัจจัยจำแนกคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พบว่า ปัจจัยที่สามารถจำแนกคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มที่มีคุณภาพการศึกษาสูง และกลุ่มที่มีคุณภาพการศึกษาดำ ประกอบด้วย 6 ปัจจัย 18 ตัวแปร คือ 1) ปัจจัยด้านโรงเรียน มี 4 ตัวแปร ได้แก่ (1.1) แหล่งการเรียนรู้ (1.2) เทคโนโลยีสารสนเทศ (1.3) บรรยากาศโรงเรียน (1.4) วัฒนธรรมโรงเรียน 2) ปัจจัยในด้านผู้บริหารโรงเรียน มี 4 ตัวแปร ได้แก่ (2.1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2.2) ภาวะผู้นำในทางวิชาการ (2.3) ภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (2.4) พฤติกรรมการบริหาร 3) ปัจจัยด้านครูผู้สอนมี 3 ตัวแปร ได้แก่ (3.1) ความสามารถทาง

¹⁴⁷ ภัคพล อนุรักษ์เลขา, "การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล" (ปริญาญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2558), บทคัดย่อ.

¹⁴⁸ ปราชญา รัตพลที, "แนวทางการส่งเสริมครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านสันติสุข อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3" (หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2558), บทคัดย่อ.

เทคโนโลยีสารสนเทศ (3.2) การวิจัยในชั้นเรียนและ (3.3) พฤติกรรมการสอน 4) ปัจจัยด้านนักเรียนมี 2 ตัวแปร ได้แก่ 4.1) ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและ (4.2) พฤติกรรมการเรียน 5) ปัจจัยด้านชุมชน มี 2 ตัวแปร ได้แก่ (5.1) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และ(5.2) การสนับสนุนของภาคีเครือข่าย 6) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกมี 3 ตัวแปร ได้แก่ (6.1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (6.2) ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ (6.3) ด้านการเมือง และ(6.4) กฎหมายโดยมีปัจจัยที่สามารถจำแนกคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาสูงที่สุดใน 5 อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน ตัวแปรเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาปัจจัยด้านผู้บริหาร ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ตัวแปรพฤติกรรมการสอนและตัวแปรความสามารถทางด้านเทคโนโลยี และสารสนเทศ อันดับที่ 5 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ตัวแปรภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ¹⁴⁹

มังกรแก้ว ดรุณศิลป์, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงค์ และชวลิต เกิดทิพย์ ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา โรงเรียนคุณภาพในชุมชน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย และ 56 ตัวบ่งชี้ คือด้านปัจจัยมี 2 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการมี 2 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวบ่งชี้ และด้านผลผลิตมี 3 องค์ประกอบย่อย 24 ตัวบ่งชี้ ผลการวิจัยนี้ได้ตัวบ่งชี้ที่แตกต่างจากตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา คือนอกจากได้ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนแล้ว การวิจัยนี้ยังได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการประเมินความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เช่น ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ และด้านโรงเรียนดีชุมชนมีคุณภาพ เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันให้เน้นการมีส่วนร่วม หากชุมชนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แล้วย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนต่อไป ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ถ้าชุมชนเข้มแข็งสังคมมีคุณภาพ ย่อมส่งผลซึ่งกันและกันนั้นคือโรงเรียนจะมีคุณภาพได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี จึงควรต้องมีตัวบ่งชี้ประเมินทั้งโรงเรียนและชุมชนควบคู่กันเพื่อที่จะให้เกิดความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมจริง ตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29¹⁵⁰

¹⁴⁹เรวดี เขาวนาสัย, “ปัจจัยจำแนกคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2559), บทคัดย่อ.

¹⁵⁰มังกรแก้ว ดรุณศิลป์, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงค์ และชวลิต เกิดทิพย์, “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 27, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2559): 114-125.

ตะวัน สื่อกะแสร วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ” พบว่า 1. สภาพที่เป็นอยู่ของการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ คือ 1.1) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารมืออาชีพ สร้างขวัญและแรงจูงใจแก่ครู 1.2) มีระบบนิเทศที่มีประสิทธิภาพ 1.3) ปรับครูให้เหมาะสมกับวิชาและชั้นเรียน 1.4) ลดจำนวนผู้บริหารระดับสูงมาทำการสอน 1.5) อบรมภาษาอังกฤษให้กับครูใหม่ 1.6) เน้นจรรยาบรรณครู 1.7) ลดสายงานบังคับบัญชา 1.8) เน้นธุรกิจศึกษา ดำเนินการก่อนคู่แข่ง 1.9) เน้นความเป็นเลิศในการให้บริการ 1.10) บริหารแบบมีส่วนร่วม 1.11) จัดสิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่ น่าเรียน 1.12) ใช้เทคโนโลยีในการบริหารและใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน 1.13) เน้นคุณภาพของครู 1.14) มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก 1.15) มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (1.16) จัดหาแหล่งเงินภายนอก 2. ปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ คือ 2.1) โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่รับนักเรียนจากเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2.2) มีนักเรียนสมัครเข้าเรียนลดลง 2.3) สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ 2.4) ขาดงบประมาณในการลงทุน 2.5) ระบบสวัสดิการไม่มีคุณภาพ 2.6) ขวัญและกำลังใจครูลดลง 2.7) ไม่มีโครงการจัดอบรมสัมมนาสำหรับโรงเรียนเอกชน 2.8) รัฐเป็นผู้กำหนดเงินเดือนของครูเอกชน 2.9) ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพ 2.9) ครูที่มีอายุมากมีปัญหาในการจัดทำสื่อ ICT 2.10) นโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเอกชนไม่ชัดเจน และ 2.11) ครูโรงเรียนเอกชนต้องทำหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือจากงานสอน 3. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ คือ “INTERACTIVE Strategy” ประกอบด้วย 11 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ 3.1) การใช้นวัตกรรม (Innovation) 3.2) การสร้างเครือข่าย (Network) 3.3) การใช้เทคนิคเชิงบริหาร (Administrative Techniques) 3.4) การให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ (English Language) และสิ่งแวดล้อม (Environment) 3.5) การให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) การปรับโครงสร้างใหม่และการปฏิรูป (Re-Organize and Reform) และการทำวิจัยเชิงทดลองที่ได้ผลรวดเร็ว (Research) 3.6) การให้ความสำคัญกับวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้าน (Academic and Achievement) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) 3.7) การให้ความสำคัญกับการลงทุนและหลักสูตร (Cost and Curriculum) 3.8) การให้ความสำคัญกับภาษาไทย (Thai Language) 3.9) การให้ความสำคัญกับการจูงใจบุคลากร (Incentive) 3.10) การให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมร่วม (Value) และ 3.11) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม (Ethics)¹⁵¹ ควรจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และมีการพัฒนาระบบวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านจิตพิสัยที่ชัดเจน

¹⁵¹ ตะวัน สื่อกะแสร, “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 3 (กันยายน-ธันวาคม), เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/30793/26586>.

สุธิดารัตน์ เมธวรรตน์ ปองสิน วิเศษสิริ และพฤทธิ์ สิริบรรณพิทักษ์ ศึกษายกระดับคุณภาพครู ในโรงเรียนประถมศึกษา เพราะประเทศที่มีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพล้วนประสบความสำเร็จในการ ยกระดับคุณภาพครู จากการศึกษาพบว่า ไทยต้องปรับปรุงการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันระหว่างประเทศ โดยหน่วยงานหลักของระบบการศึกษาไทยอย่างสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (สกศ.) ในหน่วยงานหลักประสานความร่วมมือต้องแสดงความรับผิดชอบในฐานะคุรุสภา จำเป็นต้องปรับปรุงภาพลักษณ์ของใบประกอบวิชาชีพครูให้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป และมีขั้นตอน ที่มีประสิทธิภาพในการรับรองครู สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงระบบคัดเลือกนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ตลอดจนขั้นตอนการคัดเลือกครู โรงเรียนประถมศึกษา ควรให้ความสำคัญผลการศึกษา และความรู้ความสามารถของผู้สมัคร นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยในฐานะหน่วยงานที่ผลิตครูและบุคลากรการศึกษาและคณะศึกษาศาสตร์กับ โรงเรียนประถมศึกษาควรร่วมมือกันกำหนดหลักสูตร เพื่อแก้ปัญหาอย่างตรงจุด หัวใจที่สำคัญของ การยกระดับคุณภาพครู คือ การประสานความร่วมมือกันในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพราะแม้ว่า แต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน และจำเป็นจะต้องมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การยกระดับคุณภาพครู¹⁵²

งานวิจัยต่างประเทศ

สำนักงานการศึกษาแห่งรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey State Department of Education) ศึกษา เรื่อง “City schools of Excellence : School improvement grant program” พบว่า สถานศึกษา ที่มีคุณภาพสูงนั้นต้องประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง 2) การมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการศึกษาที่ สำคัญ 3) ให้ความสำคัญกับบ้านและสถานศึกษา 4) การชี้แนะการพัฒนาของนักเรียน 5) สร้างการ คาดหวังของครูในเรื่องการพัฒนานักเรียนและ 6) สร้างบรรยากาศในการเรียนอย่างเป็นระเบียบ¹⁵³

ซิลวา และ ดาน่า (Silva & Dana) ได้ศึกษาเรื่อง การนิเทศแบบร่วมมือในโรงเรียน สู่ระดับมืออาชีพ ผลการวิจัย ได้เสนอรูปแบบความร่วมมือโดยเน้นการตรวจสอบและการใช้ข้อมูล

¹⁵² Sutidarat Mattavarat, Pongsin Viseshsiri, & Pruet Siribanpitak, “Proposed Policy for Preparation of High-quality Primary School Teachers in Thailand” *Kasetsart Journal of Social Sciences* (2017): 1-6.

¹⁵³ New Jersey State Department of Education, “City school of Excellence: School improvement grant program” *Award recipients*, 1989, Available from: ERIC File : 342847.

เพื่อพัฒนาโรงเรียนที่พัฒนาสู่มืออาชีพ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) การนิเทศโดยตรง 3) ผลการนิเทศ และ 4) ความต้องการของครู ซึ่งการนิเทศต้องยึดหลักทั้ง 4 ประการในการนิเทศต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศอย่างชัดเจน ดังนั้นการศึกษารูปแบบของการนิเทศจึงจำเป็นต้องกำหนดกระบวนการที่ชัดเจนและทุกขั้นตอนต้องประสานสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ¹⁵⁴

โม้ค (Mok) ศึกษาเรื่อง “Decentralization of education in Singapore : A case study of the School Excellence Model” ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและศึกษาปรัชญาและหลักการของรูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษา (School Excellence Model : SEM) ในประเทศสิงคโปร์ พบว่า รูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษา นั้นประกอบด้วย 1) นโยบายการกระจายอำนาจ 2) ผู้นำสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นบริหารทั้งมูลค่าและคุณค่า 3) มุ่งผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ 4) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง 6) การใช้ระบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ 7) มีวิธีการพัฒนาและใช้ประโยชน์เต็มที่ในการผลักดันให้บุคลากรทำงานเต็มศักยภาพ และ 8) มีระบบตรวจสอบทบทวนการปฏิบัติงานหลักและผลผลิตของสถานศึกษา¹⁵⁵

หน่วยงานตรวจสอบการศึกษาแห่งประเทศสก๊อตแลนด์ (HM Inspectorate of Education) ได้นำหลักการการบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management in Education : QMIE) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยกำหนด 6 คำถาม คือ 1) ผลลัพธ์ที่สำคัญที่ต้องการผลสัมฤทธิ์ (What key outcomes have we achieved?) 2) ผลการปฏิบัติบรรลุตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร (How well do we meet the needs for our stakeholders?) 3) กระบวนการในการส่งมอบผลผลิตทางการศึกษามีการปฏิบัติได้ดีมากน้อยเพียงใด (How good is our delivery of education processes?) 4) ภาวะผู้นำขององค์กรเป็นอย่างไร (How good is our leadership?) และ 5) อะไรคือขีดความสามารถในการพัฒนาองค์กร (What is our capacity for improvement?) 6) กระบวนการบริหารจัดการขององค์กรดีเพียงใด (How good is our management?) จึงเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล¹⁵⁶

¹⁵⁴Y. D. Silva, & F. N. Dana, “Collaborative Supervision in the Professional Development School” **Dissertation Abstracts International** 16 (2001): 45-A.

¹⁵⁵Ka-ho Mok, “Decentralization and Marketization of Education in Singapore: A case study of the excellence model” **Journal of Educational Administration** 41 (November 4, 2003): 12-22.

¹⁵⁶ HM Inspectorate of Education, “Quality Management in Education: Self-evaluation for quality improvement” (2006), 10-13.

ฮักส์ และนอร์ริส (Hughes & Norris) ศึกษาเรื่อง สังเคราะห์องค์ประกอบโรงเรียนที่มีผลสำเร็จสูง ซึ่งประกอบด้วย 1) การเป็นผู้นำการเรียนการสอน (instructional leadership) 2) การมีภารกิจที่ชัดเจน (clear school mission) 3) การมีความคาดหวังความสำเร็จสูงกว่ามาตรฐาน (high expectations for success) 4) การเพิ่มโอกาสที่จะเรียนรู้และเวลาในการทำงาน (opportunity to learn and time on task) 5) การหมั่นตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (frequent monitoring of student progress) 6) การมีความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ดี (home/school relation) และ 6) การสร้างสภาพแวดล้อมปลอดภัยและเป็นระเบียบ (safe and orderly environment)¹⁵⁷

โอลูวาแดร์ (Oluwadare) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารเพื่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในไนจีเรีย ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริหารที่มีความเห็นว่าทักษะบุคลากรที่แน่ใจว่ามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงาน ไนจีเรียสอนด้านการทำงานในฝ่ายหรือตำแหน่งที่ต่างกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้ 2) มีทักษะการบริหารงานบุคคลมีความสำคัญต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารมอบหมายงานได้ตรงตามความสามารถของครู ผู้บริหารต้องวางตัวเป็นกลางเมื่อเกิดความขัดแย้งและ 3) ผู้บริหารชมเชยผู้ที่ทำดีในที่สาธารณะ และตำหนิผู้ที่ทำไม่ดีในที่ที่ไม่เปิดเผยและทักษะด้านการเงินคือผู้บริหารมีความโปร่งใสและมีความยุติธรรมด้านการเงิน¹⁵⁸

ซิลเดอร์ (Snyder) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับปรุงคุณภาพระดับประถมศึกษาโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาทางอารมณ์และบุคลิกภาพ : การจับคู่แบบกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มควบคุมในฮาวาย บทคัดย่อความเป็นมา: ความปลอดภัยในโรงเรียนและคุณภาพส่งผลต่อการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียน การศึกษานี้ได้ตรวจสอบผลของโปรแกรมการศึกษาเชิงบวกเกี่ยวกับอารมณ์และบุคลิกภาพของโรงเรียนประถมศึกษาเรื่องการทำในเชิงบวกกับครูผู้ปกครองและผู้เรียนในโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาและมีวุฒิภาวะในการจับคู่การทดลองแบบสุ่มตัวอย่างแบบคลัสเตอร์ การทดลองเชิงพฤติกรรม ประกอบด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ โรงเรียนดำเนินการตั้งแต่ปี 2545-2546 วิธีการ : ข้อมูลจดหมายเหตุระดับโรงเรียนที่จัดทำโดยกรมวิชาการศึกษาแห่งรัฐฮาวายได้ถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบผลของโปรแกรมที่ 1 ปีหลังการพิจารณาผล ข้อมูลของครูผู้ปกครองและนักเรียนได้รับการวิเคราะห์เพื่อหาตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนเช่นความปลอดภัยของนักเรียนความอยู่ดีมีส่วนร่วมและความพึงพอใจตลอดจนคุณภาพของโรงเรียนโดยรวม การทดสอบ t-test ที่จับคู่ใช้

¹⁵⁷G. C. Ubben, L. W. Hughes, & C. JH. Norris, **The Principal: creative leadership for excellence in school**, 6th ed. (United States: Pearson Education, 2007), 26-31.

¹⁵⁸Adegbemile Oluwadare, "Principals Competency Needs for Effective Schools Administration In Nigeria" **Journal of Education and Practice** (2011): 15-23.

สำหรับการวิเคราะห์เบื้องต้นและการวิเคราะห์ความไวรวมถึงการทดสอบการเปลี่ยนแปลงและการสุ่มตัวอย่างแบบจำลองการเติบโตของเส้นโค้ง ผลการศึกษา: การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงจากระยะเริ่มต้นถึง 1 ปีหลังการทดลองพบว่าโรงเรียนที่เข้ารับการศึกษามีคุณภาพโรงเรียนที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับโรงเรียนที่ได้รับการรับรองโดยครูผู้ปกครองผู้ปกครองและนักเรียนที่มีผลการเรียนดีขึ้น 21%, 13% และ 16% ตามลำดับ รายงานของครูผู้ปกครองและนักเรียนเกี่ยวกับตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนแต่ละแห่งแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงความปลอดภัยและความพึงพอใจของนักเรียนการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจการให้ความช่วยเหลือของนักเรียนที่มีคุณภาพการให้ความสำคัญและความยั่งยืนการเรียนรู้ตามมาตรฐานความเป็นมืออาชีพและความสามารถของระบบและการประสานงานกับทีม รายงานของครูยังแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองที่ดีขึ้นของระบบสรุป: คุณภาพโรงเรียนดีขึ้นอย่างมาก โดยให้หลักฐานว่าโปรแกรมการศึกษาทางอารมณ์ และการเรียนรู้ด้านอารมณ์ทางสังคมในโรงเรียนสามารถเพิ่มคุณภาพของโรงเรียนและช่วยให้อุปกรณ์เปลี่ยนแปลงทั้งโรงเรียน¹⁵⁹

ลาร์สัน (Larson) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผู้บริหารโรงเรียนในรัฐมินนิโซต้า จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการประเมินผลงานของผู้บริหารประกอบไปด้วยสมรรถนะหลัก 7 ด้าน 1) ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic leadership) ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของ 2) ภาวะผู้นำด้านการสอน (Instructional leadership) ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพสำหรับการจัดการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ในระดับสูง 3) บริหารภาวะผู้นำด้านการเรียน (Managerial leadership) ได้แก่ การส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของผู้เรียน 4) ภาวะผู้นำด้านวัฒนธรรม (Cultural leadership) ได้แก่ ความเข้าใจวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้เรียน และชุมชนมีบรรทัดฐานด้านวัฒนธรรมเชิงบวก 5) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร (Communications leadership) ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกโดยใช้ท่าทางที่เหมาะสมกับผู้ฟังที่แตกต่างกัน 6) ภาวะผู้นำกับบุคลากรในโรงเรียน (School community leadership) ได้แก่ กระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน 7) ภาวะผู้นำด้านจริยธรรมและวิชาชีพ (Ethical and professional leadership) ได้แก่ ความร่วมมือกับบุคลากรและชุมชนเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและการแสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพ¹⁶⁰

¹⁵⁹ Frank J. Snyder, “Research article Improving Elementary School Quality Through the Use of a Social-Emotional and Character Development Program: A Matched-Pair, Cluster-Randomized, Controlled Trial in Hawaii” **Journal of School Health** 82 (January 2012, American School Health Association January, 2012), abstract.

¹⁶⁰ Lisa Larson, **Evaluating Minnesota’s School Principals 2012**, Accessed January 12, 2017, Available from [http:// www.house.mn/hrd/hrd.htm](http://www.house.mn/hrd/hrd.htm).

มามีลี และโมลินารี (Mameli & Molinari) ได้ศึกษาเรื่อง การแสวงหาคุณภาพการศึกษา ในแวดวงการศึกษาในห้องเรียน : มุ่งเน้นไปที่การจัดเก็บข้อมูลขนาดเล็กภาคีชาววรรณคดี ประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยปาร์มา อิตาลี ความสำคัญของการรับรู้คุณภาพการศึกษา ที่ได้รับการระบุไว้ในการศึกษาในชีวิตประจำวันและเพื่อค้นหาสิ่งเหล่านี้ในการบรรยายและ ปฏิสัมพันธ์ของห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราให้เหตุผลว่าสำหรับกระบวนการเรียนในห้องเรียนที่มี ประสิทธิภาพมีคุณภาพควรเปิดกว้าง และเข้าถึงได้โดยชุดของการจัดเก็บข้อมูลขนาดเล็กซึ่งสอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนที่ทำให้เกิดการโต้ตอบใหม่ ๆ ในมุมมองนี้ระบบการเรียนในห้องเรียน อาจมีการเรียนการสอนและมีความสัมพันธ์กันโดยการให้ความเห็นชอบการปฏิบัติงานครูผู้สอน และ นักเรียนที่ต้องการปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขวัตถุประสงค์และความต้องการ คลังข้อมูลประกอบด้วย ชุดของบทเรียนที่บันทึกวิดีโอในโรงเรียนประถมศึกษาในอิตาลี หน่วยการวิเคราะห์คือลำดับ การโต้ตอบเชิงเฉพาะที่เขียนขึ้นในแง่ของเป้าหมายและการวางแผน มีการวิเคราะห์รายละเอียดของ บทเรียนสามบทซึ่งได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของบทที่อบทเปิดและบทเรียนที่เป็นประโยชน์ได้ ตามลำดับ บทความสรุปตัวบ่งชี้ที่ดีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับความสามารถของ ผู้เข้าร่วมในการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบ microtransitions ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่มีการเชื่อมโยงกัน¹⁶¹

ซิโอบานู และ โอस्ताฟ (Ciobanu & Ostafe) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียน กระบวนการเรียนการสอนประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นความพึงพอใจของนักเรียนและผลที่เกิดขึ้น ในกระบวนการเรียนการสอน ความพึงพอใจของนักเรียนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็น ตัวบ่งชี้คุณภาพการเรียนรู้และการสอนของนักเรียน การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลและประถมศึกษาในคณะจิตวิทยาและวิทยาศาสตร์ การศึกษาเพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียนเราใช้แบบสอบถามมาตราส่วน Likert 4 จุด แบบสอบถาม มี 4 มิติคือหลักสูตร/กิจกรรมการสัมมนาการตอบกลับและการประเมินทรัพยากรการเรียนรู้และการ พัฒนาทักษะ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนจากความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ระดับปฐมวัยและระดับอนุบาลมักพอใจกับประสบการณ์การเรียนรู้ แต่ในขณะเดียวกันพวกเขา

¹⁶¹Consuelo Mameli, & Luisa Molinari, "Seeking educational quality in the unfolding of classroom discourse: a focus on microtransitions" (Department of Arts, Literature, History and Social Studies, University of Parma, Parma, Italy (Received 23 August 2012; final version received 23 January 2013).

ก็ให้เหตุผลว่ามีเวลาในการปรับปรุงเมื่อพูดถึงชั่วโมงการฝึกฝนและการพัฒนาทักษะสำหรับอาชีพในอนาคตของพวกเขา¹⁶²

เมอลเลอร์ และ เดสทิลโล (Moeller & Dattilo) ศึกษาการใช้ตัวบ่งชี้คุณภาพในการออกแบบการวิจัยแบบกรณีศึกษาที่ใช้ในการศึกษาพิเศษ: การทบทวนระบบมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเพนซิลเวเนีย มหาวิทยาลัยแพรงค์รัส แห่งมลรัฐอิลลินอยส์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนี้เกี่ยวข้องกับการออกแบบการวิจัยแบบกรณีศึกษาเดี่ยวโดยใช้ตัวชี้วัดคุณภาพที่พัฒนาขึ้นโดย Horner et al. โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความนี้อธิบายถึงวิธีการทบทวนวรรณกรรมได้ใช้ตัวชี้วัดคุณภาพและเกณฑ์ตามหลักฐานของ Horner et al. ทบทวนวรรณกรรมจำนวน 10 เรื่องเพื่อให้แน่ใจว่าทีมทบทวนวรรณกรรม ใช้เกณฑ์ที่แนะนำโดย Horner et al. เป็นไปตามเกณฑ์การปฏิบัติตามหลักฐาน 5-3-20 (EBP) (การศึกษาที่ดำเนินการผ่านทีมวิจัยที่แตกต่างกันสามแห่งซึ่งมีผู้เข้าร่วมอย่างน้อย 20 คน) เพื่อประเมินความเข้มงวดด้านระเบียบวิธีการแบบกรณีศึกษาเดี่ยว และใช้เกณฑ์ 5-3-20 เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระได้ผลการตรวจสอบที่เพียงพอหรือไม่ การศึกษานี้พบว่า 33% ของการออกแบบกรณีศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ของเกณฑ์คุณภาพของ Horner et al. จากการทบทวนวรรณกรรม 3 ข้อสรุปว่าแนวทางปฏิบัติที่ผ่านการตรวจสอบมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ EBP มีการกล่าวถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกณฑ์บ่งชี้คุณภาพและ EBP ของทีมทบทวนวรรณกรรมรวมถึงแนวทางในการวิจัยในอนาคต วารสาร Wiley ประจำปี 2557¹⁶³

อับบาซี (Abbasi) ศึกษาวิจัยเรื่อง Building a World Class Islamic School : Teaching with your Strengths จากผลการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่แสดงการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับโลกประกอบด้วย 5 ลักษณะสำคัญ ดังนี้คือ 1) การมีผู้นำที่เข้มแข็ง 2) มีการคัดเลือกครูที่มีความรู้ความสามารถ สมรรถนะหรือศักยภาพระดับสูง 3) มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร 4) มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีเยี่ยม และ 5) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย¹⁶⁴

¹⁶²Alina Ciobanu, & Livia Ostafe “ Student Satisfaction and its Implications in the process of teaching Livia Ostafe” **Rumanian universities** 7, 4 (2014).

¹⁶³Jeremy D. Moeller, & John Dattilo, “Applying Quality Indicators to single-case research designs used in special education: a systematic review” (Wiley Periodicals, Inc, 2014).

¹⁶⁴Loretta Abbasi, **Building a World Class Islamic School : Teaching with your Strengths**, Accessed July 1, 2014 Available from [http://www.thesla.org/page.php/Publications Articles Papers](http://www.thesla.org/page.php/Publications%20Articles%20Papers).

นตินดา คายิ และคนอื่น ๆ (Ntinda, Kayi, and others) ศึกษาคุณภาพของตัวชี้วัดการเรียนรู้ที่ได้รับจากครูอยู่ในโรงเรียนประถมบอตสวานา: การศึกษาเชิงสำรวจ มุมมองทางด้านการศึกษาศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับตัวชี้วัดคุณภาพในโรงเรียนประถมบอตสวานา ตัวอย่างของครูประถมศึกษาที่เมือง Gaborone, บอตสวานา (N = 72, หญิง = 56; ชาย = 16; อายุเฉลี่ย = 39 ปี; SD = 7.17 ปี; ปีเฉลี่ยของการบริการ = 15.6; SD = 8 ปี) , โรงเรียนของรัฐ = 65%, โรงเรียนเอกชน = 35%) เสร็จสิ้นการสำรวจความคิดเห็นของตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาของตน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนของรัฐที่แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ครูในโรงเรียนของรัฐสนับสนุนการใช้ครูผู้สอนเป็นตัวชี้วัดคุณภาพ ที่สำคัญในขณะที่บุคคลในโรงเรียนเอกชนได้พิจารณาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญมากกว่าตัวแปรบริบทอื่น ๆ ประเภทของโรงเรียนมีผลต่อการรับรู้คุณภาพของตัวชี้วัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมบอตสวานา การศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนแหล่งข้อมูลทางการศึกษาศึกษาการวิจัยแบบผสมผสานครูโรงเรียนประถมศึกษาการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามเครื่องชั่งน้ำหนักและสัมภาษณ์, การเรียนการสอนที่ควบคุมโดยผู้เรียน, การบ้าน, หลักสูตรศูนย์กลางสำหรับนักเรียน, ระบบการจัดส่ง, ชุมชนของการปฏิบัติ, แนวปฏิบัติทางการศึกษา, การประเมินผลทางการศึกษาคณะครุศาสตร์ ชุมชนของการปฏิบัติ, แนวปฏิบัติทางการศึกษา, การประเมินผลทางการศึกษาคณะครุศาสตร์การศึกษาของมหาวิทยาลัยฟรีสเตรท แอฟริกาใต้¹⁶⁵

สไวการ์ท และคนอื่น ๆ (Sweigart & others) ศึกษาการประเมินฐานหลักฐานสำหรับการตอบสนองต่อความคิดเห็นของครูต่อการยกย่องชมเชยของครูโดยใช้ตัวชี้วัดคุณภาพของ CEC บทคัดย่อแม้ว่าจะมีพยานหลักฐานมากมายที่สนับสนุนการใช้การสรรเสริญของครูเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน แต่ก็ยังคงใช้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ วิธีหนึ่งในการปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้คือการใช้ประโยชน์จากการตอบสนองต่อข้อเสนอแนะ แม้ว่าการศึกษาบางชิ้นจะชี้ให้เห็นว่าการใช้คำตอบต่อข้อเสนอแนะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มการใช้คำยกย่องของครู แต่คุณภาพของฐานความรู้ยังไม่ได้รับการตรวจสอบ วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้คือเพื่อตรวจสอบฐานข้อมูลปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อเสนอแนะสำหรับการตอบรับข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มการใช้การสรรเสริญของครูเพื่อพิจารณาว่าจะจัดเป็นแบบฝึกหัดตามหลักฐานหรือไม่ได้มีการทบทวน การทบทวนอย่างเป็นระบบในแต่ละครั้งและการศึกษาแต่ละชิ้นได้รับการประเมินโดยใช้มาตรฐานของ Council for Exceptional Children (CEC) สำหรับการปฏิบัติตามหลักฐานในการศึกษาพิเศษ (เช่น ตัวชี้วัด

¹⁶⁵Ntinda Kayi, & others, “Teacher-Reported Quality of Schooling Indicators in Botswana Primary Schools: An Exploratory Study” (University of the Free State Faculty of Education South Africa., Mar 2015), 117-130.

คุณภาพ) การศึกษาเฉพาะกรณีจำนวน 14 ฉบับได้รับการทบทวนความเข้มงวดของระเบียบวิธีการใน 21 ตัวชี้วัดคุณภาพ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการตอบสนองต่อข้อเสนอแนะเป็นการปฏิบัติที่มีแนวโน้มในการเพิ่มการสรรเสริญของครู อย่างไรก็ตามการศึกษาไม่ได้ พบว่า มีคุณภาพตามมาตรฐานในการจำแนกการปฏิบัติเป็นหลักฐาน การวิจัยในอนาคตควรเน้นการดำเนินการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดโดย CEC เพื่อสร้างการสนับสนุนเชิงประจักษ์สำหรับการใช้ข้อเสนอแนะแบบมีส่วนร่วม (performance feedback) เป็นวิธีการในการเพิ่มการใช้ค่ายกของครู¹⁶⁶

โจ ชือ (Jye Shyr) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารในโรงเรียนไฮสคูล (K-12) ในไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารในโรงเรียนไฮสคูล (K-12) ในไต้หวันได้ตัวชี้วัดสมรรถนะจำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการเรียนรู้และการสอน 3) มีความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติ 4) ด้านการทำงานอย่างมีขั้นตอน 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านจริยธรรม¹⁶⁷

อับดุล ฮาลิม (Abdul Halim) ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการบริหารจัดการด้านการศึกษาและภาวะผู้นำ: สมรรถนะที่ส่งผลในระดับสูงต่อผู้นำของโรงเรียนในมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะที่ส่งผลต่อผู้นำของโรงเรียนในมาเลเซีย ได้แก่ 1) การจัดการกับความเปลี่ยนแปลง (Managing Change) 2) การมุ่งเน้นที่คุณภาพของงาน (Quality Focus) 3) การจัดการด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Managing of ICT) 4) การตัดสินใจ (Decision Making) 5) การแก้ปัญหา (Problem Solving) 6) การจัดการด้านการปฏิบัติงาน (Performance Management) 7) การพัฒนาโรงเรียน (School Improvement) และ 8) การเสริมสร้างศักยภาพ (Capacity Building)¹⁶⁸

กลุ่มโรงเรียนฟูลสตัน (Fulston School) เสนอรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วยหลัก 6 ประการ ดังนี้ 1. ภาวะผู้นำ คือ 1.1) ความท้าทายของผู้นำ 1.2) การสื่อสาร

¹⁶⁶C. A. Sweigart, & others, “An Evaluation of the Evidence Base for Performance Feedback to Improve Teacher Praise Using CEC’s Quality Indicators” **Education and Treatment of Children College of Education and Human Development** 39, 4 (University of Louisville, 2016): 419-444.

¹⁶⁷ Wen - Jye Shyr, “Developing the Principal Technology Leadership Competency Indicators for Technical High Schools in K-12 in Taiwan” **Journal of Mathematics Science and Technology Education** 13, 6 (October 2016): 2085-2089.

¹⁶⁸ Rosnarizah Abdul Halim, “Innovation in Educational Management and Leadership: High Impact Competency for Malaysian School Leaders” **Journal of Mathematics Science and Technology Education** 13, 6 (October 2016): 2090-2093.

คุณค่าและความเชื่อของระบบ 1.3) การกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ชัดเจน 1.4) การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่สนับสนุนผลสัมฤทธิ์นักเรียนและสนองความคาดหวังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 1.5) การประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม 2. การวางแผนกลยุทธ์ คือ 2.1) การตรวจสอบความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนผู้มีส่วนได้เสีย ความสามารถและความต้องการของพนักงาน 2.2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม 2.3) การนิยามวัตถุประสงค์ 2.4) การวัดผลการปฏิบัติงาน เป้าหมายและกลยุทธ์สำหรับแต่ละเป้าหมาย 2.5) การมุ่งไปยังทิศทางเดียวกันของแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และแผนกต่าง ๆ และ 2.6) การจัดสรรทรัพยากรตามแผนกลยุทธ์ 3. การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย คือ 3.1) การมีผู้ต้องการและความคาดหวังของนักเรียน 3.2) กำหนดความสนใจได้เสีย 3.3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 3.4) การจัดหาการบริการที่ดีเยี่ยม 3.5) การกำหนดระดับความพึงพอใจ 4. การวางแผนการศึกษาและกระบวนการสนับสนุน คือ 4.1) การวางแผนการปรับปรุงการศึกษา กระบวนการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 4.2) การกำจัดโปรแกรมและกระบวนการที่ไร้ประสิทธิภาพและไม่จำเป็น 4.3) การนำแบบอย่างของสถานศึกษาที่ดีมาเปรียบเทียบเพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และ 5. ผลลัพธ์การปฏิบัติงาน คือ 5.1) ผลงานที่ตรงหรือเหนือกว่าเป้าหมายที่วางไว้ และ 5.2) ผลงานที่ตรงหรือเหนือกว่าสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างและสามารถเป็นแบบอย่างให้กับองค์กรอื่นได้ และ 6. ทรัพยากรบุคคล คือ 6.1) การขยายความสามารถของพนักงาน และการพัฒนาบุคคล 6.2) และรับผิดชอบต่อในระบบการปรับปรุงมอบอำนาจให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในสถานศึกษา 6.3) การมุ่งมั่นในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 6.4) การพัฒนาบุคลากรสนับสนุนการให้รางวัลที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 6.5) การสนับสนุนช่องทางการสื่อสารความร่วมมือและ 6.6) การแบ่งปันความรู้ระหว่างแผนกและสถานศึกษาและการกำหนดระดับความพึงพอใจของพนักงาน¹⁶⁹

มูลาโตกู (Muratoglu) ได้ศึกษาเรื่อง ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการจัดการความรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่จำแนกตามเพศจากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะจะส่งผลในการดำเนินการจัดการความรู้ 8 ด้าน คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ 2) กระบวนการทำงานเป็นทีม 3) การสร้างฐานความรู้ 4) การสร้างแผนที่ความคิด 5) ทักษะการเปรียบเทียบ 6) ความรู้ทางเทคโนโลยี 7) ความรู้สู่ศูนย์กลาง และ

¹⁶⁹Fulston School, **Excellence model**, เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.fulstonschools.org.dept/prodev/leadership/model.shtm>.

8) ความรับผิดชอบ และโดยทั่วไปโรงเรียนส่วนใหญ่มีกลยุทธ์ในการดำเนินการจัดการความรู้ที่ไม่เพียงพอ¹⁷⁰

สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ตัวบ่งชี้ทำให้ทราบว่า ตัวบ่งชี้ มีอีกคำในภาษาไทย ที่มีความหมายเช่นเดียวกัน เช่น คำว่า ดัชนี ตัวชี้นำ เครื่องชี้วัด มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Indicator โดยรวมหมายถึงข้อความหรือตัวแปรที่สำคัญที่บ่งบอกสภาพหรือ สภาวะการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในเชิงปริมาณหรือคุณภาพของสภาพการณ์นั้น ๆ เป็นการนำเอาข้อมูลตัวบ่งชี้ หรือข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นลักษณะของสภาพการณ์นั้น ๆ ได้ สถานศึกษาจึงต้องยึดมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน เพื่อเป็นหลักประกันว่ากระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลา พร้อมทั้งมีการทบทวนตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานอิสระภายนอกเป็นระยะ จึงเห็นได้ว่าคุณภาพการศึกษาในแนวคิดของต่างประเทศ และในบริบทของสังคมไทยมีความสอดคล้องกันในประเด็นที่เกี่ยวกับเป็นกระบวนการในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง ซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ นั่นอันที่จะนำมาซึ่งความพึงพอใจของผู้ปกครองชุมชนและสังคมโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลนั้นไม่มีสูตรเฉพาะหรือแบบแผนที่ตายตัวและก็ไม่ง่ายในการขับเคลื่อน ทั้งนี้ขึ้นกับบริบทของสังคมนั้น ๆ และการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต หัวใจที่สำคัญของการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา คือ การประสานความร่วมมือกันในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพราะแม้ว่าแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันและจำเป็นจะต้องมีเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญคือ การที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีการวางแผนกลยุทธ์ วางแผนการศึกษาและกระบวนการสนับสนุนการคัดเลือกครูที่มีความรู้ความสามารถมีสมรรถนะหรือศักยภาพระดับสูง มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีเยี่ยม มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายใช้สื่อนวัตกรรมที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา เป็นต้น ก็จะทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้นตามผลที่คาดหวังต่อไป

¹⁷⁰F Ozmen. V Muratoglu, *The Competency levels of School Principles In Implement Knowledge Management Strategies The View of Principles And Teacher According to Gender Variable (2010)*, Accessed May 29, 2017. Available from <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/viewFile/4581/4665>.

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) เพื่อทราบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาและ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (mixed methodology)¹⁷¹ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ข้างต้น จึงได้ลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัยตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา รวมถึงการศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีทั้งจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงฐานข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตประเภทออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักในการดำเนินการวิจัย นอกจากนี้ทางผู้วิจัยยังได้มีการขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา รวมถึงการขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างวิจัย จากนั้นจึงรับข้อเสนอแนะเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ลดน้อยลงและมีความสมบูรณ์มากที่สุด ภายหลังจากที่ทางผู้วิจัยได้มีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนแรกผ่านลำดับขั้นตอนที่ได้กล่าวไปข้างต้นเรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำโครงร่างวิจัย แกะไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนออนุมัติโครงร่างงานวิจัยต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹⁷¹ Abbas Tahakkori, & Charies Tedlie, **Mixed Methodology: Combining Qualitative and Quantitative Approaches** (Thousand Oaks, California: Sage, 1998), 21.

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือเบื้องต้น นำเครื่องมือไปทดลองใช้ปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล แล้ววิเคราะห์ผลการวิจัยซึ่งสามารถกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษา ตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อที่ 1.1 และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา นำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์ (content synthesis) เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ต้องการ แล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับแก้ตามคำแนะนำ

1.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive interview) โดยผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบเจาะจง (purposive method) ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้

1.3.1 ผู้บริหารระดับนโยบายภายใต้สังกัดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

1.3.2 ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

1.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

1.3.4 ครูเชี่ยวชาญหรือศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

1.4 วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา แล้วสรุปเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 สรุปตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จากการวิเคราะห์ตำรา เอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปเป็นตัวบ่งชี้ นำไปสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 นำตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย ในรูปแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)¹⁷²

2.2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (index of item objective congruence) ซึ่งพิจารณาค่า IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

2.3 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 30 ฉบับ ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 สุ่มแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) คือ โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 97 โรงเรียน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

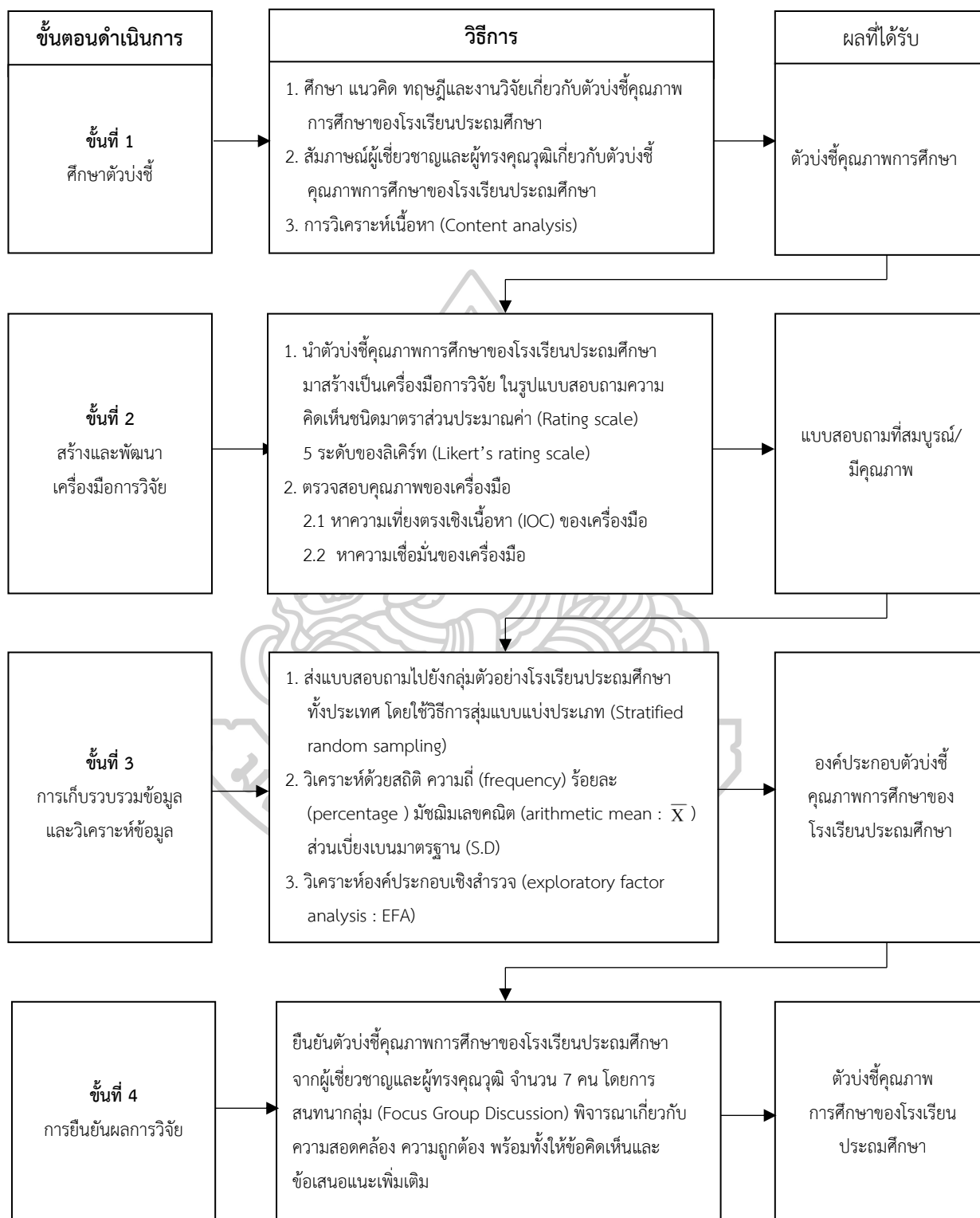
3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ (frequency : f) ร้อยละ (percentage : %) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : \bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

3.3 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis : PCA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้ได้องค์ประกอบสำคัญของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 4 การยืนยันผลการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 7 คน โดยการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion) พิจารณาเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ดังแผนภูมิ ที่ 4

¹⁷²Rensis Likert, *The Human Organization: Its Management and Values* (New York: McGraw – Hill, 1967), 179.

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

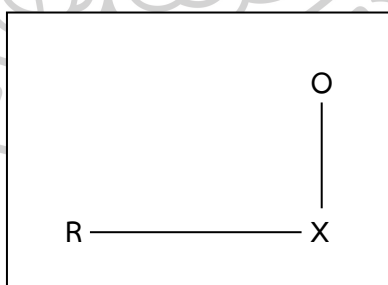
ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย นำเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย โดยประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากรเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แผนแบบการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัย แบบกลุ่มตัวอย่างเดียวศึกษาสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design) สามารถเขียนแสดงเป็นแผนผังได้ (Diagram) ดังนี้

เมื่อ	R	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
	X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
	O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

แผนภูมิที่ 5 แผนแบบการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร การวิจัยครั้งนี้ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 28,358 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 97 โรงเรียน ที่ได้จากการเปิดตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตารางทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)¹⁷³ กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 90% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) จำแนกตามภูมิภาค

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 97 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 291 คน ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ภูมิภาค	ประชากร (โรงเรียน)	กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)	ผู้ให้ข้อมูล (คน)			
		จำนวน	จำนวน	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	หัวหน้า วิชาการ	หัวหน้า กลุ่มสาระ	รวม ทั้งหมด
1.	ภาคเหนือ	6,292	21	21	21	21	63
2.	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12,502	42	42	42	42	126
3.	ภาคกลาง	3,995	15	15	15	15	45
4.	ภาคตะวันออก	1,593	6	6	6	6	18
5.	ภาคใต้	3,976	13	13	13	13	39
	รวม	28,358	97	97	97	97	291

ข้อมูล: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558.

¹⁷³Taro Yamane, *Statistics: An Introduction Analysis* (New York: Harper & Row, Publishing, 1967), 888.

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่ศึกษาคือ ตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐานเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งได้จากการสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผลการวิจัย เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถามความคิดเห็น 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน คือ ผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเชี่ยวชาญหรือศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็น Check list

ตอนที่ 2 ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแบบสอบถามลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's five Rating scale)¹⁷⁴

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับมากที่สุด กำหนดให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับมาก กำหนดให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

¹⁷⁴ Rensis Likert, *The Human Organization: Its Management and Values* (New York: McGraw – Hill, 1967), 179.

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับกลาง กำหนดให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับน้อย กำหนดให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับน้อยที่สุด กำหนดให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

3. ยืนยันผลการวิจัย ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ความสอดคล้อง ความถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยจำแนกตามประเภทของเครื่องมือวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ดำเนินการ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) จากตำรา เอกสาร แนวคิดที่เกี่ยวกับคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ได้กรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview)

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

1.3 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่จัดสร้างขึ้นเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire) เพื่อทราบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert scale) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมี ขั้นตอน ดังนี้

2.1 นำตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มาพัฒนาเป็นเครื่องมือ การวิจัยในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire)

2.2 นำเครื่องมือวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาข้อกระทงคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า แบบสอบถามมีค่า

IOC เป็นไปตามเกณฑ์ 120 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไข สำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นิยามของตัวแปร และนำมาสร้าง เครื่องมือวิจัยจำนวน 120 ข้อ

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทั้งฉบับด้านความเชื่อมั่น โดยการทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ตามวิธีการ ของครอนบาค (Cronbach)¹⁷⁵ มีค่าความเชื่อมั่น .9761

3. การยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือ ขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน นักวิชาการ ผู้อำนวยการโรงเรียน

2. ทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือ ขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. ทำหนังสือคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัยผ่านทางภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 โรงเรียน เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

4. การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถาม ด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัด ในด้านเวลาและระยะทาง ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน

5. ทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือ ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

¹⁷⁵Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Test*, 4th ed. (New York: Harper & Row, 1984), 126.

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอน และนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) จากนั้นจึงนำค่ามัชฌิมเลขคณิต มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสต์ (Best)¹⁷⁶ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ที่นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy and Bartlett's Test การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Extraction Method : Principal Component Analysis : PCA) และการหมุนแกนแบบ แวริแมกซ์ (Varimax Rotation) ซึ่งเกณฑ์การเลือกตัวบ่งชี้ที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบ พิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ (Eigenvalue) ซึ่งมากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวบ่งชี้แต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และอธิบาย ตัวบ่งชี้ตั้งแต่ 3 ตัวบ่งชี้ขึ้นไป ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser)¹⁷⁷

5. การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

¹⁷⁶ John W. Best, **Research in Education** (New Jersey: Prentice-Hall Inc, 1970), 190.

¹⁷⁷ Kaiser quoted in Barbara G. Tabachnick, & Linda S. Fidell, **Using Multivariate Statistics** (New York Haper & Row, 1983), 411.

สรุป

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (Educational Quality Indicators Of Primary School) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) เพื่อทราบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา และ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ขั้นที่ 2 สร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 4 การยืนยันผลการวิจัย ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 28,358 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 โรงเรียน ที่กำหนดจากการเปิดตาราง ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ความเชื่อมั่น 90 % และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 97 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ จำนวน 97 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระ จำนวน 97 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) แบบสอบถาม (questionnaire) และยืนยัน ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามใช้วิธีการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : \bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 2) ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งหมด โดยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตาราง และแผนภูมิประกอบคำบรรยาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย

- 1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
- 1.2 ผลการวิเคราะห์เอกสารจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งภายในประเทศไทย และต่างประเทศ
- 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
- 1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน
- 1.5 ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นด้วยของแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
- 1.6 ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis)

ตอนที่ 2 ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ขั้นตอนนี้เป็น การนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 7 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อพิจารณายืนยันผลการวิจัยว่ามีความสอดคล้อง ความถูกต้อง พร้อมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนผู้สร้างผลงาน เอกสาร และใช้เครื่องหมาย ✓ แทนสาระสำคัญที่นำไปใช้จากการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

- A : Edward Sallis (1993)
- B : Parsons Ovreteit (1994)
- C : R. Whatmough (1994)
- D : M. Healy (1994)
- E : Nightingale and O'neil. (1994)
- F : E. Burrige and Ribins (1995)
- G : M. Robson and Matthews. (1995)
- H : Sammonds P. Hillman, J. Mortimore and P. (1995)
- I : Mohammard S. Oliva, & Elian M. Aspinwall (1996)
- J : Harvey Lee. & Knight T. (1996)
- K : Yusuf Sayed. (1997)
- L : A. Frazier (1997)
- M : A. Harris and Y. Jon (2000)
- N : Wayne K. Hoy and Cecil G. Miskel (2001)
- O : Adams, David M. (2005)
- P : UNESCO (2017)
- Q : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (1990)
- R : รัตนา ดวงแก้ว (2556)
- S : ดร.วิจิตร ศรีสอาน (2560)
- T : พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง (2560)
- U : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560)
- V : โกวิท วรพิพัฒน์ (2560)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	
34	โรงเรียนมี สภาพแวดล้อมถูก สุขลักษณะและ ปลอดภัย								✓	✓						✓	✓							
35	โรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเพียงพอ	✓	✓	✓		✓		✓							✓	✓								
36	ครูมีทักษะการ ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน	✓														✓								
37	ครูจัดกระบวนการ เรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	✓										✓				✓								
38	นักเรียนมีสุขภาวะที่ดี มีภาวะโภชนาการที่ สมบูรณ์								✓	✓						✓								
39	ครูจัดการเรียนการสอน เน้นทักษะ เจตคติ คุณค่า															✓								
40	โรงเรียนมีการประกัน คุณภาพการศึกษา	✓																			✓	✓		
41	โรงเรียนมีการ ประเมินผลตรงตาม สภาพความเป็นจริง	✓						✓			✓											✓		
42	โรงเรียนปรับปรุง พัฒนาและยกระดับ ผลสัมฤทธิ์														✓	✓			✓		✓			

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	
52	โรงเรียนมีการ ประสานงานกับ หน่วยงานต่าง ๆ	✓				✓	✓	✓			✓					✓	✓	✓						✓
53	ผู้บริหารมีการ บริหารงานบุคคล มุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสมเป็นธรรม	✓									✓													✓
54	ผู้บริหารเสริมสร้าง ประสิทธิภาพขวัญ และกำลังใจทุกคน					✓																		✓
55	ผู้บริหารมีการบริหาร ที่เน้นด้าน กระบวนการ	✓			✓	✓	✓	✓			✓	✓			✓			✓						
56	ครูใช้เทคนิคกระบวนการ ในการจัดการ เรียนการสอน	✓			✓	✓	✓				✓	✓						✓						
57	โรงเรียนใช้ทรัพยากร ที่มีอย่างจำกัดอย่างมี ประสิทธิภาพ	✓	✓	✓	✓		✓									✓								
58	โรงเรียนให้บริการ เพื่อสนองความ ต้องการของผู้เรียน	✓	✓	✓											✓									
59	โรงเรียนเคารพผูกพัน กับชุมชนและ วัฒนธรรมท้องถิ่น																✓							

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	
85	โรงเรียนประเมิน คุณภาพสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง														✓									
86	โรงเรียนมีการฝึก อบรมการสร้าง ทีมงานและการ สื่อสาร																	✓						
87	ครูนำข้อมูลนักเรียน ทุกคนมาพัฒนาการ เรียนการสอน	✓					✓						✓	✓				✓						
88	นักเรียนที่มีคุณภาพ จะสะท้อนให้เห็น คุณลักษณะการ ศึกษาที่มีมาตรฐาน														✓				✓		✓			
89	ผู้บริหารเน้นการ พัฒนาเรื่องของการ ประกันคุณภาพ	✓																	✓		✓			
90	นักเรียนเป็นปัจจัย สำคัญที่สุดที่มีการ แข่งขัน																			✓		✓		
91	ครูเป็นปัจจัยสำคัญ ของการสร้างคน สร้างความรู้														✓					✓				
92	โรงเรียนมีการจัด การศึกษาแบบ กระจายอำนาจ																			✓		✓		

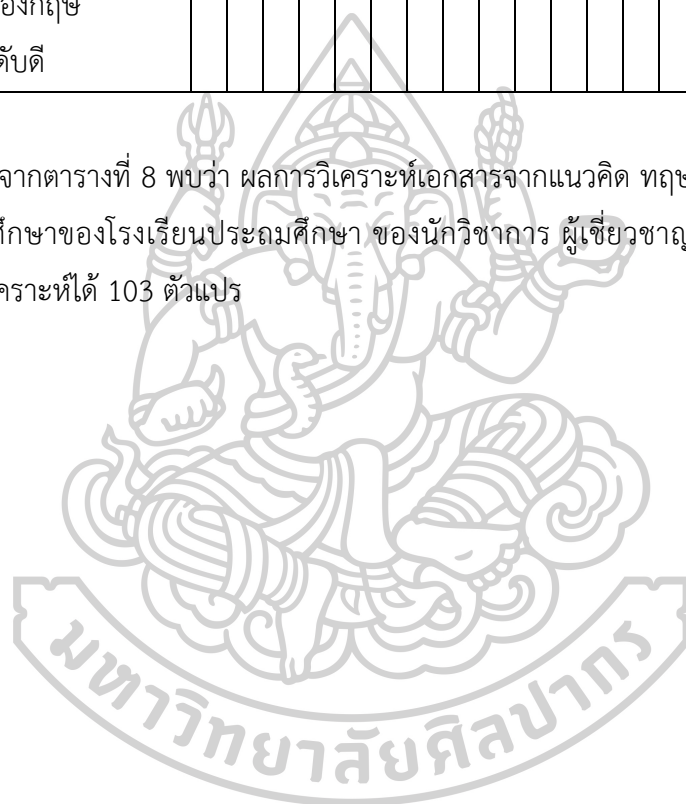
ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V
93	โรงเรียนมีแผน พัฒนาระยะสั้น ระยะยาว																					✓	✓
94	โรงเรียนมีการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้	✓											✓	✓				✓					✓
95	โรงเรียนจัดกระบวนการ การเรียนรู้ได้เต็มเวลา เต็มหลักสูตร	✓											✓	✓				✓					
96	โรงเรียนจัดการศึกษา ทางไกลผ่าน เทคโนโลยีสารสนเทศ	✓					✓																
97	โรงเรียนพัฒนาภาษา อังกฤษระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน				✓	✓													✓				
98	โรงเรียนสร้าง เครือข่ายความ ร่วมมือทางการศึกษา										✓					✓	✓						
99	ครูมีความสามารถ จัดการสอนได้ผล อย่างแท้จริง															✓							
100	นักเรียนมี ประสิทธิภาพ ทันสมัยทันเหตุการณ์ ทันโลก	✓					✓								✓								
101	นักเรียนตื่นตัวและ อยู่ร่วมผู้อื่นในสังคม วัฒนธรรมได้				✓													✓					✓

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V
102	โรงเรียนได้รับความ พึงพอใจจาก ผู้ปกครอง	✓					✓								✓	✓							✓
103	นักเรียนมีการพัฒนา ภาษาอังกฤษ ในระดับดี	✓	✓													✓				✓	✓	✓	

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการวิเคราะห์เอกสารจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้
คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ
สรุปผลการวิเคราะห์ได้ 103 ตัวแปร

1.2 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยและข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนผู้สร้างผลงานเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้เครื่องหมาย ✓ แทนสาระสำคัญจากการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

- A : Adegbemile Oluwadare (2011)
- B : Lisa Larson (2012)
- C : Frank J. Snyder (2012)
- D : Consuelo Mameli and Luisa (2013)
- E : Loretta Abbasi (2014)
- F : Livia Ostafe Alina Ciobanu (2014)
- G : Jeremy D. Moeller and John Dattilo (2014)
- H : Ntinda, Kayi, and others (2015)
- I : Chris A. Sweigart and others (2016)
- J : Rosnarizah Abdul Halim (2016)
- K : Fulston School (2017)
- L : ขจรศักดิ์ บุราพันธ์ (2556)
- M : มังกรแก้ว ดรุณศิลป์ (2556)
- N : นุสินธุ์ รุ่งเดช (2556)
- O : ปรีชา จันทรมณี (2556)
- P : พันวณา พัฒนาอุดมสินค้า (2557)
- Q : วุฒิศักดิ์ เหล็กคำ (2557)
- R : สิทธิยา เป็รื่องพิทยาธร และคนอื่น ๆ (2558)
- S : ชลันดา อินทร์เจริญ (2558)
- T : เรวดี เชาวนาสัย (2559)
- U : ตะวัน สือกระแส (2560)

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	
1	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง	✓	✓			✓	✓																
2	โรงเรียนมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมที่สำคัญ							✓	✓														
3	ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนอย่างเป็นระเบียบ						✓	✓		✓													
4	โรงเรียนเป็นผู้นำในการจัดเรียนการสอน								✓			✓					✓						
5	โรงเรียนมีความคาดหวังความสำเร็จสูงกว่ามาตรฐาน								✓			✓											
6	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพิ่มโอกาสการเรียนรู้										✓		✓										
7	โรงเรียนตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน							✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
8	โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมปลอดภัย		✓				✓	✓				✓											
9	โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและหน่วยงาน	✓	✓				✓	✓						✓	✓	✓	✓						✓
10	ผู้บริหารสนับสนุนการปฏิบัติงานครูผู้สอน	✓	✓				✓	✓	✓						✓								
11	โรงเรียนส่งเสริมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกัน			✓				✓			✓					✓	✓						

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	
23	โรงเรียนใช้แบบทดสอบที่อิงกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ										✓		✓										
24	โรงเรียนกำหนดตัวชี้วัดมาจากการระดมสมอง							✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓
25	โรงเรียนเป็นที่ยอมรับในคุณภาพการศึกษา						✓	✓					✓										
26	โรงเรียนประสานความร่วมมือทุกฝ่าย	✓	✓				✓	✓					✓	✓	✓	✓							✓
27	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน		✓				✓	✓	✓					✓									
28	ครูมีความเป็นมืออาชีพ							✓							✓	✓							
29	ผู้บริหารวางแผนที่ดีในการบริหารงาน		✓													✓							
30	โรงเรียนวิเคราะห์บริบทขององค์กร																✓						
31	โรงเรียนกำหนดตัวบ่งชี้ในการชี้วัดความสำเร็จ	✓	✓						✓								✓						
32	ผู้บริหารจัดการสถานศึกษาได้เที่ยงตรงและเชื่อถือได้	✓	✓							✓							✓						

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
33	ผู้บริหารมีภาวะ ความเป็นผู้นำสูง	✓	✓			✓												✓				
34	โรงเรียนจัดการ สภาพแวดล้อมและ ทรัพยากรที่ดี		✓				✓		✓									✓				
35	ครูพัฒนานักเรียนสู่ ความเป็นเลิศ							✓	✓									✓				
36	ครูจัดบรรยากาศ ภายในห้องเรียนเอื้อ ต่อการเรียนรู้							✓			✓								✓	✓		
37	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง	✓	✓				✓													✓		
38	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ในทางวิชาการ	✓	✓																	✓		
39	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ		✓						✓												✓	
40	ผู้บริหารส่งเสริมให้ ครูทำวิจัยพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้		✓				✓							✓	✓						✓	
41	โรงเรียนประเมิน ความร่วมมือของ โรงเรียนและชุมชน	✓	✓				✓	✓	✓							✓	✓					✓
42	โรงเรียนกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์														✓							✓

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	
43	โรงเรียนมีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา														✓								✓
44	โรงเรียนประสานความร่วมมือกับวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้						✓	✓				✓											✓
45	โรงเรียนระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการพัฒนาการศึกษา							✓	✓							✓		✓					✓
46	โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน						✓							✓				✓					✓
47	โรงเรียนปรับสัดส่วนเวลาสอนเพิ่มเวลาเรียนรู้							✓						✓	✓	✓							✓
48	ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		✓				✓	✓															✓
49	โรงเรียนจัดกิจกรรมดีเด่นที่เป็น Best Practice																						✓
50	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้						✓	✓	✓														✓
51	โรงเรียนสนับสนุนครูผู้สอนเป็นตัวชี้วัดคุณภาพ	✓		✓	✓									✓		✓							

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	J	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
52	ครูพัฒนาทักษะ อาชีพ ในอนาคต		✓												✓	✓						
53	โรงเรียนควบคุมการ จัดทำงบประมาณ														✓							
54	ผู้บริหารสนับสนุนครู ทำงานเชิงประจักษ์	✓		✓	✓	✓								✓								
55	โรงเรียนมีความ ปลอดภัยทาง กายภาพ								✓													
56	โรงเรียนเสนอ รายงานและ ประเมินผล															✓		✓				
57	โรงเรียนวิเคราะห์ สภาพบริบทองค์กร													✓				✓				
58	ผู้บริหารวางแผน การพัฒนา การจัดการศึกษา													✓	✓	✓						
59	โรงเรียนกำหนด ตัวบ่งชี้ในการชี้วัด ความสำเร็จ																					
60	โรงเรียนบริหารสถาน ศึกษาได้เที่ยงตรง และเชื่อถือได้										✓	✓						✓		✓		
61	ผู้บริหารโรงเรียน มีภาวะเป็นผู้นำสูง		✓									✓							✓	✓		
62	ผู้บริหารมีความ สามารถในการพัฒนา คุณภาพโรงเรียน											✓							✓			

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
63	โรงเรียนจัดการสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่ดี											✓						✓				
64	โรงเรียนวางแผนยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงาน												✓									
65	โรงเรียนมีการพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศ												✓							✓		✓
66	โรงเรียนมีการพัฒนาแบบองค์รวม												✓					✓				✓
67	โรงเรียนวัดคุณภาพคุณลักษณะของผู้บริหาร	✓		✓										✓								
68	ครูมีการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน		✓	✓										✓								
69	โรงเรียนมีการวัดคุณลักษณะของครู		✓													✓						
70	โรงเรียนมีการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน															✓						
71	ครูมีการวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง																✓					
72	โรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการนักเรียน			✓		✓											✓					
73	ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์	✓				✓											✓					

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
74	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศ			✓												✓						
75	โรงเรียนมีประสิทธิภาพในการบริหาร								✓								✓					
76	ครูมีการจัดกระบวนการสอน									✓							✓					
77	ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน									✓							✓					
78	ผู้บริหารจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน					✓						✓						✓				
79	ผู้บริหารเน้นบริหารด้านกระบวนการ								✓									✓				
80	ผู้บริหารเน้นด้านผลผลิต																	✓				
81	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านการเรียนรู้										✓							✓	✓			
82	โรงเรียนจัดกิจกรรมดีเด่นที่เป็น Best Practice								✓		✓								✓			
83	นักเรียนรักการค้นคว้าหาความรู้								✓	✓									✓			
84	ครูบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับองค์กรในชุมชน		✓																	✓		
85	โรงเรียนมีบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน	✓	✓																	✓		

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
95	โรงเรียนปรับสัดส่วนเวลาสอนเพิ่มเวลาเรียนรู้							✓		✓											✓	✓
96	โรงเรียนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิต					✓				✓												✓
97	ผู้บริหารร่วมมือกับชุมชนจัดให้มีแหล่งเรียนรู้					✓	✓	✓									✓		✓		✓	
98	ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารมืออาชีพ													✓			✓		✓	✓	✓	
99	ผู้บริหารสร้างขวัญและแรงจูงใจแก่ครู	✓												✓	✓	✓				✓	✓	
100	โรงเรียนมีระบบนิเทศมีประสิทธิภาพ																					✓
101	ผู้บริหารจัดครูให้ตรงกับวิชาและชั้นเรียน	✓																				✓
102	โรงเรียนลดจำนวนผู้บริหารระดับสูงมาทำการสอน																		✓			✓
103	โรงเรียนอบรมภาษาอังกฤษให้กับครูใหม่																		✓			✓
104	โรงเรียนเน้นจรรยาบรรณครู																		✓	✓		✓
105	โรงเรียนวัดและประเมินผลสภาพจริง	✓		✓															✓	✓		✓

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
106	โรงเรียนให้ความสำคัญ สำคัญกับภาษาไทย	✓				✓	✓					✓							✓		✓	
107	โรงเรียนเน้นความ เป็นเลิศการให้บริการ					✓						✓							✓		✓	
108	ผู้บริหารมีการบริหาร แบบมีส่วนร่วม				✓														✓		✓	
109	โรงเรียนปรับสภาพ แวดล้อมให้ร่มรื่น																	✓	✓		✓	
110	ผู้บริหารใช้เทคโนโลยี ในการบริหาร						✓		✓									✓	✓		✓	
111	ครูใช้นวัตกรรม ในการเรียนการสอน				✓				✓										✓		✓	
112	โรงเรียนเน้นคุณภาพ ของครู	✓			✓	✓	✓								✓	✓		✓		✓		✓
113	ครูมีการใช้แหล่ง เรียนรู้ภายนอก								✓	✓				✓				✓		✓	✓	✓
114	ครูมีการวัดและ ประเมินผลตามจริง													✓	✓	✓				✓	✓	✓
115	โรงเรียนจัดหา แหล่งเงินภายนอก				✓	✓	✓														✓	✓
116	โรงเรียนปรับโครงสร้าง ใหม่และการ ปฏิรูปการศึกษา																				✓	✓
117	ครูทำวิจัยเชิงทดลอง ที่ได้ผลรวดเร็ว											✓										✓
118	โรงเรียนเน้น ผลสัมฤทธิ์การเรียน																✓					✓

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
1	โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	✓	✓	✓	✓	✓
2	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓
3	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย	✓	✓	✓	✓	✓
4	โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีของโรงเรียนอื่น		✓		✓	✓
5	โรงเรียนพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓	✓	✓
6	โรงเรียนมีระบบสารสนเทศที่ดี ถูกต้อง รวดเร็ว	✓	✓	✓		✓
7	โรงเรียนส่งเสริมศักยภาพด้านภาษาสู่สากล	✓	✓	✓		✓
8	โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อกับผู้เรียนอย่างปลอดภัย	✓	✓			✓
9	โรงเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน		✓	✓	✓	✓
10	โรงเรียนมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับ	✓	✓	✓	✓	✓
11	โรงเรียนมีการบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้	✓	✓	✓		
12	โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท	✓	✓	✓	✓	✓
13	โรงเรียนสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาจากทุกภาคส่วน	✓	✓	✓		✓
14	โรงเรียนมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	✓	✓	✓		✓
15	โรงเรียนอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
16	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณให้ครูเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง		✓	✓	✓	✓
17	โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง	✓	✓	✓	✓	✓
18	โรงเรียนมีระบบให้บริการสื่อที่สามารถเข้าถึงการบริการได้ง่าย	✓	✓			✓
19	โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน	✓	✓	✓	✓	✓
20	โรงเรียนประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	✓	✓			✓
21	โรงเรียนจัดทำเครื่องมือแบบทดสอบแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
22	โรงเรียนกำหนดตัวบ่งชี้ในการชี้วัดความสำเร็จคุณภาพการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
23	โรงเรียนวิเคราะห์สภาพบริบทขององค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓
24	โรงเรียนจัดกิจกรรมดีเด่นที่เป็น Best Practice เป็นแบบอย่างได้	✓	✓	✓	✓	✓
25	โรงเรียนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นพัฒนาคุณภาพ	✓	✓	✓	✓	✓
26	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง				✓	✓
27	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	✓	✓	✓	✓	✓
28	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓
29	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
30	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ		✓	✓	✓	✓
31	ผู้บริหารมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย	✓	✓	✓	✓	✓
32	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร		✓		✓	✓
33	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด	✓	✓	✓	✓	✓
34	ผู้บริหารใช้การบริหารเน้นการทำงานเป็นทีม	✓	✓	✓	✓	✓
35	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ		✓	✓	✓	✓
36	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	✓	✓	✓	✓	✓
37	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓	✓
38	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า	✓		✓	✓	✓
39	ผู้บริหารพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ	✓	✓	✓	✓	✓
40	ผู้บริหารมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓
41	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓
42	ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรมการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	
43	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าการจัดกระบวนการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
44	ผู้บริหารใช้หลักบริหารของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.	✓	✓	✓	✓	✓
45	ผู้บริหารสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของครูในทุกระดับ		✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
46	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม		✓	✓		✓
47	ผู้บริหารใช้งานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓
48	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์		✓	✓		✓
49	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓
50	ครูมีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน		✓		✓	✓
51	ครูอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของโรงเรียน	✓	✓	✓	✓	✓
52	ครูต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการสอน	✓	✓	✓		
53	ครูต้องมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓
54	ครูพัฒนาความรู้รอบด้านสู่ความเป็นเลิศ	✓	✓	✓	✓	
55	ครูมีเทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
56	ครูรักษาจรรยาบรรณของวิชาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓
57	ครูทำงานด้วยความทุ่มเทเสียสละและมีความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓
58	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความสามารถ	✓	✓	✓		✓
59	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓
60	ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
61	ครูวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัด	✓	✓	✓	✓	✓
62	ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓	✓	✓
63	ครูใช้แหล่งเรียนรู้เพิ่มทักษะการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓
64	ครูจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓
65	ครูนำผลการประเมินการเรียนมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน		✓		✓	✓
66	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้นำเสนอและเผยแพร่ผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓
67	ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการสอน		✓	✓		✓
68	ครูสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้	✓	✓	✓	✓	✓
69	ครูมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้า	✓	✓	✓	✓	✓
70	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ		✓	✓	✓	✓
71	นักเรียนคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	✓	✓	✓		✓

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
72	นักเรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี	✓	✓	✓	✓	✓
73	นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	✓	✓
74	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ	✓	✓	✓	✓	✓
75	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย	✓	✓	✓		✓
76	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	✓	✓	✓	✓	✓
77	นักเรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓
78	นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	✓	✓	✓	✓	
79	นักเรียนใช้ ICT เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย	✓	✓	✓		✓
80	นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวได้ดีอย่างสร้างสรรค์	✓	✓	✓		✓
81	นักเรียนมีศักยภาพในการสื่อสารต่อกันเพื่อช่วยเหลือกัน	✓			✓	
82	นักเรียนมีสุขภาพที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์	✓	✓	✓	✓	✓
83	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี	✓	✓	✓	✓	✓
84	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ	✓	✓	✓		✓
85	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา	✓	✓	✓		✓
86	นักเรียนอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓
87	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน		✓	✓		✓
88	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓
89	นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม	✓	✓	✓	✓	✓
90	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	✓	✓	✓		✓
91	นักเรียนมีคุณลักษณะมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน	✓	✓	✓	✓	✓
92	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓
93	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓
94	นักเรียนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม	✓	✓	✓	✓	✓
95	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	✓	✓	✓		✓

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
96	นักเรียนสามารถนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	✓	✓	✓	✓	✓
97	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน		✓	✓		✓
98	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน	✓	✓	✓	✓	✓
99	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 10 สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาได้ตัวแปรรวมทั้งสิ้น 99 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อกระทงคำถามในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยต่อไป

1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์เอกสาร จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้รวม 103 ตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์งานวิจัย และข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้รวม 120 ตัวบ่งชี้ และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รวม 99 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาบูรณาการเข้าด้วยกันและนำมาจัดสร้างเป็นข้อคำถามได้จำนวนทั้งสิ้น 120 ข้อ และเมื่อนำมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence : IOC) ของเครื่องมือ พบว่าแบบสอบถามมีค่า IOC เป็นไปตามเกณฑ์ที่มีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป จำนวน 120 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และนิยามของตัวแปร และนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระ รวมได้ 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9761 เพื่อนำไปใช้สอบถามกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน ดังนี้

การวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษา เป็นจำนวน 97 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 97 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือหัวหน้าวิชาการ จำนวน 97 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระ จำนวน 97 คน รวม 291 ฉบับ ส่งแบบสอบถามที่มีข้อความ จำนวน 120 ข้อ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามความคิดเห็นกลับคืนมา 258 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.66 และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผล ดังนี้

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อแยกพิจารณาตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในโรงเรียน โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	105	40.70
หญิง	153	59.30
รวม	258	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	12	4.65
30 – 35 ปี	34	13.18
36 – 40 ปี	35	13.56
41 – 45 ปี	39	15.12
46 – 50 ปี	22	8.53
51 ปีขึ้นไป	116	44.96
รวม	258	100.00

ตารางที่ 11 ร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	107	41.50
ปริญญาโท	145	56.20
ปริญญาเอก	6	2.30
อื่น ๆ		
รวม	258	100.00
4. ตำแหน่งหน้าที่ในโรงเรียน		
ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่ง	86	33.33
ผู้อำนวยการโรงเรียน		
รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ	86	33.33
หัวหน้ากลุ่มสาระ	86	33.33
รวม	258	100.00
5. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 5 ปี	44	17.06
6 – 10 ปี	53	20.54
11 – 15 ปี	32	12.40
16 – 20 ปี	30	11.63
21 – 25 ปี	28	10.85
26 ปีขึ้นไป	71	27.52
รวม	258	100.00

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนประถมศึกษา 258 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30 เป็นเพศชาย จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 อายุส่วนใหญ่เป็นอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 อายุ 41 – 45 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 อายุ 36 – 40 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 อายุ 30 – 35 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 อายุ 46 – 50 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 ระดับการศึกษา มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 ปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50

ปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 และอื่น ๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 หัวหน้ากลุ่มสาระ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน ตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 ตั้งแต่ 6-10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 ตั้งแต่ 11 - 15 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 ตั้งแต่ 16 - 20 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60 ตั้งแต่ 21-25 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90

1.6 ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา

วิเคราะห์จากค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
1	โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.10	0.67	มาก
2	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.28	0.69	มาก
3	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย	4.10	0.67	มาก
4	โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่โรงเรียนอื่น	3.95	0.75	มาก
5	โรงเรียนได้พัฒนางานทุกด้านอย่างต่อเนื่อง	4.17	0.65	มาก
6	โรงเรียนมีระบบสารสนเทศที่ดี ถูกต้อง รวดเร็วเป็นปัจจุบัน	4.04	0.69	มาก
7	โรงเรียนวิเคราะห์ผลการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.23	0.68	มาก
8	โรงเรียนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนด้านภาษาสู่สากล	3.79	0.81	มาก
9	โรงเรียนจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด	4.22	0.64	มาก

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
10	โรงเรียนกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์	4.48	0.61	มาก
11	โรงเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ต่อสาธารณชน	4.07	0.73	มาก
12	โรงเรียนบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้	4.41	0.69	มาก
13	โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	4.34	0.63	มาก
14	โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท	4.36	0.68	มาก
15	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ	4.43	0.64	มาก
16	โรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.26	0.63	มาก
17	โรงเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด	4.18	0.62	มาก
18	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.73	มาก
19	โรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.16	0.71	มาก
20	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณให้ครูเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง	4.10	0.72	มาก
21	โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความปลอดภัย	4.35	0.67	มาก
22	โรงเรียนส่งเสริมการดำเนินงานที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา	4.32	0.62	มาก
23	โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและสนับสนุนการดำเนินงาน	4.43	0.67	มาก
24	โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.02	0.72	มาก

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
25	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ	4.01	0.79	มาก
26	โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.75	มาก
27	โรงเรียนจัดแหล่งค้นคว้าส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	4.07	0.69	มาก
28	โรงเรียนปรับสัดส่วนเวลาสอนในห้องเรียนเพิ่มเวลาเรียนรู้	4.19	0.65	มาก
29	โรงเรียนมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	4.13	0.63	มาก
30	โรงเรียนสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาจากทุกภาคส่วน	4.12	0.73	มาก
31	โรงเรียนมีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	3.92	0.99	มาก
32	โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.40	0.67	มาก
33	โรงเรียนมีระบบการให้บริการสื่อที่สามารถเข้าถึงและบริการได้ง่าย	4.08	0.68	มาก
34	โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน	4.35	0.72	มาก
35	ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ	4.49	0.62	มาก
36	ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ	4.36	0.69	มาก
37	ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม	4.35	0.67	มาก
38	ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ	4.37	0.65	มาก
39	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง	4.31	0.63	มาก
40	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	4.36	0.65	มาก
41	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา	4.36	0.66	มาก
42	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	4.28	0.69	มาก
43	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.40	0.64	มาก

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
44	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร	4.23	0.65	มาก
45	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด	4.35	0.64	มาก
46	ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม	4.42	0.69	มาก
47	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร	4.41	0.64	มาก
48	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	4.46	0.64	มาก
49	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน	4.46	0.62	มาก
50	ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ	4.45	0.61	มาก
51	ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	4.40	0.65	มาก
52	ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้	4.38	0.63	มาก
53	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล	4.29	0.60	มาก
54	ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	4.29	0.62	มาก
55	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียนการสอน	4.36	0.64	มาก
56	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	4.31	0.67	มาก
57	ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.	4.36	0.64	มาก
58	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม	4.50	0.59	มากที่สุด
59	ผู้บริหารใช้งานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาองค์กร	3.98	0.73	มาก
60	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์	4.43	0.63	มาก

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
61	ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ	4.36	0.65	มาก
62	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า	4.37	0.61	มาก
63	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	4.40	0.62	มาก
64	ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	4.21	0.69	มาก
65	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	4.17	0.69	มาก
66	ครูมีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน	4.24	0.66	มาก
67	ครูอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของโรงเรียน	4.37	0.67	มาก
68	ครูพัฒนาตนเองและพัฒนางานวิชาชีพ	4.46	0.62	มาก
69	ครูจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของทุกวิชา	4.45	0.67	มาก
70	ครูพัฒนาความรู้ผู้เรียนรอบด้านสู่ความเป็นเลิศ	4.21	0.69	มาก
71	ครูมีเทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน	4.19	0.66	มาก
72	ครูรักษาจรรยาบรรณของวิชาชีพ	4.60	0.62	มากที่สุด
73	ครูอุทิศร่างกาย แรงใจปฏิบัติหน้าที่ในงานของตนให้บรรลุผล	4.45	0.64	มาก
74	ครูทำงานด้วยความทุ่มเทเสียสละและมีความรับผิดชอบ	4.44	0.68	มาก
75	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความสามารถ	4.30	0.66	มาก
76	ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ	4.28	0.65	มาก
77	ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน	4.17	0.68	มาก
78	ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามตัวชี้วัด	4.38	0.69	มาก
79	ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.36	0.70	มาก
80	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการเพิ่มทักษะการเรียนรู้	4.21	0.65	มาก

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
81	ครูจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียน	4.05	0.74	มาก
82	ครูนำผลการประเมินการเรียนมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน	4.24	0.63	มาก
83	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้นำเสนอและเผยแพร่ผลงาน	3.99	0.75	มาก
84	ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการสอน	4.09	0.68	มาก
85	ครูสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้	4.22	0.63	มาก
86	ครูมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้า	4.35	0.65	มาก
87	ครูสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน	4.08	0.74	มาก
88	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ	3.95	0.75	มาก
89	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	3.93	0.74	มาก
90	นักเรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี	4.16	0.65	มาก
91	นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม	4.12	0.71	มาก
92	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ	4.00	0.70	มาก
93	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย	3.99	0.68	มาก
94	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้	3.97	0.78	มาก
95	นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา	3.91	0.79	มาก
96	นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	3.80	0.73	มาก
97	นักเรียนสามารถใช้ ICT เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย	3.91	0.74	มาก
98	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวได้อย่างสร้างสรรค์	4.06	0.68	มาก
99	นักเรียนมีศักยภาพในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือกัน	4.07	0.65	มาก
100	นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์	4.20	0.72	มาก
101	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี	4.38	0.70	มาก

ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(n=258)

ที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้
102	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ	3.63	0.99	มาก
103	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา	3.24	0.98	ปานกลาง
104	นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร	3.71	0.76	มาก
105	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน	3.72	0.75	มาก
106	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้	3.90	0.76	มาก
107	นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม	4.17	0.65	มาก
108	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	3.83	0.77	มาก
109	นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน	3.93	0.74	มาก
110	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง	4.07	0.71	มาก
111	นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่	3.80	0.72	มาก
112	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ	3.91	0.72	มาก
113	นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม	3.87	0.73	มาก
114	นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ	3.69	0.82	มาก
115	นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.96	0.71	มาก
116	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.77	0.78	มาก
117	นักเรียนนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	4.10	0.70	มาก
118	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน	4.08	0.65	มาก
119	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน	3.98	0.69	มาก
120	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ	4.30	0.71	มาก

1.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบโดยสถิติตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ผล ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่า KMO and Bartlett's Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	.944
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi- Square	30782.568
df	7140
Sig	.000

จากตารางที่ 13 ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ .944 แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 120 ตัวบ่งชี้ ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ระดับดี ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบในลักษณะเดียวกัน คือ ค่า Chi- Square = 30782.568 ค่า Significance = .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ซึ่งแสดงว่าค่าแมทริกซ์สัมพันธ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 120 ตัวบ่งชี้ มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 258 ฉบับ จากทั้งสิ้น 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.66 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) และการหมุนแกนด้วยวิธีวาริแมกซ์ (varimax extraction) โดยข้อตกลง

เบื้องต้นในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ ดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเกน (eigen values) มากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าว ได้จำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้ จำนวน 19 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบ (Component)	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)
1	51.654	43.045	43.045	23.690	19.742	19.742
2	7.336	6.114	49.159	18.699	15.583	35.325
3	3.321	2.767	51.926	7.924	6.603	41.928
4	2.371	1.976	53.902	5.637	4.697	46.625
5	1.868	1.557	55.459	5.472	4.560	51.185
6	2.009	1.674	58.419	3.405	2.837	52.754
7	1.843	1.536	59.955	2.723	2.269	55.023
8	1.807	1.506	61.461	2.538	2.115	57.138
9	1.711	1.426	62.886	2.275	1.896	59.034
10	1.483	1.236	64.122	2.203	1.836	60.870
11	1.437	1.198	65.320	2.034	1.695	62.565
12	1.374	1.145	66.465	1.986	1.655	64.220
13	1.323	1.103	67.568	1.831	1.526	65.745
14	1.236	1.030	68.598	1.735	1.446	67.191
15	1.200	1.000	69.598	1.664	1.387	68.578
16	1.165	.971	70.568	1.515	1.263	69.840

ตารางที่ 14 ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ(Component)	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)	ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)
17	1.088	.907	71.475	1.444	1.203	71.044
18	1.058	.882	72.357	1.370	1.142	72.185
19	1.045	.871	73.228	1.251	1.042	73.228

จากตารางที่ 14 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเกน (eigenvalue) 1 ขึ้นไป ได้จำนวนองค์ประกอบทั้งสิ้น 19 องค์ประกอบ (component) ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance) ระหว่าง 1.042– 19.330 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับ ร้อยละ 73.228 ลักษณะนี้แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 19 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้เท่ากับร้อยละ 73.228

แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการศึกษาคำนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ คือ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเกน (eigen values) มากกว่า 1.00 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป พบว่า 4 องค์ประกอบที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนองค์ประกอบที่เหลือไม่เป็นไปตามเกณฑ์พิจารณา ทำให้ตัวบ่งชี้ในการพิจารณาเหลือเพียง 65 ตัวบ่งชี้ จากตัวบ่งชี้ทั้งหมด 120 ตัวบ่งชี้ ซึ่งจำแนกได้ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และจำนวนองค์ประกอบ

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)			
	1	2	3	4
V48	0.742			
V50	0.739			
V52	0.737			
V46	0.734			
V55	0.723			
V49	0.722			
V43	0.713			
V41	0.710			
V63	0.701			
V35	0.700			
V40	0.700			
V53	0.698			
V38	0.671			
V54	0.664			
V58	0.661			
V62	0.657			
V45	0.647			
V64	0.646			
V47	0.644			
V51	0.638			
V60	0.636			
V56	0.635			
V57	0.621			
V42	0.618			
V36	0.612			
V61	0.604			
V39	0.598			

ตารางที่ 15 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และจำนวนองค์ประกอบ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)			
	1	2	3	4
V37	0.581			
V65	0.577			
V44	0.571			
V95		0.784		
V105		0.758		
V108		0.757		
V103		0.755		
V112		0.746		
V104		0.739		
V109		0.732		
V111		0.703		
V113		0.701		
V96		0.692		
V94		0.656		
V106		0.649		
V102		0.646		
V114		0.628		
V89		0.625		
V88		0.618		
V110		0.610		
V93		0.586		
V120		0.568		
V117		0.565		
V119		0.564		
V116		0.559		
V100		0.552		

ตารางที่ 15 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และจำนวนองค์ประกอบ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)			
	1	2	3	4
V101		0.534		
V115		0.533		
V118		0.519		
V78			0.554	
V79			0.537	
V77			0.506	
V12				0.553
V25				0.541
V24				0.541
V15				0.521
V26				0.516
V13				0.509
รวม 65 ตัวบ่งชี้	30 ตัวบ่งชี้	26 ตัวบ่งชี้	3 ตัวบ่งชี้	6 ตัวบ่งชี้

จากตารางที่ 15 พบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ จำนวน 65 ตัวบ่งชี้คือ องค์ประกอบที่ 1 จำนวน 30 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ และมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ลำดับที่	องค์ประกอบ (factor loading)	จำนวน ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	องค์ประกอบที่ 1	30	0.571 – 0.742
2	องค์ประกอบที่ 2	26	0.519 – 0.784
3	องค์ประกอบที่ 3	3	0.506 – 0.554
4	องค์ประกอบที่ 4	6	0.509 – 0.553
รวม		65	0.506 – 0.784

จากตารางที่ 16 พบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบมี 4 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 จำนวน 30 ตัวบ่งชี้ ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง 0.571 – 0.742 องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง 0.519 – 0.784 องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง 0.506 – 0.554 องค์ประกอบที่ 4 จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง 0.509 – 0.553 นอกจากนี้ให้นำหนักองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบ หลังหมุนแกน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V48	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	0.742
2	V50	ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ	0.739
3	V52	ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้	0.737
4	V46	ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม	0.734
5	V55	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียนการสอน	0.723
6	V49	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน	0.722
7	V43	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	0.713
8	V41	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา	0.710
9	V63	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	0.701
10	V35	ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ	0.700
11	V40	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	0.700
12	V53	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล	0.698
13	V38	ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ	0.671
14	V54	ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	0.664
15	V58	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม	0.661
16	V62	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า	0.657
17	V45	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด	0.647
18	V64	ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	0.646

ตารางที่ 17 องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
19	V47	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร	0.644
20	V51	ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	0.638
21	V60	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์	0.636
22	V56	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	0.635
23	V57	ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.	0.621
24	V42	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	0.618
25	V36	ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ	0.612
26	V61	ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ	0.604
27	V39	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง	0.598
28	V37	ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม	0.581
29	V65	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	0.577
30	V44	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร	0.571
31	V95	นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา	0.784
32	V105	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน	0.758
33	V108	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	0.757
34	V103	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา	0.755
35	V112	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ	0.746
36	V104	นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร	0.739
37	V109	นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน	0.732
38	V111	นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่	0.703
39	V113	นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม	0.701
40	V96	นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	0.692
41	V94	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้	0.656

ตารางที่ 17 องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
42	V106	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้	0.649
43	V102	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ	0.646
44	V114	นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ	0.628
45	V89	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	0.625
46	V88	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ	0.618
47	V110	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง	0.610
48	V93	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย	0.586
49	V120	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ	0.568
50	V117	นักเรียนนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	0.565
51	V119	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน	0.564
52	V116	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	0.559
53	V100	นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์	0.552
54	V101	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี	0.534
55	V115	นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.533
56	V118	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน	0.519
57	V78	ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามตัวชี้วัด	0.554
58	V79	ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	0.537
59	V77	ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน	0.506
60	V12	โรงเรียนบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้	0.553
61	V25	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ	0.541
62	V24	โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0.541
63	V15	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ	0.521
64	V26	โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	0.516
65	V13	โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	0.509

จากตารางที่ 17 พบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบมี 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 จำนวน 30 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ รวม 65 ตัวบ่งชี้ นอกจากนี้ให้นำหนักองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบ หลังหมุ่แน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 1

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V48	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	0.742
2	V50	ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ	0.739
3	V52	ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้	0.737
4	V46	ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม	0.734
5	V55	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียน การสอน	0.723
6	V49	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน	0.722
7	V43	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	0.713
8	V41	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา	0.710
9	V63	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	0.701
10	V35	ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ	0.700
11	V40	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	0.700
12	V53	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล	0.698
13	V38	ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ	0.671
14	V54	ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	0.664
15	V58	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม	0.661
16	V62	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า	0.657
17	V45	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด	0.647
18	V64	ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	0.646
19	V47	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถบุคลากร	0.644

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 1 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
20	V51	ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	0.638
21	V60	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์	0.636
22	V56	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	0.635
23	V57	ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.	0.621
24	V42	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	0.618
25	V36	ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับ ความสามารถ	0.612
26	V61	ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอน ใหม่ ๆ	0.604
27	V39	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง	0.598
28	V37	ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดการกิจกรรมการเรียน การสอนอย่างมีส่วนร่วม	0.581
29	V65	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	0.577
30	V44	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร	0.571
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			23.196
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			19.330
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			19.330

จากตารางที่ 18 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 อธิบายด้วยตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 30 ตัวบ่งชี้
 หลังหมุนแกน ได้แก่ตัวบ่งชี้ที่ V48, V50, V52, V46, V55, V49, V43, V41, V63, V35, V40, V53,
 V38, V54, V58, V62, V45, V64, V47, V51, V60, V56, V57, V42, V36, V61, V39, V37, V65
 และ V44 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.571 - 0.742 มีค่า
 ความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 23.196 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent
 of variance) เท่ากับ 19.330 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative % of
 variance) เท่ากับ 19.330 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า
 องค์ประกอบมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ทั้ง 30 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันอธิบาย
 องค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดในอันดับ 1 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีความเกี่ยวข้องกั
 การดำเนินการตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวบ่งชี้แฝง

องค์ประกอบที่ 1 นี้ว่า “คุณภาพการบริหาร” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบโดยสถิติตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett’s Test โดยค่า Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และสถิติทดสอบ Bartlett’s Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 ได้ผลดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่า KMO and Bartlett’s Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	.964
Bartlett’s Test of Sphericity Approx. Chi-Square	6557.797
df	465
Sig	.000

จากตารางที่ 19 ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ .964 แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 30 ตัวบ่งชี้ ขององค์ประกอบที่ 1 ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ระดับดี ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett’s Test of Sphericity พบในลักษณะเดียวกัน คือ ค่า Chi-Square = 6557.797 ค่า Significance = .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ซึ่งแสดงว่าค่าแมทริกซ์สัมพันธ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 30 ตัวบ่งชี้ มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) และการหมุนแกนด้วยวิธีวาริแมกซ์ (varimax extraction) โดยข้อตกลงเบื้องต้นในการศึกษาคั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ ดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเก็น (eigen values) มากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser’s criterion) และ 3) มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าว ได้จำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้ จำนวน 2 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนของ
ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบ(Component)	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)
1	17.400	56.128	56.128	9.492	30.620	30.620
2	.589	1.900	58.028	8.496	27.408	58.028

จากตารางที่ 20 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ขององค์ประกอบที่ 1 ที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเกน (eigenvalue) 1 ขึ้นไป ได้จำนวนองค์ประกอบทั้งสิ้น 2 องค์ประกอบ (component) ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance) ระหว่าง 27.408 – 30.620 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับ ร้อยละ 58.028 ลักษณะนี้แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 2 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้เท่ากับร้อยละ 58.028

แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการศึกษาคำนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ คือ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเกน (eigen values) มากกว่า 1.00 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป พบว่า 2 องค์ประกอบย่อย ที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งจำแนกได้ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย และจำนวนองค์ประกอบย่อย

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)	
	1.1	1.2
V57	0.699	
V40	0.675	
V60	0.659	
V64	0.657	

ตารางที่ 21 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย และจำนวนองค์ประกอบย่อย (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)	
	1.1	1.2
V63	0.633	
V38	0.622	
V45	0.610	
V37	0.605	
V51	0.603	
V42	0.602	
V65	0.595	
V62	0.593	
V50	0.585	
V61	0.565	
V53	0.552	
V39	0.521	
V58	0.508	
V47		0.714
V36		0.693
V43		0.678
V55		0.671
V35		0.642
V56		0.626
V48		0.618
V46		0.598
V52		0.594
V41		0.582
V49		0.555
V54		0.546
V44		0.534
รวม 30 ตัวบ่งชี้	17 ตัวบ่งชี้	13 ตัวบ่งชี้

จากตารางที่ 21 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวน 30 ตัวบ่งชี้ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1.1 จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 1.2 จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ และมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 องค์ประกอบที่ 1.1

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V57	ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	0.699
2	V40	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	0.675
3	V60	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์	0.659
4	V64	ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	0.657
5	V63	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	0.633
6	V38	ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ	0.622
7	V45	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด	0.610
8	V37	ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม	0.605
9	V51	ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	0.603
10	V42	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	0.602
11	V65	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ	0.595
12	V62	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า	0.593
13	V50	ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ	0.585
14	V61	ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ	0.565
15	V53	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล	0.552
16	V39	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง	0.521
17	V58	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม	0.508
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			9.492
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			30.620
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			30.620

จากตารางที่ 22 พบว่า องค์ประกอบที่ 1.1 อธิบายด้วยตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ หลังหมุนแกน ได้แก่ตัวบ่งชี้ที่ V57, V40, V60, V64, V63, V38, V45, V37, V51, V42, V65, V62, V50, V61, V53, V39 และ V58 ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.508 - 0.699 มีค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ (eigenvalues) เท่ากับ 9.492 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 30.620 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับ 30.620 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้กับ องค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ทั้ง 17 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 30.620 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวน (eigenvalue) ของตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบอื่น ๆ องค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญที่สุดผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “หลักการบริหาร”

ตารางที่ 23 องค์ประกอบที่ 1.2

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V47	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถบุคลากร	0.714
2	V36	ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับ ความสามารถ	0.693
3	V43	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	0.678
4	V55	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียน การสอน	0.671
5	V35	ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ	0.642
6	V56	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	0.626
7	V48	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	0.618
8	V46	ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม	0.598
9	V52	ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้	0.594
10	V41	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา	0.582
11	V49	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน	0.555
12	V54	ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	0.546

ตารางที่ 23 องค์ประกอบที่ 1.2 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
13	V44	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร	0.534
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			1.956
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			7.521
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			61.461

จากตารางที่ 23 พบว่า องค์ประกอบที่ 1.2 อธิบายด้วยตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ หลังหมุนแกนได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ V47, A V36, V43, V55, V35, V56, V48, V46, V52, V41, V49, V54 และ V44 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.534 - 0.714 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalues) ของตัวบ่งชี้ เท่ากับ 1.956 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 7.521 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับ 61.461 ลักษณะนี้แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 13 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 61.461 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวน (eigenvalue) ของตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบอื่น ๆ องค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การบริหารจัดการ”

ตารางที่ 24 องค์ประกอบที่ 2

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V95	นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา	0.784
2	V105	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน	0.758
3	V108	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	0.757
4	V103	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา	0.755
5	V112	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ	0.746
6	V104	นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร	0.739
7	V109	นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน	0.732
8	V111	นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่	0.703

ตารางที่ 24 องค์ประกอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
9	V113	นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม	0.701
10	V96	นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	0.692
11	V94	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้	0.656
12	V106	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้	0.649
13	V102	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ	0.646
14	V114	นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ	0.628
15	V89	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	0.625
16	V88	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ	0.618
17	V110	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง	0.610
18	V93	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย	0.586
19	V120	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ	0.568
20	V117	นักเรียนนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	0.565
21	V119	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน	0.564
22	V116	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	0.559
23	V100	นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์	0.552
24	V101	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี	0.534
25	V115	นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.533
26	V118	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน	0.519
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			18.281
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			15.234
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			34.565

จากตารางที่ 24 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 อธิบายด้วยตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ หลังหมุนแกน ได้แก่ตัวบ่งชี้ที่ V95, V105, V108, V103, V112, V104, V109, V111, V113, V96, V94, V106, V102, V114, V89, V88, V110, V93, V120, V117, V119, V116, V100, V101, V115 และ V118 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.519 - 0.784 มีค่า

ความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 18.281 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 15.234 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative % of variance) เท่ากับ 34.565 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ทั้ง 26 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวบ่งชี้แฝงองค์ประกอบที่ 2 นี้ว่า “คุณภาพผู้เรียน” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบโดยสถิติตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett’s Test โดยค่า Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และสถิติทดสอบ Bartlett’s Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 2 ได้ผลดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ค่า KMO and Bartlett’s Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	.954
Bartlett’s Test of Sphericity Approx. Chi- Square	5423.616
df	325
Sig	.000

จากตารางที่ 25 ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ .954 แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 26 ตัวบ่งชี้ ขององค์ประกอบที่ 2 ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ระดับดี ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett’s Test of Sphericity พบในลักษณะเดียวกัน คือ ค่า Chi- Square = 5423.616 ค่า Significance = .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ซึ่งแสดงว่าค่าแมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 26 ตัวบ่งชี้ มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้น่าไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 2 ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การสกัดองค์ประกอบ

(Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) และการหมุนแกนด้วยวิธีวาริแมกซ์ (varimax extraction) โดยข้อตกลงเบื้องต้นในการศึกษาคั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ ดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเก็น (eigen values) มากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าว ได้จำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้ จำนวน 2 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ค่าไอเก็น ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบ(Component)	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)	ค่าความแปรปรวน (eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)
1	13.637	52.449	52.449	6.339	24.380	24.380
2	1.780	6.846	59.295	5.619	21.613	45.992
3	.609	2.342	61.637	4.068	15.645	61.637

จากตารางที่ 26 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ขององค์ประกอบที่ 2 ที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue) 1 ขึ้นไป ได้จำนวนองค์ประกอบทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบ (component) ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance) ระหว่าง 15.645 – 24.380 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับ ร้อยละ 61.637 ลักษณะนี้แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้เท่ากับร้อยละ 61.637 แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการศึกษาคั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ คือ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเก็น (eigen values) มากกว่า 1.00 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป พบว่า 2 องค์ประกอบย่อย ที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งจำแนกได้ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย และจำนวนองค์ประกอบย่อย

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)	
	2.1	2.2
V103	0.739	
V95	0.713	
V104	0.693	
V105	0.681	
V94	0.659	
V109	0.645	
V89	0.625	
V114	0.622	
V102	0.620	
V88	0.612	
V112	0.598	
V108	0.586	
V96	0.556	
V106	0.546	
V111	0.540	
V113	0.517	
V100		0.739
V101		0.734
V117		0.713
V120		0.686
V119		0.675
V118		0.662
V110		0.563
V116		0.547
V115		0.544
V93		0.504
รวม 26 ตัวบ่งชี้	16 ตัวบ่งชี้	10 ตัวบ่งชี้

จากตารางที่ 27 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวน 26 ตัวบ่งชี้ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 2.1 จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2.2 จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ และมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 องค์ประกอบที่ 2.1

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V103	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา	0.739
2	V95	นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา	0.713
3	V104	นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร	0.693
4	V105	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน	0.681
5	V94	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้	0.659
6	V109	นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน	0.645
7	V89	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	0.625
8	V114	นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ	0.622
9	V102	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ	0.620
10	V88	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ	0.612
11	V112	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ	0.598
12	V108	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	0.586
13	V96	นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	0.556
14	V106	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้	0.546
15	V111	นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่	0.540
16	V113	นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม	0.517
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			6.339
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			24.380
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			24.380

จากตารางที่ 28 พบว่า องค์ประกอบที่ 2.1 มีตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ V103, V95, V104, V105, V94, V109, V89, V114, V102, V88, V112, V108, V96, V106, V111, และ V113 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.517 - 0.739 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 6.339 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 24.380 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 24.380 ลักษณะนี้แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 16 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 24.380 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวน (eigenvalue) ของตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบอื่น ๆ องค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ศักยภาพผู้เรียน”

ตารางที่ 29 องค์ประกอบที่ 2.2

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	V100	นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์	0.739
2	V101	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี	0.734
3	V117	นักเรียนนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	0.713
4	V120	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ	0.686
5	V119	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน	0.675
6	V118	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน	0.662
7	V110	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง	0.563
8	V116	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	0.547
9	V115	นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.544
10	V93	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย	0.504
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			5.619
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			21.613
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			45.992

จากตารางที่ 29 พบว่า องค์ประกอบที่ 2.2 มีตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ V100, V101, V117, V120, V119, V118, V110, V116, V115 และ V93 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.646 - 0.785 มีค่าความแปรปรวน(eigenvalue) 5.699 ค่าร้อยละ

ของความแปรปรวน (percent of variance) 21.613 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 45.992 ลักษณะนี้แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 10 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 45.992 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบอื่น ๆ องค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “คุณลักษณะผู้เรียน”

ตารางที่ 30 องค์ประกอบที่ 3

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	V78	ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามตัวชี้วัด	0.554
2	V79	ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	0.537
3	V77	ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการเรียนการสอน	0.506
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			8.622
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			7.185
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			41.750

จากตารางที่ 30 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 มีตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ V78, V79 และ V77 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.506 - 0.554 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 8.622 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 7.185 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 41.750 ลักษณะนี้แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุดและองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 41.750 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวน (eigenvalue) ของตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบอื่น ๆ องค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “คุณภาพครู”

ตารางที่ 31 องค์ประกอบที่ 4

ที่	ตัวบ่งชี้	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V12	โรงเรียนบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้	0.553
2	V25	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงาน อื่น ๆ	0.541
3	V24	โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0.541
4	V15	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ	0.521
5	V26	โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	0.516
6	V13	โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง	0.509
ค่าความแปรปรวน (eigenvalues)			5.866
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			4.888
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			46.638

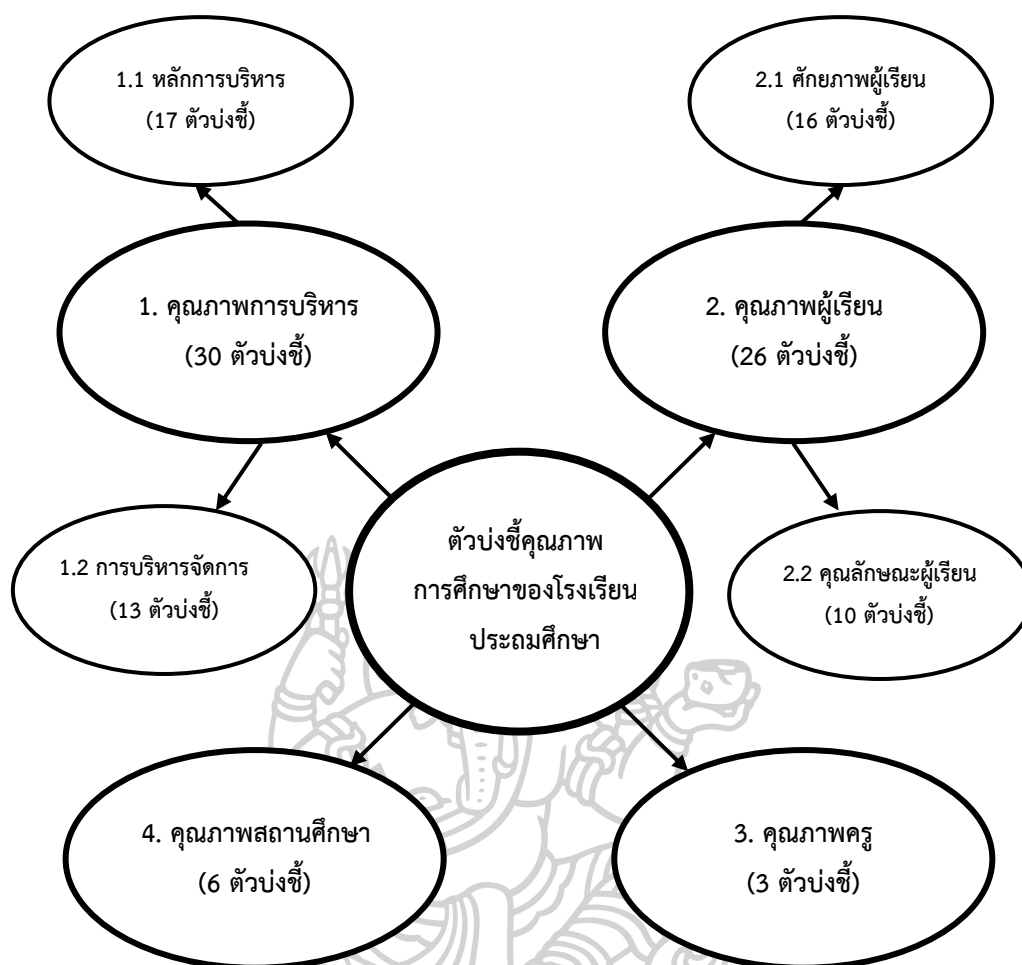
จากตารางที่ 31 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 มีตัวบ่งชี้สำคัญ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ V12, V25, V24, V15, V26 และ V13 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในตัวบ่งชี้อยู่ระหว่าง 0.509 - 0.553 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 5.866 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 4.888 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 46.638 ลักษณะนี้แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา ได้ร้อยละ 46.638 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ (eigenvalue) กับองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งองค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “คุณภาพสถานศึกษา”

จากการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 120 ตัวบ่งชี้ ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) พบว่า องค์ประกอบที่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น แต่ละองค์ประกอบ (Component) มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1.00 ตามแนวคิดของ (Kaiser's criterion) ค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้แต่ละตัว (Factor Loading) มากกว่า 0.50 และในแต่ละองค์ประกอบมีตัวบ่งชี้อธิบายมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป ซึ่งสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 120 ตัวแปร สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ จำนวนตัวบ่งชี้ 65 ตัวบ่งชี้รายละเอียดดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน ตัวบ่งชี้	รวม ตัวบ่งชี้
1	คุณภาพการบริหาร		30
	1.1 หลักการบริหาร	17	
	1.2 การบริหารจัดการ	13	
2	คุณภาพผู้เรียน		26
	2.1 ศักยภาพผู้เรียน		
	2.2 คุณลักษณะผู้เรียน		
3	คุณภาพครู	3	3
4	คุณภาพสถานศึกษา	6	6
รวม			65

จากตารางที่ 32 พบว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีจำนวนองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ จำนวนตัวบ่งชี้ 65 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพการบริหาร 1.1 หลักการบริหาร จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ 1.2 การบริหารจัดการ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพผู้เรียน 2.1 ศักยภาพผู้เรียนจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ 2.2 คุณลักษณะผู้เรียน จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 สรุปตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

จากแผนภาพที่ 6 สรุปตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถม ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีองค์ประกอบ จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหารและการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา จำนวน 65 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 30 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1.1 หลักการบริหาร ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์ 4) ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5) ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน 6) ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ 7) ผู้บริหารดำเนินการบริหาร

โดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด 8) ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนอย่างมีส่วนร่วม 9) ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 10) ผู้บริหารมีการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 11) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ 12) ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า 13) ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้ เกิดผลงานที่มีคุณภาพ 14) ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ 15) ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล 16) ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ ช่องทาง 17) ผู้บริหารส่งเสริม เชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม องค์ประกอบที่ 1.2 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถบุคลากร 2) ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ 3) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทาง วิชาการ 4) ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียนการสอน 5) ผู้บริหาร มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ 6) ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 7) ผู้บริหารใช้หลักการ บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 8) ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม 9) ผู้บริหาร สามารถตัดสินใจและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ 10) ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหาร สถานศึกษา 11) ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน 12) ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพ ให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน 13) ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์การ

องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 26 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 2.1 ศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 16 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา 2) นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา 3) นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร 4) นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน 5) นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้ 6) นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน 7) นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว 8) นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ 9) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ 10) นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ 11) นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ 12) นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ 13) นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน 14) นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ 15) นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ 16) นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม

องค์ประกอบที่ 2.2 คุณลักษณะผู้เรียน ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์ 2) นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี 3) นักเรียนนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ 4) นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ 5) นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน 6) นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน 7) นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง 8) นักเรียนสามารถนำเสนอ

ผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 9) นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 10) นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย

องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามตัวชี้วัด 2) ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 3) ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 1) โรงเรียนบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ 2) โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ 3) โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ 5) โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 6) โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหารและการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่ามีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหารและการบริหารจัดการ ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ 1) ผู้บริหารควรติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 4) ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา 5) ผู้บริหารควรประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรตามตำแหน่งงานเพื่อความเหมาะสม 6) ผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุน/เพิ่มผลผลิต 7) ผู้บริหารควรมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ 8) ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจ แก้ไขปัญหาโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง 1.2 การบริหารจัดการ คือ 1) ผู้บริหารควรมีการสื่อสารทิศทางวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ 2) ผู้บริหารควรจัดระบบการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน 3) ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจตามโครงสร้างการบริหาร 4) ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ตามความถนัดของบุคลากร 5) ผู้บริหาร

ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน 6) ผู้บริหารควรแสวงหาความรู้จัดระบบหมวดหมู่ความสำคัญเชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลาย

องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียน และคุณลักษณะผู้เรียน ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ 1) นักเรียนควรได้รับรางวัลจากการแข่งขันระดับจังหวัด ภาค ประเทศ 2) นักเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ตามระดับชั้น 3) นักเรียนควรมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น 4) นักเรียนควรใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้และแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย 2.2 คุณลักษณะผู้เรียน คือ 1) นักเรียนควรมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติได้ตามระเบียบ 2) นักเรียนควรมีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย 3) นักเรียนควรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 4) นักเรียนควรแสวงหาความรู้ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ 1) ครูควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน 2) ครูควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ครูควรมีวิธีจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ 4) ครูควรมีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) ครูควรมีการวัดผลประเมินผลทุกครั้งในการเรียนการสอนเพื่อดูผลการพัฒนา 6) ครูควรใช้สื่อเทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลเพื่อความรวดเร็วรู้ผลได้ไว 7) ครูควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ 1) โรงเรียนควรจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 2) โรงเรียนควรพัฒนาการศึกษาเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองและส่งนักเรียนเข้าเรียน 3) โรงเรียนควรกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ 4) โรงเรียนควรกำหนดมาตรการต่าง ๆ ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อมุ่งสู่สถานศึกษาที่มีคุณภาพ 5) โรงเรียนควรใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง“ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา”มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบ 1) ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 2) ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ด้วยการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ตรวจสอบคุณภาพแล้วไปทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9761 ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 5 ภาค โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) คือ โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 97 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระ รวมผู้ให้ข้อมูล 291 คน ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 258 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.66 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่อไปนี้ คือ ความถี่ (frequency : f) ร้อยละ (percentage : %) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : \bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ขั้นที่ 4 การยืนยันผลการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พิจารณาเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ คือ

1.1 องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 30 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ

1.1.1 องค์ประกอบที่ 1.1 หลักการบริหาร ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์ 4) ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5) ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน 6) ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ 7) ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด 8) ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม 9) ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 10) ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 11) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ 12) ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า 13) ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ 14) ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ 15) ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล 16) ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง 17) ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม

1.1.2 องค์ประกอบที่ 1.2 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรับผิดชอบบุคลากร 2) ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ 3) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 4) ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียนการสอน 5) ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ 6) ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 7) ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 8) ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม 9) ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ 10) ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา 11) ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน 12) ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน 13) ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์การ

1.2 องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 26 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ

1.2.1 องค์ประกอบที่ 2.1 ศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 16 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา 2) นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา 3) นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร 4) นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน 5) นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้ 6) นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน 7) นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว 8) นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ 9) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ 10) นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ 11) นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ 12) นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ 13) นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน 14) นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ 15) นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ 16) นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม

1.2.2 องค์ประกอบที่ 2.2 คุณลักษณะผู้เรียน ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนมีสุขภาพที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์ 2) นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี 3) นักเรียนนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ 4) นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ 5) นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน 6) นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน 7) นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง 8) นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 9) นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 10) นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย

1.3 องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามตัวชี้วัด 2) ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 3) ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

1.4 องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 1) โรงเรียนบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ 2) โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ 3) โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ 5) โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 6) โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการยืนยันองค์ประกอบของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิผลการวิจัยพบว่า 1. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ

ย่อย คือ หลักการบริหาร และการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา

2. ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อทราบตัวแปรคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลายตัว มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และผลการวิจัยของนักวิชาการภายในประเทศ และต่างประเทศ สามารถอภิปรายผลในแต่ละองค์ประกอบได้ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหาร และการบริหารจัดการ

2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียน และคุณลักษณะผู้เรียน

3) องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู และ 4) องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษามีหลายตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีคุณภาพได้ขึ้นอยู่กับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐาน และเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เป็นโรงเรียนมีคุณภาพ จัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปเน้นเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ หลักการบริหารต้องอาศัยวิธีการและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการบริหารการศึกษา จึงจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ เกิดผลต่อการมีประสิทธิภาพในหลักการบริหารการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของโรบสัน และแมททิว (Robson & Matthew) ได้ให้แนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) การจัดการของโรงเรียนและตัวผู้บริหาร 2) กระบวนการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และวิชาชีพครู 3) สภาพแวดล้อมในการสอน อาคารสถานที่และค่าจ้าง 4) การบริหารของโรงเรียนและการจัดการด้านการเงิน 5) การพัฒนาและประเมินผลการทำงาน

ของเจ้าหน้าที่และครู 6) การติดต่อสื่อสารเพื่อการตัดสินใจและการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรของโรงเรียน จึงสอดคล้องกับแนวคิดของแฮร์ริสและจอร์น (Harris & Jon) ได้กล่าวไว้ในเรื่อง การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ความร่วมมือจากบุคคลภายใน นอกจากนั้นยังได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและการพัฒนาวิชาชีพ รวมทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหาร กรอบแนวคิดและหลักการเกี่ยวข้อง 2 ประเด็น ดังนี้ 1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานของสถานศึกษา 2) ด้านการนำองค์กร/ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 6) ด้านบุคลากร 7) ด้านทรัพยากรการจัดการเรียนการสอน 2. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันวนา พัฒนาอุดมสินคำ ศึกษารูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน การควบคุมการจัดทำงบประมาณการเงิน การเสนอรายงานและประเมินผล และคุณภาพการศึกษา รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวแปรการวางแผน รองลงมา คือ การจัดองค์การ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตัวแปรการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือ การควบคุมและการอำนวยความสะดวก ส่วนตัวแปรคุณภาพศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับมากเช่นกัน ตัวแปรสังเกตได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตะวัน สือกระแสน์ ได้กล่าวไว้ “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ” คือ 1) สภาพที่เป็นอยู่ของการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ คือ ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารมืออาชีพ สร้างขวัญและแรงจูงใจแก่ครู มีระบบนิเทศที่มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับวิชาและชั้นเรียน เน้นจรรยาบรรณครู เน้นความเป็นเลิศในการให้บริการ บริหารแบบมีส่วนร่วม จัดสิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่ น่าเรียน ใช้เทคโนโลยีในการบริหารและใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน เน้นคุณภาพของครู มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 2) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย การใช้นวัตกรรม (Innovation) การสร้างเครือข่าย (Network) การใช้เทคนิคเชิงบริหาร และสิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ การปรับโครงสร้างใหม่และการปฏิรูป และการทำวิจัยเชิงทดลองที่ได้ผลรวดเร็ว การให้ความสำคัญกับวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การให้ความสำคัญกับการจูงใจบุคลากร การให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมร่วมและการจัดการเรียนการสอน และมีการพัฒนาระบบวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านจิตพิสัยที่ชัดเจน จากแนวคิดทฤษฎีและผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถยืนยันและรับรองได้ว่า

คุณภาพการบริหารซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ดังนั้น ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในแต่ละองค์ประกอบสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหาร และการบริหารจัดการ จำนวน 30 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1.1 หลักการบริหาร ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้องและถูกต้อง เพราะเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสำคัญมากที่สุดที่สามารถอธิบายได้มากกว่าในหลักการบริหาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักการบริหาร เป็นหัวใจสำคัญที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถ วิธีการที่จะทำให้การบริหารจัดการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ค้นพบในงานวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์ เสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ ดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด ประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ ใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า ดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ สนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ มีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล ใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง และส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ แฮริส และ จอร์น (Harris & Jon) ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบโปรแกรมการปรับปรุงสถานศึกษาของประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา และได้ข้อสรุปองค์ประกอบร่วมกันในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ในการพัฒนาครูและพัฒนาวิชาชีพ ในการพัฒนาครูนั้นเป็นหัวใจของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาโดยมีการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้และความเข้าใจใหม่ ๆ มีการสนับสนุนให้ครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ จัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบและมีบทบาทต่อการปรับปรุงสถานศึกษาโดยการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ บลูเทอ และ เกสฟอร์ด (Boulter & Gatford) สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษามีการนำแนวคิดของการประกันคุณภาพในระบบธุรกิจมาใช้โดยความเชื่อที่ว่าการศึกษา คือ “การลงทุนสำหรับอนาคตของประเทศ” ทุกประเทศต้องการสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาแต่ละระดับจะสามารถจัดการศึกษา

ได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน เพื่อคุณภาพของประชาชนอีกทั้งทุกประเทศมีความเห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาต้องใช้งบประมาณในระดับสูง รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าของการลงทุนเพื่อให้แน่ใจว่าเงินที่ลงทุนไปนั้นได้ใช้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและทำให้เกิดคุณภาพจึงมีการนำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ฮิลแมนและมอร์ติเมอร์ (Hillman & Mortimore) ได้ศึกษาการพัฒนางานประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาคือ ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพประกอบด้วยมีความมั่นคงและความชัดเจนของวัตถุประสงค์ขององค์การ และบริหารเชิงรุกสร้างทีมงานบริหารของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการหลักสูตรในการตัดสินใจ และการใช้นโยบายต่าง ๆ สร้างครูให้เป็นผู้นำในทางวิชาการ การมีวิสัยทัศน์และมีเป้าหมายร่วมกัน ประกอบด้วยความเป็นเอกภาพของเป้าหมายโรงเรียนมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน มีความเคารพในสถาบันมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ การมีสภาพแวดล้อมเป็นระบบระเบียบที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เข้มข้น ได้แก่ การใช้เวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและในการบริหารเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ มีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ได้แก่ ความมีประสิทธิภาพของแผนการสอนในการเตรียมการสอนมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน บทเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีความคาดหวังต่อโรงเรียนและนักเรียนในระดับสูง ได้แก่ครูและนักเรียนมีความคาดหวังในระดับสูงรวมกันทั่วถึงทั้งโรงเรียน มีการสื่อสารและเสริมแรงเพื่อให้ความคาดหวังสู่ความเป็นจริง มีการคิดการปฏิบัติที่ทำให้ไปสู่ความคาดหวัง มีการเสริมแรงครู ด้วยการให้ความเป็นธรรมในการให้รางวัลและการลงโทษ ชี้แจงและให้ทราบผลการพัฒนาหรือการปรับปรุง มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของซีระ รุญเจริญ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ คือหลักการบริหารในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารองค์การเพื่อพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งประสิทธิภาพในโรงเรียนแก่นำจัดการเรียนการสอนหลักการบริหารที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อคุณภาพการศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง

อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ในการดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจาก โลกภายนอกได้เป็นอย่างดีซึ่งองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของ ความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึง ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การ เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัย ทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ 2) เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียรใช้ สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ในมาตรฐาน การศึกษาชาติได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อนำไปสู่การจัด การศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปหลักการ ทัวไปในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 6 หลักการ คือ มีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) เงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต สติปัญญา ขยันอดทน แบ่งปัน) การกระจายอำนาจ คือ อำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน สำหรับประเทศไทย จะมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา การบริหารตนเอง คือ สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบ ขององค์กรคณะบุคคล การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและ แผน ตัดสินใจกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นร่วมคิดร่วมทำ ฯลฯ ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นภาวะผู้นำที่ เป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก การพัฒนาทั้งระบบปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรม องค์กรโดยการเปลี่ยนแปลงต้อง ให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุนความรับผิดชอบที่ตรวจสอบ ได้ โรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ และตามแนวคิดทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้สรุปหลักการทัวไปในการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 6 หลักการ คือ มีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไข

ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) เงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต สติปัญญา ขยันอดทน แบ่งปัน) การกระจายอำนาจ คือ อำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนสำหรับประเทศไทย จะมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา การบริหารตนเอง คือ สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้นภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์คณะบุคคล การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน ตัดสินใจกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมคิดร่วมทำ ฯลฯ ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นภาวะผู้นำที่เป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก การพัฒนาทั้งระบบปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรโดยการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุนความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารและจัดการเรียนการสอนและที่สำคัญคือ เป็นการคืนอำนาจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลาร์สัน (Larson) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผู้บริหารโรงเรียนในรัฐมินนิโซต้า จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการประเมินผลงานของผู้บริหารประกอบไปด้วยสมรรถนะหลัก 7 ด้าน 1) ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ 2) ภาวะผู้นำด้านการสอน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพสำหรับการจัดการเรียนการสอน และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ในระดับสูง 3) ภาวะผู้นำด้านการบริหาร ได้แก่ การส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของผู้เรียน 4) ภาวะผู้นำด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความเข้าใจวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้เรียนและชุมชนมีบรรทัดฐานด้านวัฒนธรรมเชิงบวก 5) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร ความสามารถในการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกโดยใช้ท่าทางที่เหมาะสมกับผู้ฟังที่แตกต่างกัน 6) ในโรงเรียนภาวะผู้นำกับบุคลากร (School community leadership) ได้แก่ กระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน 7) ภาวะผู้นำด้านจริยธรรมและวิชาชีพ (Ethical and professional leadership) ได้แก่ ความร่วมมือกับบุคลากรและชุมชนเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของฮักส์ และนอร์ริส (Hughes & Norris) สังเคราะห์องค์ประกอบโรงเรียนที่มีผลสำเร็จสูง ซึ่งประกอบด้วย 1) การเป็นผู้นำการเรียนการสอน 2) การมีภารกิจที่ชัดเจน 3) การมีความคาดหวังความสำเร็จสูงกว่ามาตรฐาน 4) การเพิ่มโอกาสที่จะเรียนรู้และเวลาในการทำงาน 5) การหมั่นตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 6) การมีความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ดี และ 6) การสร้างสภาพแวดล้อมปลอดภัยและเป็นระเบียบและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซิลวา และ ดาน่า (Silva & Dana) ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศแบบร่วมมือในโรงเรียนสู่ระดับมืออาชีพ ผลการวิจัย ได้เสนอรูปแบบความร่วมมือโดยเน้นการตรวจสอบและการใช้ข้อมูล เพื่อพัฒนาโรงเรียนที่พัฒนาสู่มืออาชีพ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) การนิเทศ โดยตรง

3) ผลการนิเทศ และ 4) ความต้องการของครู ซึ่งการนิเทศต้องยึดหลักทั้ง 4 ประการ ในการนิเทศ ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศอย่างชัดเจน ดังนั้นการศึกษารูปแบบของการนิเทศจึงจำเป็นต้องกำหนดกระบวนการที่ชัดเจนและทุกขั้นตอนต้องประสานสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนุสินธุ์ รุ่งเดช สมุทร ชำนาญ และ ธร สุนทรายุทธ ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหาร โดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ มีตัวบ่งชี้ 35 ตัวบ่งชี้ 2) หลักการ บริหารตนเอง มีตัวบ่งชี้ 16 ตัวบ่งชี้ 3) หลักการมีส่วนร่วม มีตัวบ่งชี้ 30 ตัวบ่งชี้ 4) หลักการคืนอำนาจ การจัดการศึกษาให้ประชาชนมีตัวบ่งชี้ 10 ตัวบ่งชี้ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีตัวบ่งชี้ 10 ตัวบ่งชี้ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาหน้าหนักคะแนนความจำเป็นของ ตัวบ่งชี้และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน มีดังนี้ การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยนำจากองค์ประกอบที่ สันเคราะห์ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน ได้ข้อมูลจาก การยืนยันของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 365 คน เป็นผู้พิจารณาใน แต่ละองค์ประกอบเพื่อนำมา เป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการดำเนินการจัดการศึกษา ต่อไปพบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงนอก ได้แก่การ กระจายอำนาจ 1) การบริหาร ตนเอง 2) การมีส่วนร่วม 3) การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) การตรวจสอบและ การถ่วงดุล 5) เป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.2 องค์ประกอบที่ 1.2 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง เพราะเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความ สำคัญที่สามารถอธิบายได้ในการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจาก ปัจจัยสำคัญในการ เสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียนคือ ระบบการบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปในการศึกษาจึงต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ และผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพองค์กรให้ก้าวไปในกระแส แห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท (Context) หลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ “ ผู้บริหารมืออาชีพ ” จึงจะเหมาะสมกับ สภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็น

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่ค้นพบในงานวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ การบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถบุคลากร จัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอน และตรงกับความสามารถ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการ จัดกระบวนการเรียนการสอน มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ ใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ใช้หลักการ บริหารตามหลักธรรมาภิบาล ใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม สามารถตัดสินใจและให้ข้อมูล แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ มีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา สร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ กับทุกคน ส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ บริหารจัดการในองค์กร สอดคล้องกับคำกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่าการทำงานเป็นทีมเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่งของการบริหารจัดการยุคใหม่ และเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่าเป็นวิธีการบริหารจัดการงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับ มิติระดับบุคคลและระดับหน่วยงานมากที่สุดแบบหนึ่ง การทำงานเป็นทีมเป็นการทำงานที่เปิดโอกาส ให้สมาชิกทุกคนองค์กรได้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานร่วม แก่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น สมาชิกทุกคนในองค์กรจึงเกิดความรู้สึกร่วมกันใกล้ชิดขององค์กร รับรู้ถึงปัญหา และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การดำเนินงานในลักษณะนี้จึงเป็นการเสริมสร้าง ความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้สมาชิกขององค์กรรักการทำงานผูกพันต่องาน สามารถคาดการณ์ อนาคตขององค์กรหรือหน่วยงานได้ชัดเจน เพราะตนเองได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปริมาณคุณภาพ ของงานหรือผลผลิตขององค์กร การทำงานเป็นทีมยังเป็นการสร้างขวัญ สร้างความพึงพอใจในการ ทำงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการดำเนินการ ด้วยเหตุนี้การบริหารงานขององค์กรควรให้ ความสำคัญของการทำงานเป็นทีมและควรยึดหลักในการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมซึ่งมีความ พร้อมเพรียงและประสานการทำงานเป็นอย่างดีโดยมีเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน คือการดำเนินงานให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งการทำงานเป็นทีมต้องอาศัย ความสามัคคีกลมเกลียวกันของสมาชิก และพร้อมที่จะร่วมมือกันทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะให้ผลงาน ออกมามีคุณภาพ ดังนั้นกระบวนการสร้างทีมงานจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารระดับต่าง ๆ คุณครู คณะกรรมการสถานศึกษาต้องเรียนรู้และเข้าใจระบบการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดความตระหนัก และนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นทักษะที่ตกผลึกเพื่อให้สามารถทำงานเป็นทีมที่ดี ได้ รวมถึงการมีทักษะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงหรือการปรับเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกแต่ละคน เพื่อที่จะได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตามและด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น การสร้างทีมงานจะ สำเร็จได้ต้องอาศัยภาวะผู้นำ และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการสร้างทีมงาน ดังนั้นหากผู้บริหารให้ ความสำคัญต่อทีมงานและสร้างทีมงานที่มีคุณภาพขึ้นมา ทีมงานนั้นจะช่วยสร้างคนที่มีประสิทธิภาพ ขึ้นมา ทั้งนี้เพราะการทำงานเป็นทีมจะทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเห็นแบบอย่างใน

การทำงานของเพื่อนร่วมงาน สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สถานศึกษามีบุคลากรที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และจะช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมรัฐ แก้วสังข์ ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะทางกายภาพ ภาษา วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างกับพื้นที่อื่น ๆ ที่ต้องมีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างจากการบริหารสถานศึกษาทั่วไป โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารงาน โดยการบริหารงานนั้นต้องมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของสมิท (Smith) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพรรณนาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพของครูใหญ่โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของครูใหญ่ที่ทำให้งานเกิดประสิทธิผลนั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ

- 1) ด้านสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารระดับสูงกว่าคณะกรรมการ
- 2) ด้านวางแผนและร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับคณะครูในโรงเรียน
- 3) ด้านสร้างความเข้าใจในการติดต่อที่ตรงระหว่างบ้านกับโรงเรียน
- 4) ด้านกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและด้านส่วนตัว
- 5) ด้านทำให้มีความมั่นคง และความเชื่อมั่นในตนเองสูงในบรรยากาศของโรงเรียน
- 6) ด้านทำงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 7) ด้านทำงานอย่างมีสัมพันธ์ภาพอันดียิ่งกับชุมชน
- 8) ด้านเป็นผู้นำในทางวิชาการ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจตนา เมืองมูล ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการองค์กรการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณซึ่งประกอบด้วยเรื่องการบริหารงบประมาณแบบมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นผลงานด้านวิชาการ และระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงคุ้มค่าและโปร่งใส จึงสอดคล้องกับคำกล่าวของธีระ รุญเจริญ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการบริหารในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารองค์การเพื่อพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งประสิทธิผลในโรงเรียนแก่นำจัดการเรียนการสอนหลักการบริหารที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อคุณภาพการศึกษา คือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรมความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบนายกรัฐมนตรีนว่าด้วยการสร้างระบบ

บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

- 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล
- 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรณคดีให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน พัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทนมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
- 3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดย ปรับกลไกในการทำงานของทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้
- 4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการให้ความคิดเห็น การไต่สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ
- 5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน
- 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิยา เปรื่องพิทยธร, โกวิท ธิสาพุดา และ กนกกร สมพิศ ศึกษากระบวนการจัดการคุณภาพแบบองค์รวมเป็นระบบที่เหมาะสมแก่การนำมาพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ระยะบ้อย่อย ปัจจัยนำเข้าได้แก่ ความเป็นผู้นำขององค์กรและทรัพยากรขององค์กรรวมทั้งพิจารณาขั้นตอนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ นักเรียน การจัดการ การวิเคราะห์ และได้มาตรฐาน องค์ความรู้ระยะบ้อย่อยที่เน้นบุคลากร และด้านกระบวนการตลอดจนปัจจัยนำออกอย่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนนั้นจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูงและ 2) มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน 3) จัดการสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ขณะเดียวกันการบรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องวางแผนยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานรายปี โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เน้นความสำคัญกับการพัฒนานักเรียน รวมทั้งการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูลาโตกู (Muratoglu) ได้ศึกษาเรื่องระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการจัดการความรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่จำแนกตามเพศ จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะจะส่งผลในการดำเนินการจัดการความรู้ 8 ด้าน คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ 2) กระบวนการ

ทำงานเป็นทีม 3) การสร้างฐานความรู้ 4) การสร้างแผนที่ความคิด 5) ทักษะการเปรียบเทียบ 6) ความรู้ทางเทคโนโลยี 7) ความรู้สู่ศูนย์กลาง และ 8) ความรับผิดชอบ และโดยทั่วไปโรงเรียนส่วนใหญ่มีกลยุทธ์ในการดำเนินการจัดการความรู้ที่ไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของโจ ชือ (Jye Shyr) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหาร ในโรงเรียนไฮสคูล (K-12) ในไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารในโรงเรียน ไฮสคูล (K-12) ในไต้หวันได้ตัวชี้วัดสมรรถนะจำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการเรียนรู้และการสอน 3) มีความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติ 4) ด้านการทำงานอย่างมีขั้นตอน 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านจริยธรรม

2. องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียน และคุณลักษณะผู้เรียน จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ คือ

2.1 องค์ประกอบที่ 2.1 ศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 16 ตัวบ่งชี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้องและถูกต้อง เพราะเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสำคัญที่สามารถอธิบายในด้านศักยภาพผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกระบวนการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะตามหลักสูตรสถานศึกษา และมีพัฒนาการในด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สมรรถนะที่สำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ค้นพบในงานวิจัยเล่มนี้ ได้แก่แก่นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาไดอย่างน้อย 3 ภาษา สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา สามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร มีศักยภาพในการแข่งขัน มีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้ มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ มีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ แสวงหาข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ มีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเอง และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นทักษะการคิดเป็นตัวดึงเอาทักษะด้านความรู้ (Technical Skill) มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด และทักษะการคิดเป็น “ต้นทาง” ของทักษะด้านคน (Human Skill) ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จนั้นต้องสามารถใช้ทักษะการคิดได้อย่างหลากหลาย ในการคิดบุคคลจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานหลายประการในการดำเนินการคิด อาทิเช่น ความสามารถในการจำแนกความสามารถในการจัดกลุ่ม ความสามารถในการสังเกตการรวบรวมข้อมูล และการตั้งสมมติฐาน ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปแล้วมีการจัดทักษะการคิดไว้ 2 ระดับ ได้แก่ ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

การสื่อสาร การอธิบาย การสังเกต การตั้งคำถาม การรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ การตีความ การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล การจำแนกความแตกต่าง การจัดลำดับการเปรียบเทียบ การแปลความหมาย การขยายความ และการสรุปความ เป็นต้น และทักษะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย การนิยาม การผสมผสาน การสร้าง การปรับโครงสร้าง การหาความเชื่อพื้นฐาน การวิเคราะห์ การจัดระบบ การจัดโครงสร้าง การหาแบบแผน การทำนาย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดเกณฑ์ การประยุกต์ การทดสอบ สมมติฐาน และการพิสูจน์ ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงสรุปได้ว่าทักษะทางความรู้ความคิด เป็นความรู้และความชำนาญในการใช้ความรู้ ความคิด ปัญญา และวิสัยทัศน์ในการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้ทันต่อโลกทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการพัฒนาทักษะการคิด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า จึงสอดคล้องกับคำกล่าวของ เชิมทองศิริแสงเลิศ ได้เสนอว่าโดยทั่วไปคุณภาพมาจาก 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนักวิชาการซึ่งจะเน้นในเรื่องกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานและความรับผิดชอบต่อสังคม ฝ่ายผู้ผลิตสินค้าหรือการให้บริการซึ่งจะเน้นในเรื่องกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานและตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และฝ่ายผู้บริโภคหรือผู้รับบริการซึ่งเน้นการตอบสนองความต้องการเพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โกวิท ประวาลพุกษ์ เป็นผู้รอบรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องของประเทศไทยเป็นอย่างดีคนหนึ่ง เมื่อปฏิบัติงานที่กรมวิชาการ ท่านก็ได้แนะนำแนวการศึกษาเรื่อง “คิดเป็น” มาจัดทำหลักสูตรใหม่ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ที่มุ่งเน้นให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นให้เหมาะสมกับตนเอง และหมู่คณะ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างเสริมความมีวินัย ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความอดทน รู้จักพึ่งตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมองเห็นช่องทางประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการขอกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงของสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุน กำกับดูแลและติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ซาเยด (Sayed) เชื่อว่าคุณภาพการศึกษามีการกล่าวถึงทั้งในลักษณะที่แตกต่าง และในความหมายที่แข่งขันทางการศึกษาคุณภาพการศึกษามี 3 มุมมองคือ คุณภาพการศึกษาเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้ศึกษา คุณภาพการศึกษาเปรียบเสมือนระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษา คุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นการมองระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ที่เรียกว่ามาตรฐานสูงสุด (gold standard) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มามิเลีย และโมลินารี (Mameli & Molinari) ได้ศึกษาเรื่อง การแสวงหาคุณภาพการศึกษาในแวดวงการอภิปรายในห้องเรียน : มุ่งเน้นไปที่การจัดเก็บข้อมูลขนาดเล็กภาคีชาววรรณคดีประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยปาร์มา อิตาลี ความสำคัญของการรับรู้คุณภาพการศึกษาที่ได้รับการระบุไว้ในการพูดคุยในชีวิตประจำวันและเพื่อค้นหาสิ่งเหล่านี้ในการบรรยายและปฏิสัมพันธ์ของห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราให้เหตุผลว่าสำหรับกระบวนการเรียนในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพมีคุณภาพควรเปิดกว้างและเข้าถึงได้โดยชุดของการจัดเก็บข้อมูลขนาดเล็กซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนที่ทำให้เกิดการโต้ตอบใหม่ ๆ ในมุมมองนี้ระบบการเรียนในห้องเรียนอาจมีการเรียนการสอนและมีความสัมพันธ์กันโดยการให้ความเห็นชอบการปฏิบัติงานครูผู้สอน และนักเรียนที่ต้องการปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขชีวิตอุปสรรคและความต้องการ คลังข้อมูลประกอบด้วยชุดของบทเรียนที่บ้านที่กวีตีโอโนโรงเรียนประถมศึกษาในอิตาลี หน่วยการวิเคราะห์คือลำดับการโต้ตอบเชิงเฉพาะที่เขียนขึ้นในแง่ของเป้าหมายและการวางแผน มีการวิเคราะห์รายละเอียดของบทเรียนสามบทซึ่งได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของบทที่ห้องเปิดและบทเรียนที่เป็นประโยชน์ได้ตามลำดับ บทความสรุปตัวบ่งชี้ที่ดีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับความสามารถของผู้เข้าร่วมในการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบ microtransitions ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีการเชื่อมโยงกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล วิเคราะห์และสังเคราะห์ กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยศึกษาจากพหุกรณีศึกษาที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับดีจำนวน 10 โรงเรียนระเบียบวิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (case study research) โดยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมี 3 ด้าน ประกอบด้วยกลยุทธ์ด้านที่ 1 คือ กลยุทธ์ด้านการบริหาร กลยุทธ์ในด้านที่ 2 คือการพัฒนานักเรียน พบว่าการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อให้มีผลการสอบที่สูงขึ้นและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติสูงกว่าระดับชาติ กลยุทธ์ในด้านที่ 3 คือการพัฒนาครูพบว่าโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนผู้วิจัยได้สรุปกลยุทธ์การนำผลการทดสอบไปใช้ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย เนียมเทศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ผลการวิจัย พบว่าด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษทั้งด้านการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ของนักเรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรของนักเรียน ด้านทักษะการใช้ชีวิตในสังคมและการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และต่างชาติของนักเรียน และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อ

คุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการด้านบริหารซึ่งได้แก่ การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา การจัดโครงสร้างการบริหาร การกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งได้แก่ อิทธิพลทางเศรษฐกิจ สภาพสังคม เทคโนโลยี นโยบายรัฐบาล และปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัสดุซึ่งได้แก่ แหล่งเรียนรู้ หลักสูตร และสื่อการสอน ปัจจัยที่ส่งผลโดยอ้อม คือ สภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลโดยทางอ้อมผ่านปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัสดุ ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรบุคคล และกระบวนการด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2 องค์ประกอบที่ 2.2 คุณลักษณะผู้เรียน ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง เพราะเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้เรียนในด้านสุขภาพอนามัย การได้รับการดูแลช่วยเหลือ ได้รับความรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก มีการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้แต่ละหน่วย มีการผลิตและพัฒนานวัตกรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ นิเทศติดตาม/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และบันทึกสรุปผลรายงาน ในการจัด การเรียนรู้ ในกลุ่มสาระต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละช่วงชั้นมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนรู้อ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งภูมิปัญญาชาวบ้านที่ช่วยในการถ่ายทอดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสื่อที่นักเรียนสนใจ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ที่ค้นพบในงานวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์ ได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี นำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ สามารถทำความดี โดยมีจิตสาธารณะ สามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน ได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง สามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย จึงสอดคล้องกับคำกล่าวของ ยูเนสโก (UNESCO) ได้เสนอว่า การศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพิจารณาจากกรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพนักเรียนมีสุขภาวะที่ดี ภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์และมีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ครูมีคุณภาพในการสอนมีเทคนิคการสอนที่กระตือรือร้น การวัดประเมินผลการเรียนรู้นิยามชัดเจนโดยครอบคลุมการวัดความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า หลักสูตร สอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมและที่พัฒนามาจากความรู้และ

ประสบการณ์ของครูและผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์การศึกษามีเพียงพอเหมาะสม
 ดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ
 และมีความปลอดภัย การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเคารพและผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น และ
 วัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน คือ 1. อยู่อย่างพอเพียง นักเรียน
 นำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้แก่ 1.1) ดำเนินชีวิตพอประมาณ มีเหตุผล
 รอบคอบ มีคุณธรรม พุทธิกรรมบงชี้ เช่น ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของเครื่องใช้อย่าง
 ประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ใช้ทรัพยากรของส่วนรวม
 อย่างประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล
 และไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิด 1.2) มีภูมิคุ้มกัน
 ในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พุทธิกรรมบงชี้ เช่น วางแผนการเรียนรู้ การทำงาน
 และการใช้ชีวิตประจำวัน บนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของ
 สังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2. มีจิตสาธารณะ
 ได้แก่ 2.1) ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ และพึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน พุทธิกรรมบงชี้ เช่น
 ช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกายกำลังใจและ
 กำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน และแบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินและอื่น ๆ ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้าง
 ความสุขให้กับผู้อื่น 2.2) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม พุทธิกรรมที่
 บงชี้เช่น ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
 ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคมและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม
 ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิโอบานูและโอสตาฟ
 (Ciobanu & Ostafe) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนกระบวนการเรียนการสอน
 ประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นความพึงพอใจของนักเรียนและผลที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน
 ความพึงพอใจของนักเรียนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการเรียนรู้และ
 การสอนของนักเรียน การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
 การสอนในชั้นอนุบาลและประถมศึกษาในคณะจิตวิทยาและวิทยาศาสตร์การศึกษาเพื่อวัดความ
 พึงพอใจของนักเรียนเราใช้แบบสอบถามมาตราส่วน Likert 4 จุดแบบสอบถามมี 4 มิติคือหลักสูตร/
 กิจกรรมการสัมมนาการตอบกลับและการประเมินทรัพยากรการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ
 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนจากความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนมักพอใจกับ
 ประสบการณ์การเรียนรู้นำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็ให้เหตุผลว่ามีเวลาในการปรับปรุงชั่วโมงการฝึกฝนและการพัฒนาทักษะ
 สำหรับอาชีพในอนาคตของพวกเขาสอดคล้องกับงานวิจัยของอรณพ พงษ์วัฒน์ และ พัชรี รูปวิจิตร
 ศึกษาถึงเส้นทางการปฏิรูปการศึกษาของไทยตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

ครั้งที่สองช่วงปี 1974 - 1978 และครั้งที่สาม ช่วงปี 1999 - 2009 เพื่อทำความเข้าใจว่าทำไมการปฏิรูปการศึกษาของไทยจากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดความสำเร็จของการศึกษาของไทยหลายตัวมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น นักเรียนมีความสุข มีศีลธรรม มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีจิตสาธารณะ เป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน ดังนั้นจึงเห็นว่า แบบทดสอบที่อิงกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่สามารถวัดคุณภาพการศึกษาของไทยได้ การกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของไทยควรมาจากการระดมสมองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสามารถวัดค่าได้ในเชิงปริมาณและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

3. องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง เพราะเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสำคัญ ครูเป็นผู้สร้างถ่ายทอดวิชาความรู้ การใช้เทคนิคการสอนรูปแบบหลากหลาย ทั้งนี้เนื่องจากในกระบวนการจัดการศึกษา เด็ก และ ครู ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเด็กเป็นผลผลิตของระบบการศึกษา ในขณะที่ครู คือบุคลากรซึ่งประกอบอาชีพหลักทางการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 54 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” คนที่จะทำให้จุดมุ่งหมายดังกล่าวประสบความสำเร็จ ก็น่าจะได้แก่ครู ที่ค้นพบในงานวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามตัวชี้วัด เน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ยูเนสโก (UNESCO) ได้เสนอว่าการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพิจารณาจากกรอบและตัวชี้วัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพครูในการสอนมีเทคนิคการสอนที่กระตือรือร้น การวัดประเมินผลการเรียนรู้นิยามชัดเจนโดยครอบคลุมการวัดความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า หลักสูตรสอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมและที่พัฒนามาจากความรู้และประสบการณ์ของครูและผู้เรียน การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเคารพและ ผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น และวัฒนธรรม จึงสอดคล้องกับหลักการ แนวคิดของโกวิท ประวาลพุกษ์ และคณะหน่วยงานทางการศึกษาหลายหน่วยงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจึงได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาดังนี้ 1) ให้ศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์บันทึกปัญหาทั้งปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับผลสุดท้ายที่ได้หลังการทดลองไปแล้ว

2) มีการออกแบบนวัตกรรม 3) มีการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม 4) ทดลอง 5) ประเมินผลการใช้ นวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของไทยอันจะเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพการศึกษา เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี การจัดการศึกษาต้องมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เพราะหากการจัดการศึกษาไม่ทันกับเทคโนโลยี ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจึงทำให้การศึกษาไม่พัฒนา จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราชญา รัตพลที แนวทางการส่งเสริมครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านสันติสุข อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า สภาพการทำวิจัย ในชั้นเรียน มีการทำวิจัยด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เฉพาะครูประจำชั้น ครูทุกคนจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเอง มีการทำการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ ทั้งเต็มรูปแบบและวิจัยหน้าเดียว ส่วนสภาพการส่งเสริมโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน งานวิจัยในชั้นเรียนรายปี และมีการกำหนดครูที่เลี้ยงให้บุคลากร ให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นด้านความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดหาอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ กระดาษอัดสำเนา ปัจจัย สำคัญที่มีผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนตามทฤษฎีปัจจัยคู่ของ Herzberg ด้านปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน ประเด็นที่เห็นว่าเป็นระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานมาก คือ ด้านนโยบายบริหารขององค์กร และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่วนแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัย ในชั้นเรียนของครู คือ โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจน มีการพัฒนางานวิจัย โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้การอบรมส่งเสริมให้ครูทำผลงานประกวดในระดับต่าง ๆ และนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานด้านการวิจัยในโรงเรียนเป็นระยะ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ เมธวรรตน์ ปองสินวิเศษศิริ และพฤทธิ์ สิริบรรณพิทักษ์ ได้ศึกษาผลกระทบคุณภาพครูในโรงเรียน ประถมศึกษา เพราะประเทศที่มีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพล้วนประสบความสำเร็จในการยกระดับ คุณภาพครูจากการศึกษา หัวใจที่สำคัญของการยกระดับคุณภาพครู คือ การประสานความร่วมมือกัน ในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพราะแม้ว่าแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน และ จำเป็นจะต้องมีเป้าหมายร่วมกันคือ การยกระดับคุณภาพครูให้มีความเชี่ยวชาญด้านการสอน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนสิน ประคำมินทร์ ได้ศึกษาการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ และมีจำนวนเพียงพอ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด 3) การประกันคุณภาพการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพและเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน 4) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 5) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียนดีสอดคล้องกับหลักการ จึงสอดคล้องกับงานวิจัย ของจรรุญ จีบบัง พบว่ารูปแบบการพัฒนาโรงเรียน สามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 เริ่มจาก

การพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยดำเนินการในด้านความชำนาญในทักษะด้านสารสนเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และพัฒนาโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสม โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบงาน โดยดำเนินการในด้านการผลิตสื่อ การใช้แผนการสอนคละชั้น การนิเทศ และการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม โดยใช้ยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมโดย ดำเนินการในด้านเครือข่ายชุมชนและทรัพยากรโดยใช้ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาค ส่วนในการจัดการศึกษา ขั้นที่ 4 การเสริมสร้างศักยภาพโดยดำเนินการในด้านการหมุนเวียนการสอน ของครู สถานที่และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและ ความเข้มแข็งของโรงเรียน ขั้นที่ 5 ทำให้โรงเรียนเกิดคุณภาพ ดังนี้ คุณภาพครู คุณภาพการบริหาร จัดการคุณภาพนักเรียน และคุณภาพระบบการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สไวการ์ทและคนอื่น ๆ (Sweigart & others) ศึกษาการประเมินฐานหลักฐานสำหรับการตอบสนอง ต่อความคิดเห็นของครูต่อการยกย่องชมเชยของครูโดยใช้ตัวชี้วัดคุณภาพ จากแนวคิด ทฤษฎีและผล การศึกษาที่ได้กล่าวมาสามารถยืนยันและรับรองได้ว่า คุณภาพครูซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของคุณภาพครูของโรงเรียนประถมศึกษา

4. 4. องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง เพราะเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความ สำคัญในด้านการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนดีมีคุณภาพควรเป็นโรงเรียนที่ได้พัฒนาตนเองให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ด้วยกระบวนการที่หลากหลายตามบริบท ทรัพยากรและศักยภาพที่โรงเรียนมีอยู่ โดยการจะพัฒนา โรงเรียนให้เป็นโรงเรียนดีมีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน และหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่น โรงเรียนควรมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมาย ของโรงเรียนให้ชัดเจน และดำเนินงานตามทิศทางที่โรงเรียนกำหนดไว้ ซึ่งมุ่งไปที่นักเรียน คือ สอนให้ เป็นคนดีมีปัญญา มีศีล สมาธิ และมองภาพให้เกิดในอนาคตร่วมกัน กำหนดกิจกรรมเพื่อให้เกิด การพัฒนาร่วมกัน ที่ค้นพบในงานวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ โรงเรียนบริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ได้รับความพึงพอใจจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน อย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกลุ่มโรงเรียนฟูลสตัน (Fulston School) เสนอรูปแบบความเป็นเลิศ สำหรับสถานศึกษาประกอบด้วย การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่สนับสนุนผลสัมฤทธิ์นักเรียน และสนองความคาดหวังผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย การประชาสัมพันธ์นวัตกรรมการเรียนรู้อุณหภูมิและความ

รับผิดชอบ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การวัดผล การปฏิบัติงาน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี กำหนดระดับความพึงพอใจ การปรับปรุงพัฒนาการศึกษา กระบวนการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การนำแบบอย่างของสถานศึกษาที่ดีมาเปรียบเทียบกับเพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นแบบอย่างให้กับองค์กรอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนา ดวงแก้ว ได้เสนอการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดทั้งสองระดับ คือระดับประเทศที่ต้องสร้างความรับผิดชอบของสังคมโดยเน้นบทบาทของรัฐเป็นสำคัญ และระดับสถานศึกษาในฐานะเป็นหน่วยหลักที่มีความเป็นอิสระในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเชื่อถือได้ สามารถอธิบายองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจนได้ ดังนี้ 1) หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งเนื้อหา สมรรถนะ (ทักษะ) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยหลักสูตรมีโครงสร้างกระชับ มีความยืดหยุ่น เน้นกระบวนการคิดขั้นสูงและบูรณาการ เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการ 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการวัดคุณภาพผู้เรียนโดยใช้การทดสอบมาตรฐานในระดับประเทศ ซึ่งควรเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และทักษะ (literacy-based test) โดยประยุกต์เนื้อหาเข้ากับโจทย์จริงในชีวิตประจำวันได้ และการนำผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศ ไปสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษานอกจากนี้การวัดและประเมินผลนักเรียนในระดับห้องเรียนควรมีวิธีหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และวิเคราะห์ผู้เรียน 3. ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูแบบใหม่ ซึ่งสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกันแทนการฝึกอบรมครูที่รัฐเป็นผู้กำหนดให้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพ และส่งเสริมการจัดการความรู้โดยให้โรงเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลัก ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกหลักสูตรและผู้อบรมเอง ให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง นอกจากนี้ระบบการประเมินครูเพื่อให้ผลตอบแทนต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศของนักเรียน ทั้งนี้กำหนดให้มีการประเมินคงสภาพวิทยฐานะทุก 5 ปี และปรับลดงานธุรการของครูลงให้เน้นหน้าที่ในการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel) ได้ศึกษาและพบว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิผลควรประกอบด้วย ส่วนประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลที่ได้รับ ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีดังต่อไปนี้ การมุ่งสัมฤทธิ์ผล มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสอดคล้องและกลมเกลียว หลักสูตรมีคุณภาพและให้โอกาสในการเรียนรู้ บรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ศักยภาพในการประเมิน การใช้เวลาในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีการเรียนรู้แบบอิสระ มีการ

จัดการเรียนการสอน มีการให้ข้อมูลย้อนกลับและมีการเสริมแรง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประจัน จันตอง กล่าวว่าการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากและต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลักในการตรวจสอบคุณภาพ สถานศึกษาใน 3 เรื่องได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านสถานศึกษาและต้นสังกัดต้องบริหารจัดการ การศึกษาให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง มีระบบการประกันคุณภาพภายในและมีแผนพัฒนาสถานศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว 2) องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระของการประเมิน ต้องมีการกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่สะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาอาทิ ปริมาณและคุณภาพ ของครู และบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาเล่าเรียน 3) องค์ประกอบด้านระบบและกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ต้องมีการพัฒนาระบบและ กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อให้การตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ อย่างแท้จริงผลการประเมินตรงตามสภาพความเป็นจริง สถานศึกษาและต้นสังกัดนำผลการประเมิน ไปปรับปรุง พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จึงสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำ ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนไทยทุกคน เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ เพราะทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า ของชาติ ที่เกิดจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้ามามีส่วนร่วม คิดร่วมทำและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง จะทำให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพ คือผู้เรียนมีสมรรถนะ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของเด็ก ไทยในศตวรรษที่ 21 และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างคนในชาติให้มีค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ครอบคลุม และสอดคล้องกับ ลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้น กับเยาวชนไทยให้เป็นผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ได้เต็มเวลา เต็มหลักสูตร การปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ส่งเสริมการผลิต จัดหา ใช้สื่อนวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การปฏิรูปการวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้ ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จัดทำคลังข้อสอบกลางที่มีคุณภาพและ มาตรฐาน และนำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การปฏิรูปการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน โดยพัฒนาระบบการนิเทศกำกับติดตามเป็นแบบแอปพลิเคชัน ศึกษานิเทศก์ (Supervision Application) ปรับบทบาทศึกษานิเทศก์ให้เป็นผู้นิเทศอย่างแท้จริง ปฏิรูปการพัฒนา วิชาชีพ เช่น การปฏิรูประบบการผลิตและการสรรหาปรับระบบการผลิตครูทั้งปริมาณ และมีคุณภาพ

ที่สอดคล้องกันกับความต้องการของสถานศึกษา สรรหาให้ได้คนเก่งคนดีมาเป็นครู การปฏิรูประบบ การพัฒนาครู เน้นการทำแผนพัฒนาครู กำหนดและประเมินสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครู และพัฒนา ครูโดยระบบ Action Learning ในสถานที่ปฏิบัติงานพร้อมทั้งวัดและประเมินผลการพัฒนาครู ปฏิรูป ระบบการบริหารจัดการ เช่น การปฏิรูปวัฒนธรรมใหม่ของสถานศึกษา เน้นการส่งเสริมให้สถานศึกษา ทุกแห่งเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community = PLC) สร้างระบบความรับผิดชอบระหว่างครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง สนับสนุนการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางการศึกษา การปฏิรูประบบการวางแผน โดยเริ่มจากการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง และกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูประบบงบประมาณ การปฏิรูป โครงสร้างอำนาจหน้าที่ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในระดับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูประบบ การกำกับ ติดตาม และประเมินผล เพิ่มประสิทธิภาพการกำกับติดตามและประเมินผลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การปฏิรูปโอกาสและคุณภาพ การศึกษา เร่งพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม และเข้าถึง บริการการศึกษาที่มีคุณภาพ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา จักรบั้งและคนอื่น ๆ ได้ศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการ ศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาระบบ วางแผนและการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาค ส่วนในการจัดการศึกษา ดังนี้ 1. พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ 1) การพัฒนาทักษะ ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู 2) การเพิ่มประสิทธิภาพ และปริมาณการใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู 3) การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปีอย่างเป็น ระบบ 4) มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน 5) การมีโครงสร้างการแบ่ง งานรับผิดชอบอย่างชัดเจน 6) การสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร 2. พัฒนาระบบ การเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 1) การสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียน การสอน 2) การบูรณาการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้น 3) การส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการ อบรมเพื่อพัฒนา 4) การนิเทศ กำกับ ติดตามของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด 3. เสริมสร้างความพร้อมและ ความเข้มแข็งของโรงเรียน 1) การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด 2) การปรับปรุงสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การใช้แผนการสอน คละชั้น 4) การมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุมครบทุกด้าน 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 1) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะ เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพูนสิน ประคำมินทร์ ได้ศึกษาการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ และมีจำนวนเพียงพอ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด 3) การประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน 4) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 5) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียนดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของอับบาซี (Abbasi) ศึกษาวิจัยเรื่อง Building a World Class Islamic School : Teaching with your Strengths จากผลการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่แสดงการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับโลกประกอบด้วย 5 ลักษณะสำคัญ ดังนี้คือ 1) การมีผู้นำที่เข้มแข็ง 2) มีการคัดเลือกครูที่มีความรู้ ความสามารถ สมรรถนะหรือศักยภาพระดับสูง 3) มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร 4) มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีเยี่ยม และ 5) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คือการทำ Focus Group Discussion ยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหาร และการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหาร และการบริหารจัดการ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ผู้บริหารควรติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา มีการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา ประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรตามตำแหน่งงานเพื่อความเหมาะสม ควรใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต มีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ และสร้างความเข้าใจ แก้ไขปัญหาโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และหลักการบริหาร คือ ผู้บริหารควรมีการสื่อสารทิศทางวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ ควรจัดระบบการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกระจายอำนาจตามโครงสร้างการบริหาร มีการมอบหมายงานให้ตามความถนัดของบุคลากร มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน และผู้บริหารควรแสวงหาความรู้จัดระบบหมวดหมู่ความรู้สำคัญเชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลาย

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โม้ค (Mok) ได้ศึกษาเรื่อง “Decentralization of education in Singapore: A case study of the School Excellence Model” ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและศึกษาปรัชญาและหลักการของรูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษา ในประเทศสิงคโปร์ พบว่ารูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษานั้นประกอบด้วย 1) นโยบายการกระจายอำนาจ 2) ผู้นำสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นบริหารทั้งมูลค่าและคุณค่า 3) มุ่งผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ 4) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง 6) การใช้ระบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ 7) มีวิธีการพัฒนาและใช้ประโยชน์เต็มที่ในการผลักดันให้บุคลากรทำงานเต็มศักยภาพ และ 8) มีระบบตรวจสอบ ทบทวนการปฏิบัติงานหลักและผลผลิตของสถานศึกษาจึงสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมกูล ถาวรกิจ ได้กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา คือการทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียนนักศึกษา ชุมชนและสังคมพึงพอใจประทับใจในคุณภาพของนักศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สถานศึกษาที่มีคุณภาพสูงนั้นต้องประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง 2) การมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการศึกษาที่สำคัญ 3) ให้ความสำคัญกับบ้านและสถานศึกษา 4) การชี้แนะการพัฒนาของนักเรียน 5) สร้างการคาดหวังของครูในเรื่องการพัฒนานักเรียนและ 6) สร้างบรรยากาศในการเรียนอย่างเป็นระเบียบ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์ ได้ศึกษาการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของปัจจัยความภักดีต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 2) การเป็นสมาชิกที่ดี 3) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน 4) การสื่อสารและการประสานงาน 5) การใช้อำนาจอย่างถูกต้อง 6) ความเชื่อมั่นและไว้วางใจกัน 7) การสร้างชื่อเสียงที่ดีและเป็นที่ยอมรับ และ 8) ระบบการทำงานที่ดี โดยที่การสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวบ่งชี้แรก รองลงมา คือตัวบ่งชี้การเป็นสมาชิกที่ดี และการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอแนะว่า ปัจจัยด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานต้องควบคู่ไปกับด้านความเต็มใจในการเป็นสมาชิกที่ดี และด้านระบบการทำงานที่ดี ส่วนด้านความเชื่อมั่นและไว้วางใจกันนั้น ต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของสมาชิกทุกคน การสร้างแรงจูงใจ และผู้บริหารควรเป็นตัวอย่างในด้านการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลที่ดี

องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียน และคุณลักษณะผู้เรียน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ 1) นักเรียนควรได้รับรางวัลจากการแข่งขันระดับจังหวัด ภาค ประเทศ มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ตามระดับชั้น ควรมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้และแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย ควรมีความรับผิดชอบและปฏิบัติได้ตามระเบียบ มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย ควรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และแสวงหาความรู้ประกอบอาชีพและศึกษาต่อ

ในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคำกล่าวของ โอลิวาและแอสปินเวล (Oliva & Aspinwall) ได้เสนอมุมมองของคุณภาพการศึกษาใน 8 มิติ ดังนี้ 1) มิติด้านสมรรถนะ (Performance) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นผู้เรียนจะต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานในสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา 2) มิติด้านคุณลักษณะพิเศษ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่เป็นคุณลักษณะพิเศษของสาขาวิชาชีพนั้น 3) มิติด้านความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องจัดการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และได้เรียนรู้ทักษะถูกต้องตรงความเป็นจริง และมีความทันสมัย 4) มิติด้านความตรงตามข้อกำหนดตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น สถาบันจะต้องจัดการศึกษาได้ตรงตามข้อกำหนดตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้เป็นไปตามคำมั่นสัญญาที่ได้ให้กับนักศึกษา 5) มิติด้านความคงทน การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะลึกซึ้ง 6) มิติด้านการค้นความสามารถในการให้บริการ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการให้บริการแก่สังคมในสาขาวิชาชีพที่ศึกษา และสนองต่อความต้องการของสังคม 7) มิติด้านความรู้สึกที่ดี การศึกษาที่มีคุณภาพ ภาพพจน์ที่ปรากฏในสายตา 8) มิติด้านการรับรู้คุณภาพ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องตรงตามการรับรู้ควมมีคุณภาพของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องจึงสอดคล้องกับแนวความคิดของโรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นกับการสร้างคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของประเทศ คือ 1) การเรียนแบบไม่มีความเครียดในห้องเรียนและเน้นให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 2) การส่งเสริมความกล้าแสดงออก 3) เสริมสร้างการออกกำลังกาย 4) อาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ 5) การเสริมสร้างระเบียบวินัย 6) การสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็ก 7) การดูแลสุขภาพของเด็กอย่างดีเพื่อให้โตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพที่แข็งแรง 8) การสร้างความใส่ใจต่อสังคมและคนรอบข้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพงษ์วัฒน์ และ พัชรี รูปวิจิตร ได้ศึกษาถึงเส้นทางการปฏิรูปการศึกษาของไทย ตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ครั้งที่สองช่วงปี 1974-1978 และครั้งที่สามช่วงปี 1999-2009 เพื่อทำความเข้าใจว่าทำไมการปฏิรูปการศึกษาของไทยจึงล้มเหลว และทำให้คุณภาพการศึกษาของไทยนั้นต่ำเมื่อเทียบกับนานาประเทศจากการศึกษา พบว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จของการศึกษาของไทยหลายตัวมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น นักเรียนมีความสุข มีศีลธรรม มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งขาดวิธีการวัดที่เป็นมาตรฐาน และได้วัดค่าออกมาอย่างชัดเจนนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า แบบทดสอบที่อิงกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและนานาชาติเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่สามารถวัดคุณภาพการศึกษาของไทยได้ การกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของไทยควรมาจากการระดมสมองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสามารถวัดค่าได้ในเชิงปริมาณและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเบอร์ริด และริบบิน (Burrige & Ribbins) กล่าวว่าการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 10 ประการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพต้องส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนโดยตรงเท่าที่สามารถจะทำได้

2) ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และกระบวนการของการวางแผนพัฒนา

3) ควรให้เกิดจากความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านการกำกับ ติดตามและการประเมินคุณภาพการศึกษา 4) ควรให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และความรู้สึกรับเป็นเจ้าของสถานศึกษา 5) การจะนำสิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องใช้วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมเกิดความรู้ความเข้าใจ 6) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะทำให้ได้ดีที่สุดในโครงสร้างองค์การที่ไวต่อการตอบสนอง และมีรูปแบบการบริหารที่เปิดกว้างยอมรับรวมทั้งมีข้อตกลงร่วมกันของบุคลากรทั้งหมด 7) ควรมีการแบ่งจัดสรรบทบาทและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนและแจ่มแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบ 8) ควรกำหนดทรัพยากร และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดความเหมาะสม 9) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในส่วนที่จะทำได้ 10) วิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรได้รับการยอมรับและความเข้าใจ จึงสอดคล้องกับคำกล่าวของ สพฐ. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทำแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระยะเร่งด่วนตามนโยบายเร่งด่วนของคณะกรรมการ นโยบายและพัฒนการศึกษา (ปีการศึกษา 2558) เด็กจบ ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และต้องมีการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเสริมทักษะอาชีพเด็กชั้น ม.1- ม.6 ต้องเลือกเรียนวิชาเสริมเป็นสาขาวิชาชีพเพื่อการวางแผนอาชีพในอนาคต อีกทั้งยังเน้นด้านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) เพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนการสอนให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลิตคุณครูที่มีความเข้มข้น อาทิ ครูทนายที่มีความสามารถตอบรับการสอนของเด็กได้อย่างแท้จริง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ บุราพันธ์ ได้ทำการศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในไทยที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ในช่วงปีการศึกษา 2553-2554 ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า ประการแรกนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีผลคะแนนสอบ O-NET สูงในวิชาสุขศึกษา และคะแนนต่ำในวิชาภาษาต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า ไทยจำเป็นต้องปรับปรุงการสอนภาษาต่างประเทศประการที่สองคะแนน O-NET ช่วงปี 2553-2554 ดีขึ้นกว่าเดิม อันเป็นผลจากการเพิ่มนวัตกรรมการเรียนการสอน เช่น การสอนเชิงบูรณาการ การสอนด้วยคอมพิวเตอร์ การสอนทางไกล และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การประยุกต์แนวทางการเรียนการสอนตามแต่ละภูมิภาคเป็นอีกปัจจัยที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา เพราะจากการผลคะแนนสอบ O-NET นักเรียนจากภาคเหนือและภาคใต้มีผลคะแนนต่ำกว่าพื้นที่อื่นปัญหานี้อาจแก้ไขได้ด้วยการหาแนวทางและนโยบายการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ผ่านการระดมสมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพครู ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ครูควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน มีวิธีจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ มีประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวัดผลประเมินผลทุกครั้งในการเรียนการสอนเพื่อดูผลการพัฒนา ควรใช้สื่อเทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลเพื่อความรวดเร็วรู้ผลได้ไว และครูควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของแอสเวิร์ธ และ ฮาร์เวย์ (Ashworth & Harvey) และ คาวแมน (Cowman) กล่าวถึงการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่ดีว่าควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) มีความสอดคล้องกับพันธกิจของสถาบันครอบคลุมบทบาทหลักของสถาบัน ทั้งนี้รวมทั้งครอบคลุมองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งปัจจัย การจัดการศึกษาของสถาบันหรือเป็นการประเมินตนเอง (Self เพื่อนำผลการนำเข้ากระบวนการและผลผลิต 2) สามารถนำมาใช้ควบคุม ประเมินการศึกษา และประเมินตนเอง 3) มีความตรง มีความเชื่อมั่น เป็นที่ยอมรับของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถาบัน มีความชัดเจนไม่คลุมเครือ และไม่ผันแปรง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ปานทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา” พบว่า คุณลักษณะครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนา และประเมินผลการพัฒนา โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ 9 ปัจจัย คือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรู้ทางวิชาชีพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง การจัดกระบวนการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ทีมงานวัฒนธรรมการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวิธีการพัฒนามี 15 วิธี คือ การฝึกอบรม การดูตัวอย่างโดยการฟังตัว การศึกษาจากคู่มือ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาตนเองให้มีหลักวิชา หลักคิด หลักปฏิบัติ การพัฒนาตนเองโดยแสวงหาความรู้รอบด้านแล้วสรุปข้อเท็จจริง การศึกษาความสำเร็จของผู้ร่วมงานและเพื่อนร่วมวิชาชีพ การจัดการความรู้ การเป็นที่ปรึกษา การสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยง การเป็นกัลยาณมิตร รู้ทุกข์รู้สุข กิจกรรมการคุยกับเพื่อนครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การเสวนาเป็นเนืองนิตย์สร้างกลุ่มที่หลากหลายขยายชุมชน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา คือ องค์ประกอบเชิงระบบ กระบวนการพัฒนาและระดับการพัฒนาในองค์ประกอบเชิงระบบนั้นมุ่งสู่ผลผลิตซึ่งเน้นคุณลักษณะของครูเพื่อศิษย์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน ด้านความรู้และทักษะและด้านการปฏิบัติงาน ที่ส่งผลไปยังคุณลักษณะและทักษะผู้เรียน ส่วนกระบวนการพัฒนาครูเพื่อศิษย์มี 5 ขั้นตอน คือ วินิจฉัยความต้องการจำเป็น กำหนดจุดประสงค์

และขอขยาย กำหนดวิธีการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา ประเมินผลการพัฒนา และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชลันดา อินทร์เจริญ ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยทำการพัฒนาด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ สกัดตัวประกอบด้วยวิธี Principal Component Analysis ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรประถมศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลัก 13 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการสอนของครู 2) ด้านปัจจัยสนับสนุน 3) ด้านความสัมพันธ์กับ ชุมชน 4) ด้านประสิทธิภาพในการบริหาร 5) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร 6) ด้านการจัดบรรยากาศ ภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) ด้านคุณลักษณะของครู 8) ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 9) ด้านการวัดผลและประเมินผลของครู 10) ด้านการสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการนักเรียน 11) ด้านนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 12) ด้านความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหาร 13) ด้านข้อมูลสารสนเทศ

องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพสถานศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับ องค์ประกอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่ามีความสอดคล้อง และถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือโรงเรียนควรจัดทำรายงาน ประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ควรพัฒนาการศึกษาเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง และส่งนักเรียนเข้าเรียน ควรกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ควรกำหนดมาตรการต่าง ๆ ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อมุ่งสู่สถานศึกษาที่มีคุณภาพ และ โรงเรียนควรใช้ ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โจเซฟ และโจเซฟ (Joseph & Juseph) มีการนำเสนอผลการวิจัยซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่เป็น ตัวบ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษาประกอบด้วย 7 องค์ประกอบเรียงตามลำดับความสำคัญจากมาก ที่สุด ได้ดังนี้ 1. ชื่อเสียงทางด้านวิชาการ ตัวบ่งชี้คือ 1) ระดับความมีชื่อเสียง 2) ความเป็นเลิศ ของผู้สอนและ 3) ความเป็นเลิศของสิ่งเอื้ออำนวยด้านวิชาการ 2. โอกาสของอาชีพ ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความง่ายต่อการเข้าทำงานและ 2) ความเป็นเลิศของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโอกาสของอาชีพ 3. โปรแกรมการศึกษา ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความหลากหลายของวิชาเลือก 2) ความยืดหยุ่นในการโอนย้าย สาขาวิชา 3) ความหลากหลายของสาขาวิชาและ 4) ความยืดหยุ่นในคุณสมบัติของผู้เรียนแต่ละสาขา 4. ค่าใช้จ่ายและเวลา ตัวบ่งชี้ คือ 1) ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาสมเหตุสมผล 2) ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก สิ่งเอื้ออำนวยและบริการ มีความเหมาะสม และ 3) ระยะเวลาของหลักสูตรเหมาะสม 5. ลักษณะ ทางกายภาพ ตัวบ่งชี้คือ 1) ความเป็นเลิศด้านที่พัก 2) ความเป็นเลิศด้านสิ่งเอื้ออำนวยด้านการกีฬา และสันทนาการ และ 3) ความเป็นเลิศของบริเวณสนามของสถาบัน 6. ที่ตั้งของสถาบัน ตัวบ่งชี้ความ มีคุณภาพ คือ 1) แหล่งที่ตั้งของสถาบัน และ 2) ระบบการคมนาคม 7. อิทธิพลของครอบครัวและ กลุ่มเพื่อน อิทธิพลคำพูดที่มาจากบุคคลทั่วไป จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ จับบัง และคนอื่น ๆ

ได้ศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชญา พัดศรีเรือง ศึกษาตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ เรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากมากไปหาน้อย คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การบริหารจัดการระบบงาน 5) การพัฒนาระบบนิเทศภายใน 6) การบริหารการเงินและงบประมาณ และ 7) การบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มังกรแก้ว ดรุธศิลป์ ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยนี้ได้ตัวบ่งชี้ที่แตกต่างจากตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) คือนอกจากได้ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนแล้วการวิจัยนี้ยังได้ตัวบ่งชี้ ที่เกี่ยวกับการประเมินความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันให้น้ำหนักการมีส่วนร่วม หากชุมชนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แล้วย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียนต่อไป ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ถ้าชุมชนเข้มแข็งสังคมมีคุณภาพย่อมส่งผลซึ่งกันและกัน คือโรงเรียนจะมีคุณภาพได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี จึงควรมีตัวบ่งชี้ที่ประเมินทั้งโรงเรียนและชุมชน ควบคู่กันเพื่อที่จะให้เกิดความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมจริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา สามารถนำข้อค้นพบที่ได้นี้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติกับหน่วยงานของตนในบริบทดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานต้นสังกัด ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการบริหารพัฒนาองค์กร พัฒนาครู พัฒนาผู้เรียน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างความเข้าใจ และสร้างความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของโรงเรียน
3. โรงเรียนประถมศึกษา สามารถนำประเด็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบ ที่ค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน
4. ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เปรียบเสมือนเครื่องมือในการนำทางสู่การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
5. การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จากตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการประเมินโดยใช้คะแนนเชิงปริมาณ และเทียบค่าเป้าหมาย ซึ่งกำหนดจากฐานข้อมูลในอดีต ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพเป็นจริง ดังนั้นผลการประเมินจึงมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้นำผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 5 ภาคของประเทศไทย ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการขยายขอบเขตของกลุ่มที่ศึกษาทั้งจากผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ควรทดลองตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาจากผลการวิจัยในครั้งนี้นำไปทดลองใช้พัฒนาสถานศึกษา เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรใดที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ รวมถึงเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานอย่างแท้จริง และศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงาน
3. ควรจัดทำตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในประเด็นอื่นที่สนใจ โดยใช้แนวทางการจัดทำตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
4. ควรมีการทำวิจัยรูปแบบนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. **นโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก www.petburi.go.th/web/index.php?option.2559.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554.
- กวิสรา สุวรรณบุตร. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมของสถานศึกษาต่อนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล.” *เค้าโครงการนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 2550.
- การพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/37272>.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **วิเคราะห์ 5 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษาไทย**. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/node/1040>.
- เก้าประเทศที่การศึกษาเป็นเลิศแต่คุณอาจไม่เคยรู้**. เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <https://campus.campus-star.com/variety/11508.html>.
- โกวิท วรพิพัฒน์. **ยอดนักคิดและนักบริหารการศึกษา**. เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2560. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/141623>.
- เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. “การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา สารสนเทศ และการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 13**. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.
- คณะกรรมการด้านการศึกษา, องค์การสหประชาชาติ. “เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง Higher Education in the Twenty-First Century: Vision and Action.” *Dissertation Abstracts International*, 1990.
- คำนิยามโรงเรียน**. เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.bopp-obec.info/home/wp-content/uploads/2012/03/definition.pdf>.
- คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ**. เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://hathaitiphongmoon.blogspot.com/>.

คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา

พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2553.

"คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554." 25 กันยายน ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร, 2557.

จรูญ จับบัง และคนอื่น ๆ. “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนารองเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” คุษณินพนธ์ปรัชญาคุษณินพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.

จิตตานันท์ สุขสวัสดิ์. “การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของปัจจัยความภักดีต่อองค์การของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

จิรัชญา พัดศรีเรือง. “ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

เจตนา เมืองมูล. “รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.” **วารสารการบริหารการศึกษา** (2552).

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. “การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้วยพลังเครือข่าย.” **วารสารการศึกษาไทย** (สิงหาคม 2557).

ชลันดา อินทร์เจริญ. “การศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

ดรรารัตน์ จันทร์กาย. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2557.

ดิเรก วรรณเศียร. “การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ตะวัน สี่อกระแสร. “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน.” **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal** 6, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 124.

ไทยรัฐ. **คุณภาพการศึกษาไทย โฉนดสาละวันต่ำเตี้ย**. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/455337>.

ธีระ รุณเจริญ. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2550.

นงนุช เครือจันทร์. “การประเมินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนทำใหญ่วิทยา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษากลาง เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2.” *วิทยานิพนธ์การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2554.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน” *การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้า คุณธรรม จริยธรรม ณ โรงแรมแอมบาสเตอร์*, 29 สิงหาคม 2551.

นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ฦ วิเชียร. **การวิจัยและพัฒนา ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม: โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนา และ พัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้, 2551.

นงลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ฦ วิเชียร, และพิศสมัย อรทัย. “การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน.” *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง เปิดขอบฟ้าคุณธรรม จริยธรรม โรงแรมแอมบาสเตอร์*, 29 สิงหาคม 2551.

นพดล เจนอักษร. “วิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและชุมชนเชิงปริมาณ.” *ประมวลสาระชุดวิชา ประสพการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษ เอกสารประกอบการสอนหน่วยที่ 1-5*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิจวรรณ วีรวัฒน์โนดม และคนอื่น ๆ. **การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่งเพื่อผลลัพธ์ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา**. เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก [file:///C:/Users/ASUS/Downloads/26421-34327-1-PB%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/ASUS/Downloads/26421-34327-1-PB%20(3).pdf).

นิติพันธ์ ทารศรีภูมิ. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ผู้ประเมินผลงานทางวิชาการข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2553.

นุสินธุ์ รุ่งเดช, สมุทร ชำนาญ และธรร สุนทรายุทธ. “การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 2556.

บดินทร์ ธรรมสังวาล. “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธ.” *ดุชนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 2553.

บัณฑิตา วงษ์วุฒิภัทร. “การพัฒนามาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์สำหรับการประกันคุณภาพภายใน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.** เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.pccpl.ac.th/~plan/ประกาศ-ศธ.-มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน-2559.docx> ประชาชาติธุรกิจ.

ปราชญา รัตพลที. “แนวทางการส่งเสริมครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านสันติสุข อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.” หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 2558, บทคัดย่อ.

ปรีชา จันทรมณี. “ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

ผู้จัดการออนไลน์ ASTV. **ภารกิจ สมศ. นักศึกษาทำอะไร-กับพัฒนาการศึกษาไทย นิสิต.** เข้าถึงเมื่อ 21 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9560000136672>.

พินวนา พัฒนาอุดมสินคำ. “รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2557.

พูนสิน ประคำมินทร์. “การพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ.” ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2555.

ภักพล อนรรักษ์เลขา. “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล.” ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2558.

มังกรแก้ว ดรณศิลป์. “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

มังกรแก้ว ดรณศิลป์, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์ และชวลิต เกิดทิพย์. “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพในชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 27, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559).

มองโมเดล 4 ประเทศ สร้างมาตรฐานการศึกษาไทย. เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid =1474962175.

รัตนา ดวงแก้ว. “การประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.” ประมวลสาระชุดวิชาการ
วิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 14 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
เรวัตี เขาวานาสัย. “ปัจจัยจำแนกคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย.” วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่, 2559.

โรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นกับการสร้างคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของประเทศ.
เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก <https://anngle.org/th/j-lifestyle/jap-elementary-school.html>.

วสันต์ ปานทอง, “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา
ประถมศึกษา” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร** 15, ฉบับพิเศษ (2556):
บทคัดย่อ.

วัฒน์ชัย ถิรศิลาเวทย์. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ลักษณะที่มีการปฏิรูปการศึกษารอบสองของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ.” ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2554.

วารสารการศึกษาไทย. **การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้วยพลังเครือข่าย.**
เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/39671-6848.pdf>.

วิจารณ์ พานิช. **ส่งความสุข สู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ซีโน พับลิชชิ่ง, 2555.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การบริหารหลักการทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธ์,
2551.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา**. ขอนแก่น: คลังนานา
วิทยา, 2553.

วุฒิชัย เนียมเทศ. “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอน
ตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

วุฒิศักดิ์ เหล็กคำ. “การประเมินตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.” ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, 2557.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สมมาตร สนมมิโน. “การพัฒนาตัวบ่งชี้หลักสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการบริหารเชิงสมดุล.” ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.

สมศ. **เปิดปัญหาการศึกษา 3 ข้อใหญ่จากการประเมิน 15 ปี**. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <https://pantip.com/topic/34310646>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษา 286 ความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: แมทซ์พอยท์, 2554.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ, 2553.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). “คุณภาพศิษย์: เป้าหมายการประเมิน.” เอกสารการประชุมทางวิชาการระดับชาติประจำปี 2555 ณ ศูนย์นิทรรศการ และการประชุมไบเทค, กรุงเทพมหานคร. ระหว่างวันที่ 10 -11 พฤษภาคม 2555.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ 10 ปี สมศ.ทิศทางการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ. 2554-2558**. กรุงเทพฯ, 2554.

สุภัทรา เอื้อวงศ์. **การประกันคุณภาพการศึกษา**. เข้าถึงเมื่อ 16 กรกฎาคม 2560. เข้าถึงได้จาก http://edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/23723_10.pdf

สุรชัย จึงมี. “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการปฏิบัติงานด้านการสอนของครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3-4.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

เห็นชอบร่าง Road Map. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.edreform.moe.go.th/index.php/79-2014-07-04-06-59-46/89-road-map>.

อนันต์ นามทองตัน. “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 2552.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. “การวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน: พหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี.” *สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)*, มีนาคม 2556.

ภาษาอังกฤษ

Abbasi, L. **Building a World Class Islamic School: Teaching with your Strengths**. Accessed July 1, 2014. Available from <http://www.thesla.org/page.php/PublicationsArticlesPapers>.

Adams, D. M. **Philosophical Problems in The Law**. 3rd ed. Belmont: Wadsworth, 2000.

Albert-Green, D. “Teachers’, Parents’ and Students’ Perceptions of Effectice School Characteristics of Two Urban Exemplary Open-Enrollment Charter School.” A Dissertation of Doctor of Philosophy foe the Degree Texas A & M University, 2005.

Annop, P., & Phetcharee, R. “The Problematique of Quality Education in Thailand: Material/Quantitative vs Abstract/Qualitative.” **CICE Series** 4, 1 (March 2011).

Arcaro, J. S. **Quality in education: An implementation handbook**. New York: St. Lucie Press, 1995.

Ashworth, A., & Harvey, R. C. **Assessing Quality in Further and Higher Education**. London: Jessica Kingsley Publishers, 1994.

Aspinwall, K. **Managing Evaluation in Education: A Developmental Approach**. New York: Routledge, 1992.

Austin, E. G., & Reynolds, D. J. “Managing for improved school effectiveness: An international survey.” **School Organization** 10, 2-3 (1990).

- Bendel, T., Boulter, L., & Gatford, K. **The benchmarking workout**. Glasgow: Pitman, 1997.
- Best, J. W. **Research in Education**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1970.
- Buaraphan, K. "Educational Quality of Small Schools in Thailand." **European Journal of Social Sciences** 41, 1 (December 2013).
- Burrige, E., & Ribins, P. "Promoting improvement in schools: aspects of quality in Birmingham." In P. Ribbins and E. Burrige (eds.) **Improving education: Promoting quality in school**. London: Cassell, 1995.
- Burstein, L., Oakes, J., & Quiton, G. "Education indicator" **Encyclopedia of educational revjsearch**. 6th ed. New York: Macmillan, 1992.
- Chantawee, P., Erawan, P., & Akakul, T. "Indicators and Factors of Educational Risk Assessment and Control System for Thai Schools Context." **Education** 131, 3 (Spring 2011).
- Cheng, Y. C., & Tam, W. M. "Multi-model of quality in education." **Quality Assurance in Education** 5, 1 (1997).
- Chrispeels, P., & Ann, H. A. "Study of factor contributing to achieving and Sustaining school effective in elementary schools." **Dissertation Abstracts International** 2209 (1991).
- Cronbach, L. J. **Essentials of Psychological Testing**. 4th ed. New York: Harper & Row, 1984.
- Cryer, R. M. "The Economics of choice, change and organization: Essays in memory of richard M. Cyert." Northamion: Edward Elgar Publishing, 2002.
- Cowman, S. "Student Evaluation: a performance indicator of Quality in Nurse Education." **Journal of Advance Nursing** (1996): 24: 625-632. quoted in roger Watson and others, **Nursing Research: Designs and Methods**. Oxford: Churchill Livingstone, 2008.
- Cuttance, P. "Quality assurance and quality Management." **Evaluation News & Comment** 2, 2 (Spring 1993).
- Dare, T. C. "Perceived Levels of a Total Quality Management Program in An Institution of Higher Learning (Faculty)." **Dissertation Abstracts International** 58 (March 1998).
- Davies, P. **The American Heritage Dictionary of the English Language**. New York: American Heritage Publishing, 1972.

- Ellis, R. **Quality Assurance for University Teaching Great Britain**. NSW: Richmond North Publish, 1993.
- Equity, B. N. "Quality and Cost in Higher Education" Bangkok: UNESCO Principle Regional offkice for Asia and the Pacific. U.S.A.: McGraw-Hill, 1987.
- Frazier, A. **A roadmap for quality transformation in education**. Boca Raton: St. Lucie Press, 1997.
- Glickman, C. D., & others. **Supervision and Instructional Leadership a developmental approach**. U.S.A.: allyn and bacon, fifth edition, 2001.
- Halim, R. A. "Innovation in Educational Management and Leadership: High Impact Competency for Malaysian School Leaders." **Journal of Mathematics Science and Technology Educati** 13, 6 (October 2016).
- Harris, A., & Jon, Y. "Comparing School Improvement Programmes in England and Canada." **School Leadership & Management** 20, 1 (February 2000).
- Harvey, L. & Knight, P. **Transforming Higher Education**. Buckingham, Open University Press and Society for Research into Higher Education, 1996.
- Healy, M. "BS 5750 and Beyond in a Secondary School: A Change for the Best. " In C. Parsons (ed.)." in **Quality Improvement in Education**. London: David Fulton, 1994.
- Heck, R. H., & others. "Instructional Leadership and School Achievement Violation of a Casual Model." **Education Administration Quarterly** 26, 2 (May 2000).
- HM Inspectorate of Education. "Quality Management in Education: Self-evaluation for quality improvement." n.p., 2006.
- Hopkins, D., Leask, M., & Aspinwall, K., 1989: 6-7, quote in **kath Aspinwall. Managing Evaluation in Education: A Developmental Approach**. New York: Routledge, 1992.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. **Educational Administration**. Theory Research and Practice. 6th ed. New York: McGraw – Hill Inc., 2001.
- Izumi, L. T. **They Have Overcome: High-Poverty, High-Performing Schools in California**. California: Pacific Research Inst, 2002.
- Johnstone, J. N. **Indicators of Education Systems**. UNESCO UK: The Anchor Press. Tiptree, Essex, 1981.

- Joseph, M., & Beatriz, J. "Service Quality in Education: A student Perspective." **Quality Assurance in Education** 5, 1 (January 1997).
- Kaiser, cited in Barbara G. Tabachnik & Linda S. Fidell. **Using Multivariate Statistics**. New York: Row Publishing, 2001.
- Larson, L. **Evaluating Minnesota's School Principals 2012**. Accessed January 12, 2017. Available from [http:// www.house.mn/hrd/hrd.htm](http://www.house.mn/hrd/hrd.htm).
- Likert, R. **The Human Organization: Its Management and Value**. New York: McGraw-Hill Book, 1967.
- Liston, C. **Managing quality and standards**. Buckingham: Open University Press, 1999.
- Lunenburg, F., & Ornstein, A. C. **Educational administration: Concepts and Practices**. 2nd ed. New York: Wadsworth, 1996.
- Mameli, C., & Molinari, L. "Seeking educational quality in the unfolding of classroom discourse: a focus on microtransitions." Department of Arts, Literature, History and Social Studies, University of Parma, Parma, Italy (Received 23 August 2012; final version received 23 January 2013).
- Marmon, D. H. "Core Competencies of Professional Service Providers in Federally Funded Education Programs." Ph.D. Dissertation, The University of Tennessee, 2002.
- Mattavarat, S., Viseshsiri, P., & Siribanpitak, P. "Proposed Policy for Preparation of High-quality Primary School Teachers in Thailand" **Kasetsart Journal of Social Sciences** (2017).
- Moed, H. F. Glanzel, W., & Schmoch, U. **Handbook of Quantitative Science and Technology Research: The Use of Publication and Patent Statistics in Studies of S & T Systems**. New York: Springer, 2004.
- Moeller, J. D., & Dattilo, J. P. "Applying Quality Indicators to single-case research designs used in special education: a systematic review" Wiley Periodicals, Inc, 2014.
- Mok, Ka-ho. "Decentralization and Marketization of Education in Singapore: A case study of the excellence model." **Journal of Educational Administration** 41 (November 4, 2003).
- Murgatroyd, S. J., & Colin, M. **Total quality management and the school**. Buckingham: Open University, 1994.

- New Jersey State Department of Education. "City school of Excellence: School improvement grant program," Award recipients, 1989. Available from: ERIC File : 342847.
- Nightingale, P., & Mike O' Neil. **Achieving Quality Learning in Higher Education**. London: Kogan Page, 1994.
- Noble-Nano, A. B. O. "Competencies of Information Technology Education Program in Region 1: Implementation to Quality Education." Dissertation, Saint Louis University Bonifacio St., Baguio City, 2008.
- Ntinda, K., & others. "Teacher-Reported Quality of Schooling Indicators in Botswana Primary Schools: An Exploratory Study." University of the Free State Faculty of Education South Africa., Mar 2015.
- Oakes, J. **Educational Indicators: A Guide for Policy Makes**. New Brunswik: Center for Policy Research in Education, Rutgers University, 1986.
- Ofsted. **Improving schools**. London: HMSO, 1994.
- Oluwadare, A. "Principals Competency Needs for Effective Schools Administration in Nigeria." **Journal of Education and Practice** (2011).
- Owila, M. S., & Aspinwall, E. M. "A Framework for The Dimensions of Quality in Higher Education." **Quality Assurance in Education** 5, 1 (January 1996).
- Ozmen, F., & Muratoglu, V. The Competency levels of School Principles In Implement Knowledge Management Strategies The View of Principles And Teacher According to Gender Variable (2010). Accessed 29 May 2017. Available from <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/viewFile/4581/4665>.
- Parsons, C. "The Politics and Practice of Quality. In C. Parsons (ed)," in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities**. London: David Fulton, 1994.
- Patricia, M. "Successful school–community partnerships in public high school: A comparative case study." **Dissertation Abstract International** 2965A (1994).
- Prueangpithchayathon, S., Tesaputa, K., & Somprach, K. "Application of Total Quality Management System in Thai Primary Schools." **Educational Research and Reviews** 10, 11 (June 2015).

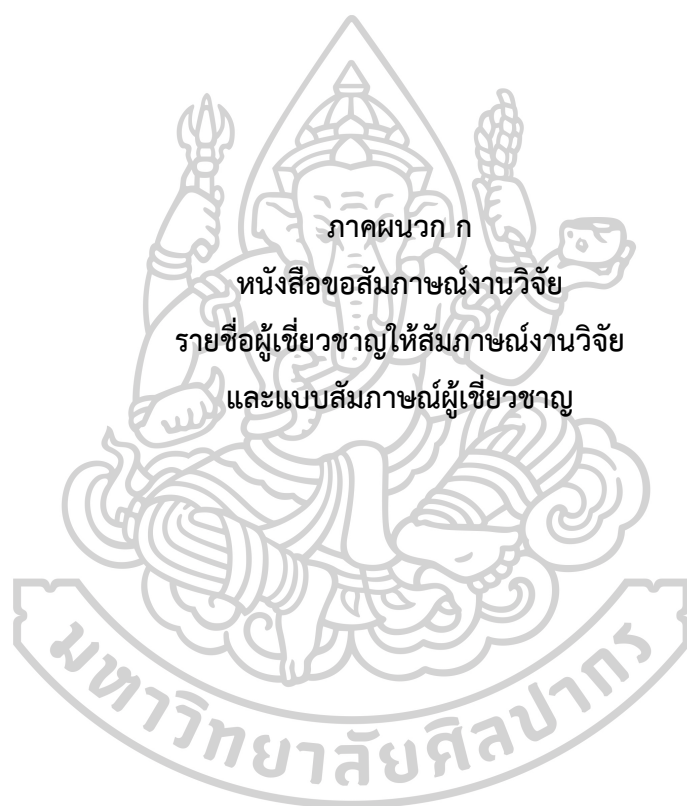
- Robson, M., & Matthews, R. "Quality in Education: Some issues for schools and their communities (A Concept Paper)." *School Effectiveness and Site Based Management*. Bangkok: UNESCO Principal Regional Office for Asia and Pacific, 1995.
- Rose, P. "Three Lessons for Educational Quality in Post-2015 Goals and Targets." ***International Journal of Educational Development* 40** (2015).
- Sallis, E. ***Total Quality Management in Education***. London: Kogan Page Vol.4 No.9B, September 30, 2013.
- Sammonds, P., Hillman, J., & Mortimore, P. "Key Characteristics of Effective school: A review of school Effectiveness Research." Institute of Education, University of London, 1995. has been cited by the following article: ***American Journal of Educational Research* 3, 5** (2015).
- Sayed, Y. ***The Concept of Quality in Education A View from South Africa***. 4th ed. Boston: Allyn and Bacon, 1997.
- Scheerens, J., & Bosker, R. ***The foundations of educational effectiveness***. Oxford: Pergamon, 2008.
- School, F. ***Excellence model***. เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.fulstonschools.org.dept/prodev/leadership/model.shtm>.
- Sergiovanni, T. J. ***The Principalsip: A Reflective Practice Perspective***. 2nd ed. needham Heights, MA: Allyn and Bacon, 1991.
- Silva, Y. D., & Dana, F. N. "Collaborative Supervision in the Professional Development School." ***Dissertation Abstracts International* 16** (2001).
- Snyder, F. J. "Researcharticle Improving Elementary School Quality Through the Use of a Social-Emotional and Character Development Program: A Matched-Pair, Cluster-Randomized, Controlled Trial in Hawaii." ***Journal of School Health*, 85** (January 2012), ***American School Health Association January*** (2012): abstract.
- Stebbing, L. ***Quality assurance: The route to efficiency and competitiveness***. 3rd ed. New York: Ellis Horwood, 1993.
- Stedman, L. C. "It's time we change the effective schools formula." ***Kappan* 69, 3** (1987).

- Sweigart, C. A., & others. "An Evaluation of the Evidence Base for Peer for Mance Feedback to Improve Teacher Praise Using CEC's Quality Indicators." **Education and Treatment of Children College of Education and Human Development** 39, 4 (University of Louisville, 2016).
- Tahakkori, A., & Tedlie, C. **Mixed Methodology: Combining Qualitative and Quantitative Approaches**. Thousand Oaks, California: Sage, 1998.
- Ubben, G. C., Hvyghes, L. W., & Norris, C. JH. **The Principal: creative leadership for excellence in school**. 6th ed. United States: Pearson Education, 2007.
- UNESCO. **Information Literacy Resources Directory**. Accessed May 15, 2015. Available from <http://www.infolitglobal.info>.
- Wen - Jye Shyr. "Developing the Principal Technology Leadership Competency Indicators for Technical High Schools in K-12 in Taiwan." **Journal of Mathematics Science and Technology Educatio** 13, 6 (October 2016).
- Whatmough, R. "The Listening School: Sixth Formers and Staff as Customers of Each Other." in **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and Universities**. London: David Fulton, 1994.
- Wiboonupattum, R. "Evaluating the Quality of an Elementary School in Rural Thailand: Villagers' Perspectives." **International Education Journal** 3, 2 (2002).
- Winch, C. **Quality and Education**. Oxford: Blackwell, 1996.
- Winkler, D. R., & Yeo, B. **Identifying the impact of education decentralization on the quality of education**. Washington, DC: United States Agency for International Development (USAID). Accessed February 4, 2014. Available from <http://www.epdc.org/0educationdata-research/identifying-impact-education-decentralization-quality-education>.
- Yamane, T. **Statistics: An Introduction Analysis**. New York: Harper & Row, Publishing, 1967.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ก

หนังสือขอสัมภาษณ์งานวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6812.2/15๙๖

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๑๑ ธันวาคม 2560

เรื่อง ขอสัมภาษณงานวิจัย

เรียน ดร.ชนาธิป ท้ายแป

ด้วย นางยลพรรณชัย ศิริรัตน์ รหัสนักศึกษา 57252914 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิให้นักศึกษาสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัย
ดังกล่าว เพื่อนำไปประกอบการพัฒนางานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 2254 9665

“องค์กรแห่งการสร้างสรรค์”
“Creative Organization”

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

1. ดร.ชนาธิป ทั้ยแป รองผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา และผู้อำนวยการ
กลุ่มประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.อาตุลย์ พรหมแสง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี
เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ดร.ศุภากร เมฆขยาย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดวังแก้วเวการาม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.วิไล กวางศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์ศรีสุขาราม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ดร.ลาวรรณ สกุลกรรณาอารีย์ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
(EDUCATIONAL QUALITY INDICATORS OF PRIMARY SCHOOL)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในการรวบรวมข้อมูลตัวบ่งชี้ต่าง ๆ สำหรับวิทยานิพนธ์ เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (EDUCATIONAL QUALITY INDICATORS OF PRIMARY SCHOOL) ข้อมูลหรือตัวบ่งชี้ที่ได้รับการสัมภาษณ์ของท่านมีค่าต่อการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจะได้นำไปสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบในการวิจัยขั้นต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์สำหรับการพิจารณากำหนดตัวบ่งชี้เพื่อเป็นกรอบในการวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(นางยลพรรณษย์ ศิริรัตน์)

นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

(EDUCATIONAL QUALITY INDICATORS OF PRIMARY SCHOOL)

คำชี้แจง

การศึกษาเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร ขอความกรุณาท่านได้โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....สังกัดหน่วยงาน.....

วุฒิการศึกษา.....สาขา.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าคุณภาพการศึกษามีตัวบ่งชี้ มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวชี้ว่าการศึกษามีคุณภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย
และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ที่ ศธ 6812.2/590

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

9 เมษายน 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ อำนวย ทองโปร่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายชลพรรษย์ ศิริรัตน์ รหัสนักศึกษา 57252914 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นิต. 09 2254 9665

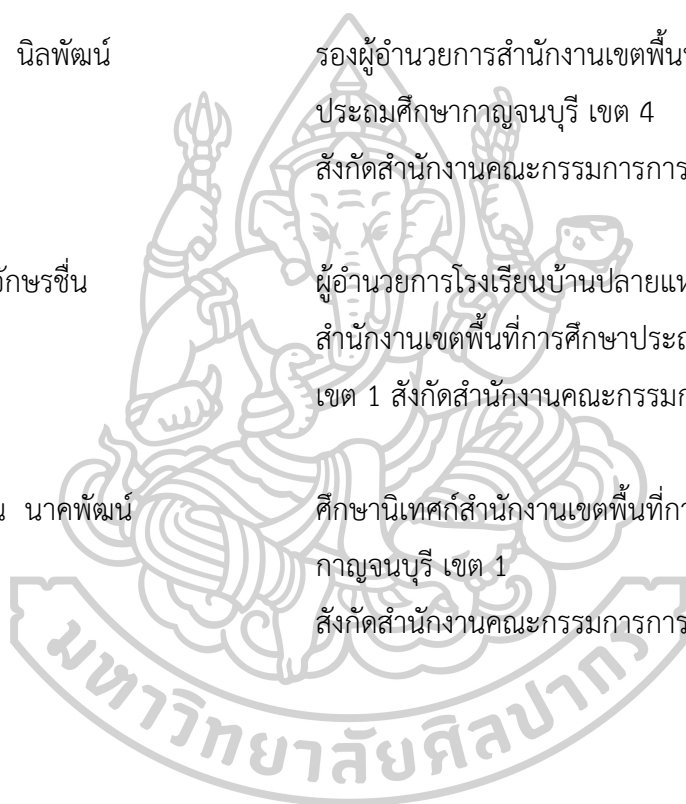

"องค์กรแห่งการสร้างสรรค์"

"Creative Organization"

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ อำนวย ทองโปร่ง อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษาและ
อุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. รองศาสตราจารย์ ชนมณี ศีลานุกิจ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ดร.ชัยนนท์ นิลพัฒน์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.ธาดา อักษรชื่น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปลายแหลม อำเภอเกาะสมุย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี
เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ดร.จิรวรรณ นาคพัฒน์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาญจนบุรี เขต 1
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
1	โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ที่ เอื้อต่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4	โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่โรงเรียนอื่น	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
5	โรงเรียนได้พัฒนางานทุกด้านอย่าง ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6	โรงเรียนมีระบบสารสนเทศที่ดี ถูกต้อง รวดเร็วเป็นปัจจุบัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7	โรงเรียนวิเคราะห์ผลการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8	โรงเรียนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนด้าน ภาษาสู่สากล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9	โรงเรียนจัดการศึกษาที่เป็นไปตาม มาตรฐานกำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10	โรงเรียนกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธ กิจ และเป้าประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11	โรงเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ต่อสาธารณชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12	โรงเรียนได้บริหารจัดการในองค์กรด้วย ความโปร่งใสตรวจสอบได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13	โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
14	โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ เหมาะสมกับบริบท	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
15	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา รวมทั้งแผนปฏิบัติการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
16	โรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการ ทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
17	โรงเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการ อ่านอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
19	โรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
20	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณให้กับครู เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
21	โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความ ปลอดภัย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
22	โรงเรียนส่งเสริมการดำเนินงานที่ส่งผลต่อ คุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
23	โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาให้ ความเห็นชอบและสนับสนุนการ ดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
24	โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
25	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจาก ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา(ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
26	โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
27	โรงเรียนจัดแหล่งค้นคว้าส่งเสริมการ เรียนรู้อย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
28	โรงเรียนปรับสัดส่วนเวลาสอนใน ห้องเรียนเพิ่มเวลาเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
29	โรงเรียนมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
30	โรงเรียนสนับสนุนการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางการศึกษาจากทุก ภาคส่วน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
31	โรงเรียนมีการจัดการศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
32	โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
33	โรงเรียนมีระบบการให้บริการสื่อที่ สามารถเข้าถึงและบริการได้ง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
34	โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
35	ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
36	ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอน และตรงกับความสามารถ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
37	ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
38	ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบ คุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
39	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ ช่องทาง	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
40	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
41	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
42	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
43	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
44	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ บริหารจัดการในองค์การ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
45	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึด คุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
46	ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการ ทำงานเป็นทีม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
47	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถของบุคลากร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
48	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
49	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมี ปฏิสัมพันธ์กับทุกคน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
50	ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิด ผลงานที่มีคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
51	ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
52	ผู้บริหารมีการตัดสินใจและสามารถให้ ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
53	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการ บริหารบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
54	ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
55	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัด กระบวนการเรียนการสอน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
56	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงาน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
57	ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
58	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้าน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
59	ผู้บริหารใช้งานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนา องค์กร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
60	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อ ครูอย่างทันต่อเหตุการณ์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
61	ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความ เชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
62	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดย คำนึงถึงความคุ้มค่า	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
63	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ ดีระหว่างครูกับนักเรียน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
64	ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
65	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
66	ครูมีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
67	ครูอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
68	ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
69	ครูจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกิจกรรมทุกวิชา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
70	ครูพัฒนาความรู้ผู้เรียนรอบด้านสู่ความเป็นเลิศ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
71	ครูมีเทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
72	ครูรักษาระยะบรรณของวิชาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
73	ครูอุทิศร่างกาย แรงใจปฏิบัติหน้าที่ในงานของตนให้บรรลุผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
74	ครูทำงานด้วยความทุ่มเทเสียสละและมีความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
75	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความสามารถ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
76	ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
77	ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
78	ครูวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
79	ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียน อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
80	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการเพิ่มทักษะ การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
81	ครูจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามความแตกต่างของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
82	ครูนำผลการประเมินการเรียนมาใช้ ในการพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
83	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้นำเสนอและ เผยแพร่ผลงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
84	ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
85	ครูสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
86	ครูมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ให้ เจริญก้าวหน้า	-1	+1	+1	+1	+1	0.6	ใช้ได้
87	ครูสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการ จัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
88	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้าน ต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
89	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
90	นักเรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็น พลเมืองที่ดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
91	นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตน ต่อสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
92	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
93	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
94	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
95	นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
96	นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
97	นักเรียนสามารถใช้ ICT เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
98	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวได้ตัวอย่างสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
99	นักเรียนมีศักยภาพในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
100	นักเรียนมีสุขภาพที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
101	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
102	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
103	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

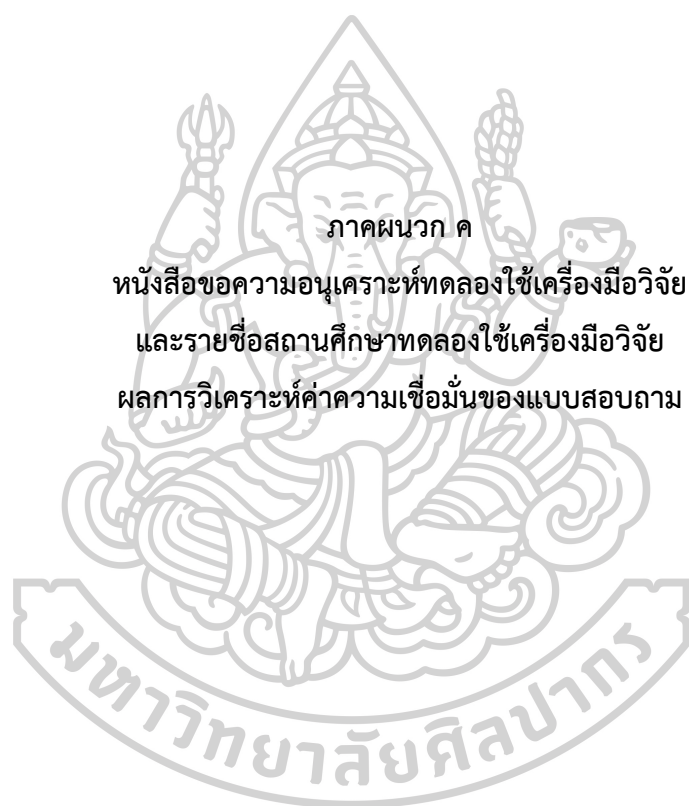
ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
104	นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ ตามมาตรฐานหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
105	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
106	นักเรียนมีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีในการเรียนรู้	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
107	นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
108	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่าง เป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
109	นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
110	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความ ต้องการของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
111	นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ ใหม่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
112	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการ เรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
113	นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
114	นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ ตัดสินคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
115	นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
116	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
117	นักเรียนสามารถนำความรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่)					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
118	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและ นำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
119	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุ อุปกรณ์ในโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
120	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิต สาธารณะ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย
และรายชื่อสถานศึกษาทดลองใช้เครื่องมือวิจัย
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ที่ ศธ 6812.2/๗๖๕

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

28 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังยาว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ

ด้วย นางยลพรรณย์ ศิริรัตน์ รหัสนักศึกษา 57252914 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา” ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอลงความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นิต. 09 2254 9665

“องค์กรแห่งการสร้างสรรค์”
“Creative Organization”

รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

ภาคกลาง

1. โรงเรียนบ้านเขากรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
2. โรงเรียนบ้านวังยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ภาคใต้

3. โรงเรียนบ้านสันติสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
4. โรงเรียนอนุบาลพังงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ภาคตะวันออก

5. โรงเรียนบ้านพูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
6. โรงเรียนบ้านเนินดินแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ภาคเหนือ

7. โรงเรียนบ้านสองแควเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
8. โรงเรียนบ้านท่าผา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

9. โรงเรียนวัดสระแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
10. โรงเรียนบ้านหนองเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ0001	510.0667	1387.7195	.4931	.9759
ข้อ0002	509.7000	1406.9759	.0904	.9763
ข้อ0003	510.2000	1392.8552	.3946	.9760
ข้อ0004	510.4667	1406.1885	.0928	.9764
ข้อ0005	510.2000	1388.9931	.6110	.9758
ข้อ0006	510.3000	1378.0793	.6830	.9757
ข้อ0007	510.0000	1384.5517	.6600	.9758
ข้อ0008	510.4667	1391.4299	.3681	.9761
ข้อ0009	510.1333	1396.1195	.4289	.9760
ข้อ0010	509.7333	1396.2023	.3892	.9760
ข้อ0011	510.2000	1376.0966	.6533	.9757
ข้อ0012	509.8667	1394.8092	.3403	.9761
ข้อ0013	509.9000	1387.2655	.4655	.9760
ข้อ0014	509.9000	1378.0931	.6046	.9758
ข้อ0015	509.8667	1388.8092	.4696	.9760
ข้อ0016	510.0333	1387.6195	.5328	.9759
ข้อ0017	510.2333	1379.9092	.6480	.9758
ข้อ0018	509.9000	1384.0241	.5306	.9759
ข้อ0019	510.1667	1386.6264	.5678	.9759
ข้อ0020	510.1000	1397.1966	.4521	.9760
ข้อ0021	509.7667	1384.2540	.4845	.9760
ข้อ0022	509.9000	1382.5759	.6091	.9758
ข้อ0023	509.7667	1385.8402	.5865	.9758

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ0024	510.2333	1390.4609	.4670	.9760
ข้อ0025	510.2667	1371.0989	.6961	.9757
ข้อ0026	509.8667	1377.2920	.6620	.9757
ข้อ0027	510.2000	1393.9586	.4121	.9760
ข้อ0028	510.0667	1396.6161	.3781	.9760
ข้อ0029	510.2000	1376.6483	.6929	.9757
ข้อ0030	510.2000	1391.6828	.3847	.9761
ข้อ0031	509.8333	1384.4195	.4518	.9760
ข้อ0032	509.7000	1382.9759	.6641	.9758
ข้อ0033	510.2333	1393.5644	.4443	.9760
ข้อ0034	509.8667	1387.2230	.4633	.9760
ข้อ0035	509.7000	1384.2172	.6342	.9758
ข้อ0036	509.9333	1385.6506	.5025	.9759
ข้อ0037	509.9000	1387.2655	.5068	.9759
ข้อ0038	509.9667	1390.7230	.4427	.9760
ข้อ0039	509.9000	1386.9897	.4710	.9760
ข้อ0040	509.8667	1382.7402	.6010	.9758
ข้อ0041	509.9333	1391.4437	.4667	.9760
ข้อ0042	509.9333	1391.3747	.4684	.9760
ข้อ0043	509.8667	1387.2920	.5024	.9759
ข้อ0044	509.9667	1385.4126	.4759	.9760
ข้อ0045	509.9667	1387.5506	.5712	.9759
ข้อ0046	509.8000	1382.0276	.6758	.9758
ข้อ0047	509.9667	1386.8609	.5883	.9758
ข้อ0048	509.9333	1385.0989	.5137	.9759

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ0049	509.9000	1381.1966	.5462	.9759
ข้อ0050	509.6667	1389.8851	.5743	.9759
ข้อ0051	509.9333	1386.3402	.5908	.9758
ข้อ0052	509.8000	1387.7517	.5402	.9759
ข้อ0053	509.9000	1397.0586	.3707	.9760
ข้อ0054	509.9333	1387.1678	.5707	.9759
ข้อ0055	509.8333	1378.2816	.6947	.9757
ข้อ0056	509.8333	1392.5575	.4275	.9760
ข้อ0057	509.8333	1392.2126	.3944	.9760
ข้อ0058	509.7333	1385.9954	.5860	.9758
ข้อ0059	510.3333	1402.0230	.1892	.9763
ข้อ0060	509.8000	1398.3034	.3300	.9761
ข้อ0061	509.8333	1403.5230	.1929	.9762
ข้อ0062	509.8667	1411.2920	-.0114	.9764
ข้อ0063	509.7333	1393.5816	.4056	.9760
ข้อ0064	509.8000	1399.0621	.2738	.9762
ข้อ0065	509.8000	1386.6483	.5132	.9759
ข้อ0066	509.9667	1398.6540	.2974	.9761
ข้อ0067	509.7667	1379.7713	.7307	.9757
ข้อ0068	509.6333	1387.2747	.5781	.9759
ข้อ0069	509.6333	1392.7230	.4434	.9760
ข้อ0070	509.8333	1383.2471	.6480	.9758
ข้อ0071	509.8000	1388.1655	.5304	.9759
ข้อ0072	509.5333	1405.3609	.1726	.9762
ข้อ0073	509.6667	1390.2989	.5629	.9759

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ0074	509.7333	1396.7540	.3744	.9760
ข้อ0075	509.9667	1384.7920	.6396	.9758
ข้อ0076	509.7333	1383.2368	.6518	.9758
ข้อ0077	509.9333	1379.5126	.6835	.9757
ข้อ0078	509.7333	1391.2368	.5219	.9759
ข้อ0079	509.8333	1382.1437	.6743	.9758
ข้อ0080	509.9333	1396.4782	.3930	.9760
ข้อ0081	510.0333	1383.6885	.6242	.9758
ข้อ0082	509.9000	1390.1621	.5572	.9759
ข้อ0083	510.1333	1374.3954	.6991	.9757
ข้อ0084	510.0667	1381.3057	.6321	.9758
ข้อ0085	509.9667	1393.4816	.4862	.9760
ข้อ0086	509.7667	1384.0471	.6290	.9758
ข้อ0087	510.1333	1380.0506	.6982	.9757
ข้อ0088	510.3000	1397.7345	.2969	.9761
ข้อ0089	510.2667	1383.9264	.4674	.9760
ข้อ0090	509.8667	1386.3264	.5781	.9759
ข้อ0091	509.8667	1375.7747	.7525	.9757
ข้อ0092	510.1667	1394.8333	.4962	.9760
ข้อ0093	510.2333	1393.5644	.3952	.9760
ข้อ0094	510.1333	1367.9126	.7721	.9756
ข้อ0095	510.3333	1383.0575	.4829	.9760
ข้อ0096	510.3333	1386.6437	.4824	.9760
ข้อ0097	510.2000	1381.6828	.5115	.9759
ข้อ0098	510.1000	1385.4724	.6179	.9758

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ0099	510.0667	1395.6506	.4753	.9760
ข้อ0100	509.9000	1386.0931	.5890	.9758
ข้อ0101	509.7667	1393.4264	.4601	.9760
ข้อ0102	510.7667	1380.6678	.4079	.9762
ข้อ0103	510.9000	1386.5069	.3046	.9764
ข้อ0104	510.4333	1376.8057	.5852	.9758
ข้อ0105	510.4667	1387.2920	.4183	.9760
ข้อ0106	510.2667	1377.6506	.6651	.9757
ข้อ0107	510.0333	1390.5851	.5215	.9759
ข้อ0108	510.4333	1385.4264	.4342	.9760
ข้อ0109	510.1333	1380.3264	.5834	.9758
ข้อ0110	510.1333	1374.1885	.7032	.9757
ข้อ0111	510.5000	1387.6379	.4654	.9760
ข้อ0112	510.2333	1375.6333	.6824	.9757
ข้อ0113	510.2667	1377.7885	.7217	.9757
ข้อ0114	510.5333	1379.8437	.4788	.9760
ข้อ0115	510.2333	1397.1506	.3124	.9761
ข้อ0116	510.2667	1403.1678	.2099	.9762
ข้อ0117	510.0667	1394.6161	.3811	.9760
ข้อ0118	510.1667	1401.1782	.2999	.9761
ข้อ0119	510.1000	1392.4379	.5103	.9759
ข้อ0120	509.8333	1393.1092	.4685	.9760

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items =120

Alpha = .9761

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

และรายชื่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่ ศธ 6806 (พ.จ.) / จ. ๒๕๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

4 มิถุนายน 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน

ด้วย นางชลพรรณย์ ศิริรัตน์ รหัสประจำตัว 57252914 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " ด้วบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา " มีความประสงค์ จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รักษาการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน รองผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระ ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน รองผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระ ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

รายชื่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ที่	โรงเรียน	สังกัด
ภาคเหนือ 21 โรงเรียน		
1	โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
2	โรงเรียนบ้านกล้วย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
3	โรงเรียนวัดห้วยแก้ว	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
4	โรงเรียนเชิงดอยสุเทพ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
5	โรงเรียนบ้านแม่เฟือง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
6	โรงเรียนวัดศรีชุม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
7	โรงเรียนบ้านผาด้าย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2
8	โรงเรียนชุมชนบ้านปางหมู	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
9	โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
10	โรงเรียนบ้านสองแคว	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1
11	โรงเรียนบ้านปาง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
12	โรงเรียนอนุบาลแม่ใจ (บ้านศรีถ้อย)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
13	โรงเรียนอนุบาลแพร่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
14	โรงเรียนบ้านนาตุ้ม (คุรุราษฎร์วิทยานุสรณ์)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
15	โรงเรียนชุมชนเมืองปากฝาง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1
16	โรงเรียนวัดอรุณญาราม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1
17	โรงเรียนบ้านวังน้ำเย็น	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
18	โรงเรียนบ้านแม่กีดสามท่า	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
19	โรงเรียนบ้านสวนขวัญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1
20	โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
21	โรงเรียนวัดท่าทอง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
22	โรงเรียนชุมชนบ้านพรหมนิมิต	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
23	โรงเรียนเบญจมิตร์วิทยาคม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
24	โรงเรียนหลักเมือง มหาสารคาม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ที่	โรงเรียน	สังกัด
25	โรงเรียนบ้านแก่น้อยหนอง เส็งหินลาด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 42 โรงเรียน		
26	โรงเรียนก้านเหลืองดง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง
27	โรงเรียนร่มเกล้า	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง
28	โรงเรียนบ้านภูล้อม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง
29	โรงเรียนบึงพญาปราบ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
30	โรงเรียนบ้านหนองพลวง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
31	โรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
32	โรงเรียนบ้านตูมราษฎร์บูรณะ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
33	โรงเรียนบ้านดอนแสนสุข	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3
34	โรงเรียนประชาราษฎร์สามัคคี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
35	โรงเรียนบ้านพระมะขาม สามัคคี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
36	โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
37	โรงเรียนวัดบ้านกันทรารมย์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
38	โรงเรียนวัดก้านเหลือง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
39	โรงเรียนบ้านดอนสมบุญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
40	โรงเรียนบ้านยางป้อมภิรมย์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
41	โรงเรียนรัฐประชาสามัคคี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
42	โรงเรียนบ้านโนนคุณ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
43	โรงเรียนบ้านบูรพา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
44	โรงเรียนบ้านโก	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2
45	โรงเรียนประชาสามัคคี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
46	โรงเรียนบ้านม่วงเฒ่า	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
47	โรงเรียนชุมชนห้วยไผ่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
48	โรงเรียนบ้านห้วยชะยุ้ง (ครูพานิชวิทยาการ)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
49	โรงเรียนบ้านพลไวก	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1

ที่	โรงเรียน	สังกัด
50	โรงเรียนคำเขื่อนแก้ว	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
51	โรงเรียนบ้านสองคร	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
52	โรงเรียนวัดพุทโธวาท	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
53	โรงเรียนศาลาสამัคคี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
54	โรงเรียนอนุบาลเมืองนครนายก (ศรีประชาชนคร)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครนายก เขต 1
55	โรงเรียนวัดวังทิพย์พันธาราม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครนายก เขต 1
56	โรงเรียนบ้านห้วยทราย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เขต 1
57	โรงเรียนบ้านภูเขาม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ เขต 1
58	โรงเรียนมิตรภาพ 6	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
59	โรงเรียนอนุบาลกุมภวาปี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
60	โรงเรียนบ้านดอนแก้ว	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
61	โรงเรียนบ้านพร้าวเหนือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
62	โรงเรียนบ้านโนนถาชี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
63	โรงเรียนบ้านค้อ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
ภาคกลาง 15 โรงเรียน		
64	โรงเรียนบ้านท่ามะกา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
65	โรงเรียนวัดดาปานนิมิต มิตรภาพที่ 142	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
66	โรงเรียนบ้านตลุงใต้	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
67	โรงเรียนบ้านหนองตายอด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
68	โรงเรียนบ้านหนองจั่น	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
69	โรงเรียนวัดราชฎร์ศรีทธารธรรม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
70	โรงเรียนวัดสังฆายเถร	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
71	โรงเรียนวัดเกาะวังไทร	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครปฐม เขต 1
72	โรงเรียนประถมฐานบิน กำแพงแสน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครปฐม เขต 1
73	โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครปฐม เขต 1
74	โรงเรียนวัดบัวงาม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

ที่	โรงเรียน	สังกัด
75	โรงเรียนวัดเขาขลุง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
76	โรงเรียนบ้านเขาย้อย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
77	โรงเรียนอนุบาล บางสะพานน้อย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
78	โรงเรียนวัดท่าเกวียน (ศึกษาประชาสรรค์)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
ภาคตะวันออก 6 โรงเรียน		
79	โรงเรียนวัดบ้านฉาง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
80	โรงเรียนบ้านเขาห้วยมะหาด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2
81	โรงเรียนวัดเกาะขวาง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
82	โรงเรียนวัดชนะสงคราม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
83	โรงเรียนอนุบาลศรีมหาโพธิ์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1
84	โรงเรียนบ้านทัพหลวง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
ภาคใต้ 13 โรงเรียน		
85	โรงเรียนบ้านทุ่งชุมพล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
86	โรงเรียนบ้านสวน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
87	วัดโพธิ์เตี้ยพุมพูนวิทยา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
88	วัดควนแร่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
89	วัดท่าสำเภาใต้	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
90	โรงเรียนบ้านเกาะกลาง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
91	โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
92	โรงเรียนวัดบางใหญ่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
93	โรงเรียนบ้านบางทอง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
94	โรงเรียนบ้านเกตรี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เขต 2
95	โรงเรียนเมืองพังงา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา
96	โรงเรียนบ้านบางคอย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
97	โรงเรียนบ้านสาคอ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต

แบบสอบถาม

เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ เป็นบุคลากรในสถานศึกษาจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

2.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าวิชาการ

2.3 หัวหน้ากลุ่มสาระ

3. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้ สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางยลพรรณษย์ ศิริรัตน์

นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ (เศษปีที่เกิน 6 เดือน ให้นับเพิ่มอีกหนึ่งปี)

ต่ำกว่า 30 ปี

30 – 35 ปี

36 – 40 ปี

41 – 45 ปี

46 – 50 ปี

51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่น ๆ ระบุ.....

4. ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือหัวหน้าวิชาการ

หัวหน้ากลุ่มสาระ

5. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

ต่ำกว่า 5 ปี

6 – 10 ปี

11 – 15 ปี

16 – 20 ปี

21 – 25 ปี

26 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาของท่านเพียงคำตอบเดียว โดยพิจารณาดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับน้อยที่สุดกำหนดให้
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับน้อย กำหนดให้
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับกลาง กำหนดให้
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับมาก กำหนดให้
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในระดับมากที่สุด กำหนดให้
มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ข้อ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21					
2	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
3	โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย					
4	โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่โรงเรียนอื่น					
5	โรงเรียนได้พัฒนางานทุกด้านอย่างต่อเนื่อง					
6	โรงเรียนมีระบบสารสนเทศที่ดี ถูกต้อง รวดเร็วเป็นปัจจุบัน					
7	โรงเรียนวิเคราะห์ผลการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์					
8	โรงเรียนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนด้านภาษาสู่สากล					
9	โรงเรียนจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด					
10	โรงเรียนกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์					
11	โรงเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ต่อสาธารณชน					
12	โรงเรียนได้บริหารจัดการในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้					

ข้อ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
13	โรงเรียนวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง					
14	โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท					
15	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนปฏิบัติการ					
16	โรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา					
17	โรงเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด					
18	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง					
19	โรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน					
20	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณให้กับครูเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง					
21	โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความปลอดภัย					
22	โรงเรียนส่งเสริมการดำเนินงานที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา					
23	โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและสนับสนุนการดำเนินงาน					
24	โรงเรียนได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย					
25	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ					
26	โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง					
27	โรงเรียนจัดแหล่งค้นคว้าส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย					
28	โรงเรียนปรับสัดส่วนเวลาสอนในห้องเรียนเพิ่มเวลาเรียนรู้					
29	โรงเรียนมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้					
30	โรงเรียนสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาจากทุกภาคส่วน					
31	โรงเรียนมีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม					

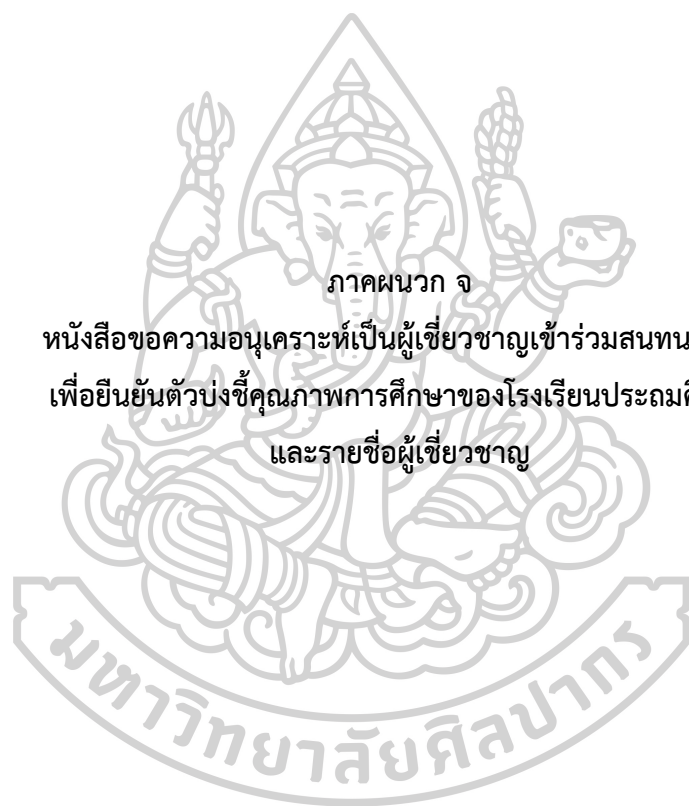
ข้อ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
32	โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง					
33	โรงเรียนมีระบบการให้บริการสื่อที่สามารถเข้าถึงและบริการได้ง่าย					
34	โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน					
35	ผู้บริหารมีคุณลักษณะเป็นผู้นำ					
36	ผู้บริหารจัดครูได้เหมาะสมกับวิชาที่สอนและตรงกับความสามารถ					
37	ผู้บริหารประชุมผู้ปกครองให้รู้ถึงการจ้ดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม					
38	ผู้บริหารมีการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ					
39	ผู้บริหารใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ/ช่องทาง					
40	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน					
41	ผู้บริหารมีการวางแผนที่ดีในการบริหารสถานศึกษา					
42	ผู้บริหารมีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน					
43	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ					
44	ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร					
45	ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยยึดคุณภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด					
46	ผู้บริหารใช้การบริหารโดยเน้นการทำงานเป็นทีม					
47	ผู้บริหารมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร					
48	ผู้บริหารใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล					
49	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน					
50	ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ					
51	ผู้บริหารจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา					
52	ผู้บริหารมีการตัดสินใจและสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้					
53	ผู้บริหารมีวิธีการบูรณาการกระบวนการบริหารบุคคล					
54	ผู้บริหารส่งเสริมศักยภาพให้พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน					
55	ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการจัดกระบวนการเรียนการสอน					
56	ผู้บริหารใช้การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน					

ข้อ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
57	ผู้บริหารใช้การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.					
58	ผู้บริหารส่งเสริมเชิดชูผู้เรียนด้านคุณธรรม					
59	ผู้บริหารใช้งานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาองค์กร					
60	ผู้บริหารแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างทันต่อเหตุการณ์					
61	ผู้บริหารสนับสนุนครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ ๆ					
62	ผู้บริหารใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า					
63	ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน					
64	ผู้บริหารเสริมแรงครูเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้					
65	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้					
66	ครูมีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน					
67	ครูอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของโรงเรียน					
68	ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ					
69	ครูจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีธรรมทุกวิชา					
70	ครูพัฒนาความรู้ผู้เรียนรอบด้านสู่ความเป็นเลิศ					
71	ครูมีเทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน					
72	ครูรักษาจรรยาบรรณของวิชาชีพ					
73	ครูอุทิศร่างกาย แรงใจปฏิบัติหน้าที่ในงานของตนให้บรรลุผล					
74	ครูทำงานด้วยความทุ่มเทเสียสละและมีความรับผิดชอบ					
75	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความสามารถ					
76	ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ					
77	ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน					
78	ครูวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัด					
79	ครูเน้นการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
80	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการเพิ่มทักษะการเรียนรู้					
81	ครูจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียน					

ข้อ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
82	ครูนำผลการประเมินการเรียนมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน					
83	ครูส่งเสริมผู้เรียนได้นำเสนอและเผยแพร่ผลงาน					
84	ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการสอน					
85	ครูสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้					
86	ครูมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้า					
87	ครูสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน					
88	นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ					
89	นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว					
90	นักเรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี					
91	นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม					
92	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ					
93	นักเรียนรู้จักตัดสินใจโดยใช้ทางเลือกที่หลากหลาย					
94	นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้					
95	นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา					
96	นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน					
97	นักเรียนสามารถใช้ ICT เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย					
98	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวได้ดีอย่างสร้างสรรค์					
99	นักเรียนมีศักยภาพในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือกัน					
100	นักเรียนมีสุขภาพที่ดีมีภาวะโภชนาการที่สมบูรณ์					
101	นักเรียนได้รับความดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดี					
102	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับชาติ					
103	นักเรียนมีศักยภาพในการใช้ภาษาได้อย่างน้อย 3 ภาษา					
104	นักเรียนสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร					
105	นักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน					
106	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้					

ข้อ	ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
107	นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม					
108	นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ					
109	นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน					
110	นักเรียนได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของตนเอง					
111	นักเรียนมีผลงานสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่					
112	นักเรียนแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตน					
113	นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ตนเองและสังคม					
114	นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินคุณภาพ					
115	นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
116	นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
117	นักเรียนสามารถนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้					
118	นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและนำชื่อเสียงมาให้โรงเรียน					
119	นักเรียนสามารถดูแล รักษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน					
120	นักเรียนสามารถทำความดีโดยมีจิตสาธารณะ					

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
เพื่อยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6812.2/๑๙๑

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

8 สิงหาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน ดร.สมหมาย เทียนสมใจ

ด้วย นางยลพรรษ ศิริรัตน์ รหัสนักศึกษา 57252914 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประสงค์ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันอังคารที่ 28 สิงหาคม 2561 เวลา 9.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนกาญจนาภิเษราชวิทยาลัย จังหวัดกาญจนบุรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังกล่าวด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

“องค์กรแห่งการสร้างสรรค์”

“Creative Organization”

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

1. การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เพื่อยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จากข้อค้นพบงานวิจัย การสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษา หรือมีประสบการณ์ในการทำงานระดับประถมศึกษา หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

3. ข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การทำ Focus Group Discussion ยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการวิจัยหรือไม่

จากข้อค้นพบ นำผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มาสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ขอความกรุณาทุกท่านได้สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จากองค์ประกอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 65 ตัวบ่งชี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

นางยลพรรณษย์ ศิริรัตน์

นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางยลพรรษ์ ศิริรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	6 ตุลาคม 2505
สถานที่เกิด	จังหวัดกาญจนบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2528 สำเร็จการศึกษาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา วิทยาลัยครูกาญจนบุรี พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน กำลังศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2524 – 2528 ครู โรงเรียนบ้านพุตะเคียน อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2529 – 2551 ครู โรงเรียนบ้านหลุมหิน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2552 – 2555 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาใหม่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านช่อง อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2
ที่อยู่ปัจจุบัน	197 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 71140